

Helsinki

Tilinpäätös 2020

Helsingin kaupungin
tilinpäätös 2020

Kaupunginvaltuusto 23.06.2021

HELSINGIN KAUPUNGIN TILINPÄÄTÖS 2020

Julkaisija:

Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia

Helsingin kaupungin keskushallinnon julkaisuja 2021:5

ISBN 978-952-331-900-4 (nidottu)

ISBN 978-952-331-901-1 (verkkojulkaisu)

ISSN-L 2242-4504

ISSN 2242-4504 (painettu julkaisu)

ISSN 2323-8135 (verkkojulkaisu)

Tilinpäätöksen aineisto:

Taloushallintopalvelu (Talpa)
Kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosasto

Taitto: Innocorp Oy

Paino: Helsingin kaupungin digipaino

www.hel.fi/tilinpaatos

Tilinpäätös 2020 kaupunginvaltuustossa 23.06.2021.

Helsingin kaupunki

Tilinpäätös 2020

Sisällysluettelo

1 TOIMINTAKERTOMUS.....	4	3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	132
1.1 Olennaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa.....	4	3.1 Helsingin kaupungin tuloslaskelma	132
1.1.1 Pormestarin katsaus	4	3.2 Helsingin kaupungin rahoituslaskelma.....	133
1.1.2 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset.....	6	3.3 Helsingin kaupungin tase.....	134
1.1.3 Taloudellinen kehitys Helsingin seudulla.....	6	3.4 Helsingin kaupungin konsernituloslaskelma	136
1.1.4 Kaupungin henkilöstö	9	3.5 Helsingin kaupungin konsernirahoituslaskelma	137
1.1.5 Olennaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa	10	3.6 Helsingin kaupungin konsernitase	138
1.1.6 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä tulevasta kehityksestä....	15	4 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT.....	142
1.1.7 Ympäristötekijät.....	18	4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	142
1.1.8 Harmaan talouden torjunta sekä muut ei-taloudelliset asiat.....	19	4.1.1 Kaupungin tilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot	142
1.2 Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä.....	20	4.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	143
1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus alakohdittain	22	4.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	145
1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	22	4.3 Tasetta koskevat liitetiedot	149
1.3.2 Toiminnan rahoitus	24	4.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot	149
1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset.....	27	4.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot	158
1.5 Kokonaistulot ja -menot	29	4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	162
1.6 Kuntakonsernin toiminta ja talous.....	30	4.5 Ympäristövastuut	172
1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä ja säätiöistä	30	4.6 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkiota ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot	172
1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus.....	30	5 ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET	176
1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	30	5.1 Kunnallisten liikelaitosten tilinpäätökset	176
1.6.4 Tytär-yhteisöjen tavoitteiden toteutuminen	34	5.2 Muiden eriytettyjen yksiköiden tilinpäätöslaskelmat	201
1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	40	5.3 Kilpailulain 30 d § mukaan eriytetty toiminnot, kaupunki	210
1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut.....	41	5.4 Liikelaitosten ja rahastojen vaikutus kaupungin talouteen.....	216
1.7 Tilikauden tuloksen käsittely.....	47	6 ALLEKIRJOITUKSET JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ.....	220
2 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	50	7 LUETTELO KIRJANPITOKIRJOISTA JA TOSITELAJEISTA SEKÄ NIIDEN SÄILYTYSTAVASTA	222
2.1 Käyttötalousoosan toteutuminen.....	50	8 TILINTARKASTUSKERTOMUS 2020.....	224
2.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen.....	105		
2.2.1 Helsingin kaupungin tuloslaskelman toteutumisvertailu.....	105		
2.2.2 Helsingin kaupungin talousarvion tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu	106		
2.2.3 Tuloslaskelmaosan tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuminen.....	108		
2.3 Investointiosan toteutuminen	112		
2.4 Rahoitusosan toteutuminen.....	128		
2.4.1 Helsingin kaupungin rahoituslaskelman toteutumisvertailu.....	128		
2.4.2 Talousarvion rahoitusosan toteutumisvertailu	129		
2.4.3 Rahoitusosan tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuminen.....	129		

Toimintakertomus

1 Toimintakertomus

1.1 Olennaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa

1.1.1 Pormestarin katsaus

Vuosi 2020 jää historiaan poikkeuksellisena, kun koronaviruspandemia heilutti kansantalouksia ja aiheutti laajoja yhteiskunnallisia rajoitustoimia. Terveydellisen kriisin lisäksi yhteiskunnat joutuvat vastaamaan vakavaan sosiaali- ja taloudelliseen kriisiin.

Kulttuuri, tapahtumat, kohtaamiset ja monet muut sellaiset asiat, joiden takia ihmiset haluavat asua kaupungeissa, ovat olleet väliaikaisesti tauolla. Koronavirus mullisti myös Helsingin kaupunkiorganisaation toimintaa ja taloutta. Kouluissa siirryttiin keväällä etäopetukseen, kaupungin liikunta- ja kulttuuritiloja suljettiin, sosiaali- ja terveystoimialan henkilöstö ryhmittyi epidemian vastaiseen taisteluun ja kaupunki otti käyttöön kriisijohtamismallin. On edelleen paikallaan kiittää henkilöstöämme poikkeuksellisista suorituksista, innovaatioista ja joustamisesta tämän poikkeuksellisen vuoden aikana.

Alkuvuodesta koronan arvioitiin supistavan koko maamme taloutta jopa kymmenellä prosentilla vuoden 2020 aikana. Pahimmalta pudotukselta silti vältyttiin, ja viimeisimpien ennusteiden mukaan maan bruttokansantuote supistui vain noin kolmella prosentilla.

Myös Helsingissä koronaviruksen ennakoitiin yhtäältä vähentävän verotuloja rajusti ja toisaalta kasvattavan kustannuksia. Näin osittain tapahtuikin, mutta valtion maksamien ylimääräisten koronakompensaatioiden sekä verotulojen ennakoitua paremman kertymän vuoksi kaupungin tilikauden tulos kääntyi lopulta talousarviota paremmaksi. Helsingin tilikauden tulos vuonna 2020 oli 497 miljoonaa euroa, mikä oli 234 miljoonaa euroa talousarviossa ennustettua parempi.

Samankaltainen kehitys koskee laajemminkin suomalaista kuntakenttää. Kuntaliiton mukaan kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2020 tilinpäätösarviot kertovat, että kuntakentän yhteenlaskettu tulos oli 1,7 miljardia euroa ylijäämäinen. Moni muu kunta hyötyi valtion kompensaatiosta suhteellisesti Helsinkiä enemmän, vaikka koronan negatiiviset vaikutukset keskittyivät ennen kaikkea suurimpiin kaupunkeihin ja erityisesti palveluvaltaiselle pääkaupunkiseudulle.

Kuntatalouden vallitsevassa tilannekuvassa ei kuitenkaan ole kyse pysyvistä talouden elpymisestä, vaan tekohengityksestä, jonka tuoma lisähappi aikanaan loppuu. Valtion velanottoon perustuneet koronakompensaatiot rasittavat julkista taloutta pitkälle tulevaisuuteen. Kuntien vastuulle kriisin aikana kertynyt hoitovelka on pystyttävä hoitamaan tulevina vuosina. Taustalla sote-uudistus vaanii leijonanosaa kuntien verotuloista, lisäen entisestään suurten kaupunkien talouskehityksen epävarmuutta. Näyttääkin siltä, että taloudessa vaikeimmat ajat ovat vasta edessäpäin.

Vahvan tuloksen vastapainona myös kaupungin kasvun ja elinvoiman vaatimat investoinnit olivat ennätyskelliset. Kaupungin investointimenot olivat 1 047 miljoonaa euroa, josta 130 miljoonaa euroa muodostui Kiinteistö Oy Helsingin Kalasataman Kympin myyntitulojen sijoittamisesta kyseessä olevaan kiinteistöosakeyhtiöön. Ilman tätä kertaluonteista pääomitusinvestointimenot olivat 917 miljoonaa euroa eli 137 miljoonaa euroa edellisvuotta suuremmat. Investointitason nousu on viime vuosina kohdistunut erityisesti kasvatukseen ja koulutuksen toimialan rakennushank-

Olellaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa

keisiin, uusien projektialueiden esirakentamiseen sekä katujen ja liikenneväylien uudisrakentamiseen ja perusparantamiseen. Pitkästi siis hyvän kaupunkielämän edellytyksiin: uusien palveluiden, kaupunkirakenteen ja kotien rakentamiseen kasvavalle määrälle helsinkiläisiä.

Kaupungin nettolainakanta pieneni vuonna 2020 aiempien vuosien tapaan. Kaupungilla oli vuoden lopussa noin 20 miljoonaa euroa vähemmän lainaa kuin vuotta aikaisemmin. Velanoton ennustetaan kuitenkin kiihtyvän tulevina vuosina ja jopa kaksinkertaistuvan seuraavan valtuustokauden aikana.

Koronakriisin vaikutukset eivät rajoitu vuoteen 2020, vaan pahimmillaan sen seurauksia ja jälkiä korjataan vielä vuosien päästä. Vaikka olemme kaupunkina onnistuneet koronakriisin hoidossa kohtuullisen hyvin, selviävät kriisin lopulliset vaikutukset vasta tulevaisuudessa.

Poikkeusolojen vaikutukset etenkin heikommassa asemassa oleviin kaupunkilaisiin ovat erityisen huolestuttavia. Lapset ja nuoret sekä muut haavoittuvassa asemassa olevat ovat joutuneet kantamaan yhteiskunnan rajoitustoimista kohtuuttoman suuren osan. Kaupungit ovat operatiivisia ja kokonaisvaltaisia toimijoita, jotka eivät voi hoitaa vain kriisin terveydenhoidollista ulottuvuutta, vaan yhteen on sovittava myös kriisin sosiaalisten ja taloudellisten haittojen minimointi ja pyrittävä tarkastelemaan hyvinvointia laajana kokonaisuutena.

Koronatilanne vaikutti voimakkaasti työllisyyteen palveluvaltaisessa Helsingissä. Työttömiksi jääneiden työnhakijoiden määrä kasvoi vuoden aikana lähes yhdeksällä tuhannella, ja pahimmillaan kokoaikaisesti lomautettuna oli toukokuussa 27 000 helsinkiläistä. Etenkin nuorille työpaikan löytäminen oli koronan keskellä vaikeaa. Alle 30-vuotiaiden helsinkiläisten työttömyys kaksinkertaistui vuoden aikana. Kuten aiemmissakin talouskriiseissä, työttömyyden kehitys on lopulta leimallisimmin se, joka ratkaisee kriisin syvyyden, keston ja pitkän aikavälin kerrannaisvaikutukset. Maaliskuussa 2021 alkavaan työllisyyden kuntakokeiluun kohdistuukin suuria odotuksia. Kuntakokeilun alkaessa hie-man alle 50 000 helsinkiläistä työtöntä siirtyy kunnan työllisyyspalvelujen piiriin.

Koronavuosi laittoi tauolle myös Helsingin kansainvälisten yhteistyökumppaneiden kohtaamisen kasvokkain, mutta kansainvälinen yhteistyö ei silti loppunut. Päinvastoin, olimme entistäkin aktiivisempia keskeisissä kaupunkipoliittisissa verkostoissa. Helsinki on kriisiaikanakin yhä kansainvälisempi ja verkottuneempi. Esimerkiksi Helsinki Energy Challenge tai laaja liikenteen tulevaisuuskuva, jotka käynnistyivät vuoden 2020 aikana, eivät olisi onnistuneet ilman kansainvälisiä kumppaneitamme.

Vuonna 2017 ryhdyimme rakentamaan maailman toimivinta kaupunkia. Monessa asiassa olemme onnistuneet, vaikka paljon jääkin vielä tekemistä. Valtuustokausi on nyt lopuillaan, ja seuraavaksi edessämme on strategiakauden arviointi ja analysointi. Strategiaa on tehtävä eläväksi jokainen meistä omalla toiminnallaan.

Helsinkiläisille tärkeintä on nyt se, miten toivomme koronapandemiasta. Kaupungin palautumiskyvyn kannalta merkittävä rooli on vastuullisen taloudenpidon jatkamisella. Talous on vain väline – ja mitä vahvemmalla pohjalla se on, sitä paremmin voimme tätä välinettä käyttää erilaisen hyvän rakentamiseen.

Koronan aiheuttamasta poikkeustilanteesta huolimatta Helsinki on yhä kilpailukykyinen ja taloudeltaan vahva. Tärkeä tehtävämme on huolehtia siitä, että näin on myös tulevina vuosina.

Jan Vapaavuori

1.1.2 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Helsingin kaupunginvaltuustoon kuuluu 85 jäsentä. Vuoden 2020 aikana valtuusto kokoontui 21 kertaa. Valtuuston paikat jakautuivat vuoden lopussa ryhmittäin seuraavasti: Kokoomus 24, Vihreät 21, Sosialidemokraattinen puolue 12, Vasemmistoliitto 10, Ruotsalainen kansanpuolue 5, Perussuomalaiset 5, Keskusta 2, Kristillisdemokraattien ja Sinisten valtuustoryhmä 2, Liike Nyt Helsinki 1, Feministinen puolue 1, Avoin puolue 1 ja Terve Helsinki -ryhmä 1.

Valtuuston puheenjohtajana vuonna 2020 toimi Otso Kivekäs (vihr.), I varapuheenjohtajana Harry Bogomoloff (kok.) ja II varapuheenjohtajana Paavo Arhinmäki (vas.). Hallintosäännön mukaan puheenjohtajiston kausi kestää kesäkuun ensimmäisestä valtuuston kokouksesta seuraavan vuoden kesäkuuhun.

Vuoden 2020 alusta tuli voimaan organisaation muutos, jolla kaupunginkansliaan perustettiin strategiasasto tehtävinään kaupungin strateginen kehittäminen ja strategisesti keskeisten asiakokonaisuuksien ja hankkeiden koordinaatio, digitalisaation ja tietohallinnon ohjaus, tilasto- ja tutkimustoiminta sekä kansainväliset asiat. Samalla päätettiin täsmentää apulaispormestarien toimivaltaa siten, että ao. kohdassa mainitaan kaupunkistrategian ja talousarvion toteutumisen valvonta toimialalla sekä omalta osaltaan toimialan asioiden viestinnästä huolehtiminen.

3.2.2020 Kaupunginhallitus päätti, että Helsingin kaupunki sitoutuu julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden alueellista tarjoamista koskevaksi kokeilualueeksi vuosina 2020–2022 edellyttäen, ettei kokeilulaki, hallituksen esitykseen eduskuntakäsittelyssä tehtävine muutoksineen, merkittävilta osin poikkea esitysluonnoksen sisällöstä. Kokeilun käynnistyminen siirtyi yli vuoden vaihteen 2020–2021 lain käsittelyn viipymisen takia.

Kaupunginvaltuusto muutti vuoden 2020 aikana neljästi kaupungin hallintosääntöä. Valtionperintöjen käyttöä koskeva muutos käsiteltiin valtuustossa 29.1.2020. Koronapandemian puhjettua valtuusto päätti 25.3.2020 siirtää kaupunginhallitukselle kunnan tartuntatautiin torjunnasta vastaavan toimielimen toimivallan. Samalla tarkistettiin kaupunginvaltuuston puheenjohtajan toimivaltaa asioiden käsittelyaikaisten määräämisen osalta ja säädettiin sähköinen luottamuselinten kokousmenettely mahdolliseksi. Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämiseen liittyvä hallintosäännön muutos käsiteltiin 10.6.2020. Kaupungin hallintosääntöä tarkistettiin vielä 21.10.2020 työllisyyden edistämisen kuntakokeilun edellyttämistä syistä. Muutoksen voimaantulo kuitenkin jäi riippuvaiseksi kokeilulainsäädännön valmistumisesta.

Koronapandemian takia pormestari päätti 2.3.2020 kriisijohtamismallin mukaisesti kutsua koolle kaupungin koronavirus-koordinaatioryhmän huolehtimaan koronavirustilanteen johdosta tarvittavien toimenpiteiden kaupunkitasoisesta ohjaamisesta ja toimenpiteiden yhteensovittamisesta. 13.3.2020 alkaen kaupungin toimialat sekä kaupunginkanslia, pelastuslaitos, liikenneliikelaitos, palvelukeskusliikelaitos ja työterveysliikelaitos siirtyivät kriisijohtamismallin mukaiseen johtamisvalmiuteen kansliapäällikön päätöksellä. Poikkeustilanne jatkui vuoden loppuun.

1.1.3 Taloudellinen kehitys Helsingin seudulla

Talousohje ja elinkeinotoiminta

Suomen talouden tuotanto on supistunut selvästi maailmanlaajuisen koronaviruksen vuoksi. Ennakkotietojen mukaan koko maan tuotanto supistui vuoden 2020 loka-joulukuussa 1,4 prosenttia edellisvuoden vastaavasta neljänneksestä. Heinäsyyskuussa tuotanto supistui 2,6 prosenttia, huhti-kesäkuussa 6,1 prosenttia ja tammi-maaliskuussa 1,1 prosenttia edellisvuoden vastaavasta neljänneksestä. Koko vuoden 2020 tuotanto supistui 2,9 prosenttia. Vuonna 2019 bruttokansantuote kasvoi 1,3 prosenttia edellisvuodesta.

Vuonna 2018 kasvua kertyi saman verran. Talouden supistuminen vuonna 2020 on heijastunut myös työmarkkinoille. Työvoimatutkimuksen mukaan työllisten määrä Suomessa pieneni vuonna 2020 1,5 prosenttia vuoden takaisesta ja työttömien määrä kasvoi 15,5 prosenttia. Työllisyysaste pieneni 0,9 prosenttiyksiköllä 71,6 prosenttiin ja työttömyysaste kasvoi 1,1 prosenttiyksiköllä 7,9 prosenttiin.

Helsingin seudulla tuotanto supistui vuoden 2020 toisella ja kolmannella neljänneksellä enemmän kuin Suomessa keskimäärin. Tuotanto oli heinä-syyskuussa ennakoarvion mukaan 5,6 prosenttia matalammalla tasolla kuin vuotta aikaisemmin. Huhti-kesäkuussa tuotanto supistui 7,6 prosenttia. Vuoden 2019 neljänneksillä seudun tuotanto kasvoi selvästi enemmän kuin maassa keskimäärin. Koronakriisi on vaikuttanut erityisesti useiden palvelualojen liiketoimintaan. Helsingin seudulla liikevaihdon laskua tapahtui heinä-syyskuussa eniten majoitus- ja ravitsemistoiminnassa, kuljetus- ja varustointialalla sekä kotitalouspalveluissa. Myös teollisuudessa liikevaihto laski. Rakentamisessa sekä informaatio- ja viestintäalalla liikevaihto sen sijaan kasvoi.

Työllisyys ja työttömyys

Vuonna 2020 Helsingissä oli 448 400 työpaikkaa. Koko Helsingin seudun työpaikkamäärä oli 814 100. Helsingin osuus koko maan reilusta 2,5 miljoonasta työpaikasta oli 18 prosenttia ja Helsingin seudun osuus 32 prosenttia.

Vuonna 2020 Helsingissä oli 334 600 työllistä. Työllisyysaste oli 73,4 prosenttia, mikä oli 1,3 prosenttiyksikköä edellisvuotta alemmalla tasolla. Työllisten määrä pieneni Helsingissä vuonna 2020 ennakkotiedon mukaan 1,1 prosenttia edellisvuodesta. Työllisten määrä supistui Helsingissä eniten majoituksen ja ravitsemisen toimialalla. Tehtyjen työtuntien määrä väheni helsinkiläisillä 2,5 prosentilla vuoden takaisesta. (TK, Työvoimatutkimus).

Helsinkiläisten palkkasumma oli vuonna 2020 tulorekisterin tietojen mukaan 1,6 prosenttia pienempi kuin vuonna 2019. Koko vuoden palkkasumman kehitys on ollut Helsingissä heikompi kuin Espoossa (-0,8 prosenttia), mutta parempi kuin Vantaalla (-2,4 prosenttia). (Helsinki GSE Tilannehuone)

TEM:n työnvälitystilaston mukaan työttömien määrä kasvoi Helsingissä vuonna 2020 keskimäärin 59 prosenttia edellisestä vuodesta. Vuoden lopussa reilu viidesosa työttömistä työnhakijoista oli kokoaikaisesti lomautettuja. Vuoden aikana kokonaan ilman työsuhdetta olevien työttömien määrä kasvoi 9 400 henkilöllä. Vuoden 2020 lopussa Helsingin työttömyysaste oli 14,6 prosenttia, mikä oli 5,4 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuotta aiemmin. Vastaava työttömyysprosentti oli koko maan tasolla 13,6. (TEM)

Työttömyys kasvoi erityisen voimakkaasti nuorilla. Alle 25-vuotiaiden ja 25–29-vuotiaiden työttömien määrä kaksinkertaistui vuoden aikana. Lomautukset kohdistuivat eniten palvelu- ja myyntialan työllisiin. Yli 50-vuotiaiden työttömien määrä oli vuoden lopussa 42 prosenttia korkeampi kuin vuotta aiemmin.

Pitkäaikaistyöttömien (yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleet) määrä lähti loivaan kasvuun jo vuoden alussa. Koronakriisin vuoksi avoimien työpaikkojen määrä hiipui ja aiemmin työttömänä olleet eivät työllistyneet. Täten pitkäaikaistyöttömien määrän kasvu kiihtyi vuoden loppua kohden. Vuoden 2020 lopussa pitkäaikaistyöttömiä oli 46 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin.

Väestönkehitys

Vuoden lopussa 2020 Helsingin väkiluvun arvioidaan olevan noin 657 700 asukasta. Siten väkiluku kasvoi vuoden 2020 aikana 3 840 asukkaalla eli 1 950 vähemmän kuin vuonna 2019. Suhteellinen kasvu oli 0,6 prosenttia. Vieraskielisten osuus väestöstä on ennakkotiedon mukaan noin 17 prosenttia. Koronaepidemian aiheuttamien rajoitustoimenpiteiden vaikutus näkyi Helsingin väestökehityksessä erityisesti maaliskuun huhtikuussa ja uudelleen marras-joulukuussa. Tieto vuoden 2020 väestönkasvusta tarkentuu maaliskuun lopussa.

Syntyneiden määrä, noin 6 650, kasvoi edellisvuodesta 300 henkilöllä. Syntyneiden määrä kasvoi ensimmäistä kertaa vuoden 2015 jälkeen. Kuolleita oli myös edellisvuotta enemmän, 5 280 ja luonnollisen väestönkasvun ennakkoidaan olevan 1 370 asukasta. Huippuvuonna 2015 syntyi 7 000 lasta, mutta kuolleiden määrä on vaihdellut vain vähän tällä vuosikymmenellä.

Helsingin saama muuttovoitto oli ennakkotiedon mukaan vain 2 500 henkeä, mikä on alle puolet vuosien 2015–2019 keskimääräisestä tasosta. Kotimainen nettomuutto painui tappiolliseksi, koska lähtömuutto muualle Suomeen kasvoi huomattavasti tulomuuttoa enemmän. Helsingin seudun ulkopuolisesta Suomesta tyypillisesti saatu muuttovoitto pieneni puoleen aikaisemmasta ja muuttotappio Helsingin seudun muihin kuntiin pysyi edellisvuoden tasolla. Helsingistä muutettiin aikaisempaa enemmän erityisesti Vantaalle ja kehysalueelle. Helsinkiin muutettiin Espoosta edellisvuotta huomattavasti enemmän, mutta myös Vantaalta oli aikaisempaa enemmän tulijoita.

Ulkomainen nettomuutto pysyi ennakkotietojen perusteella lähes edellisvuoden tasolla, mutta sekä tulo- että lähtömuuttajien määrät vähenivät koronarajoitusten seurauksena. Ulkomaan kansalaisten nettomuutto ulkomailta pieneni, kun taas Suomen kansalaisten muuttotappio ulkomailta kääntyi muuttovoitoksi. Nämä tiedot kuitenkin tarkentuvat myöhemmin. Ulkomailta saatu muuttovoitto oli huipussaan vuosina 2010–2015, jonka jälkeen se on pienentynyt, etenkin siksi että Virosta ei enää aikaisempien vuosien tapaan muuteta Helsinkiin.

Varhaiskasvatukseen, 1–6-vuotiaita oli ennakkotiedon mukaan 38 300, ja heidän määränsä väheni 700 lapsella. 0-vuotiaiden määrä, 6 500, kasvoi 200 lapsella. 7–15-vuotiaiden määrä kasvoi 1 300:lla ja peruskouluikäisiä on nyt noin 55 000. Toisen asteen ikäluokkaan kuuluvia, 16–18-vuotiaita oli 16 700 ja määrä kasvoi lähes 400 hengellä. 65 vuotta täyttä-

Olennaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa

neitä on nyt 114 300 ja kasvua oli 1 700 henkeä. Yli 75-vuotiaita asukkaita tuli viime vuoden aikana 2 500 lisää. Työikäisten eli 19–64-vuotiaiden määrä kasvoi 900 asukkaalla.

Eteläinen suurpiiri kasvoi eniten, lähes 1 800 asukkaalla. Kaakkoinen ja Keskinen suurpiiri kasvoivat molemmat 1 600 asukkaalla. Varhaiskasvatuskäisten määrä kasvoi hieman vain Kaakkoisessa suurpiirissä (80), kun taas Itäisessä suurpiirissä lasten määrä väheni 190:llä ja Koillisessakin yli 150:llä.

Peruskouluikäisten kasvu oli suurinta Eteläisessä (320) ja Keskisessä suurpiirissä (250). Yli 75-vuotiaiden määrä kasvoi eniten Eteläisessä (590) ja Läntisessä suurpiirissä (400).

Rakentaminen Helsingissä vuonna 2020

Rakentaminen Helsingissä, erityisesti asuntorakentaminen, pysyi vakaalla tasolla. Asuinrakennuksia oli rakenteilla noin 750 000 kerrosneliometriä koko vuoden. Asuntojen määränä mitattuna rakenteilla oli yli 10 000 asuntoa niin ikään koko vuoden ajan. Muun kuin asuinrakennusten määrä väheni vuoden aikana noin 15 prosenttia ollen vuoden lopussa 415 000 kerrosneliometriä.

Asuntoja alkoi ja valmistui yli asuntotuotantotavoitteen mukainen määrä. Vuoden aikana valmistui 7 280 asuntoa ja 7 187 asunnon rakentaminen aloitettiin. Uusi rakennuslupia myönnettiin 6 409 asunnon rakentamiseksi.

Valmistuneista asunnoista 18,4 prosenttia (1 365 asuntoa) oli valtion korkotukemia vuokra-asuntoja. Ara-vuokra-asuntoihin on laskettu myös 164 opiskelijoille ja vanhuksille osoitettua asuntolatyypistä asuntoa, jotka eivät muutoin tilastoidu asunnoiksi. Sääntelemätöntä asuntotuotantoa oli 61 prosenttia valmistuneista ja välimuodon asuntoja 20,6 prosenttia. Välimuodon tuotanto koostui pääosin asumisoikeusasunnoista (429) sekä hitas- ja hintakontrolloidusta asunnoista (1 073). Sääntelemättömistä asunnoista vuokra-asunnoiksi valmistui 1 567 ja omistusasunnoiksi 2 949.

Yli 91 prosenttia valmistuneista asunnoista rakentui kerrostaloihin. Rivitaloasuntoja valmistuneista asunnoista oli noin 3 prosenttia ja loput olivat omakoti- ja paritaloasuntoja tai sijaitsivat muissa rakennuksissa. Uudisrakennuksiin valmistuneista kerrostaloasunnoista yhden tai kahden huoneen asuntoja oli 63,2 prosenttia ja kaikkien uudisrakennuskerrostalojen huoneistoalan keskiarvo oli 53,2 neliötä.

Kaupungin oman tuotannon osuus valmistuneista oli 20,6 prosenttia (1 530 asuntoa). Näistä asunnoista 827 oli valtion tukemia ARA-vuokra-asuntoja Helsingin kaupungin asunnot Oy:lle, 336 asumisoikeusasuntoja Helsingin Asumisoikeus Oy:lle ja 367 Hitas-omistusasuntoa. Kaupungin omana tuotantona asuntoja alkoi 1 551. Kaupungin oman tuotannon tavoite on 1 500 asuntoa vuosittain.

Toimitilarakentamisena (muu kuin asuntorakentaminen) vuonna 2020 valmistuneiden rakennusten kerrosala oli 337 411 kerrosneliometriä. Valmistunutta kerrosalaa oli selkeästi edellisvuotta sekä 2010-luvun keskiarvoa enemmän. Kerrosalaltaan merkittäviä toimitilarakennuksia valmistui muun muassa kauppakeskus Hertsi Herttoniemeen, toimistotalo Kalasatamaan (Kaupunkiympäristötalo) sekä toimistorakennus Triplan kokonaisuuteen.

Toimitilarakentamista aloitettiin 242 317 kerrosneliometriä, mikä on hieman lähivuosia vähemmän, mutta 2010-luvun keskiarvon tasolla. Myönnettyjen rakennuslupien määrä (362 205 kerrosneliometriä) oli kuitenkin oleellisesti korkeampi, kuin edellisenä vuonna tai 2010-luvun keskiarvo.

Rakentaminen jatkui siis korkealla tasolla painotuksen ollessa enemmän asuntorakentamisessa. Määrällisesti merkittävintä rakentaminen on juuri nyt Kalasataman ja Pasilan alueilla, joissa molemmissa on hieman noin 1 800 asuntoa rakenteilla. Suurten projektialueiden ulkopuolella yksi vahva asuntorakentamisen keskittymä on Koskelan entisen sairaalan alue. Suurien projektialueiden osuus rakenteilla olevista asunnoista on noin 55 prosenttia. Toimitiloista projektialueille on rakentumassa noin 40 prosenttia. Rakenteilla olevan tuotannon määrän perusteella voidaan arvioida, että ainakin valmistuvien asuntojen määrä pysyy korkealla tasolla myös kuluvana vuonna. Myös aloitusten määrän pysymiseen tavoitteen mukaisella tasolla on hyvät edellytykset.

1.1.4 Kaupungin henkilöstö

Kaupungin palveluksessa oli vuoden 2020 lopussa vakinaisessa tai määräaikaisessa työsuhteessa (ilman työllistettyjä) yhteensä 39 152 työntekijää (2019: 37 459). Henkilöstömäärä kasvoi 1 693 työntekijällä eli 4,5 prosentilla (2019: las-ki 0,5 prosentilla).

Prosentuaalisesti henkilöstömääränkasvu oli suurinta määräaikaisten työntekijöiden osalta. Määräaikaisia työntekijöitä oli vuoden 2020 lopussa 1 005 henkilöä enemmän (8 168 työntekijää) kuin vuonna 2019 (7 163 työntekijää). Henkilöstömäärä kasvoi eniten kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla ja sosiaali- ja terveystoimialalla sekä keskushallinnossa – kaupunginkansliassa, Palvelukeskuksessa ja Starassa.

Kaupunginkanslian henkilöstömäärän muutokset liittyvät muun muassa digitaalisen perustan uudistamiseen ja työllisyyspalveluiden järjestämisvastuun siirtymiseen kaupungeille. Palvelukeskuksessa lisähenkilöstöä on rekrytoitu puhelin- ja hyvinvointipalveluihin etähoidon ja asiakaspalvelun kasvamisen myötä.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla henkilöstömäärän kasvua selittää erityisesti suomenkielisen perusopetuksen oppilasmäärän kasvu ja siten peruskoulun opettajien määrän kasvu. Lisäksi henkilöstömäärä on kasvanut muun opetuksen tuen henkilöstön kuten kuraattorien, psykologien ja koulunkäyntiavustajien osalta.

Korona on erityisesti vaikuttanut henkilöstötarpeeseen sosiaali- ja terveystoimialalla, jossa määräaikaisia työntekijöitä on voitu palkata vakanssittomasti muun muassa hoitotyöhön sekä epidemiologisen toiminnan tartunnan jäljitystehtäviin. Lisäksi työvoimatarvetta on ollut koronaterveysasemilla ja influenssarokotuspisteissä aulatervehdijöinä.

Staran rakentamisen osastoilla on ollut henkilöstösuunnitelman mukaisia rekrytointeja ja esimerkiksi työnjohtajien tehtäviä on täytetty. Kausityöntekijöiden siirtymiset ja määräaikaisten sopimusten päättymisajankohdat voivat vaikuttaa vertailutietoihin.

KAUPUNGIN HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ TOIMIALOITTAIN VUOSIEN 2019 JA 2020 LOPUSSA

Toimialat	Vakinaiset		Määräaikaiset		Palkkatuetut		Yhteensä ilman palkkatuettuja		Muutos 2019-2020
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	10 703	11 121	3 296	3 630	123	140	13 999	14 751	752
Kaupunkiympäristön toimiala	3 340	3 356	242	263	5	6	3 582	3 619	37
Kaupunkiympäristön toimiala (ilman HKL ja Pel)	1 513	1 512	141	148	5	6	1 654	1 660	6
Liikennelaitos	1 159	1 211	65	28			1 224	1 239	15
Pelastuslaitos	668	633	36	87			704	720	16
Keskushallinto	3 676	3 783	463	544	63	52	4 139	4 327	188
Kaupunginkanslia	646	681	150	169	20	17	796	850	54
Palvelukeskus	1 346	1 410	56	57	34	28	1 402	1 467	65
Rakentamispalvelu	1 189	1 196	161	219	4	4	1 350	1 415	65
Taloushallintopalvelu	342	348	67	64	5	3	409	412	3
Tarkastusvirasto	17	17					17	17	-
Työterveys Helsinki	136	131	29	35			165	166	1
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala	1 591	1 591	267	255	113	76	1 858	1 846	- 12
Sosiaali- ja terveystoimiala	10 986	11 133	2 895	3 476	361	297	13 881	14 609	728
YHTEENSÄ	30 296	30 984	7 163	8 168	665	571	37 459	39 152	1 693

Henkilöstöstä 75,8 prosenttia oli naisia ja 24,2 prosenttia miehiä. Kaikista palvelusuhteista 9 prosenttia oli solmittu muun kuin suomen- tai ruotsinkielisen työntekijän kanssa. Vakinaisesta henkilöstöstä 34,4 prosenttia oli työskennellyt kaupungilla yli viisitoista vuotta. Henkilöstön suurin ikäryhmä oli edelleen 50–59-vuotiaat; 30,4 prosenttia henkilöstöstä kuuluu tähän ikäryhmään.

Olennaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa

Sairaus-, työtapaturma- ja kuntoutuspoissaolot ovat nousseet 4,9 prosenttiin koronaepidemian myötä. Nousu selittyi sairauspoissaolojen kasvulla 4,5 prosentista 4,8 prosenttiin. Vakinaisen henkilöstön lähtövaihtuvuus oli pysynyt samalla tasolla edelliseen vuoteen verrattuna. Lähteneitä oli yhteensä 2 178, kun vuonna 2019 lähteneitä oli 2 173. Prosentuaalisesti lähtövaihtuvuus oli 6,41 prosenttia henkilöstöstä. Eläkkeelle lähteneiden osuus nousi hieman ja eronneiden osuus vastaavasti laski vähän.

Joulukuun 2020 loppuun mennessä toimialojen, liikelaitosten ja virastojen palkkoja (ilman työllistettyjen palkkoja) on maksettu 1 480 miljoonaa euroa. Summa nousi 3,7 prosenttia edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta.

Koronaepidemiassa korostuivat työn ja työympäristön turvallisuus ja terveellisyys. Ne työntekijät, joiden työtehtävien kannalta se oli mahdollista, siirtyivät keväällä etätöihin. Keväällä työpaikat päivittivät työn vaarojen arvioinnit koronaepidemian näkökulmasta. Laaja etätö helpotti monella työntekijällä työn ja muun elämän yhteensovittamista. Työelämän joustoja lisättiin.

Koronaepidemian etenemisen myötä kaupunki sulki sekä keväällä että loppuvuodesta monia palvelujaan, jolloin osalla henkilöstöstä työtehtävät vähenivät tilapäisesti. Samaan aikaan syntyi uusia palveluja. Osajapankin kautta henkilöstöä siirrettiin sinne, missä tarve oli kriittisin.

Vuoden alussa henkilöstön saatavuuden edistämiseksi perustettiin oma yksikkö, joka koordinoi kaupunkiyhteistä tekemistä muun muassa työnantajakuvan, hakijakokemuksen ja rekrytointiosaamisen vahvistamisella sekä työvoimapula-alojen henkilöstön saatavuutta edistämällä. Yksikkö oli mukana ylimmän johdon rekrytoinneissa säännönmukaisesti. Toukokuussa otettiin käyttöön hakijakokemuskysely, jonka avulla selvitetään, millainen kokemus kaupungin rekrytointiprosessista ei-valitulle hakijalle syntyy.

Johtamista kehitettiin tiivistämällä kaupungin johtamisen neljäksi kulmakiveksi näkemyksellisyys, innostus, linjakuus ja toimeenpanokyky. Esihenkilöt ja työntekijät ottivat käyttöönsä onnistumiskeskustelut, joissa keskustellaan tavoitteista, kehittämisestä ja työn teossa tarvittavasta tuesta.

Henkilöstön kokemusta kaupungin uudistumisesta ja työhyvinvoinnista selvitettiin syksyllä kahdella kyselyllä: Uudistumisen pulssilla ja Kunta10-tutkimuksella. Vaikka vuosi oli johtamisen kannalta ennennäkemättömän haastava, henkilöstön kokemus johtamisen ja esihenkilötyön laadusta parani selkeästi. Kunta10-kyselyn valmentavan johtamisen indeksi nousi huomattavasti edellisestä kyselystä (68,8 -> 73). Tulokset paranivat myös koronakriisin ytimessä olevilla toimialoilla. Kyselyistä selvisi myös, että henkilöstömme on aiempaa sitoutuneempi, kokee työnsä mielekkäämmäksi ja suosittelisi kaupunkia entistä enemmän työnantajana.

Tarkempia tietoja henkilöstöstä esitellään erillisessä Henkilöstöraportti 2020 -julkaisussa.

1.1.5 Olennaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa

Maailmanlaajuinen koronapandemia vaikutti merkittävästi Helsingin kaupungin toimintaympäristöön ja toimintaan. Epidemian leviämisen ja sen haitallisten vaikutusten ehkäiseminen edellytti kaupungilta nopeaa reagoitua ja mittavia toimenpiteitä. Samalla kaupungin ja valtionhallinnon viranomaistoimenpiteet vaikuttivat suuresti asukkaiden arkeen ja hyvinvointiin sekä yritysten ja yhteisöjen toimintaedellytyksiin.

Valtioneuvoston yleisistunto totesi 16.3.2020, että maassa vallitsevat koronavirustilanteen vuoksi poikkeusolot, ja valmiuslain toimivaltuudet otettiin käyttöön turvaamaan perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen poikkeusoloissa. Tavoitteena oli erityisesti varmistaa sosiaali- ja terveydenhuollon riittävyys ja tehohoidon kapasiteetti kriisitilanteessa. Valmiuslain nojalla muun muassa Uudenmaan maakunta asetettiin liikkumisrajoitusten alaiseksi ajalle 28.3.–19.4.2020. Valmiuslain toimivaltuuksien käyttö lopetettiin 16.6.2020.

Pormestari päätti 2.3.2020 kriisijohtamismallin mukaisesti kutsua koolle kaupungin koronavirus-koordinaatioryhmän huolehtimaan koronavirustilanteen johdosta tarvittavien toimenpiteiden kaupunkitasoisesta ohjaamisesta ja toimenpiteiden yhteensovittamisesta. Kaupunginvaltuusto kävi 25.3.2020 keskustelun koronavirustilanteesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä. Samassa kokouksessa päätettiin kunnan tartuntatautien torjunnasta päättämisen toimivalta siirtää sosiaali- ja terveystalokunnan jaostolta kaupunginhallitukselle. Näin varauduttiin laajan epidemian hoitamiseen tarvittavan kriisijohtamisvalmiuden jatkumiseen. Kriisin torjuntaan ja sen vaikutusten lievittämiseen liittyviä päätöksiä on koordinoitu myös toimialojen ja liikelaitosten kriisijohtoryhmissä.

Olellaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa

Koronavirusepidemiolla on ollut vaikutuksia muun muassa kaupungin palveluihin, työllisyyteen, kaupungin tulopohjaan ja rahoitusasemaan. Koronaepidemian hillitsemiseen liittyvien rajoitusten vaikutukset kohdistuivat etenkin Helsingille tärkeään palvelusektoriin. Erityisesti matkailu-, ravintola-, kulttuuri- ja tapahtuma-alat kärsivät tilanteesta tuntuvasti. Toisaalta esimerkiksi ohjelmisto- ja konsultointiala, kodin sisustukseen, remontointiin ja kodintekniikkaan liittyvät kaupan alat sekä sosiaali- ja terveysala pärjäsivät hyvin korona-aikana.

Kaikkiaan työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi vuoden aikana 20 000:lla, ja leimallista oli lomautettujen määrän huomattava kasvu: kokoaikaisesti lomautettuna oli vuoden lopussa noin 10 000 henkilöä, kun vuotta aiemmin heitä oli noin 1 000. Nuorten työttömien määrä kaksinkertaistui ja myös pitkäaikaistyöttömyyden kasvu kiihtyi vuoden loppua kohden. Nuorten työllisyyden koronaepidemia vaikutti Helsingissä huomattavasti muuta maata voimakkaammin.

Heikentynyt taloudellinen tilanne lisäsi erityisesti nuorten aikuisten taloudellista ahdinkoa ja tuen tarvetta. Koronarajoitukset ja käyttäytymissuosituksen noudattaminen vaikuttivat harrastamiseen ja sosiaaliseen kanssakäymiseen. Tähän liittyvät negatiiviset vaikutukset heikensivät erityisesti yksinasuvien, iäkkäiden ja nuorten helsinkiläisten elämänlaatua, mikä näkyy mm. lisääntyneinä mielenterveysongelmina etenkin nuorilla. Nuorilla havaittiin normaalia enemmän myös sosiaalisia ongelmia, kuten turvattomuuden tunnetta, alakuloisuutta sekä aikuisen läsnäolon ja yhdessäolon tarvetta. Koronasta johtuvat hyvinvointiongelmat ovat kohdistuneet erityisen voimakkaasti jo ennestään haavoittuvassa asemassa olleisiin, mikä on lisännyt polarisaatiota ja syrjäytymisen riskiä, ja saattaa näkyä tulevaisuudessa myös alueellisen eriytymiskehityksen voimistumisena. Koronaepidemian välilliset vaikutukset näkyvät myös palvelu- ja hoivavelkana sekä oppimisvajeena, jotka rasittavat kaupungin palvelujärjestelmää vielä pitkään koronajan jälkeen.

Kriisistä huolimatta kaupungin perustoimintoja on jatkettu tilanteen sallimissa rajoissa ja päätöksiä merkittävistä investoinneista ja kehittämistoimista on tehty vuoden 2020 aikana useita. Käydessään 17.6.2020 lähetekeskustelua vuoden 2021 talousarviosta kaupunginvaltuusto kiinnitti erityistä huomiota koronatilanteen toiminnallisiin ja taloudellisiin vaikutuksiin sekä kriisistä palautumisen edellyttämiin ratkaisuihin.

Yleisesti ottaen Helsingissä ja koko maassa onnistuttiin varsin hyvin hillitsemään koronapandemian leviämistä ja siihen liittyviä suoria terveysvaikutuksia. Kaikkiaan Helsingissä todettiin vuoden 2020 loppuun mennessä noin 11 000 covid-19-tartuntaa, mikä vastaa noin 1,7 prosenttiosuutta koko Helsingin väestöstä. Tautiin kuolleita kirjattiin 227. Väestöön suhteutettuna määrät olivat pieniä moniin kansainvälisiin verrokkikaupunkeihin verrattuna. Sairaanhoidon kyettiin järjestämään siten, ettei sairaaloiden hoitokapasiteetti ylittynyt.

Koronaepidemia vaikutti myös Helsingin vetovoimaan ja elävyyteen. Helsingin väestönkasvu hidastui, kun heikentynyt työllisyystilanne ja korkeakoulujen siirtyminen etäopetukseen vähensivät nuorten aikuisten muutttoa Helsinkiin. Tämän rinnalla muutot Helsingistä seudun ulkopuolelle lisääntyivät aiempiin vuosiin verrattuna. Myös ulkomaan muuttoliikkeestä saatu muuttovoitto väheni selvästi. Erityisen suuri vaikutus koronarajoituksilla oli matkailuun, joka romahti maaliskuussa alkaneiden rajoitusten myötä. Matkailijoiden ja tapahtumien puute, ravintolarajoitukset ja etätyöskentelystä johtuva työssäkävijöiden väheneminen on heikentänyt erityisesti Helsingin ydinkeskustan elinvoimaisuutta. Alueelliset ja paikalliset keskuksat eivät kärsineet koronavaikutuksista samassa mitassa, sillä ihmiset viettivät aikaansa normaalia enemmän omilla asuinalueillaan.

Kaupunginkanslia käynnisti keväällä toimenpiteet koronakriisistä palautumisen vauhdittamiseksi. Yhteisen kaupunkitasoisen koordinoinnin kautta pyritään varmistamaan vaikuttavat ja kohdistetut toimenpiteet sekä läpinäkyvyys yli toimialojen, virastojen ja liikelaitosten. Toimenpiteet kohdistuvat erityisesti kaupunkilaisten hyvinvoinnin edistämiseen ja luottamuksen palauttamiseen, yritystoiminnan ja yrittäjyyden vauhdittamiseen sekä kaupunkiorganisaation toiminnan kehittämiseen. Toimenpiteillä pyritään minimoimaan koronakriisistä aiheutuvia haittoja pidemmällä ajalla järkevästi, kehittämään ennakointi- ja muutosalvimiutta sekä luomaan uusia toimintatapoja, joilla voidaan vastata aiempaa paremmin muuttuviin tarpeisiin.

Toiminta ja talous

Valtuustokauden kaupunkistrategian puolivälin arviointia käsiteltiin kaupunginhallituksessa 20.1.2020. Strategian seuranta-aineistojen ja raporttien perusteella kaupungin toiminta oli edennyt strategian suuntaisesti.

Kaupunginvaltuusto käsitteli 17.6.2020 vuoden 2019 tilinpäätöksen. Tilikauden tulos ennen varausten ja rahastojen muutoksia oli 377 miljoonaa euroa ylijäämäinen.

Kaupungin talousarvio vuodelle 2021 sekä taloussuunnitelma vuosille 2021–2023 päätettiin kaupunginvaltuustossa 9.12.2020. Talousarvio pohjautuu ennallaan pidettyihin tulovero- ja kiinteistöveroprosentteihin, jotka päätettiin 11.11.2020. Talousarvion noudattamisohjeessa kaupunginhallitus 14.12.2020 totesi, että samaan aikaan kun toisaalta on tarve osana vuoden 2021 talousarviota tehdä kohdennettuja panostuksia talouden mahdollisimman pikaisen elpymisen tukemiseksi, tarvitaan tuottavuutta ja taloudellisuutta parantavien toimenpiteiden käynnistämistä talouden vakauttamiseksi keskipitkällä aikavälillä kasvavan kaupungin suunniteltujen investointien toteuttamiseen ja palvelujen ylläpitämiseksi.

Kaupunginhallitus päätti 4.5.2020 merkitä tiedoksi selvityksen osallistuvan budjetoinnin toimeenpanosta 2018–2019 sekä hyväksyä osallistuvan budjetoinnin toteuttamisperiaatteet 2020–2021. Osallistuvan budjetoinnin toisella toteutuskerralla, joka alkoi syksyllä, kerättiin ehdotuksia 8,8 miljoonan euron osoittamiseksi asukkaiden päättämiin kohteisiin.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 10.6.2020 Helsingin kaupungin ja Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin yhteisenä hankkeena toteutettavan Laakson yhteissairaalan hankesuunnitelman, jonka laajuus on noin 190 000 brm² ja rakentamiskustannusten arvonlisäveroton enimmäishinta on 838 000 000 euroa.

21.9.2020 Kaupunginhallitus hyväksyi Helsingin seudun ja valtion välisen maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksen 2020–2031. Sopimuksessa määritellään kestävä ja vähähiilistä yhdyskuntarakennetta ja liikennejärjestelmää sekä asumista ja elinympäristön laatua koskevat tavoitetilat, kuvataan kehittämissopulut tavoitetilän saavuttamiseksi sekä todetaan sovitut toimenpiteet. Lisäksi sopimuksessa mainitaan muut sopimuksen toteuttamisen kannalta tärkeitä valtion toimenpiteet, jotka koskevat muun muassa maankäyttö- ja rakennuslain uudistusta, valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelua sekä muita valtion kehittämissuunnitelmia. Valtio osoittaa kestävästä liikkumista edistäviin hankkeisiin liittyviin kustannuksiin 105 miljoonaa euroa. Asumiseen ja elinympäristön laatuun liittyviin sovituihin toimenpiteisiin sisältyy Helsingin seudun kuntien kaavoitustavoite yhteensä 6 miljoonaa kerrosneliömetriä, josta Helsingin osuus on 2,4 miljoonaa kerrosneliömetriä. Lisäksi asumisen ja elinympäristön laadun toimenpiteisiin sisältyvät kuntakohtaiset asuntotuotantotavoitteet. Helsingin asuntotuotantotavoite MAL-sopimuksessa on 6 600 asuntoa vuodessa, josta valtion tukeman korkotukituotannon osuus on yhteensä 30 prosenttia.

Rakennustoiminta jatkui aktiivisena kaupungissa ja tämä näkyi keskeisten luottamuselinten työskentelyssä. Kaupunginvaltuusto käsitteli vuonna 2020 kaikkiaan 33 asemakaavaa tai kaavan muutosta, 27 tontin luovutusta tai vuokrausta koskevaa asiaa sekä 16 hankesuunnitelmaa. Kaupunginhallitus käsitteli näiden lisäksi toimivaltansa puitteissa lukuisia vähäisempiä suunnitelmia ja tontinvarauksia.

Valtuusto hyväksyi 11.11.2020 Helsingin kaupungin asumisen ja siihen liittyvän maankäytön toteutusohjelman (AM-ohjelma) 2020 asunto- ja maapoliittiset tavoitteet liittyen asuntotuotannon määrään ja laatuun, elinvoimaisten alueiden kehittämiseen ja segregaaation ehkäisemiseen, asuntokannan rakenteen sekä asunto-omaisuuden arvon kehittämiseen. AM-ohjelman mukaan Helsingissä rakennetaan uudistuotantona ja käyttötarkoituksen muutoksilla vuosittain vähintään 7 000 asuntoa ja vuodesta 2023 alkaen vähintään 8 000 asuntoa. Asuntotuotanto toteutetaan kestävästi, luontoa ja viheralueita säilyttäen. Kaupungin oman asuntotuotannon tavoite on 1 500 asuntoa vuodessa ja vuodesta 2023 lähtien 25 prosenttia toteutuvasta asuntotuotannosta.

Oppilaitosten ja päiväkotien peruskorjaus- ja rakennusinvestointeja päätettiin useita:

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 15.1.2020 Pakilanpuiston allianssin (yläaste, ala-aste, päiväkoti ja nuorisotilat) hankesuunnitelman siten, että hankkeen enimmäislaajuus on 13 372 brm² ja rakentamiskustannusten enimmäishinta on arvonlisäverottomana 52 800 000 euroa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 25.3.2020 osoitteeseen Ampujantie 3 rakennettavan päiväkoti- ja leikkipuistokäyttöön tulevan uudisrakennuksen 17.7.2019 päivätyn hankesuunnitelman siten, että hankkeen laajuus on 2 662 brm² ja rakentamiskustannusten enimmäishinta on arvonlisäverottomana 10 400 000 euroa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 6.5.2020 Helsingin Medialukion peruskorjaushankesuunnitelman enimmäishinnan korottamisen 928 067 eurolla siten, että hankkeen kokonaiskustannukset ovat arvonlisäverottomana yhteensä 10 106 000 euroa.

11.3.2020 hyväksyttiin valtuustossa Gymnasiet Lärkanin ja Hoplaxskolanin Haagan yksikön perusparannuksen ja laajennuksen hankesuunnitelma siten, että hankkeen enimmäislaajuus on 8 024 brm² ja rakennuskustannusten enimmäishinta on arvonlisäverottomana 23 200 000.

Olellaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 27.5.2020 Taivallahden peruskoulun perusparannuksen hankesuunnitelman siten, että hankkeen enimmäislaajuus on 10 443 brm² ja että hankkeen enimmäishinta on 33 370 000 euroa arvonlisäverottomana.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 27.5.2020 Oulunkylän ala-asteen ja uuden päiväkodin laajennuksen ja muutoksen hankesuunnitelman siten, että hankkeen enimmäislaajuus on 7 097 brm² ja rakentamiskustannusten enimmäishinta on arvonlisäverottomana 22 640 000 euroa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 27.5.2020 elinkaarihankkeena toteutettavan Puotilan ala-asteen korvaavan uudisrakennuksen hankesuunnitelman siten, että hankkeen laajuus on noin 5 740 brm² ja rakentamiskustannusten enimmäishinta on arvonlisäverottomana 23 715 000 euroa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 10.6.2020 Myllypuroon sijoittuvan uuden kielilukion elinkaarihankkeen hankesuunnitelman siten, että hankkeen laajuus on noin 8 000 brm² ja rakentamiskustannusten enimmäishinta on arvonlisäverottomana 34 000 000 euroa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 17.6.2020 Puistolan Suuntimopuistoon sijoittuvan koulu- ja päiväkotikäyttöön suunnitellun tilaelementtiuudisrakennuksen hankesuunnitelman siten, että hankkeen enimmäislaajuus on 8 500 brm² ja pääomitettu enimmäishinta on arvonlisäverottomana 31 550 000 euroa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 21.10.2020 Grundskolan Norsen, Cygnaeus enhetenin perusparannuksen hankesuunnitelman siten, että hankkeen laajuus on noin 4 329 brm² ja rakentamiskustannusten enimmäishinta on arvonlisäverottomana 14 955 000 euroa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 4.11.2020 Käpylän peruskoulun Untamorakennuksen hankesuunnitelman siten, että hankkeen enimmäislaajuus on noin 4 496 brm² ja rakentamiskustannusten enimmäishinta on arvonlisäverottomana 16 300 000 euroa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 9.12.2020 Stadin ammatti- ja aikuisopiston Myllypuron kampuksen elinkaarihankkeen hankesuunnitelman mukaiset tilat siten, että hankkeen laajuus on noin 10 350 brm² ja rakentamiskustannusten enimmäishinta on arvonlisäverottomana 48 044 000 euroa. Uudisrakennus tulee Kiinteistö Oy Helsingin Toimitilojen omistukseen ja yhtiön uudisrakennusta koskeva osakekanta merkitään Helsingin kaupungin omistukseen.

22.6.2020 Kaupunginhallitus hyväksyi päiväkotikalevan uudisrakennuksen hankesuunnitelman siten, että hankkeen enimmäislaajuus on noin 1 548 brm² ja rakentamiskustannusten enimmäishinta on arvonlisäverottomana 6 820 000 euroa.

Panostukset raideliikenteen ja siihen liittyvien palveluiden kehittämiseen jatkuivat vuonna 2020 eri tavoin. 12.2.2020 kaupunginvaltuusto hyväksyi metron vanhimpien M100 -junayksiköiden peruskorjauksen hankesuunnitelman enimmäishinnan korottamisen noin viidellä miljoonalla eurolla runsaaseen 31 miljoonaan euroon.

26.2.2020 kaupunginvaltuusto hyväksyi Hermannin rantatien asemakaavan ja lähialueen asemakaavan muutoksen. Kaavaratkaisu mahdollistaa Kalasataman raitiotien yleissuunnitelman mukaisen raitiotieyhteyden rakentamisen Kalasataman ja Pasilan välille.

Kaupunginvaltuuston 8.4.2020 käsittelemä Hakaniemenrannan kaavaratkaisu mahdollistaa Kruunusillat -pikaraitiotieyhteyden Kalasataman Nihdin suunnasta Hakaniemen kautta kohti keskustaa sekä Hakaniemensillan uuden linjauksen. Kaavaratkaisun tavoitteena on luoda Hakaniemen ympäristöön uutta laadukasta ja monipuolista julkista tilaa meren äärelle. Alueelle on suunniteltu myös kolme uutta asuinkerrostalojen korttelia. Suunniteltua uutta asuntokerosalaa on 57 550 k-m² ja liike- ja toimitilakerrosalaa 6 300 k-m². Asukasmäärän lisäys on noin 1 250.

25.3.2020 valtuusto päätti, että kaupunki osallistuu kahteen merkittävään Etelä-Suomen junaliikenteen kehittämishankkeeseen.

Kaupunki lähtee osakkeenomistajaksi Helsingin ja Tampereen välisen Helsinki-Vantaan lentoaseman kautta kulkevan raideyhteyden suunnittelua toteuttavaan hankeyhtiöön (Suomi-Rata Oy) ja merkitsee perustettavan hankeyhtiön osakkeita tai muuten pääomittaa yhtiötä yhteensä enintään 24 miljoonalla eurolla.

Olennaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa

Kaupunki lähtee osakkeenomistajaksi Helsingin ja Turun välisen raideyhteyden suunnittelua toteuttavaan hankeyhtiöön (Turun Tunnin Juna Oy) ja merkitsee perustettavan hankeyhtiön osakkeita tai muuten pääomittaa yhtiötä yhteensä enintään 5,9 miljoonalla eurolla.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 17.6.2020 Kruunusiltojen raitiovaunukaluston hankesuunnitelman siten, että hankkeen arvonlisäveroton kokonaishinta sisältäen vaunujen toimitukset, vaihto-osat, projektiin sisältyvät erillishankinnat, hankinnan aikaiset lisä- ja muutostyöt sekä rakentamisen aikaiset korot ovat yhteensä enintään 97 600 000 euroa huhtikuun 2020 kustannustasossa. Hanke toteutetaan siten, että raitiovaunut tulevat liikenteeseen Kruunusiltojen raitiotielinjojen rakentamisen, koeajojen ja valmistumisen edellyttämässä aikataulussa vuonna 2026 alkavan liikenteen tarpeisiin.

Itäkeskuksen Jokerikorttelin asemakaavan muuttaminen käsiteltiin valtuustossa 26.8.2020. Asemakaavan muutos mahdollistaa kaupunkirakenteen tiivistämisen ja monipuolisten toimintojen, kuten liike-, toimisto-, palvelu ja majoitustilojen sekä asuntojen rakentamisen itäisen Helsingin tärkeimmässä joukkoliikenteen solmukohtassa. Kaavamuu- tos mahdollistaa lisäksi alueella olevan joukkoliikenneterminaalin uusimisen ja siten joukkoliikennepalveluiden laatu- tason nostamisen.

4.11.2020 kaupunginvaltuuston käsittelyssä hyväksyttiin asemakaavan muutos Laajasalon Yliskylässä. Kruunusillat- raitiotien päätepysäkin läheisyyteen on suunniteltu rakennettavaksi hybridiratkaisu, joka mahdollistaa raitiovaunuva- rikon ja siihen liittyvien aputilojen sekä osittain varikon päälle tulevien asuinkortteleiden rakentamisen.

23.11.2020 Kaupunginhallitus hyväksyi Ilmalan raitiotien rakentamisen ja ratasähkötöiden hankesuunnitelman siten, että hankkeen kokonaishinta yhteensä sisältäen suunnittelun, rakennustyöt ja hankkeeseen sisältyvät erillishankin- nat sekä hankintojen aikaiset lisä- ja muutostyöt on 8 000 000 euroa (alv 0 prosenttia).

22.6.2020 Kaupunginhallitus hyväksyi Mellunmäen metroaseman laiturikatoksen ja metrolaiturin perusparannuksen hankesuunnitelman siten, että hankkeen arvonlisäveroton kokonaishinta yhteensä sisältäen suunnittelun, rakennus- työt sekä hankintojen aikaiset lisä- ja muutostyöt on 7 480 000 euroa maaliskuun 2020 kustannustasossa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 8.4.2020 Helsingin keskuspelastusaseman vesi- ja viemärikorjauksen sekä vesikaton korjauksen 10 337 000 euron enimmäiskustannuksin.

22.4.2020 kaupunginvaltuusto käsitteli laajan Hernesaaren asemakaavakysymyksen. Kaavassa uutta asuntokerrosalaa on noin 316 000 k-m² ja työpaikka- ja palvelukerrosalaa on noin 139 000 k-m². Yhteensä alueen kerrosala on 495 000 k-m², josta kaupallisia palveluita on noin 26 000 k-m². Asukasmäärän arvioitu lisäys on 7 600 asukasta.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 17.6.2020 Hakaniemen kauppahallin maanalaisen huoltopihan hankesuunnitelman siten, että hankkeen laajuus on noin 2 543 brm² ja rakentamiskustannusten enimmäishinta on arvonlisäverottomaa- na 19 785 000 euroa.

Kaupunginvaltuusto päätti 17.6.2020 myydä Esplanadikappelin rakennuksen Helsingin Osuuskauppa Elannelle kah- denkymmenen miljoonan euron kauppahinnasta.

Kaupunginvaltuusto käsitteli Marian kasvuyrityskampuksen asemakaavan muuttamista kokouksessaan 9.9.2020. Marian entiselle sairaala-alueelle on suunniteltu uutta toimitilakerrosalaa 51 320 k-m². Toimitilakäyttöön muutettavaa olemassa olevaa kerrosalaa on lisäksi 20 300 k-m². Työpaikkamäärän lisäys on noin 3 500 työpaikkaa.

Kaupunginvaltuusto teki 23.9.2020 periaatepäätöksen sosiaali- ja terveysministeriölle annettavasta lausunnosta, joka koski hallituksen esitysluonnosta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskeväksi lainsäädännöksi. Periaatepäätöksessä todettiin, että soite-maa- kuntien perustamisessa on kyse kokonaisvaltaisesta järjestelmämuutoksesta, jolla on mittavia ja vaikeasti ennakoit- tavia seurauksia ja vaikutuksia kuntiin ja Helsingin kaupunkiin. Vaikka ehdotettua Uudenmaan erillisratkaisua voidaan pitää myönteisenä ja se vähentää uudistuksen riskejä aiempiin esityksiin verrattuna, sisältyy erityisesti ehdotettuun rahoitusjärjestelmään riskejä. Helsingin kaupungin näkökulmasta suurin ongelma ja uudistuksen merkittävin muutos liittyy peruskunnan rahoitusmalliin esitettyihin muutoksiin, jotka heikentävät kaupungin investointikykyä sekä mah- dollisuuksia toteuttaa vaikuttavaa elinkeinopolitiikkaa.

10.6.2020 kaupunginvaltuusto oikeutti sosiaali- ja terveyslautakunnan toteuttamaan terveysasemapaalvelujen hankinnan määräaikaisen kokeilun Kannelmäen ja Keskustan terveysaseman alueella neljän vuoden sopimuskaudella ja kahdella

yhden vuoden mittaisella optiokaudella. Kannelmäen terveysaseman palvelut annetaan ulkoisen palveluntuottajan tuotettavaksi. Ulkoinen palveluntuottaja hankkii toiminnalleen tarvittavan henkilökunnan ja tilat. Keskustan terveysaseman alueella Viiskulman terveysaseman lähialueelle perustetaan uusi noin 20 000 kaupunkilaisen hoidosta vastaava terveysasemayksikkö lisäpalvelutuotantona. Ulkoinen palveluntuottaja hankkii toiminnalleen tarvittavan henkilökunnan ja tilat.

16.11.2020 kaupunginhallitus hyväksyi teknisten palvelujen palvelustrategiset linjaukset ja tavoitetilan vuonna 2024. Infrarakentamisen suuria hankkeita hankitaan jatkossa kilpailutuksen kautta nykyistä enemmän ja pienempiä hankkeita keskitetään Staralle. Yleisten alueiden ylläpidon kilpailuttamisen laajentamiseen varaudutaan Staran toimintaa kehittämällä. Korjausrakentamisen pienet hankkeet keskitetään Staralle.

11.5.2020 Kaupunginhallitus päätti Euroopan komission päätöksen C(2019) 3152 velvoittamana ja eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annetun lain nojalla periä takaisin kaupungin myöntämän tuen yhteismäärältään 54 231 850 euroa sekä takaisinperittävistä tukimääristä perittävän koron ensisijaisesti Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy:ltä ja toissijaisesti Helsingin Bussiliikenne Oy:ltä.

5.10.2020 Kaupunginhallitus päätti Tanssin talo -hankkeen rahoitusta koskevan puitesopimuksen ja Kiinteistö Oy Kaapelitalon rahoitusanomuksen mukaisesti hyväksyä 6 900 000 euron suuruisen vastikkeettoman sijoituksen tekemisen Kiinteistö Oy Kaapelitalon sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon.

4.11.2020 kaupunginvaltuusto päätti myöntää Oy Apotti Ab:lle enintään 21 426 000 euron suuruisen kaupungin omavalkaisen takauksen osana yhtiön yhteensä 60,0 miljoonan euron suuruista rahoitusjärjestelyä, Oy Apotti AB:n Kuntarahoitus Oyj:n kanssa perustamalle kuntayritystodistusohjelmalle.

1.1.6 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä tulevasta kehityksestä

Taloudelliset ja strategiset riskit

Toimintaympäristön merkittävimmät riskit liittyvät koronapandemian jatkumiseen, sote- ja maakuntauudistuksen vaikutukseen kaupunkien rahoituspohjaan ja investointikykyyn heikkenemiseen, henkilöstön saatavuuteen sekä valtion muiden toimenpiteiden epävarmuustekijöihin, joilla voi olla merkittäviä vaikutuksia Helsingin kaupunkiin. Merkittävimpänä epävarmuustekijänä on tunnistettu kuntien verotulopohjan tulevat muutokset, joiden vaikutuksia 2020-luvulla on vaikea ennakoida tässä vaiheessa.

Sosiaali- ja terveystoimialalla koronapandemia on aiheuttanut terveydenhuoltoon hoitovelkaa ja sosiaalihuoltoon palveluvelkaa. Koronapandemian aiheuttama hoito- ja palveluvelka kohdistuu sekä kaupungin tuottamiin sosiaali- ja terveyspalveluihin että Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin tuottamiin erikoissairaanhoidon palveluihin. Koronapandemia on heikentänyt edelleen lääkärin kiireettömälle vastaanotolle sekä suun terveydenhuoltoon pääsyä sekä kasvattanut erikoissairaanhoidon hoitajajonoja. Rajoitustoimenpiteiden vaikutukset ovat kohdistuneet erityisesti lapsiin ja nuoriin sekä ikääntyneisiin. Näiden vaikutuksia tuleviin palvelutarpeisiin on vielä haastavaa ennakoida, mutta oletettavasti vaikutuksia on esimerkiksi lastensuojeluun ja ikääntyneiden palveluihin. Toimialan henkilöstöä keskitettiin pandemiaan liittyviin tehtäviin, mikä aiheutti palvelutarjonnan supistumista erityisesti kiireettömässä hoidossa.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla pandemia aiheutti oppimisvajetta, jolla voi olla pitkäaikaisia vaikutuksia monen lapsen ja nuoren tulevaisuuteen. Lähiopetus on oppimisen ja hyvinvoinnin kannalta merkityksellistä. Etäopetuksen aikana oppiminen heikkeni etenkin oppijoilla, joilla oli jo ennestään oppimisen haasteita. Ohjausta ja tukitoimia on lisätty eri koulutusasteilla ja moniammatillista yhteistyötä on vahvistettu. Vaikutusten täsmällinen arviointi akuutin kriisin ollessa edelleen päällä (esimerkiksi toinen aste etäopetuksessa) ei ole mahdollista. Vaikutusten arvioidaan kuitenkin olevan pitkäkestoisia.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla jouduttiin pandemian takia keskeyttämään toimintaa ja sulkemaan tiloja sekä etsimään vaihtoehtoisia tapoja tuottaa palveluja. Vaikutusten ennakoitaan näkyvän kaikkein haavoittuvimpien asiakasryhmien, kuten lasten, nuorten ja vieraskielisten sekä ikääntyneiden hyvinvoinnissa.

Koronapandemia aiheutti merkittävää epävarmuutta kaupungin talouden kehitykseen. Koronapandemia kasvatti sosiaali- ja terveystoimialan menoja, vaikutti kaupungin verotuloihin, heikensi kaupungin lainavelallisten taloudellista asemaa sekä heikensi merkittävästi useiden tytäryhteisöjen taloudellista asemaa.

Olennaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa

Koronan vaikutukset Helsingin kaupungin vuosikatteeseen jäivät vuonna 2020 neutraaleiksi. Toimialojen palveluissa on kuitenkin muodostunut palveluvelkaa, jonka kattaminen vuodesta 2021 eteenpäin lisää kaupungin menoja. Lisäksi kaupungin sisäisille liikelaitoksille sekä kunnallista palvelutuotantoa yhtiö- ja säätiömuodossa tuottaville kaupungin omistamille tytäryhteisöille on vuonna 2020 aiheutunut koronan takia taloudellisia menetyksiä. Näitä joudutaan vuonna 2021 osin kattamaan kaupungin tukimuodoilla.

Nämä huomioiden koronan taloudelliset vaikutukset kaupungin ja kaupunkikonsernin talouteen ovat edelleen negatiiviset.

Koronaepidemian vaikutus kaupungin talouteen on niin merkittävä, että kaupunki joutuu rahoittamaan investointejaan taloussuunnitelmakaudella viime vuosia olennaisesti suuremmalta osin lainarahoituksella. Korona aiheuttaa talouteen poikkeuksellista epävarmuutta ja näkymä erityisesti pidemmän aikavälin talouskehitykseen on epäselvä. Koronaepidemian aiheuttamien toimintamenojen kasvun sekä verotulojen kasvun hidastumisen myötä kaupungin vuosikate ja tulos heikkenevät.

Hallitus antoi joulukuussa 2020 eduskunnalle esityksen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta ja hyvinvointialueiden perustamista sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskien. Esityksessä ehdotetaan siirrettäväksi perustettavien hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävät. Tätä perustellaan erityisesti järjestäjäkentän pirstaleisuudella ja tarpeella vahvistaa valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä. Uudistuksen tavoitteena on terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen, palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden lisääminen ja kustannusten kasvun hillintä. Esitykseen sisältyy ehdotus Uudenmaan erillisratkaisuksi. Uudellemaalle muodostettaisiin neljä hyvinvointialuetta ja Helsinki vastaisi valtaosaltaan sote-palvelujen järjestämisestä.

Väestön ikääntymisen, palvelukysynnän kasvun ja julkisen talouden paineiden vuoksi sote-uudistuksen tarve on olemassa. Järjestämisvastuun kokoaminen kuntaa suuremmille toimijoille on pääosin perusteltua etenkin suurten kaupunkiseutujen ulkopuolella. Erityisen huolestuttavaa on, että uudistuksen arvioidaan hallituksen esityksenkin mukaan heikentävän julkista taloutta aina vuoteen 2030 saakka. On olemassa suuri riski, että uudistus heikentää toteutusaan kuntien ja kaupunkien elinkeinopolitiikan edellytyksiä, niiden kilpailukykyä sekä mahdollisuuksia investoida kasvavaan kasvuun. Tätä kautta vaikutukset ulottuvat koko kansantalouteen, maan kehitykseen ja hyvinvointiin.

Suunnitteilla olevan sote-uudistuksen myötä sote-palvelujen rahoitus tulisi olemaan nykyistä rahoitusta selvästi alhaisempi. Uudistuksen tavoitteeksi on asetettu valtakunnallinen yhdenvertaisuus palvelujen saatavuudessa. On todennäköistä, ettei tämä tarkoittaisi Helsingin palvelutason ulottamista koko maahan, vaan päinvastoin. Mahdollisista uudistuksista kaupungille aiheutuvat taloudelliset ja organisaatio- ym. vaikutukset konkretisoituvat lainsäädäntötyön edetessä ja niihin varaudutaan kaupungin toiminnan ja palvelujen suunnittelussa. Sote-uudistus on merkittävin kunnallishallintoa koskeva reformi, jonka tarkka vaikutusten arviointi on tässä vaiheessa vaikeaa lakiesitysten olleessa kesken.

Kaupungin uusi johtamisjärjestelmä astui voimaan 1.6.2017, jolloin kaupunki siirtyi sekä pormestari- että toimialamalliin. Vuosi 2020 oli kolmas kokonainen vuosi kaupungin uudessa johtamisjärjestelmässä. Valtuustokauden alussa tehtyä johtamisjärjestelmän uudistusta on arvioitu laajalla arviointitutkimuskokonaisuudella, joka koostuu akateemisista Hankenin, Helsingin yliopiston ja Tampereen yliopiston arviointitutkimuksista, konsulttiarvioinnista ja kaupungin tekemästä osallisuustyön arvioinnista. Johtamisjärjestelmän arvioinnit luovat moniulotteisen kuvan uudistamisesta. Yksinkertaisten johtopäätösten esittämiseen tulee suhtautua varauksella, koska johtamisjärjestelmään liittyy laaja joukko arviointiin osallistuneita, joilla kaikilla on perustellut omat kokemuksensa ja näkemyksensä.

Kokonaisuutena uudistus on edennyt tavoitteiden suuntaisesti. Niin poliittinen uudistus (pormestari- ja lautakuntamalli), operatiivinen uudistus (toimialamalli) kuin osallisuusmalli ovat edenneet uudistusten tavoitteiden suuntaisesti. Operatiivisessa organisaatiossa muutos on kuitenkin edelleen osin kesken ja operatiivinen toiminta hakee edelleen muotoaan. Yksiselitteisiä merkittäviä muutosehdotuksia johtamisjärjestelmään ei arvioinneista voida suoraan johtaa. Uudistuksesta on kokemuksia vasta yhden valtuustokauden ajalta ja uudistus oli poikkeuksellisen laaja. Arviointia olisi tämän takia hyvä jatkaa myös seuraavalla valtuustokaudella. Selkeimmäksi uudistuksen tavoitteiden onnistumiseksi voidaan nostaa lautakuntarakenteen ja toimialamallin kokonaisuus.

Riskien hallinta:

Kasvavan kaupungin investointikyvystä on huolehdittava kaikissa oloissa. Uusiin haasteisiin on varauduttava myös tulevilla strategiakaudella mitoittamalla kokonaisinvestoinnit pidemmällä aikavälillä tasolle, joka kyetään rahoittamaan keskeiseltä osin tulorahoituksella.

Kaupungin johtoryhmä on määritellyt edunvalvonnan tavoitteet ja vastuut. Kaupunki on pyrkinyt vaikuttamaan valtion suunnittelemiin uudistuksiin (lait ja tehtävät) ja ennakoimaan niiden vaikutuksia. Lainakannan kasvua hillitään, jotta mahdollisen sote- ja maakuntauudistuksen rahoitusmuutoksiin pystytään varautumaan ja vuosittaiset lainanhoitokustannukset eivät korkotason noustessa nouse liian korkeiksi. Taloudellisten riskien vaikutukset huomioidaan talousarvioprosessissa. Taloudelliseen epävarmuuteen liittyviä riskejä on pyritty vähentämään muun muassa päättävän valtuustokauden strategiaohjelmaan sisältyvillä menojen kasvun hidastamista, tuottavuuden parantamista sekä investointien rahoitusta ja mitoitusta koskevilla tavoitteilla.

Operatiivisia ja muita riskejä

Kaupunginkanslian, liikelaitosten ja toimialojen vuoden 2020 34 sitovan tavoitteen tavoitteista jäi toteutumatta joiltakin osin 13. Niistä 13 sitovasta tavoitteesta, jotka eivät kokonaisuudessaan toteutuneet, 10 oli sellaisia, joiden toteutumiseen vaikutti koronapandemia.

Kiinteistöihin ja turvallisuuteen kohdistuu muun muassa onnettomuus-, palo- ja vuotoriskejä. Kaupunki on varautunut henkilö- ja omaisuusriskeihin riskien ennaltaehkäisyyn lisäksi vakuutusrahastolla ja vakuutuksilla. Vakuutusrahastosta maksettiin vuoden 2020 aikana kaupunkiympäristön toimialalle liukastumisesta aiheutuneita vahingonkorvauksia asiassa, jossa kaupungin on todettu olevan korvausvelvollinen, yhteensä 45 000 euroa. Lisäksi vakuutusrahastolle jätettiin kolme korvaushakemusta, joiden käsittely on kesken. Hakemukset koskevat Verkkosaarella tapahtunutta liukupintasortumaa, Rautatientorin vesivahinkoa sekä Koskelan varikon tulipaloo. Tämän hetken arvio haettavista korvauksista yhteensä on noin 2,3 miljoonaa euroa.

Riskien hallinta:

Kaupunginkanslia sekä kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan koordinaatioryhmä ohjaavat ja tukevat toimialoja, liikelaitoksia ja tytäryhteisöjä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämisessä. Ne antavat tarvittaessa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamista koskevia täydentäviä ohjeita. Lisäksi ne avustavat kaupunkikonsernin johtoa kokoamalla ja arvioimalla kaupunkikonsernin merkittävimpiä riskejä sekä niiden hallintakeinoja.

Vuoden 2018 loppupuolella käynnistettiin viimeksi kaupunkikonsernin merkittävien riskien ja hallintatoimenpiteiden arviointi ja kaupungin johtoryhmä käsitteli arvioinnin tulokset toukokuussa 2019 ja hyväksyi hallintatoimenpiteiden toteutussuunnitelman. Merkittävien riskien arvioinnissa tunnistettiin 15 riskialuetta, jotka liittyivät muun muassa henkilöstöön, sote-uudistukseen, talouskehitykseen, edunvalvontaan, syrjäytymiseen ja segregatioon, yhteiskunnalliseen radikaalisoitumiseen, digitaaliseen turvallisuuteen ja tietoturvaan, ilmastonmuutokseen ja siihen varautumiseen, rakentamiseen ja asumiseen, toimitiloihin ja rakennettuun ympäristöön, kaupungin kilpailukykyyn, eettisyyteen ja vaatimustenmukaisuuteen, liikennejärjestelmään sekä kansainväliseen turvallisuusympäristöön.

Vuonna 2018 tehdyssä kaupunkikonsernin merkittävien riskien arvioinnissa pandemiaa ei nostettu esille erikseen, vaikka se mainittiinkin. Kaupunki on voinut vaikuttaa pandemiaan varautumiseen (pandemiasuunnitelma ja suojava-rusteet) sekä toteuttamalla kriisijohtamisen mallia. Kaupunkikonsernin merkittävien riskien riskikategorioiden hallintatoimenpiteiden toteutuksesta raportoitiin syksyn 2019 ja kevään 2020 aikana kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan koordinaatioryhmälle. Kaupungin johtoryhmä käsitteli kaupunkikonsernin merkittävien riskien tilanneraportin elokuussa 2020.

Kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan koordinaatioryhmän ohjauksessa jatkettiin kaupungin riskienhallinnan selvitys- ja kehitystyötä. Lisäksi arvioitiin muun muassa kaupunginhallituksen 28.10.2019 (§ 722) hyväksymien uudistettujen Helsingin kaupungin eettisten periaatteiden työyhteisökäsittelyjen toteutuminen. Lisäksi järjestettiin muun muassa kaksi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan koulutusta esihenkilöille ja asiantuntijoille osaamisen kehittämisen tueksi. Marraskuussa järjestettiin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ajankohtaispäivä, jonka teemana oli koronapandemia.

Kaupunginkanslia, liikelaitokset ja toimialat arvioivat ja raportoivat talousarvioiden ennusteiden yhteydessä merkittävimmät taloudelliset ja toiminnalliset riskit sekä tilinpäätöksen yhteydessä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteoissa. Arvio merkittävimmistä riskeistä pohjautuu sekä selontekojen että vuoden 2018 lopussa käynnistettyyn kaupunkikonsernin merkittävien riskien arviointiin, joka on syntynyt kaupunginkanslian, toimialojen, liikelaitosten ja suurimpien tytäryhtiöiden tunnistamista riskeistä.

1.1.7 Ympäristökijät

Helsingin kaupunki on ympäristön kannalta alueensa merkittävimpien toimijoiden joukossa. Helsingissä käytetyn energian ja muun kulutuksen aiheuttamat kasvihuonekaasupäästöt ovat noin seitsemän prosenttia koko Suomen hiidioksidipäästöistä. Viikinmäen jätevedenpuhdistamo vastaa noin 800 000 asukkaan jätevesien puhdistuksesta.

Kaupungin oman toiminnan ympäristöasioiden hallintaa ohjaa kaupunkistrategia, ympäristöpolitiikka sekä ympäristönsuojelun osa-alueiden ohjelmat. Lisäksi toimialoilla ja liikelaitoksilla on käytössään omia ympäristöjärjestelmiä ja -ohjelmia. Ekotukitoiminnan avulla ympäristöasiat tuodaan lähelle työntekijöiden arkea.

Kaupungin emo-organisaation ympäristökulut ovat nousseet tasaisesti viime vuosina ja olivat vuonna 2020 noin 76 miljoonaa euroa. Merkittävimpiä ympäristökuluja aiheuttivat alueiden puhtaanapito ja jätehuolto (22 miljoonaa euroa) sekä ilmasto- ja ympäristöystävällisen liikkumisen edistäminen (16 miljoonaa euroa).

Kaupungin ympäristöinvestointien määrä vaihtelee vuosittain. Vuonna 2020 investointeja tehtiin noin 162 miljoonalla eurolla. Suurimmat investoinnit liittyivät ilmasto- ja ympäristöystävälliseen liikkumiseen (132 miljoonaa euroa) sekä pilaantuneiden maiden kunnostuksiin (24 miljoonaa euroa). Ympäristötuotot vuonna 2020 olivat noin 6,6 miljoonaa euroa. Merkittävimmät tuotot tulivat ajoneuvojen siirtomaksuista katujen puhdistukseen liittyen (1,0 miljoonaa euroa) ja kaupunkipyöristä (1,3 miljoonaa euroa).

Tulevaisuudessa ympäristökustannuksia tulevat lisäämään entisestään ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen, energiatehokkuuden velvoitteet, paikallisen ilmanlaadun parantaminen sekä meluntorjunta. Ympäristökulut ovat viime vuosina olleet noin 2–3 prosenttia kaupungin kaikista toimintakuluista.

Kaupunki laatii erillisen ympäristöraportin, joka tuodaan tiedoksi kaupunginvaltuustolle myöhemmin keväällä. Ympäristöraportissa raportoidaan myös Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelman, sopeutumislinjausten sekä ympäristöpolitiikan toteutumisesta.

Energia ja ilmastopolitiikka

Helsingin ilmastotyötä ohjataan valtuustotasolla kaupunkistrategian, ympäristöpolitiikan ja Hiilineutraali Helen 2035 -ohjelman kautta. Kaupunki on mukana TEM:n energiatehokkuussopimuksessa (KETS), EU:n kaupunginjohtajien energia- ja ilmastopöimukseen (Covenant of Mayors for Climate & Energy) ja kuuden suurimman kaupungin kaupunginjohtajien ilmastoverkostossa. Helsingin kaupunkistrategiassa 2017–2021 on linjattu, että Helsinki on hiilineutraali vuonna 2035 ja vähentää päästöjä 60 prosenttia vuodesta 1990 vuoteen 2030 ja 80 prosenttia vuoteen 2035 mennessä. Tavoitteeseen pyritään toteuttamalla Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelmaa, jonka toteutumista seurataan Ilmastovahti-palvelussa.

Ilmansuojelu

EU:n asettama typpidioksidin vuosiraja-arvo ylittyi edelleen pakokaasupäästöjen takia Helsingin keskustan vilkasliikenteisissä katukuiluissa. Kaupungin ilmansuojelusuunnitelma 2017–2024 sisältää lainsäädännön vaatimusten mukaisesti toimenpiteitä liikenteen päästöjen vähentämiseksi niin, että raja-arvon alle päästään mahdollisimman pian. Typpidioksidin pitoisuudet ovat viime vuosina olleet laskusuunnassa ja raja-arvon ylitysalue on pienentynyt.

Liikenteen pakokaasupäästöjen lisäksi Helsingin ilmanlaatua heikentävät myös katupöly ja pientulisijojen päästöt. Ilmansuojelusuunnitelmaan on sisällytetty myös niiden vähentämiseen tähtääviä toimia. Katupölyn eli hengitettävien hiukkasten raja-arvot eivät ole ylittyneet Helsingissä viime vuosina, mutta ylitysriski on edelleen olemassa etenkin vilkasliikenteisissä katukuiluissa.

Helsinki osallistuu ilmanlaadun tutkimus- ja kehittämishankkeisiin sekä edistää ilmanlaatuun liittyvää viestintää. Lisäksi kaupunki panostaa erityisesti katupölykaudella jatkuvaan ilmanlaadun seurantaan ja katujen tehokkaaseen puhtaanapitoon.

Meluntorjunta

Helsingin meluntorjuntaa ohjaa Helsingin meluntorjunnan toimintasuunnitelma 2018–2022. Se sisältää muun muassa kaupunkisuunnitteluun, melulähteeseen vaikuttamiseen sekä rakenteelliseen meluntorjuntaan liittyviä toimia. Osa siinä esitetyistä toimenpiteistä on edennyt suunnitelman mukaisesti. Näitä ovat esimerkiksi katujen nopeusrajoitusten alentaminen, ajonopeuksien valvonnan lisääminen sekä bussiliikenteen sähköistyminen. Kuitenkin osa on viivästynyt tai jäänyt toteutumatta. Näitä ovat esimerkiksi melusteet. Merkittävänä syynä tähän on määrärahojen vähäisyys. Katujen melusteisiin varataan Helsingissä vuosittain noin miljoona euroa. Vuonna 2020 määrärahaa käytettiin noin 0,5 miljoonaa euroa. Maanteiden meluntorjunta on pääasiassa Uudenmaan ELY-keskuksen ja Väyläviraston vastuulla. Helsinki osallistuu maanteiden melusteiden kustannuksiin ja suunnitteluun. Vuonna 2020 Helsinki oli varautunut yhteishankkeeseen, joka ei kuitenkaan toteutunut valtion rahoituksen puuttuessa.

Maaperän ja kaatopaikkojen kunnostaminen

Helsingissä otetaan käyttöön alueita, joiden maaperää joudutaan esirakentamaan ennen uutta käyttöä. Osa esirakentamisesta on pilaantuneen maan kunnostamista. Helsingin entiset kaatopaikat kunnostetaan ympäristönsuojelulainsäädännön mukaisesti.

Kaupunki varautuu tulevana vuosina Iso-Huopalahden kaatopaikan kunnostamiseen. Kaatopaikkojen jälkihoitoon on lisäksi tehty varaukset. Pilaantuneiksi arvioitujen alueiden kunnostusten määrärahatarpeet arvioidaan vuosittain kymmenelle seuraavalle vuodelle. Arvio tarkentuu siten aina vuosittain. Merkittävimmät puhdistamiskohteet vuonna 2020 olivat Verkkosaaren ja Vilhonvuorenkadun sekä Työpajanpihan puhdistaminen. Vuosaaren kaatopaikan kunnostaminen on käynnissä.

1.1.8 Harmaan talouden torjunta sekä muut ei-taloudelliset asiat

Kaupunkikonsernin hankinnoissa tuli noudattaa lainsäädäntöä ja konserninsisäistä harmaan talouden torjuntaohjetta. Hankintojen kautta valituilta sopimuskumppaneilta ja näiden alihankkijoilta tarkastettiin tilaajavastuulain ja harmaan talouden torjuntaohjeen mukaiset selvitykset viimeistään ennen hankintasopimuksen allekirjoittamista. Sopimuskauden aikana sopimuskumppaneiden veronmaksu- ja lakisääteisten eläkevakuutusmaksujen tiedot tuli tarkastaa tilaajavastuulain mukaisesti vähintään 3 kuukauden välein.

Kaupungin ja Verohallinnon välistä sopimuskumppaneita koskevaa vapaaehtoista seulontatiedonvaihtoa ei tehty Verohallinnon tietojärjestelmien uudistamisen vuoksi. Urakkatietojen ilmoittaminen Verohallintoon tehtiin luonnollisesti verotusmenettelylain mukaisesti.

Kaupunginhallitus hyväksymät Helsingin kaupungin eettiset periaatteet velvoittavat henkilöstöä ja luottamushenkilöitä ohjaten heidän toimintaansa koko kaupunkikonsernissa. Ohjeistuksessa veloitetaan henkilöstöä ja luottamushenkilöitä toimimaan hyvän hallinnon mukaisesti ja työskentelemään asukkaiden parhaaksi. Rasismia, syrjintää, epäasiallista kohtelua, seksuaalista häirintää tai korruptiota ei sallita. Hankinnoissa tulee toimia vastuullisesti ja ihmisoikeuksia edistäen kansainvälisen työelämän perusnormeja noudattaen muun muassa lapsityövoiman käytön vähentämiseksi. Läpinäkyvyyttä tulee edistää kaikessa toiminnassa ja talouden hoidossa korruption ja lahjonnan ehkäisemiseksi. Henkilökohtainen tai lähipiirin etu ei saa vaikuttaa päätöksentekoon tai sen valmisteluun millään tasolla. Lahjaa tai muuta etua, jolla vaikutetaan, pyritään vaikuttamaan tai joka on omiaan vaikuttamaan toimintaan, ei saa ohjeistuksen mukaan vaatia, ottaa vastaan tai hyväksyä.

Uuteen 14.12.2020 hyväksytyyn hankintastrategiaan sisällytettiin vastuullisuuden teeman alle tavoite, jonka mukaan hankinnoilla edistetään sosiaalisen vastuun eli ihmisoikeuksien ja työelämän perusoikeuksien toteutumista. Tavoitetta työstetään edelleen toimenpidetasolla.

Valmisteltiin liittymistä oikeusministeriön koordinoimaan korruptionvastaiseen kampanjaan, korruptiontorjunta.fi-kampanjaan. Kampanjassa mukana olevat organisaatiot vastustavat korruptiota ja edistävät avointa, oikeudenmukaista toimintaa.

1.2 Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä toiminta- ja menettelytapoja, joilla toimielimet, johtavat viranhaltijat ja muut esihenkilöt pyrkivät varmistamaan toiminnan laillisuuden ja tuloksellisuuden, resurssien ja omaisuuden turvaamisen sekä raportoinnin ja tietojen luotettavuuden. Riskienhallinta puolestaan tarkoittaa järjestelmällistä ja ennakoivaa tapaa tunnistaa, analysoida ja hallita toimintaan liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia.

Kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteko perustuu kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan koordinaatioryhmän vuoden aikana tekemään ohjaukseen ja seurantaan sekä lauta- ja johtokuntien hyväksymiin selontekoihin. Lisäksi kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteko perustuu sisäisen tarkastuksen tekemiin tarkastuksiin ja tilintarkastajan väliraportin arviointitietoihin.

Kaupunginvaltuusto on kuntalain 14 §:n perusteella hyväksynyt 30.1.2019 (§ 29) Helsingin kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet. Päätöksellä valtuusto on ohjannut koko kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä ja edellyttänyt, että kaupungin ja sen tytäryhteisöjen kaikissa toiminnoissa on oltava riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta. Kaupunginvaltuuston hyväksymässä hallintosäännössä on määritelty sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät ja vastuut.

Kaupunginhallitus huolehtii kaupungin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä valvoo sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanoa. Kaupunginhallitus hyväksyy kaupunkikonsernin sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet sekä sisäisen tarkastuksen toimintaohjeen. Lauta- ja johtokunta vastaa toimialallaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimeenpanon valvonnasta. Lauta- ja johtokunnat sekä tytäryhteisöjen hallitukset hyväksyvät vastualueidensa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvaukset, joissa esitetään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan keskeisimmät tavoitteet, toimintaperiaatteet, menettelyt ja vastuut. Kansliapäällikkö, tarkastusjohtaja, toimialajohtajat ja muut johtavat viranhaltijat huolehtivat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tuloksellisesta toimeenpanosta vastuualueellaan.

Hallintosäännön lisäksi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen perustuu toimintasääntöihin, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvauksiin, toimintasuunnitelmiin ja ydinprosessien kuvauksiin ja vastuiden määrittelyihin. Riskienhallinnan toteutumista seurataan osana toiminnan ja talouden seurantaprosessia.

Arvio sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan nykytilasta

Kaupungin sisäinen valvonta ja riskienhallinta tuottaa kohtuullisen varmuuden toiminnan tuloksellisuudesta, lain- ja hyvän hallintotavan mukaisuudesta, varojen ja omaisuuden turvaamisesta sekä johtamisen edellyttämän luotettavan toiminnallisen ja taloudellisen informaation riittävydestä.

Toteutuneet merkittävät riskit

Koronapandemia aiheutti merkittävää epävarmuutta kaupungin talouden kehitykseen. Koronapandemia kasvatti sosiaali- ja terveystoimialan menoja, vaikutti kaupungin verotuloihin, heikensi kaupungin lainavelallisten taloudellista asemaa sekä heikensi merkittävästi useiden tytäryhteisöjen taloudellista asemaa. Sosiaali- ja terveystoimialalla pandemia on aiheuttanut terveydenhuoltoon hoitovelkaa ja sosiaalihuoltoon palveluvelkaa. Toimialan henkilöstöä keskitettiin pandemiaan liittyviin tehtäviin, mikä aiheutti palvelutarjonnan supistumista erityisesti kiireettömässä hoidossa. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla pandemia aiheutti oppimisvajetta erityisesti niille lapsille ja nuorille, joilla oli jo valmiiksi haasteita oppimisessa. Oppimisvajeella voi olla pitkäaikaisia vaikutuksia monen lapsen ja nuoren tulevaisuuteen. Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalla jouduttiin pandemian takia keskeyttämään toimintaa ja sulkemaan tiloja sekä etsimään vaihtoehtoisia tapoja tuottaa palveluja. Vaikutusten ennakoitaan näkyvän kaikkein haavoittuvimpien asiakasryhmien, kuten lasten, nuorten ja vieraskielisten sekä ikääntyneiden hyvinvoinnissa.

Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Malmin lentokentän alueen saaminen kaupungin omaan hallintaan on viivästynyt, vaikka maanvuokrasopimus Malmin lentokenttäyhdistyksen kanssa päättyi 31.12.2019. Maanvuokrasopimusriidan pitkittyminen aiheuttaa viivästymisriskin vuodelle 2021 alueelle suunnitelluille toimille. Bunkkerin kiinteistökaupasta hallinto-oikeus antoi päätöksensä kesäkuussa 2020 ja hylkäsi tehdyn valituksen. Päätös ei ole lainvoimainen korkeimpaan hallinto-oikeuteen jätetyn valituksen johdosta. Päätös asiaan on odotettavissa vuoden 2021 aikana. Tavoitteena on hankkeen käynnistyminen vuoden 2021 aikana, mutta asiaan liittyy yhä merkittäviä kaupungin ulkopuolisia epävarmuuksia.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämiskohteet ja kehittäminen

Kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan koordinaatioryhmän puheenjohtajana toimii kansliapäällikkö. Koordinaatioryhmä ohjaa ja tukee toimialoja, liikelaitoksia ja tytäryhteisöjä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämisessä sekä avustaa kaupunkikonsernin johtoa kokoamalla ja arvioimalla kaupunkikonsernin merkittävimpiä riskejä ja niiden hallintakeinoja.

Kaupunginhallitus hyväksyi Sisäinen valvonta ja riskienhallinta Helsingin kaupunkikonsernissa -ohjeen 13.1.2020 (§ 12). Kaupungin johtoryhmä käsitteli merkittävien riskien tilanneraporttia 20.8.2020. Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta järjestettiin kaksi kaupunkiyhteistä koulutusta esihenkilöille ja asiantuntijoille sekä marraskuussa järjestettiin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ajankohtaispäivä.

Sisäisen tarkastuksen järjestäminen

Sisäisen tarkastuksen tarkoitus, tehtävät, valtuudet ja raportointi on määritelty kaupunginhallituksen hyväksymässä sisäisen tarkastuksen toimintaohjeessa. Sisäinen tarkastus toimii kansliapäällikön alaisuudessa. Sen tehtävänä on arvioida, varmistaa ja tukea hyvän johtamis- ja hallintotavan toteutumista sekä sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan tuloksellisuutta. Sisäinen tarkastus raportoi pormestarille, kansliapäällikölle ja tarkastuskohteen johdolle. Sisäisen tarkastuksen kansainvälisten ammattistandardien mukaisen ulkoisen arvioinnin mukaan Helsingin kaupungin sisäinen tarkastus noudattaa kansainvälisiä sisäisen tarkastuksen ammattistandardeja.

Vuoden aikana valmistui 24 tarkastusta ja muistiota kaupungin johdolle. Tarkastuksissa arvioitiin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta toimialoilla ja tytäryhteisöissä. Tarkastuskohteiden johto on vastauksissaan tarkastusten toimenpidesuositukseen sitoutunut toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet valvonnan parantamiseksi.

1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus alakohtineen

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

TULOSLASKELMA

1 000 euroa	01.01.–31.12.2020	01.01.–31.12.2019
Toimintatuotot	1 145 428	1 205 175
Valmistus omaan käyttöön	192 604	176 558
Toimintakulut	-4 662 370	-4 500 217
TOIMINTAKATE	-3 324 337	-3 118 483
Verotulot	3 565 598	3 493 732
Valtionosuudet	479 558	232 776
Rahoitustuotot	158 680	150 319
Rahoituskulut	-16 121	-16 931
VUOSIKATE	863 377	741 412
Poistot ja arvonalentumiset	-375 929	-364 436
Satunnaiset erät	9 280	0
TILIKAUDEN TULOS	496 728	376 976
Tilinpäätössiirrot	1 874	2 252
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	498 601	379 228

Kaupungin tilikauden tulos oli 496,7 miljoonaa euroa ollen 234 miljoonaa euroa talousarviota parempi. Vuoden 2019 tulos oli 377,0 miljoonaa euroa, vuoden 2018 tulos 386,8 miljoonaa euroa ja vuoden 2017 tulos 483,1 miljoonaa euroa. Vuoden 2020 tulos mahdollistui, kun toimintakate toteutui talousarviota parempana (47,5 miljoonaa euroa) toimintatulojen ylittäessä talousarvion merkittävästi (72,1 miljoonaa euroa). Maan-, rakennusten- ja osakkeiden myyntituloja (kirjautuu muihin toimintatuloihin) kertyi talousarviossa ennakoitua (100 miljoonaa euroa) enemmän, yhteensä 137 miljoonaa euroa. Tämä on noin 20 miljoonaa euroa edellistä vuotta vähemmän. Myös valmistus omaan käyttöön toteutui talousarviossa ennakoitua suurempana (39,6 miljoonaa euroa).

Kaupungin ulkoiset toimintamenot ylittivät talousarvion 24,5 miljoonalla eurolla. Kaupungin ulkoisten toimintamenojen kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli 3,6 prosenttia (vuonna 2019 vastaava kasvu edelliseen vuoteen oli 4,8 prosenttia). Kuntasektorilla vastaava kasvu oli keskimäärin 2,0 prosenttia. Kaupunkistrategian käyttötalouden toimintamenoja mitoittava taloustavoitteen mukaiset menot kasvoivat vuonna 2020 noin 4,4 prosenttia eli noin kolminkertaisesti strategiatavoitteeseen (tavoitetaso 1,29 prosenttia) nähden (vuonna 2019 vastaava kasvu edelliseen vuoteen oli 5 prosenttia, tavoitetaso vuonna 2019 oli 2,34 prosenttia).

Verotulot kasvoivat edellisvuodesta 2,1 prosenttia (vuonna 2019 vastaava kasvu oli 2,3 prosenttia). Verotuloteuma oli yhteensä -57 miljoonaa euroa talousarviota heikompi (huomioiden koronakompensaatiot yhteisöverojen kautta). Valtionosuustilitysten toteuma oli 479,6 miljoonaa euroa. Se sisältää kuntien koronatukipakettien mukaiset kompensatiot 214 miljoonaa euroa. Valtionosuudet toteutuvat 234 miljoonaa euroa talousarviota korkeampana. Yhteensä vero- ja valtionosuustulot olivat 176 miljoonaa euroa talousarviota korkeammat.

Vuosikate 863 miljoonaa euroa toteutui 228 miljoonaa euroa talousarviota korkeampana ja hieman edellisvuotta korkeampana (741 miljoonaa euroa vuonna 2019).

Koronan vaikutukset Helsingin kaupungin vuosikatteeseen jäivät vuonna 2020 lähes neutraaleiksi. Toimialojen palveluissa on kuitenkin muodostunut palveluvelkaa, jonka kattaminen vuodesta 2021 eteenpäin lisää kaupungin menoja.

Kaupungin verorahoitus (sisältäen valtionosuudet ja verotulot) toteutui kokonaisuudessaan 176 miljoonaa euroa talousarviota parempana. Tähän vaikutti merkittävästi valtiolta saadut, koronaepidemiasta johtuvia taloudellisia

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus alakohtainen

menetyksiä korvaavat, kertaluonteiset vuodelle 2020 kohdentuvat (yhteisöveron jako-osuuden noston osalta myös vuodelle 2021) kompensatiot, joista valtionosuuksien kautta toteutui 214 miljoonaa euroa.

Koronan aiheuttamia toimintatulojen menetyksiä kaupungille kertyi yhteensä noin 68,2 miljoonaa euroa. Kaupunkiympäristön toimialalla tulonmenetykset, 33,2 miljoonaa euroa, koostuivat muun muassa maanmyyntituloista sekä tonttien ja tilojen vuokratuotoista. HKL-liikelaitoksen osalta tulonmenetykset, 7,3 miljoonaa euroa, syntyivät liikennöintikorvauksen laskusta sekä mainos- ja vuokratulomenetyksistä. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tulokertymä laski 9,5 miljoonaa euroa, mikä johtui muun muassa pääsylippujen, muiden maksu- ja myyntitulojen sekä vuokratulojen laskusta. Sosiaali- ja terveystoimialalla 9,4 miljoonan tulonmenetykset koostuivat suunterveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden asiakasmaksuista. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla varhaiskasvatuksen ja muun toiminnan asiakasmaksut laskivat Koronan johdosta 8,0 miljoonaa euroa.

Menolisäyksiä koronasta kertyi yhteensä 129,2 miljoonaa euroa. Suurimmat menoerät syntyivät sosiaali- ja terveystoimialalla koronatestauksesta ja suojavarustehankinnoista, 73 miljoonaa euroa. HUS-kuntayhtymän osalta lisämenot, 28,1 miljoonaa euroa, tulivat koronasta aiheutuneesta alijäämästä, helsinkiläisten koronapotilaiden hoidosta ja suojavarustehankintojen alaskirjauksesta. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan menolisäykset, 7,9 miljoonaa euroa, koostuivat asiakasmaksukorvauksista yksityisille palveluntuottajille sekä työterveysmaksuista. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan menolisäykset, 3,2 miljoonaa euroa, syntyivät taiteen ja kulttuurin toimijoiden lisävastuudesta ja Helsinki-avusta.

Koronan johdosta menosäästöjä kaupungille syntyi 44,9 miljoonaa euroa. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla säästyi 18,7 miljoonan euron edestä, jotka koostuivat henkilöstökuluista, ruoka- ja kuljetuspalveluista ja ammatillisen koulutuksen palvelujen ostoista. Sosiaali- ja terveystoimialalla kuljetuspalveluista ja päivätoiminnasta syntyi 10,7 miljoonaa euron säästöt. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla säästöjä kertyi 7,5 miljoonaa euroa henkilöstömenoista ja palkkioista, palvelu- ja tarvikeostoista sekä tilavuokrista. HKL-liikelaitoksen osalta menosäästöt, 5,6 miljoonaa euroa, tulivat henkilöstömenoista, energia- ja kiinteistöhuollosta sekä palvelujen ostoista.

Muutaman viime vuoden positiivisen verotulokehityksen, vuosina 2016–2018 toteutuneen käyttötalouden strategiatavoitteen mukaisen toimintamenojen maltillisen kasvun sekä maan-, rakennusten- ja osakkeiden myyntitulojen myötä saavutettu tilikauden ylijäämä oli 499 miljoonaa euroa.

Maksurahoituksen osuutta toimintamenoista kuvataan tunnusluvulla, joka lasketaan kaavasta:
 $100 \times \text{toimintatuotot} / (\text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön})$.

Tunnusluku on kehittynyt seuraavasti:

	2020	2019	2018	2017	2016
Toimintatuotot toimintakuluista, prosenttia ¹	25,6	27,9	28,0	29,2	31,8

¹ Satunnaisten tuottojen ja kulujen kirjauskäytännön muutoksen 2017 vaikutukset huomioitu vuodesta 2016 alkaen.

	2020	2019	2018	2017	2016
Vuosikate, miljoonaa euroa ¹	863,4	741,4	752,0	837,9	807,4
Vuosikate, prosenttia poistoista ¹	229,7	203,4	216,8	236,2	239,4
Vuosikate, euroa/asukas ¹²	1313	1134	1160	1300	1270

¹ Satunnaisten tuottojen ja kulujen kirjauskäytännön muutoksen 2017 vaikutukset huomioitu vuodesta 2016 alkaen.

² Vertailuvuoden 2019 ennakkotietoon perustuva asukasmäärä on päivitetty vastaamaan lopullista asukasmäärää. Vastaava päivitys on tehty vuoden 2019 tunnuslukuihin.

1.3.2 Toiminnan rahoitus

RAHOITUSLASKELMA

1 000 euroa	2020	2019
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Vuosikate	863 377	741 412
Satunnaiset erät	9 280	0
Tulorahoituksen korjauserät	-143 568	-190 198
	729 089	551 214
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-1 046 592	-780 382
Rahoitusosuudet investointimenoihin	25 687	15 034
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	283 036	181 192
	-737 869	-584 156
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-8 781	-32 942
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-32 061	-86 268
Antolainasaamisten vähennys	87 773	79 891
	55 713	-6 377
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	60 000	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-81 541	-86 541
	-21 541	-86 541
Oman pääoman muutokset	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	6 967	-30 172
Vaihto-omaisuuden muutos	-28 261	-3 861
Saamisten muutos	6 176	-33 664
Korottomien velkojen muutos	197 852	64 183
	182 735	-3 514
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	216 906	-96 432
RAHAVAROJEN MUUTOS	208 126	-129 374
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 320 170	1 112 044
Rahavarat 1.1.	1 112 045	1 241 418
	208 126	-129 374

Kaupungin investointimenot olivat 1 047 miljoonaa euroa, josta 130 miljoonaa euroa muodostui Kiinteistö Oy Helsingin Kalasataman Kymppin myyntitulojen sijoittamisesta kyseessä olevaan kiinteistöosakeyhtiöön. Ilman tätä kerta- luonteista pääomistusta investointimenot olivat 917 miljoonaa euroa eli 137 miljoonaa euroa edellisvuotta suuremmat.

Investointimenot ilman liikelaitoksia vuonna 2020 olivat 891,5 miljoonaa euroa ja ilman Kymppi-talon kertaluonteista pääomistusta investointimenot olivat 761,5 miljoonaa euroa eli 19 prosenttia enemmän kuin vuonna 2019. Vuonna 2019 käytettiin 639,9 miljoonaa euroa, 516 miljoonaa euroa vuonna 2018 ja 545,7 miljoonaa euroa vuonna 2017. Investointi- tason nousu on viime vuosina kohdistunut erityisesti kasvatukseen ja koulutuksen toimialan rakennushankkeisiin, uusi- en projektialueiden esirakentamiseen sekä katujen ja liikenneväylien uudisrakentamiseen ja perusrakentamiseen.

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus alakohtainen

Vuoden 2020 investointimenot kasvoivat vuoteen 2019 verrattuna erityisesti talonrakennushankkeisiin, esirakentamiseen sekä katuihin ja liikenneväyliin kohdistettujen määrärahojen käytössä.

Talonrakennushankkeisiin käytettiin yhteensä 298,1 miljoonaa euroa, joka on 12 prosenttia enemmän kuin vuonna 2019. Vuonna 2019 vastaava käyttö oli 266,1 miljoonaa euroa. Uudis- ja lisärakennushankkeisiin käytettiin 130,9 miljoonaa euroa, kun vuonna 2019 käytettiin 116,2 miljoonaa euroa. Korjaushankkeisiin käytettiin 167,1 miljoonaa euroa, kun vuonna 2019 käytettiin 149,1 miljoonaa euroa. Merkittävimmät määrärahan käytön lisäykset verrattuna vuoteen 2019 kohdistuivat kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle.

Talousarviokohdan Projektialueiden esirakentaminen, Khn käytettäväksi, käytettiin vuonna 2020 yhteensä 96,4 miljoonaa euroa, joka on 73,7 prosenttia enemmän kuin vuonna 2019. Vuonna 2019 vastaava käyttö oli 55,5 miljoonaa euroa. Merkittävimmät määrärahan käytön lisäykset verrattuna vuoteen 2019 kohdistuivat Kalasataman ja Länsisataman esirakentamiseen.

Katuihin ja liikenneväyliin käytettiin yhteensä 173,2 miljoonaa euroa, joka on 9,1 prosenttia enemmän kuin vuonna 2019. Vuonna 2019 vastaava käyttö oli 158,7 miljoonaa euroa. Merkittävimmät määrärahan käytön lisäykset verrattuna vuoteen 2019 kohdistuivat talousarviokohtaan Uudisrakentaminen sekä talousarviokohtaan Perusparantaminen ja liikennejärjestelyt.

HKL-liikelaitoksen investoinnit vuonna 2020 olivat 145,9 miljoonaa euroa (138,2 miljoonaa vuonna 2019).

Toiminnan ja investointien rahavirta toteutui vain -9 miljoonaa euroa negatiivisena huolimatta edellistä vuotta merkittävästi korkeammasta investointitasosta. Tämä mahdollistui, kun myös tulo-rahoitus toteutui edellistä vuotta parempana. Toiminnan ja investointien rahavirta, joka on keskeinen kaupungin talouden tilannetta kuvaava tunnusluku, toteutui jokseenkin vastaavalla tasolla kuin edellisenä vuonna (-33 miljoonaa euroa).

Vuosikate suhteessa toteutuneeseen investointitasoon (investointien tulo-rahoitusprosentti) vuonna 2020 oli 85 prosenttia. Se ei poikkea merkittävästi muiden suurimpien kaupunkien tasosta. Myöskin kuntasektorin keskimääräinen investointien tulo-rahoitusprosentti oli ennakkotietojen mukaan 84 prosenttia.

Vuoden 2020 talousarviossa oli varauduttu uusien 92 miljoonan euron lainojen nostoon. Lainanotosta toteutui 60 miljoonaa euroa. Kyseinen laina nostettiin liikenneliikelaitokselle raitiovaunukaluston hankintaa varten Euroopan Investointipankin kanssa tehdystä rahoituksen puitesopimuksesta. Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin noin 82 miljoonaa euroa (sisältäen liikenneliikelaitoksen investointeja varten nostetut rahalaitoslainat), ja pitkäaikaisien lainojen määrä aleni vuonna 2020 nettomääräisesti yhteensä 22 miljoonaa euroa. Kaupungin ottolainakanta oli vuoden lopulla 992 miljoonaa euroa (vuoden 2019 lopussa 1 014 miljoonaa euroa).

Kaupungin rahojen ja pankkisaamisten sekä rahoitusarvopaperien yhteenlaskettu määrä on kasvanut kuluneella tilikaudella 208,1 miljoonaa euroa. Kassavarojen määrän muutosta osaltaan selittää pääosin tytäryhteisöjen konsernitilivarojen määrän kasvu.

Kaupungin taseen rahat ja pankkisaamiset -erä sisältää myös kaupungin konsernitiliin kuuluvien yhteisöjen tilivarat kaupungin konsernitilillä. Kaupungin velka edellä mainituille yhteisöille näiden varoista konsernitilillä näkyy kaupungin taseessa vastaavasti lyhytaikaisten velkojen määrässä. Kaupungin konsernitilijärjestelmässä oli tytäryhteisöjen varoja vuoden lopussa yhteensä 500,7 miljoonaa euroa (kasvu viime vuodesta 167,9 miljoonaa euroa).

Kaupungin maksuvalmiusreservit kasvatettiin lisäksi kaupunkiympäristön toimialan toimitiloiksi valmistuneen Kiinteistö Oy Helsingin Kalasataman Kympin osakekannan sekä siihen liittyvän tontin myynti. Kauppahinta kohteista oli yhteensä 167 miljoonaa euroa. Kaupunki jää rakennukseen vuokralaiseksi pitkäaikaisella vuokrasopimuksella.

Kaupungin toiminnan ja investointien rahavirta on ollut vuosina 2016–2018 ylijäämäinen ja se on parantanut rahoituslaskelman tunnuslukuja.

Toiminnan ja investointien rahavirta -tunnusluku kertoo, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Luvun ollessa negatiivinen menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa.

Lainanhoitokate ilmaisee tulo-rahoituksen riittävyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Kunnan lainanhoitokykyä pidetään hyvänä, jos tunnusluvun arvo on yli 2. Vuonna 2020 lainanhoitokate oli 9,1.

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus alakohtineen

Kassan riittävyys päivissä -tunnusluku kertoo, kuinka monen päivän kassasta maksut voidaan kattaa vuoden viimeisen päivän rahavaroilla.

Satunnaisiin eriin on kirjattu tuottoa 9,3 miljoonaa euroa, johon sisältyy 3,0 miljoonaa euroa Helsingin bussiliikenteen maksamaa takaisin perittyä valtiontukea EU-komission päätöksen mukaisesti, sekä 6,3 miljoonaa euroa YIT Oyj:n maksama korvaussumma liittyen asfalttikartellioikeudenkäyntiin.

Rahoituslaskelman tunnusluvut ovat kehittyneet seuraavasti:

	2020	2019	2018	2017	2016
Toiminnan ja investointien rahavirta, (kertymä v. 2016–2020), 1 000 euroa	512 854	354 671	789 658	563 819	221 907
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, miljoonaa euroa, ilman vuoden 2014 liikelaitosten yhtiöittämisten kirjanpidollisia vaikutuksia	512,9	354,7	410,3	184,4	-157,5
Investointien tulorahoitus, prosenttia ¹	84,6	96,9	122,6	137,0	125,3
Lainanhoitokate ¹	9,1	7,4	6,3	4,7	2,4
Kassan riittävyys, pv ¹	85	77	91	99	79

¹ Satunnaisten tuottojen ja kulujen kirjauskäytännön 2017 muutoksen vaikutus huomioitu vuodesta 2016 alkaen.

1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset

TASE

1 000 euroa	31.12.2020	31.12.2019
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	19 838	23 061
Muut pitkävaikutteiset menot	94 768	75 455
Ennakkomaksut	5 987	5 438
	120 593	103 954
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	3 463 946	3 345 756
Rakennukset	1 884 695	1 789 838
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 721 572	1 623 113
Koneet ja kalusto	451 890	447 947
Muut aineelliset hyödykkeet	12 933	12 759
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	524 995	384 173
	8 060 032	7 603 586
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	3 250 816	3 228 753
Muut lainasaamiset	1 894 619	1 950 332
Muut saamiset	546	546
	5 145 982	5 179 632
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	98 789	91 832
Lahjoitusvarojen varat	5 477	5 421
Muut toimeksiantojen varat	663 561	565 021
	767 827	662 274
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	33 247	10 754
Keskeneräiset tuotteet	16 625	10 836
Muu vaihto-omaisuus	76	98
	49 948	21 687
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	62	62
Muut saamiset	19 216	51 406
	19 279	51 468
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset ¹	83 328	119 332
Lainasaamiset	338	987
Muut saamiset	196 565	164 511
Siirtosaamiset ¹	81 630	51 020
	361 862	335 849
Saamiset yhteensä	381 140	387 317
Rahoitusarvopaperit		
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	695 148	625 004
Joukkovelkakirjalainasaamiset	20 000	20 000
	715 148	645 004
Rahat ja pankkisaamiset	605 022	467 041
VASTAAVAA YHTEENSÄ	15 845 693	15 070 495

1 000 euroa	31.12.2020	31.12.2019
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	2 972 407	2 972 407
Arvonkorotusrahasto	1 794 540	1 796 801
Muut omat rahastot	666 185	608 007
Muu oma pääoma	729 031	729 031
Edellisten tilikausien ylijäämä / alijäämä (-)	6 042 098	5 722 870
Tilikauden ylijäämä / alijäämä (-)	498 601	379 228
	12 702 862	12 208 344
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	66 008	63 867
Vapaaehtoiset varaukset	5 197	7 389
	71 205	71 256
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	59 110	67 210
	59 110	67 210
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	98 770	100 235
Lahjoitusrahastojen pääomat	5 477	5 421
Muut toimeksiantojen pääomat	558 587	444 658
	662 834	550 314
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	905 665	924 587
Lainat muilta luotonantajilta	7 438	7 438
Saadut ennakot	4 709	5 110
Ostovelat	1 313	5 772
Liittymismaksut ja muut velat	5 376	7 552
	924 500	950 458
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	78 922	81 541
Saadut ennakot	27 248	10 790
Ostovelat ¹	313 260	307 556
Liittymismaksut ja muut velat	642 323	485 043
Siirtovelat ¹	363 429	337 982
	1 425 182	1 222 913
Vieras pääoma yhteensä	2 349 682	2 173 371
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	15 845 693	15 070 495

¹ Lyhytaikaisten myynti- ja siirtosaamisten sekä osto- ja siirtovelkojen vertailuluvut on muutettu vastaamaan uutta kirjauskäytäntöä 2020.

Rahoitusasema ja sen muutokset

Kaupungin taseen loppusumma vuonna 2020 kasvoi 775 miljoonaa euroa edellisvuoteen verrattuna, kasvu oli suurempi kuin muutamana aikaisempina vuonna.

Korkean investointitason kautta aineellisten hyödykkeiden erät ovat kasvaneet.

Kaupungin rahojen ja pankkisaamisten sekä rahoitusarvopaperien yhteenlaskettu määrä on kasvanut osittain tytäryhteisöjen konsernitilivarojen kasvun johdosta, sekä toisaalta pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulojen seurauksena.

Positiivisen verotulokehityksen, kertaluonteisten koronakompensaatioiden sekä maan-, rakennusten- ja osakkeiden myyntivoittojen myötä saavutettu tilikauden ylijäämä 499 miljoonaa euroa on mahdollistanut vieraan pääoman alentamisen (lainat rahoituslaitoksilta).

Taseen tunnusluvut, jotka ilmaisevat vakavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaantuneisuutta, ovat kehittyneet seuraavasti:

Taseen tunnusluvut	2020	2019	2018	2017	2016
Omavaraisuusaste, prosenttia	80,8	81,6	80,6	79,6	77,6
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	44,7	43,8	45,8	47,7	49,9
Lainakanta 31.12., miljoonaa euroa	992	1 014	1 100	1 206	1 371
Lainat, euroa/asukas ¹	1 508	1 550	1 698	1 871	2 157
Lainasaamiset 31.12., miljoonaa euroa	1 895	1 950	1 944	1 894	1 951
Lainat ja vuokravastuut 31.12., miljoonaa euroa	1 483	1 250	1 394	1 515	1 517
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas ¹	2 256	1 912	2 151	2 356	2 389
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), miljoonaa euroa	6 541	6 102	5 753	5 396	4 944
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), euroa/asukas ¹	9 945	9 333	8 877	8 389	7 784

¹ Vertailuvuoden 2019 ennakkotietoon perustuva asukasmäärä on päivitetty vastaamaan lopullista asukasmäärää. Vastaava päivitys on tehty vuoden 2019 tunnuslukuihin.

Omavaraisuusaste, joka kuvaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kunnan kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä, on pysynyt samalla tasolla kuin parina aikaisempina vuonna. Omavaraisuuden yleisenä tavoite-tasona pidetään kuntatalouden keskimääräistä 70 prosentin omavaraisuutta.

Suhteellinen velkaantuneisuus kuvaa kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi tunnusluvun arvo on, sitä paremmin kunta selviytyy takaisinmaksusta tulo-rahoituksella. Vahvana pysynyt vuosikate on mahdollistanut kaupungin investointien rahoittamisen viime vuosina pääosin tulorahoituksella sekä samanaikaisesti kaupungin pitkäaikaisten lainojen nettomääräisen lyhentämisen. Vaikka vieras pitkäaikainen pääoma on alentunut lainojen lyhentämisen myötä, on lyhytaikaisessa vieraassa pääomassa kasvua johtuen kaupungin velasta tytäryhteisöille näiden varoista konsernitilillä. Tästä johtuen kyseinen tunnusluku on tarkastelujaksolla hieman kasvanut eli huonontunut.

Vuokravastuiden määrän kasvua selittää Kiinteistö Oy Helsingin Kalasataman Kymppi, johon kaupunki jää vuokralaiseksi pitkäaikaisella vuokrasopimuksella sekä Vattuniemenkuja 4:ssä sijaitseva vuokrahankeena toteutettu Vattuniemen ala-aste.

1.5 Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulot ja -menot -laskelma kuvaa kaupungin rahan lähteet ja käytön. Siihen on koottu yhteen kaikki tulot ja menot tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta. Kokonaistulojen ja -menojen erotus 25 miljoonaa euroa on sama kuin rahavarojen ja muiden maksuvalmiuden muutosten erotus.

TULOT	Miljoonaa euroa	MENOT	Miljoonaa euroa
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	1 145	Toimintakulut	4 662
Verotulot	3 566	Valmistus omaan käyttöön	-193
Valtionosuudet	480		
Korkotuotot	71	Korkokulut	16
Muut rahoitustuotot	88	Muut rahoituskulut	1
Satunnaiset tuotot	9	Satunnaiset kulut	0
Tulorahoituksen korjaukset		Tulorahoituksen korjaukset	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	-136	Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	0
		Pakollisten varausten muutos	8
Investoinnit		Investoinnit	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	26	Investointimenot	1 047
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	283		
Rahoitustoiminta		Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten vähennykset	88	Antolainasaamisten lisäykset	32
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	60	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	82
Oman pääoman lisäykset	0	Oman pääoman vähennykset	0
Kokonaistulot yhteensä	5 679	Kokonaismenot yhteensä	5 654

Täsmäytys:

Kokonaistulot – Kokonaismenot = 5 679 - 5 654 = 25

Rahavarojen muutos – Muut maksuvalmiuden muutokset = 208 - 183 = 25

Kokonaistulot ja -menot -laskelma on täsmäytettävissä rahoituslaskelmaan siten, että kokonaistulojen ja -menojen erotus on yhtä suuri kuin rahoituslaskelman Rahavarojen muutos vähennettynä Muut maksuvalmiuden muutokset -erän summalla.

1.6 Kuntakonsernin toiminta ja talous

1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä ja säätiöistä

Helsingin kaupungin konsernitilinpäätökseen on yhdistelty 82 kaupunkikonserniin kuuluvaa tytäryhteisöä. Konsernitilinpäätökseen sisältyy yhdisteltyjen tytäryhteisöjen kautta myös 21 alikonserniyhteisöä. Tilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kuusi kuntayhtymää, joissa kaupunki on jäsenenä sekä kaikki 12 säätiötä, joissa kaupungilla on määräysvalta. Lisäksi konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaupungin yksi yhteisyhteisö ja 38 osakkuusyhteisöä. Yksityiskohtainen luettelo konsernitilinpäätökseen yhdistellyistä yhteisöistä ja säätiöistä on konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa.

1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Helsingin kaupunki on aktiivinen ja vahva omistaja. Kaupungin konserniohjauksen tavoitteena on, että ohjauksen kohteena oleva yhteisö ottaa toiminnassaan huomioon omistajansa tahdon ja tavoitteet, kaupunkikonsernin kokonaisedun sekä yhteisön aseman osana kaupunkikonsernia. Konserniohjauksen keinoin yhtenäistetään tytäryhteisöjen hallinto- ja johtamiskäytäntöjä sekä varmistetaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukainen järjestäminen. Kaupunki noudattaa konserniohjauksessaan eri yhteisöjä koskevien lakien mukaisia yhteisön hallinto- ja toimielimien sekä omistajan välisiä tehtävä- ja vastuuajakoja.

Kaupunkikonserni on omistus- ja hallintorakenne, jonka tarkoituksena on mahdollistaa siihen kuuluvien yksiköiden välinen yhteensopivuus ja yhteistyö, josta koituu hyötyä kaupungin asukkaille ja alueelle. Kaupunki emoyhteisönä vastaa kaupunkikonsernin kehityksen ohjaamisesta sekä kaupungin järjestämien palvelujen määrittämisestä. Yhteisöjä käytetään täydentämään kaupungin omaa palvelutuotantoa ja hoitamaan kaupunkikonsernin tarvitsemia tukitoimintoja sekä kaupungin ja ulkopuolisten organisaatioiden yhteistyössä hoitamissa tehtävissä. Konserniohjeella pyritään kaupunkikonsernin tytäryhteisöjen ohjauksen yhtenäistämiseen ja tehostamiseen sekä kaupungin tytäryhteisöistä saaman tiedon laadun parantamiseen ja tiedonkulun varmistamiseen.

Konserniohjeen tarkoituksena on tukea kaupunkikonsernin johtamisen edellytyksiä ja omistajaohjausta siten, että konsernia voidaan johtaa ja ohjata kokonaisuutena yhtenäisillä ohjeilla ja toimintaperiaatteilla kaupunkikonsernin kokonaisuuteen huomioon ottaen. Konserniohjeella luodaan puitteet kaupunkikonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen ohjaukselle kaupungin tavoitteiden mukaisesti.

Kaupunkikonsernin omistajapolitiikka on kaupungin ja kaupunkikonsernin johtamisen väline. Se luo puitteet konsernijohtamiselle ja omistajaohjaukselle. Omistajapolitiikan tavoitteet liittyvät kaupungin toiminnan ja palvelujen tuottamiseen, järjestämiseen ja kehittämiseen. Omistajapolitiikan keskeisinä elementteinä toimivat yhteisökohtaiset omistajastrategiat.

Vuoden 2020 aikana on valmisteltu Helsingin kaupungin konserniin kuuluvien markkinaehtoisten ja muiden yhteisöjen omistajastrategioita. Omistajastrategia määrittelee jokaiselle konserniin kuuluvalla yhteisöllä tehtävän ja tarkoituksen sekä strategian, että kehittämislinjauksen seuraaville 5–7 vuodelle. Lisäksi yhteisökohtainen omistajastrategia pitää sisällään reunaehdot hallituksen osaamisvaatimuksille ja yhteisön toiminnalle asetetut tavoitteet ja mittarit.

1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Markkinaehtoiset yhtiöt

Finlandia-talo Oy:n toimintaan vaikutti merkittävästi koronapandemia. Liikevaihto laski huomattavasti edellisvuodesta ja tulos painui tappiolliseksi. Merkittävänä riskinä on, että tapahtumaliiketoimintaan liittyvät haasteet jatkuvat pitkälle vuonna 2021.

Helen-konsernin raportoitu liikevaihto pieneni huomattavasti edellisvuodesta. Liikevaihdon kehitykseen vaikuttivat lämpimän sään myötä alentunut lämmönmyynti ja sähkön alhainen tukkumarkkinoiden hintataso sekä tuotettu määrä. Yrityssähkön volyyymi ja liikevaihto jäivät merkittävästi ennakoidusta, johtuen koronapandemian aiheuttamasta sähkön kulutuksen vähenemisestä.

Helen-konsernin tulos toteutui edellisvuoden tasolla. Helen Oy pystyi hyödyntämään sähkön markkinatilannetta ja sen vaihteluita onnistuneilla toimenpiteillä sähkön tukkumarkkinoilla. Myös polttoaineiden hintakehitys sekä vähittäis­sähkön liiketoiminnan kannattava kasvu tukivat hyvää liikevoiton tasoa. Myös Helen Sähköverkko Oy:n liikevaihto ja kannattavuus olivat edellisvuoden tasolla.

Helen-konsernin investoinnit olivat yhteensä 203 miljoonaa euroa. Emoyhtiön tuotantorakenteeseen tehdyt investoinnit olivat yhteensä 93 miljoonaa euroa, josta kaukolämpö- ja jäähdytysverkostojen osuus oli yhteensä 35 miljoonaa euroa.

Vuosaaren biolämpölaitoksen investointipäätös tehtiin Helen Oy:ssä tammikuussa 2020. Tavoitteena on saada lämpö­laitos tuotantokäyttöön lämmityskaudella 2022–2023. Tuotantokäytönnoton aikaistaminen vuodelle mahdollistaa osittaisen luopumisen kivihiilen käytöstä jo ennakoitua aiemmin. Investoinnin arvo on noin 260 miljoonaa euroa.

Helsingin satamien matkustajaliikenne toteutui tammi-helmikuussa pääosin budjetin mukaisesti, rahtiliikenteen ollessa hieman budjettia jäljessä. Maaliskuun alkupuolella koronapandemia alkoi kuitenkin vaikuttaa erityisesti matkustajaliikenteeseen, joka käytännössä loppui maaliskuun puolesta välissä. Tilanne jatkui toukokuun puoleen väliin saakka, jolloin matkustamissuosituksia höllennettiin ja matkustajamäärät lähtivät palautumaan hiljalleen. Varustamot toivat uusia matkustustuotteita markkinoille korvaamaan erityisesti Tukholman liikennettä, jonka odotettiin käynnistyvän vasta syksyllä. Syys-lokakuun vaihteessa matkustajaliikennemäärä putosi noin -80 prosentin tasoon.

Konsernin tavaraliikenne vuonna 2020 oli 13,3 miljoonaa tonnia (-7,7 prosenttia). Linjaliikenteessä kulki 4,8 miljoonaa matkustajaa, mikä oli 59,0 prosenttia viimevuotista vähemmän. Tallinnan liikenne väheni viimevuodesta 54,1 prosenttia, Tukholman liikenne laski 83,4 prosenttia ja Travemündens liikenne 46,7 prosenttia. Koronatilanne iski erityisen voimakkaasti kansainväliseen risteilijäliikenteeseen, joka jäi käytännössä Helsingissä toteutumatta kokonaan vuonna 2020. Koronatilanteesta toipuminen tulee matkustajaliikenteessä kestävämpään vielä pitkään.

Kiinteistö Oy Kaapelitalon vuosi 2020 oli monella tapaa hyvin poikkeuksellinen. Tilikausi alkoi erityisesti yhtiön joulukuussa 2019 ostaman Nilsiäntie 10 -kiinteistön haltuunotolla vuodenvaihteessa sekä uuden kiinteistön henkilöstön liittymisellä yhtiön henkilövahvuuteen. Yllätyksellisen vuodesta teki kuitenkin koronapandemia, joka vaikutti merkittävästi yhtiön liikevaihtoon, toimintaan sekä investointeihin. Yhtiö päivitti talousarviotaan ja investointisuunnitelmaa maaliskuun 2020 lopussa perustuen koronapandemian aiheuttamiin vaikutuksiin. Kiinteistökehityksen osalta yhtiön merkittävin projekti on Tanssin talo -hanke, jonka varsinaiset rakennustyöt aloitettiin joulukuussa 2019. Tilikauden 2020 lopussa hankkeen valmistumisprosentiksi arvioitiin 60 prosenttia. Hankkeen arvioidaan valmistuvan suunnitellusti loppuvuodesta 2021.

Ensimmäisen kvartaalin aikana **Palmia Oy:n** liiketoiminta käynnistyi lähes suunnitellulla tasolla. Maaliskuussa alkanut koronaviruksen leviäminen Suomessa ja rajoitukset koulunkäynnissä ja ravintolatoiminnassa vaikuttivat yhtiön liiketoimintaan heikentävästi. Ruokapalveluiden volyyymi laski merkittävästi, sekä julkisen ruuan, että ennen kaikkea lounasravintoloiden osalta. Lounasravintoloista jouduttiin sulkemaan kokonaan noin puolet. Avoinna pidettyjen ravintoloiden toimintaa supistettiin ja myynti laski voimakkaasti etätyökäytäntöjen ja muiden viranomaisrajoitusten toimesta. Haastava tilanne ravintolapalveluissa jatkuu toistaiseksi. Toimitila-, kiinteistö- ja turvapalveluiden liiketoiminnat jatkuivat hyvällä tasolla toukokuun loppuun asti. Koulujen sulkeuduttua maaliskuussa käynnistettiin välittömästi normaalisti kesän aikana tehtävien peruspesujen ja muiden vastaavien töiden teko. Näiden töiden volyyymi laski kesäkuussa. Syksyn toiminta on jatkunut hyvällä tasolla. Joulukuussa uudelleen alkanut harrastustilojen sulku käytännössä lopetti iltavalvontapalvelun.

Elinvoima- ja markkinointiyhtiöt

Forum Virium Helsinki Oy käynnisti Helsingin kaupungin toimialojen kanssa yhteisen hankevalmistelu- ja yhteistyömallin rakentamisen vuonna 2020. Koronapandemia hidasti keväälle suunniteltua käynnistystä sosiaali- ja terveystoimialan kanssa, joten keväällä panostukset suuntautuivat kaupunkiympäristötoimialaan. Syksyllä työ käynnistyi sosiaali- ja terveystoimialan kanssa, ja vuonna 2021 mallia laajennetaan kasvatuksen ja koulutuksen sekä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialoihin.

Helsingin Leijona Oy:n ja Tukutorin toimintojen yhdistämistä uuteen perustettavaan yhtiöön koskeva selvitys käynnistyi syksyllä 2020 ja jatkuu edelleen.

Kaupunki on tehnyt vuoden 2020 aikana selvitystyötä kansainvälisen tunnettuuden, kilpailukyvyyn ja vetovoiman rakentamiseen liittyvistä toiminnoista. Selvitysten pohjalta on valmisteltu tytäryhteisöjen **Helsinki Business Hub Ltd Oy:n** (tytäryhteisö 1.1.2021 alkaen), **Helsinki Marketing Oy Ltd:n** toimintojen yhdistämistä vuonna 2021.

Helsingin tapahtumasäätiö sr:n omarahoituksen kasvattamistavoitteen saavuttaminen todettiin mahdottomaksi keväällä 2020, kun Helsingin juhlatiikot jouduttiin perumaan. Säätiön taloussuunnittelua päivitettiin koronapandemian vuoksi moneen kertaan vuoden aikana ja tämän johdosta säätiön kokonaistulos pysyi positiivisena.

Korkeasaaren eläintarhan säätiö sr:n toimintaan on koronapandemia vaikuttanut huomattavasti. Korkeasaari oli kiinni 18.3.–31.5.2020 sekä 30.11.–31.12.2020 ja kävijämäärätavoitteesta jäätin selvästi. Kävijöitä oli 353 144, kun keskimääräinen vuosittainen kävijämäärä on ollut 500 000. Kävijämäärään liittyvät tulot laskivat 1,3 miljoonaa euroa ja 24 prosenttia edellisvuodesta.

Toimitilayhtiöt

Kiinteistö Oy Helsingin Toimitilat jakautui osittain 31.12.2020 ja yhtiön omistama toimisto- ja asuinrakennus osittessa Sturenkatu 8 siirtyi Helsingin kaupungin asunnot Oy:lle. Yhtiö valmisteli yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa yksityisten opetuksenjärjestäjien käyttöön tulevana vuosina mahdollisesti toteutettavien uusien koulutalojen uutta hallinnointimallia, jossa yhtiölle tulee mahdollisesti omistus- ja hallinnointitehtäviä koulutalojen suunnittelu-, rakentamis- ja käyttövaiheissa.

Asuntoyhtiöt

Helsingin Asumisoikeus Oy:ssä oli vuoden 2020 lopussa yhteensä 100 (vuonna 2019: 95) kohdetta, joissa on 5 221 (4 885) asuntoa. Yhtiö on aloittanut tasausjärjestelmän uudistamistyön ja työn on arvioitu valmistuvan vuonna 2021. Uusi järjestelmä on arvioitu olevan käytössä vuoden 2023 budjetoinnin yhteydessä.

Helsingin kaupungin asunnot Oy:n saavutti 50 000 asunnon määrän elokuun 2020 lopussa. Yhtiölle valmistui vuoden 2020 aikana yhteensä 9 uudisrakennuskohdetta, joissa on yhteensä 771 asuntoa. Vuoden aikana valmistui viisi peruskorjauskohdetta, joissa on yhteensä 635 asuntoa. Vuoden 2020 lopussa oli keskeneräisenä yhteensä 14 uudisrakennushanketta, joissa on yhteensä 1 453 asuntoa. Keskeneräisiä peruskorjaushankkeita on vuoden lopussa yhteensä 12, joissa on yhteensä 1 948 asuntoa.

Kiinteistö Oy Auroranlinnalla on 67 (vuonna 2019: 67) kiinteistöä, joissa on yhteensä 4 204 (4 204) asuntoa. Vuoden 2019 lopussa yhtiöön fuusioitunut kaupungin tytäryhteisö Keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö Helsingin Korkotukiasunnot lisäsi yhtiön korjauskuluja 7,61 miljoonalla eurolla edellisvuodesta sulautuneiden kiinteistöjen suurien korjaustarpeiden vuoksi. Vuonna 2020 korjauskulut olivat yhteensä 16,29 miljoonaa euroa.

Alueelliset ja infrayhtiöt

Vuoden 2020 aikana selvitettiin **Helsingin kaupungin liikennelaitoksen (HKL)** mahdollista yhtiöittämistä kaupungin tytäryhtiöksi. Selvityksessä yhteydessä on tarkasteltu seudulliseen joukkoliikenteen operointiin liittyviä näkökulmia.

Koronapandemia vaikutti **Suomenlinnan Liikenne Oy:n** toimintaan merkittävästi laskien matkustajamääriä maaliskuusta 2020 lähtien. Vuoden 2020 aikana yhtiö kuljetti 1 050 850 henkilöä, mikä oli 52 prosenttia vähemmän ja 15 882 ajoneuvoa, mikä oli 4 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna.

Koulutus- ja kulttuuriyhteisöt

Helsingin teatterisäätiö sr:n ylläpitämän Kaupunginteatterin esityksiä nähtiin Eläintarhantie 5:ssä suurella ja pienellä näyttämöllä sekä studio Pasilassa, Lilla Teaternissa ja Arena-näyttämöllä. Kevätnäytäntökausi päättyi poikkeuksellisesti 12.3.2020 koronapandemian rajoitusten takia. Kevätkausi toimittiin pääasiassa etätöissä ja harjoitustoimintaan kehitettiin uusia toimintamuotoja etätöiden muodossa. Syksyn näytäntökaudella toimittiin rajoitusten alla, jolloin maksimitäyttöaste oli 50 prosenttia kokonaiskapasiteetista. Näytäntökausi päättyi tavanomaista aiemmin, kun pandemiasta johtuneet rajoitukset 30.11.2020 lähtien estivät esitystoiminnan kokonaan. Esitystoiminnasta peruuntui 355 esitystä, mikä oleellisesti vaikutti katsojamääriin. Ensi-iltoja siirrettiin syksyiltä eteenpäin osa vuodella ja osa jopa kahdella vuodella.

Liikuntayhteisöt

Jääkenttä-säätiö sr varautui Garden Helsinki -hankkeen toteutumiseen. Säätiö osallistui säännöllisesti konsernin, kaupungin ja hankkeen edustajien kanssa kokouksiin, joissa hanketta käsiteltiin. Jäähallia vuokrattiin jääkiekko-otteluihin, taitoluistelukilpailuihin ja -näytöksiin sekä erilaisiin muihin yleisötapahtumiin koronapandemian sallimissa rajoissa. Töölön jäähallissa järjestettiin tammi-maaliskuun aikana SM-liigaotteluita sekä konsertteja, muut loppuvuoden tapahtumat peruuntuivat koronaviruksen johdosta pois lukien muutamaa loppuvuonna pelattua SM-liigan ottelua puolikkaalle taikka tyhjälle katsomolle.

Vuoden 2020 aikana **Stadion-säätiön** merkittävin tehtävä oli valmistella Olympiastadionin palvelut, kumppanuudet ja toimintakokonaisuus viidelle eri toimintasektorille siten, että stadion oli valmis yhteistyökumppaneiden kanssa toiminnan käynnistymiseen elokuussa 2020. Olympiastadionin avautumisen, Avajaisviikkojen ja uuden aikakauden markkinointiviestintä käynnistyi kansallisilla ja kansainvälisillä monikanavaisilla toimenpiteillä elokuun alussa 2020, kun rakennuttaja oli vahvistanut heinäkuun aikana hankkeen valmistumisen Stadion-säätiölle. Koronapandemian johdosta alkuvuonna 2020 tehdyt suunnitelmat jouduttiin mukauttamaan vallitsevien viranomaismääräysten ja rajoitusten mukaisiksi kevään ja syksyn 2020 aikana. Koronapandemialla oli merkittävä vaikutus stadionin eri tilojen myyntiin ja käyttöön, johtuen muun muassa yritysten etätyöohjeistuksesta ja kokoontumiskielloista. Koronapandemian vuoksi elokuun 2020 suur tapahtumista neljä konserttia siirtyivät vuodelle 2021. Stadionnation-avajaisshow jouduttiin perumaan. Avajaisshow:n sijasta toteutettiin TV-avajaiset 22.8.2020 suorana lähetyksenä.

Mäkelänrinteen Uintikeskus Oy, Urheiluhallit Oy ja Vuosaaren Urheilutalo Oy. Helsingin kaupunki päätti sulkea kaupunkikonserniin kuuluvat sisäliikuntapaikat (muun muassa uimahalli- ja liikuntakeskukset) kahdesti vuoden 2020 aikana koronapandemian vuoksi. Hallien ensimmäinen kiinniolojakso oli 16.3.–31.5.2020, jolloin hallien kuukausipalkkaiset työntekijät siivosivat, järjestelivät ja huolsivat hallien eri tiloja. Vuosilomat ajoitettiin myös kiinnioloaikaan. Toinen hallien kiinniolojakso alkoi 30.11.2020 ja jatkuu vähintään helmikuun 2021 loppuun asti. Rajoitustoimien seurauksena käynnistettiin koko henkilöstöä koskenut yhteistoimintamenettely. Yhteistoimintaneuvottelujen jälkeen päädyttiin lähes koko henkilöstön lomauttamiseen. Lomautukset alkoivat portaittain 28.12.2020.

Sosiaali- ja terveysyhteisöt

Toimialan säätiömuotoiset yhteisöt tuottavat kilpailukykyisiä palveluja kaupungin linjausten mukaisesti tasavertaisena palveluntuottajana kaupungin oman palvelutuotannon rinnalla. Helsingin Seniorisäätiö sr:n, Oulunkylän kuntoutuskeskus sr:n ja Niemikotisäätiö sr:n toimintoja supistettiin ja rajoitettiin vuoden 2020 aikana koronaepidemian takia.

Tukipalvelu- ja muut yhtiöt

Seure Henkilöstöpalvelut Oy:n kulunutta vuotta sävyttivät koronatilanteesta johtuneet lomautukset ja yhtiön toiminnan uudelleen organisointi. Alun perin vuoden 2020 ennakoitiin olevan voimakkaan kasvun vuosi ja budjetti laadittiin sen mukaisesti pohjautuen lähes 30 prosentin kysynnän kasvuun. Tammi- ja helmikuun osalta kysyntä sekä toimituskyky olivat lähes budjetoidussa vauhdissa, mutta koronatilanteen vuoksi liiketoiminta supistui merkittävästi maaliskuun puolivälissä eikä palautunut kaikkien toimialojen sekä asiakkaiden osalta samalle kasvu-uralle syksylläkään. Yhtiön liikevaihto laski 11 prosenttia ja yhtiö tekee tappiollisen tuloksen.

Seurantajakson merkittävin muutos Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy:n toimintaympäristössä oli maaliskuussa laajasti Suomeen iskenyt koronapandemia, joka nopeasti ja pitkäaikaisesti muutti yhtiön toimintaedellytyksiä.

Sen vaikutukset liiketoimintaan olivat mittavat. Ihmisten terveyden ja turvallisuuden suojaamiseksi tehdyt rajoitukset ja suositukset muuttivat yhtiön toimintaedellytyksiä niin paljon, että yhtiön toimipisteet suljettiin yleisöltä 29.3.2020 ja niitä avattiin uudelleen vaiheittain toukokuussa, aluksi supistetuin aukioloin. Toiminnan supistamisen aiheuttama liikevaihdon menetys oli huomattava ja säästöjä haettiin laajoilla lomautuksilla, jotka alkoivat 8.4.2020 ja päättyivät kokonaisuudessaan 30.6.2020.

1.6.4 Tytäryhteisöjen tavoitteiden toteutuminen

Kaupunginvaltuusto asetti osana konserniohjausta vuoden 2020 talousarviossa seuraaville tytäryhteisöille tavoitteita. Kahta tytäryhteisöä lukuun ottamatta kaikki tavoitteet toteutuivat.

Yhteisö	Kaupunginvaltuustolle raportoitavat tavoitteet 2020	Toteuma	Selite
Finlandia-talo Oy	1. Yhtiö varautuu kiinteistön peruskorjaukseen.	Toteutui	Finlandia-talo on osallistunut aktiivisesti perusparannuksen suunnitteluun sidosryhmien kanssa. Finlandia-talo on myös teettänyt yhdessä omistajan kanssa talon toiminnoista strategisen konseptiprojektin, joka tähtää perusparannuksen jälkeiseen aikaan. Vuoden 2020 aikana yhtiö osallistui aktiivisesti Pikku-Finlandian suunnitteluprosessiin.
Helen Oy	1. Omistajan päätöksen mukaisen kehitysohjelman toteuttaminen.	Toteutui	<ul style="list-style-type: none"> Helen on päättänyt rakentaa Vuosaaren biolämpölaitoksen ja tavoitteena on saada lämpölaitos tuotantokäyttöön lämmityskaudella 2022–2023. Tuotantokäytön aikaistaminen vuodelle mahdollistaa osittaisen luopumisen kivihiilen käytöstä jo ennakoitua aiemmin. Investoinnin arvo on noin 260 miljoonaa euroa. Helen investoi lisää hukkalämpöjen hyödyntämiseen: Sörnäisissä sijaitsevaa Katri Valan lämpö- ja jäähdytyslaitosta laajennetaan uudella, jo seitsemännellä lämpöpumpulla. Uusi pumppu on tiettävästi maailman suurin ja kaksi kertaa suurempi kuin laitoksen muut lämpöpumput. Investointi korvaa Salmisaaren voimalaitoksen lämmöntuotantoa 10 prosenttia ja mahdollistaa kivihiilen käytön vähentämisen myös Salmisaaren osalta ennakoitua aiemmin. Investoinnin arvo on noin 30 miljoonaa euroa. Kilpilahden hukkalämpöhanke etenee kannattavuusselvitysvaiheeseen. Hanke kattaisi toteutuessaan neljäsoosan pääkaupunkiseudun kaukolämmön tarpeesta. Mustikkamaan luolalämpöakku -projektia edistettiin suunnitelman mukaisesti; lämpöakun vesitäyttö alkoi marraskuun 2020 lopussa. Helenin kokonaisinvestoinnit uuteen tuulipuistoon ovat noin 100 miljoonaa euroa.

Yhteisö	Kaupunginvaltuustolle raportoitavat tavoitteet 2020	Toteuma	Selite
Helsingin Asumisoikeus Oy	1. Kiinteistöjen ylläpitokustannusten (€/m ²) nousu enintään ylläpitokustannuksia kuvaavan indeksinousun suuruinen verrattuna kolmen vuoden keskiarvoon (vrt. Tilastokeskuksen kiinteistön ylläpidon kustannusindeksi.)	Toteutui	Yhtiön kiinteistöjen ylläpitokustannusten kolmen vuoden muutoksen keskiarvo oli -2,65 prosenttia, mikä oli 3,95 prosenttiyksikköä pienempi kuin indeksin kolmen vuoden muutoksen keskiarvo raportointijaksolla. Pinta-alayksikköä kohden siivouskustannukset kasvoivat eniten edellisvuoteen verrattuna. Lisäksi ajanjaksolla nousivat vakuutusten ja jätehuollon kustannukset. Muissa kuluissa kuten ulkoalueiden huollossa ja lämmityksessä ja vuokrissa saatiin säästöjä.
Helsingin kaupungin asunnot Oy	1. Kiinteistöjen ylläpitokustannusten (€/m ²) nousu enintään ylläpitokustannuksia kuvaavan indeksinousun suuruinen verrattuna kolmen vuoden keskiarvoon (vrt. Tilastokeskuksen kiinteistön ylläpidon kustannusindeksi.)	Toteutui	Yhtiön kiinteistöjen ylläpitokustannusten kolmen vuoden muutoksen keskiarvo oli 1,12 prosenttia, mikä oli 0,18 prosenttiyksikköä pienempi kuin indeksin kolmen vuoden muutoksen keskiarvo raportointijaksolla. Kolmen vuoden muutoksen keskiarvoa nostaa vuonna 2019 toteutuneet suuret korjauskustannukset sekä vuonna 2019 toteutuneet korkeat energiakustannukset. Vastaavasti vuonna 2020 osin koronaepidemian myötä toteuttamatta jääneet korjaushankkeet, leudon ja lumettoman talven myötä alhaiset lämmitys- ja lumityökustannukset, sekä sähkökilpailutuksen myötä laskeneet sähkökulut pienentävät kolmen vuoden muutoksen keskiarvoa. Helsingin kaupungin asunnot Oy:n viiden tytäryhtiön fuusioinnin (31.12.2019) myötä vuoden 2020 vuokrat-tiliryhmään sisältyy fuusioitujen tytäryhtiöiden tilavuokrat, jotka aiemmin sisältyivät hallinnon, käytön ja huollon sekä siivouksen tiliryhmiin jaukautuneisiin palvelumaksuihin.

Yhteisö	Kaupunginvaltuustolle raportoitavat tavoitteet 2020	Toteuma	Selite
Helsingin Satama Oy	1. Hiilineutraali Satama 2035 -ohjelman toimenpiteiden toteuttaminen.	Toteutui	<ul style="list-style-type: none"> • Vuonna 2020 VTT auditoi Hiilineutraali Satama 2035 -toimenpideohjelman ja totesi sen asianmukaisesti valmistelluksi ja toteuttamiskelpoiseksi. • Satama vähentää satama-alueen CO2-päästöjä 32 prosenttia vuoteen 2035 mennessä vuoden 2015 tasosta. Tavoitteeseen päästään, kun Helsingin Satama Oy:n oma toiminta on täysin hiilineutraalia, alusliikenteen päästöt vähenevät 25 prosenttia sekä satama-alueen työkone ja kumipyöräliikenteen päästöt vähenevät 60 prosenttia vuoden 2015 tasosta. • Päästöjä seurataan vuosittain osana ympäristölupien mukaista vuosiraportointia ja toimenpiteiden etenemistä raportoidaan hallitukselle kvartaaleittain. Vuodelle 2020 suunniteltuja päästövähennystoimenpiteitä toteutui niin, että päästövähentymää saavutettiin noin 75 prosenttia tavoitellusta. Tavoite oli noin 2800 CO2[t] vähennys, josta toteutui noin 2100 CO2[t]. Vuonna 2020 Helsingin Satama Oy teki päätöksen hankkia hiilivapaata sähköä, joka laski edelleen sähkökäytöstä aiheutuvia CO2-päästöjä. Näin ollen hiilineutraaliusohjelman mukaiset päästövähennystavoitteet ylitettiin.
Jääkentäsäätiö sr	1. Garden Helsinki -hankkeen mahdolliseen toteutumiseen varautuminen.	Toteutui	<p>Säätiö on säännöllisesti pitänyt palavereita GH-hankkeen edustajien kanssa, sekä kaupungin instansseista kootun ryhmän kanssa. Säätiö on allekirjoittanut esisopimuksen Garden Helsinki -hankkeen kanssa harjoitushallien operoinnista sekä pääareenan jäätöimintojen operoinnista. Lisäksi on allekirjoitettu esisopimus Garden Helsinki -projektin (Nordarenas) kanssa yhteisyrityksen perustamisesta joka myy, markkinoi ja toteuttaa tapahtumatoiminnot Garden Helsingissä.</p>

Yhteisö	Kaupunginvaltuustolle raportoitavat tavoitteet 2020	Toteuma	Selite
Kiinteistö Oy Auroranlinna	1. Kiinteistöjen ylläpitokustannusten (€/m ²) nousu enintään ylläpitokustannuksia kuvaavan indeksinousun suuruinen verrattuna kolmen vuoden keskiarvoon (vrt. Tilastokeskuksen kiinteistön ylläpidon kustannusindeksi).	Toteutui	Yhtiön kiinteistöjen ylläpitokustannusten kolmen vuoden muutoksen keskiarvo oli -1,50 prosenttia, mikä oli 2,80 prosenttiyksikköä pienempi kuin indeksin kolmen vuoden muutoksen keskiarvo raportointijaksolla. Keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö Helsingin Korkotukiasunnot sulautui yhtiöön 31.12.2019 lisäten kiinteistökantaa 57 prosenttia, mistä johtuen vuosi 2020 ei ole kovinkaan vertailukelpoinen edellisiin vuosiin. Edelliseen vuoteen verrattuna kiinteistöjen ylläpidon osalta saatiin merkittävimpiä säästöjä lämmönkulutuksesta lauhan talven vuoksi. Kiinteistönhuollon osalta saatiin säästöä tehdyn kilpailutuksen seurauksena. Korjauksiin käytettiin merkittävästi enemmän rahaa sulautuneiden kiinteistöjen suurien korjaustarpeiden vuoksi.
	2. Korkotukiasuntojen fuusioitumisen toteuttaminen.	Toteutui	Keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö Helsingin Korkotukiasunnot sulautui Kiinteistö Oy Auroranlinnaan 31.12.2019.
Kiinteistö Oy Helsingin Toimitilat	1. Kiinteistöjen ylläpitokustannusten (€/m ²) nousu enintään ylläpitokustannuksia kuvaavan indeksinousun suuruinen verrattuna kolmen vuoden keskiarvoon (vrt. Tilastokeskuksen kiinteistön ylläpidon kustannusindeksi).	Ei toteutunut	Yhtiön kiinteistöjen ylläpitokustannusten kolmen vuoden muutoksen keskiarvo oli 10,52 prosenttia, mikä oli 9,22 prosenttiyksikköä suurempi kuin indeksin kolmen vuoden muutoksen keskiarvo raportointijaksolla. Yhtiön toiminta on ollut voimakkaassa muutosvaiheessa ja yhtiössä on ollut osittaisjakautumisia ja kiinteistöjen kehittämishankkeita. Rakennuskannan neliöt vähentyivät jakson aikana edellisvuodesta 14,78 prosenttia kiinteistöjen kehittämishankkeista johtuen. Samanaikaisesti on ollut käynnissä toiminnan volyymin tulevaan kasvuun valmistautuminen ja yhtiön toimintojen monipuolista kehittämistä. Yhtiön kiinteät kustannukset (€/m ²) kasvoivat raportointijaksolla rakennuskannan muutosten takia, mutta toiminnan tulevat muutokset vaikuttanevat tunnusluvussa lähivuosina toiseen suuntaan. Yhtiön kiinteistöjen hoitokulujen tunnusluvun vuosittaisiin muutoksiin (€/m ²) kokonaisuutena ovat vaikuttaneet paitsi edellä mainitut rakennuskannan muutokset myös eri tiliryhmien alla toteutetut toimenpiteet ja niiden vuosittaiset volyymit.

Yhteisö	Kaupunginvaltuustolle raportoitavat tavoitteet 2020	Toteuma	Selite
Kiinteistö Oy Kaapelitalo	1. Kiinteistöjen ylläpitokustannusten (€/m ²) nousu enintään ylläpitokustannuksia kuvaavan indeksin nousun suuruinen verrattuna kolmen vuoden keskiarvoon (vrt. Tilastokeskuksen kiinteistön ylläpidon kustannusindeksi).	Toteutui	Yhtiön kiinteistöjen ylläpitokustannusten kolmen vuoden muutoksen keskiarvo oli -7,50 prosenttia, mikä oli 8,80 prosenttiyksikköä pienempi kuin indeksin kolmen vuoden muutoksen keskiarvo raportointijaksolla. Lämmin talvi vähensi merkittävästi lämmityksen ja ulkoalueiden hoidon tarvetta. Koronapandemian vuoksi tilat olivat vähällä käytöllä ja tämä vähensi sähkön ja veden kulutusta. Korjauksissa on ollut säästölinja epävarman taloudellisen tilanteen vuoksi. Nilsiänkadulta hankittu kiinteistö oli erittäin tehokkaalla käytöllä.
	2. Tanssin talo -hankkeen edistäminen.	Toteutui	Tanssin talo -hanke on aikataulussa. Tanssin talon rakennustyöt käynnistyivät 7.10.2019. Valmiusaste oli joulukuussa 2020 noin 60 prosenttia. Tanssin talon odotetaan valmistuvan loppuvuodesta 2021.
MetropoliLab Oy	1. Yhtiö varmistaa ja turvaa elintarvikkeiden, veden ja ympäristön tilan seurantaan tarvittavien laboratorioanalyysi- ja näytteenottopalveluiden saatavuuden pääkaupunkiseudulla kaikissa epidemia- ja muissa poikkeus- ja häiriötilanteissa sekä takaa näiden saatavuuden alueen yrittäjille, viranomaisille ja kuntalaisille.	Toteutui	Yhtiö osallistui valtakunnalliseen ympäristöviranomaisten yhteistyöverkoston toimintaan ja sitä kautta vahvisti osaltaan varautumistoiminnan valtakunnallista osaamista ja näkyvyyttä. Toimintaa pystyttiin jatkamaan normaalisti epidemian leviämisestä huolimatta asettamalla tiukkoja toimintajärjestelyjä sekä tekemällä järjestelyjä tavarantoimittajien kanssa. Varmistettiin laboratorion toimintakyky poikkeuslain ja varautumissuunnitelman mukaisesti ja taattiin analyysi- ja näytteenottopalveluiden saaminen viranomaisille, yrittäjille ja kuntalaisille. Toimintamallia jatkettiin valmiuslain päättymisen jälkeen.
Mäkelänrinteen Uintikeskus Oy	1. Toiminnan lisääminen Urhea-yhteistyöverkostossa.	Toteutui	Yhteistyö Urhea-hallin ja Urheiluakatemian kanssa on ollut aktiivista ja yhteistyö tulee tiivistymään Urhea-hallin valmistuessa. Koronarajoituksista huolimatta Urheiluakatemian urheilijoille on kyetty järjestämään harjoittelumahdollisuuksia Mäkelänrinteen Uintikeskuksessa. Merkittävänä yhteistyömuodon avauksena oli valmennuskeskuksen perustaminen syksyllä 2020 yhdessä Suomen Uimaliiton ja Urheiluakatemian kanssa. Valmennuskeskus toimii uintikeskuksessa, jossa myös Urhean valmentajien työpisteet sijaitsevat.

Yhteisö	Kaupunginvaltuustolle raportoitavat tavoitteet 2020	Toteuma	Selite
Seure Henkilöstöpalvelut Oy	1. Kiinteät kulut ja poistot yhteensä yhtä täytettyä työvuoroa kohden alenevat 4 prosenttia vuodesta 2019.	Ei toteutunut	Vuoden 2019 katsantokauden luku oli 19,57 euroa/täytetty työvuoro. Vuoden 2020 luvuksi tuli 23,16 euroa/täytetty työvuoro. Tavoiteluku kasvoi 18 %. Tavoite ei täyttynyt, koska yhtiö oli tehnyt merkittäviä panostuksia henkilökunnan määrään, jotta yhtiö olisi pystynyt vastaamaan voimakkaasti kasvavaan kysyntään. Koronatilanteen vuoksi kysyntä kuitenkin laski merkittävästi samalla laskien täytettyjen työvuorojen määrä. Lomautusten avulla saavutettiin säästöjä henkilöstökuluissa, mutta suhteessa vähemmän kuin kysyntä aleni.
Stadion-säätiö sr	1. Olympiastadionin avaaminen ja toiminnan käynnistäminen vaiheittain vuoden 2020 aikana hankkeen valmistumisen aikataulun mukaisesti.	Toteutui	Säätiö muutti uusitulle Olympiastadionille 5.8.2020 ja Olympiastadionin TV-avajaisia vietettiin ilman yleisöä 22.8.2020. Stadion-säätiön kaikki viisi liiketoiminta- aluetta (tapahtumatoiminta, vierailija- ja matkailijapalvelut, kokouspalvelut, toimitilapalvelut sekä liikunta- ja hyvinvointipalvelut) saatiin käynnistettyä elo-lokakuussa 2020 vaiheittain koronarajoitukset huomioon ottaen. Joulukuussa Olympiastadionin toiminta keskeytyi kokonaan koronarajoitusten vuoksi.

1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kaupunginvaltuuston 30.1.2019 (§ 29) hyväksymät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet koskevat myös tytäryhteisöjä ja niiden hallituksia. Tämän lisäksi ohjeita annetaan kaupunginhallituksen 13.1.2020 (§ 12) hyväksymässä Sisäinen valvonta ja riskienhallinta -ohjeessa sekä kaupunginhallituksen 28.10.2019 (§ 722) hyväksymissä Helsingin kaupungin eettisissä periaatteissa.

Kaupunginvaltuuston 7.5.2017 (§ 241) hyväksymän konserniohjeen mukaan tytäryhteisöjen tulee ottaa sisäisessä valvonnassaan ja riskienhallinnassaan hyvän hallinto- ja johtamistavan mukaisesti huomioon kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet sekä muut kaupunginkanslian antamat tarkentavat ohjeet ja määräykset. Tytäryhteisöissä sisäinen valvonta ja riskienhallinta kuuluvat kunkin yhteisön hallituksen ja toimitusjohtajan vastuulle. Tytäryhteisön hallituksen on huolehdittava siitä, että yhteisön toimintaan liittyvät riskit tunnistetaan, arvioidaan ja että niitä seurataan.

Konsernijohto valvoo tytäryhteisöjen toimintaa ja tuloksellisuutta säännöllisesti muun muassa seurantaraporttien avulla. Raporteissa esitetään kustakin tytäryhteisöstä toiminnan ja talouden kehittymistä koskevat tiedot yhteisöjen toimittamien osavuositarkastusten perusteella. Osavuositarkastuksissa tytäryhteisöt raportoivat myös merkittävimmistä riskeistään. Kaupunginvaltuuston talousarviossa asettamien sitovien ja muiden tavoitteiden toteutumisen seuranta ja raportointi on osa kunkin tytäryhteisön sisäistä valvontaa.

Keskitettyjä konsernitoimintoja on rahoitus- ja sijoitustoiminnassa sekä hankinnoissa. Tytäryhteisöt vastaavat itse toimintansa ja omaisuutensa vakuuttamisesta. Harmaan talouden torjunnassa tytäryhteisöt hyödyntävät muun muassa Tilaajavastuu.fi-palvelua ja osallistuvat kaupunkikonsernin ja Verohallinnon väliseen yhteistyöhön.

Voimassa olevan konserniohjeen mukaan kaupungin tytäryhteisöt ja -säätiöt jaetaan kahteen eri ryhmään eli salkkuun: markkinaehtoisesti toimiviin tytäryhteisöihin ja muihin tytäryhteisöihin. Kaupungin omistajaohjauksessa voidaan soveltaa erilaisia toimintaperiaatteita ja -tapoja markkinaehtoisesti toimivien tytäryhteisöjen ja muiden tytäryhteisöjen välillä esimerkiksi asettamalla erilaisia velvollisuuksia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan suhteen. Kaupunginhallitus päättää tytäryhteisöjen sijoittamisesta salkkuihin osana tytäryhteisökohtaisia omistajastrategioita, jotka ovat valmistelussa kaupunkinkansliassa.

Konsernijohto on seurannut toiminnan ja talouden seurannan yhteydessä muun muassa seurantaraporttien avulla konserniyhteisöjen riskitilannetta. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta on yhteisöjen koon ja toiminnan laajuuden kannalta toteutettu toiminnan vaatimalla tavalla, eikä siinä ole havaittu merkittäviä puutteita.

Tilinpäätöstietojen yhteydessä tytäryhteisöt toimittavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteot kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosastolle. Monessa tytäryhteisön selonteossa tuotiin koronapandemia esiin toteutuneena riskinä. Joidenkin tytäryhteisöjen toimintaan koronapandemialla on ollut erittäin suuri vaikutus. Selonteot tukevat pääosin näkemystä, että sisäisessä valvonnassa ja riskienhallinnassa ei ole merkittäviä puutteita ja tytäryhteisöt tunnistavat toimintaansa liittyvät riskit ja niiden hallintakeinot riittävästi ja kokonaisuudessaan kohtuullisen hyvin. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa voidaan kuitenkin monessa tytäryhteisössä vielä edelleen kehittää käytännössä sekä esimerkiksi selontekojen laatimisen ja niiden hyödyntämisen osalta.

1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Helsingin kaupunkikonsernin vuoden 2020 vuosikate oli noin 1 438 miljoonaa euroa. Vuosikate parani vuodesta 2019 noin 61 miljoonalla eurolla. Helsingin kaupungin vuosikate parani 122 miljoonaa euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Tytäryhteisöjen vaikutus kaupunkikonsernin vuosikatteeseen oli noin 61 miljoonaa euroa vähemmän kuin edellisellä vuonna. Ennen kaikkea Helsingin Satama Oy:n (noin 19 miljoonaa euroa) sekä Palmia Oy:n (noin 4 miljoonaa euroa) tulokset heikkenivät vuodesta 2019 pääasiallisesti koronaepidemian vaikutusten seurauksena.

Kaupunkikonsernin tulos oli vuonna 2020 noin 605 miljoonaa euroa, johon vaikutti keskeisimmin Helsingin kaupungin osuus 497 miljoonaa euroa ja Helen Oy:n osuus 123 miljoonaa euroa.

Kaupunkikonsernin ylijäämä oli 569 miljoonaa euroa ja se parani edellisestä vuodesta 65 miljoonaa euroa. Helsingin kaupungin ylijäämä oli 119 miljoonaa euroa edellisen vuoden tasoa parempi.

Kaupunkikonsernin vuoden 2020 toiminnan ja investointien rahavirta oli -269 miljoonaa euroa negatiivinen ja se oli hieman vuoden 2019 tasoa parempi (-333 miljoonaa euroa vuonna 2019). Helsingin kaupungin vaikutus kaupunkikonsernin toiminnan ja investointien rahavirtaan oli -9 miljoonaa euroa, jonka taso oli edellisen vuoden tasolla (-33 miljoonaa euroa vuonna 2019).

Tytäryhteisöjen (muut kuin kuntayhtymät) yhteenlaskettu investointitaso oli 1 040 miljoonaa euroa ja se oli 103 miljoonaa euroa edellisen vuoden tasoa (937 miljoonaa euroa vuonna 2019) suurempi. Tytäryhteisöjen yhteenlaskettu investointitaso on noussut vuoden 2017 toteumaan nähden 275 miljoonaa euroa eli se on kasvanut lähes kolmanneksen. Samalla aikavälillä myös kaupungin investoinnit ovat kasvaneet noin kolmanneksella vuoden 2017 noin 619 miljoonan euron tasosta vuoden 2020 noin 917 miljoonan euron tasoon (vertailukelpoinen taso 2020 huomioiden Kymppi-talon kertaluonteinen pääomittaminen).

Vuonna 2020 tytäryhteisöistä (muista kuin kuntayhtymistä) suurimmat investoinnit olivat Helsingin kaupungin asunnot Oy:n (294 miljoonaa euroa), Helen Oy:n (204 miljoonaa euroa), ja Myllypuron Kampus Koy:n (138 miljoonaa euroa) ja Auranlinna Koy:n (124 miljoonaa euroa) investoinnit. Kuntayhtymistä suurimmat investoinnit olivat HSY:n (287 miljoonaa euroa, kuntayhtymä kokonaisuudessaan) ja HUS:n (251 miljoonaa euroa, kuntayhtymä kokonaisuudessaan) investoinnit.

Kaupunkikonsernin lainakanta oli 5 552 miljoonaa euroa eli 8 442 euroa asukasta kohden (vuonna 2019 lainakanta oli 5 171 miljoonaa euroa). Tästä Helsingin kaupungin lainakanta oli 992 miljoonaa euroa eli 1 508 euroa asukasta kohden. Helsingin kaupungin lainakanta pieneni (42 miljoonaa euroa), mutta vastaavasti tytäryhteisöjen yhteenlaskettu lainakanta kasvoi kasvaneen investointitason seurauksena noin 423 miljoonaa euroa (vuonna 2019 vastaava lainakannan kasvu oli 434 miljoonaa euroa).

Yhteisöraportti 1-12/2020 esitetään merkittävimmistä tytäryhteisöistä toiminnan ja talouden kehittymistä koskevat tiedot vuodelta 2020.

HELSINGIN KAUPUNGIN KONSERNITULOSLASKELMA

1 000 euroa	01.01.-31.12.2020	01.01.-31.12.2019
Toimintatuotot	3 803 496	3 739 674
Toimintakulut	-6 402 147	-6 076 784
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta / tappiosta (-)	32 706	16 817
TOIMINTAKATE	-2 565 945	-2 320 294
Verotulot	3 565 598	3 493 732
Valtionosuudet	480 135	233 329
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	13 263	22 908
Muut rahoitustuotot	10 211	8 984
Korkokulut	-57 520	-60 129
Muut rahoituskulut	-7 303	-1 480
	-41 349	-29 717
VUOSIKATE	1 438 439	1 377 050
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-843 899	-824 773
Omistuksen eliminointierot	697	-9 428
Arvonalentumiset	-110	-635
	-843 311	-834 836
Satunnaiset erät	10 330	-50
TILIKAUDEN TULOS	605 458	542 165
Tilinpäätössiirrot	1 035	1 522
Tilikauden verot	-12 127	-24 319
Laskennalliset verot	-28 734	-15 729
Vähemmistöosuudet	3 253	95
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	568 884	503 733

HELSINGIN KAUPUNGIN KONSERNIRAHOITUSLASKELMA

1 000 euroa	2020	2019
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Vuosikate	1 438 439	1 377 050
Satunnaiset erät	10 330	-50
Tilikauden verot	-12 127	-24 319
Tulorahoituksen korjauserät	-94 871	-136 999
	1 341 771	1 215 682
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-2 273 959	-2 210 554
Rahoitusosuudet investointimenoihin	16 735	16 603
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	646 667	645 146
	-1 610 556	-1 548 805
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-268 785	-333 123
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-21 415	-10 706
Antolainasaamisten vähennys	11 217	14 875
	-10 199	4 169
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	652 933	566 813
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-254 373	-396 983
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-17 704	17 610
	380 855	187 440
Oman pääoman muutokset	3 285	-960
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-18 324	-14 971
Vaihto-omaisuuden muutos	-39 475	17 890
Saamisten muutos	3 399	-24 832
Korottomien velkojen muutos	82 581	150 764
	28 181	128 851
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	402 123	319 500
RAHAVAROJEN MUUTOS	133 337	-13 623
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 628 634	1 495 297
Rahavarat 1.1.	1 495 297	1 508 920
	133 337	-13 623

HELSINGIN KAUPUNGIN KONSERNITASE

1 000 euroa	31.12.2020	31.12.2019
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	28 263	40 219
Muut pitkävaikutteiset menot	212 990	198 745
Ennakkomaksut	8 156	7 908
	249 409	246 872
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	3 549 836	3 429 482
Rakennukset	6 625 554	6 266 624
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 784 058	2 694 195
Koneet ja kalusto	1 343 711	1 374 911
Muut aineelliset hyödykkeet	24 471	23 588
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	2 051 602	1 736 855
	16 379 232	15 525 655
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	312 321	285 092
Muut osakkeet ja osuudet	487 119	473 765
Muut lainasaamiset	484 238	474 043
Muut saamiset	2 883	2 879
	1 286 561	1 235 779
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	659 545	526 163
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	145 070	105 595
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	106 968	129 010
Lyhytaikaiset saamiset	501 507	482 863
	608 475	611 873
Rahoitusarvopaperit	772 804	717 705
Rahat ja pankkisaamiset	855 830	777 592
VASTAAVAA YHTEENSÄ	20 956 925	19 747 233

1 000 euroa	31.12.2020	31.12.2019
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	2 972 407	2 972 407
Säätiöiden peruspääomat	7 015	7 015
Arvonkorotusrahasto	1 795 812	1 801 661
Muut omat rahastot	1 085 545	1 000 028
Muu oma pääoma	734 105	734 105
Edellisten tilikausien ylijäämä / alijäämä (-)	5 668 890	5 220 722
Tilikauden ylijäämä / alijäämä (-)	568 884	503 733
	12 832 657	12 239 671
VÄHEMMISTÖOSUDET	171 389	151 338
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	59 847	68 001
Muut pakolliset varaukset	34 768	37 107
	94 615	105 108
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	683 343	568 285
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	5 234 907	4 855 341
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	148 910	130 927
	5 383 817	4 986 268
Lyhytaikainen		
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	317 212	315 922
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	1 473 893	1 380 641
	1 791 105	1 696 563
Vieras pääoma yhteensä	7 174 921	6 682 831
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	20 956 925	19 747 233

Konsernin tunnusluvut ovat kehittyneet seuraavasti:

Konsernin tunnusluvut, 1 000 euroa	2020	2019	2018	2017	2016
Konsernituloslaskelma					
Toimintatuotot/ Toimintakulut, prosenttia	59,4	61,5	61,3	60,7	61,2
Vuosikate/ poistot, prosenttia	170,4	166,8	174,6	196,6	193,0
Vuosikate, euroa/ asukas	2 187	2 106	2 096	2 165	2 054
Konsernirahoituslaskelma					
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 euroa	-495 288	-283 135	97 903	-111 905	-532 913
Investointien tulorahoitus, prosenttia	63,7	62,8	79,5	103,0	87,8
Lainanhoitokate	4,8	3,1	3,3	3,5	2,1
Kassan riittävyys (pv)	66	62	69	76	59
Konsernitase					
Omavaraisuusaste, prosenttia	62,1	62,7	62,6	61,7	60,3
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	90,3	88,6	87,4	89,2	87,6
Kertynyt ylijäämä, 1 000 euroa	6 237 774	5 724 455	5 249 605	4 770 587	4 153 306
Kertynyt ylijäämä, euroa/asukas	9 485	8 755	8 101	7 416	6 539
Konsernin lainakanta 31.12., 1 000 euroa	5 552 118	5 171 263	4 983 823	4 984 749	4 940 025
Konsernin lainakanta, euroa/asukas	8 442	7 909	7 691	7 749	7 777
Lainat ja vuokravastuut, 31.12., 1 000 euroa	6 432 236	5 662 877	5 663 071	5 054 944	5 217 864
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	9 780	8 661	8 739	7 858	8 215
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1 000 euroa	484 238	474 043	478 189	480 390	478 670
Konsernin lainasaamiset, euroa/asukas	736	725	738	747	754
Asukasmäärä	657 674	653 835	648 042	643 272	635 181

1.7 Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden tulos ennen varausten ja rahastojen muutoksia on 496 727 658,16 euroa. Tulokseen sisältyvät myös kaupungin liikelaitosten ja itsenäisinä taseyksikköinä käsiteltyjen rahastojen tulokset, jotka käsitellään niiden omissa kirjanpidoissa.

Kaupunginhallitus esittää tilikauden tuloksen käsittelystä seuraavaa:

Alla olevien liikelaitosten yli-/alijäämä siirretään kyseessä olevan liikelaitoksen johtokunnan esityksen mukaisesti taseen omaan pääomaan.

Liikelaitos	Yli-/ alijäämä	2020 euroa
Liikenneliikelaitos (HKL)	ylijäämä	2 790 131,52
Palvelukeskusliikelaitos (Palvelukeskus Helsinki)	alijäämä	-4 078 489,79
Taloushallintopalveluliikelaitos (Talpa)	alijäämä	-867 261,19
Työterveysliikelaitos (Työterveys Helsinki)	ylijäämä	17 659,68
Rakentamispalveluliikelaitos (Stara)	ylijäämä	14 451 822,07

Alla olevien rahastojen yli-/alijäämä siirretään rahaston sääntöjen mukaisesti kyseisen rahaston rahastopääomaan.

Rahasto	Yli-/ alijäämä	2020 euroa
Asuntotuotantorahasto	ylijäämä	1 353 922,20
Urheilu- ja ulkoilulaitosrahasto	ylijäämä	839,31
Vakuutusrahasto	ylijäämä	1 565 867,87
Innovaatorahasto	alijäämä	-2 710 515,06
Osallisuusrahasto	alijäämä	-716 480,19

Kaupunginhallitus esittää lisäksi, että muun toiminnan tilikauden tulos käsitellään seuraavasti:

	2020 euroa
Kamppi-Töölönlahti-alueen investointirahastosta tuloutetaan alueen investointeihin käytetty määrä	192 815,01
Asuntotuotantorahastoon siirretään asuntotuotannon tilikauden tuloksesta	703 771,00
Lähiörahastosta tuloutetaan toteutunutta käyttöä vastaava määrä	1 827 169,11
Kallion virastotalon peruskorjausta varten tehdystä investointivarauksesta syntynyttä poistoeroa tuloutetaan	840 939,63
Muun toiminnan tilikauden ylijäämä varaus- ja rahastokirjausten jälkeen, ehdotetaan kirjattavaksi kaupungin taseen omaan pääomaan edellisten tilikausien yli-/alijäämiin	486 287 511,61

Talousarvion toteutuminen

2 Talousarvion toteutuminen

2.1 Käyttötalouden toteutuminen

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot						
Keskushallinto	20 163	0	20 163	36 421	16 258	-220
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	59 179	0	59 179	64 684	5 505	0
Kaupunkiympäristön toimiala	1 049 471	0	1 049 471	1 097 585	48 114	0
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala	34 622	0	34 622	24 073	-10 549	-2 000
Sosiaali- ja terveystoimiala	177 100	0	177 100	177 320	220	0
Tulot yhteensä	1 340 535	0	1 340 535	1 400 082	59 547	-2 220
Menot						
Keskushallinto	-272 905	4 796	-268 109	-276 975	-8 866	-34 668
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	-1 237 586	-2 033	-1 239 619	-1 235 351	4 268	0
Kaupunkiympäristön toimiala	-803 469	-374	-803 843	-784 803	19 040	0
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala	-267 523	-70	-267 593	-258 914	8 680	0
Sosiaali- ja terveystoimiala	-2 221 498	-2 319	-2 223 817	-2 266 570	-42 753	-54 200
Menot yhteensä	-4 802 981	0	-4 802 981	-4 822 612	-19 631	-88 868
Toimintakate	-3 462 446	0	-3 462 446	-3 422 530	39 917	-91 088
Poistot	-316 572	0	-316 572	-323 718	-7 146	0
Tilikauden tulos	-3 779 019	0	-3 779 019	-3 746 248	32 771	-91 088

Toimintatulot (sisältäen valmistus omaan käyttöön) olivat 1 400,1 miljoonaa euroa sisältäen maanmyynnin sekä rakennusten ja osakkeiden myynnin myyntivoitot. Tämä on 1,1 prosenttia vähemmän kuin edellisellä vuonna, jolloin tulot olivat 1 415,7 miljoonaa euroa, mutta ylittää talousarvion noin 60 miljoonalla eurolla.

Keskushallinnon toimialan toimintatuloihin kaupunginhallituksen käyttövaroihin kirjautui Helsingin kaupungin vastaanottama yksittäinen merkittävä perunkirja-arvoltaan noin 11,7 miljoonan euron suuruinen valtionperintö, jonka kaupunginhallitus on päättänyt kohdentaa iäkkäiden ihmisten liikkumisen ja kulttuuritoiminnan edistämiseen.

Kaupunkiympäristön toimialalla toimintatulot ylittivät talousarvion lähes 50 miljoonalla eurolla. Tästä suurin ylitys on kaupunkirakenteesta, jossa tuloja kertyi ennakoitua enemmän muun muassa maanmyynneistä, maanvuokrista, rakennusvalvontamaksuista ja katutyöluvista. Maan- ja rakennusten sekä osakkeiden myynneistä kirjattiin kaupunkirakenteen talousarviokohtaan myyntivoittoja yhteensä noin 137,3 miljoonaa euroa.

Rakennusten talousarviokohdan tulojen toteuma ylitti talousarvion 9,7 miljoonalla eurolla. Myyntituotot toteutuivat noin 15,4 miljoonaa euroa budjetoitua suurempina johtuen KYMP-talon rakennuttamispalkkion arvioitua suuremmasta tulouksesta. Maksutuottoja kertyi hieman budjetoitua enemmän kun taas vuokratuotot toteutuivat 6,2 miljoonaa euroa budjetoitua alhaisemmalla tasolla johtuen pääasiassa koronan vuoksi myönnettyistä maksuvapautuksista.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulojen ylitys aiheutuu 11,8 miljoonan euron valtionavustuksista sekä muusta ulkopuolisesta rahoituksesta. Koronasta johtuvat tulomenetykset, 8 miljoonaa euroa, aiheutuivat lähinnä saamatta jääneistä varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista sekä ammatillisen koulutuksen opiskelijatyönä toteutettavien palvelujen ja tuotteiden myyntituloista.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tulokertymä oli noin 10,5 miljoonaa euroa talousarviota pienempi lähinnä koronapandemian vuoksi. Toimipaikat ovat olleet kiinni tai aukioloa on rajoitettu, tästä johtuen pääsylippu- ja muita myyntituloja sekä vuokratuloja ei kertynyt odotetusti.

Toimintamenot olivat 4 822,6 miljoonaa euroa ja ne kasvoivat edellisestä vuodesta 4,1 prosenttia, ylittäen talousarvion 19,6 miljoonalla eurolla.

Talousarvioon nähden toimintamenot alittuivat eniten kaupunkiympäristön toimialalla, jonka menot alittivat talousarvion mukaiset määrärahat 19 miljoonalla eurolla. Sosiaali- ja terveystoimialan menot ylittivät talousarvion 42,8 miljoonalla eurolla, josta Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin talousarviokohdan menot ylittivät 31,8 miljoonaa euroa sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen talousarviokohdan menot noin 21,3 miljoonalla eurolla. Sosiaali- ja terveyspalvelujen menoylityksestä 17,5 miljoonaa euroa aiheutui koronapandemiasta ja 3,8 miljoonaa euroa teknisistä ylityksistä. Talousarvion menot alittuivat Apotin talousarviokohdalla lähes 9 miljoonalla eurolla johtuen Apotin käyttöönoton siirtymisestä vuodelle 2021.

Kaupungin ulkoiset kokonaismenot ylittivät talousarvion 24,5 miljoonaa euroa ja kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli 3,6 prosenttia. Kaupunkistrategian käyttötalouden toimintamenoja mitoittava taloustavoitteen mukaiset menot kasvoivat vuonna 2020 noin 4,4 prosenttia eli noin kolminkertaisesti strategiatavoitteeseen (1,29 prosenttia) nähden.

Toimintatulojen ja -menojen toteutumista ja poikkeamia talousarvioon verrattuna on kuvattu jäljempänä tässä luvussa toimialoittain, virastoittain ja liikelaitoksittain.

1 Keskushallinto

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	20 163	0	20 163	36 421	16 258	-220
Menot	-272 905	4 796	-268 109	-276 975	-8 866	-34 668
Toimintakate	-252 742	4 796	-247 946	-240 554	7 392	-34 888
Poistot	-9 614	0	-9 614	-10 236	-621	0
Tilikauden tulos	-262 356	4 796	-257 560	-250 790	6 770	-34 888

Keskushallinnon toimialan toimintatuloihin kaupunginhallituksen käyttövaroihin kirjautui Helsingin kaupungin vastaanottama yksittäinen merkittävä perunkirja-arvoltaan noin 11,7 miljoonan euron suuruinen valtionperintö, jonka kaupunginhallitus on päättänyt kohdentaa iäkkäiden ihmisten liikkumisen ja kulttuuritoiminnan edistämiseen. Toimialan menoissa työmarkkinatuen kuntarahoitusosuuden määrä nousi pandemiatilanteen vuoksi 75,8 miljoonaan euroon, mikä oli 13,8 miljoonaa euroa talousarviota enemmän.

1 10 01 VAALIEN JÄRJESTÄMINEN, KESKUSVAALILAUTAKUNNAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-803	0	-803	-394	409	0
Toimintakate	-803	0	-803	-394	409	0
Tilikauden tulos	-803	0	-803	-394	409	0

Vuoden 2020 talousarviossa varauduttiin erityisesti seuraavan vuoden kuntavaalien 2021 valmisteluihin. Koronapandemia ja siihen varautuminen muutti aikatauluja. Osa hankinnoista ja uudistuksista odotti oikeusministeriön ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ohjeistusta. Tämän takia vuoden 2020 määrärahoissa syntyi huomattavia säästöjä.

1 20 01 TARKASTUSLAUTAKUNTA JA -VIRASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	3	0	3	7	4	0
Menot	-2 036	0	-2 036	-1 747	289	0
Toimintakate	-2 033	0	-2 033	-1 740	293	0
Tilikauden tulos	-2 033	0	-2 033	-1 740	293	0

MÄÄRÄ- JA TALOUSTAVOITTEET

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Tarkastuslautakunta ja -virasto			
Suoritetaivoitteet			
Henkilötyöpäivät	3 400	3 233	-167
Tehokkuus/taloudellisuus			
Arviointi- ja tarkastustyöhön käytettyjen työpäivien osuus henkilötyöpäivistä, prosenttia	75,0	79,8	4,8
Arviointikertomus valmistuu 30.4. mennessä	30.4.	14.4.	-16,0
Tilintarkastuskertomus annetaan 30.4. mennessä	30.4.	29.4.	-1,0
Toiminnan laajuustiedot			
Tilintarkastuspäivät per tilivuosi, ulkoisen tilintarkastajan toteutuneet tarkastuspäivät	390	412	22
Resurssit			
Henkilöstön määrä (31.12.)	18	16	-2
Tarkastusta ja arviointia tekevän henkilöstön määrä	16	16	0

Tuottavuus (2018=100)	2020	2019	2018
Tarkastus- ja arviointitoiminnan tuottavuuden kehittyminen	104,1	91,7	100,0
Tilankäytön tehokkuuden mittari			
Tilojen kokonaispinta-ala (htm ²)	602	602	602
Yksikkökustannusten kehitys			
Tarkastuspäivän hinta, euroa/pv	490	487	508
<i>muutos edellisestä vuodesta, prosenttia</i>	0,6	-4,1	11,9

Tarkastuslautakunnan ja -viraston vuoden 2020 toimintamenot toteutuivat talousarviota pienempinä. Tarkastusviraston suurin menoerä on henkilöstökulut. Suurimmat talousarvion alitukset olivat henkilöstökuluissa (127 tuhatta euroa) ja palvelujen ostoissa (142 tuhatta euroa). Säästöjä syntyi muun muassa perhevapaista ja kaupungin tilintarkastuksen sopimushinnan laskusta. Asukasta kohden tarkastustoimen menot olivat 2,66 euroa. JHT-tilintarkastuspalvelujen osuus tarkastustoimen toimintamenoista oli 4,3 prosenttia ja tarkastuslautakunnan osuus 5,1 prosenttia. Helsingin kaupungin tarkastusvirasto avusti KPMG Oy Ab:ta kaupungin lakisääteisessä tilintarkastuksessa noin 820 työpäivällä.

Tarkastuslautakunta valvoi lakisääteisen sidonnaisuusilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattoi ilmoitukset kaupunginvaltuustolle tiedoksi kesä- ja joulukuussa.

Tarkastusviraston tuottavuutta mitataan tuottavuusindeksillä. Tuotosindeksissä työpanosten tekijöiden painoarvo on 50 prosenttia, työn laatutekijöiden painoarvo on 40 prosenttia ja henkilöstötekijöiden painoarvo 10 prosenttia. Panosindeksissä toimintamenot on deflatoitu julkisten menojen hintaindeksillä (kuntatalouden yleishallinto).

Sitova toiminnan tavoite toteutui seuraavasti:

- Tarkastuslautakunnan arviointitoiminta kohdistuu kaupunkistrategian toteutumisen arviointiin. Tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelmaan sisältyvistä vuosittain vaihtuvista aiheista (pois lukien tavoitearvioinnit, vaikuttavuuden seuranta ja talouden arviointi) vähintään 67 prosenttia liittyy kaupunkistrategiassa asetettujen linjausten tai tavoitteiden arviointiin.

Tavoite toteutui: 86 prosenttia vaihtuvista aiheista sisälsi strategiakytkennän.

1 30 KAUPUNGINHALLITUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	11 902	11 902	0
Menot	-14 108	4 558	-9 550	-7 185	2 365	-11 108
Toimintakate	-14 108	4 558	-9 550	4 718	14 268	-11 108
Tilikauden tulos	-14 108	4 558	-9 550	4 718	14 268	-11 108

1 30 01 KAUPUNGINHALLITUKSEN KÄYTTÖVARAT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	11 902	11 902	0
Menot	-12 000	4 558	-7 442	-5 233	2 209	-11 108
Toimintakate	-12 000	4 558	-7 442	6 670	14 112	-11 108
Tilikauden tulos	-12 000	4 558	-7 442	6 670	14 112	-11 108

Kaupunginhallituksen käyttövaroja on käytetty yleisiin tarkoituksiin, kaupungin viihtyisyyden ja turvallisuuden parantamiseen sekä monimuotoiseen tapahtumatuotantoon 5,233 miljoonaa euroa.

Suurimmat yleisiin käyttövaroihin sisältyvät toteutuneet kustannukset olivat nuorten syrjäytymisen ehkäisemisen ja alueiden välisen eriytymisen torjumisen hankkeisiin (Khn päätöksen 12.3.2018 mukaiset) käytetyt 0,9 miljoonaa euroa nuorten kausityöllisyys 0,8 miljoonaa euroa, Helsinki-mitalien hankintamenot 0,7 miljoonaa euroa, Senaatintorin terassitapahtuma 0,5 miljoonaa euroa ja Helsinki Energy Challenge –kilpailun järjestäminen 0,3 miljoonaa euroa.

Talousarviokohtaan kirjautui Helsingin kaupungin vastaanottama yksittäinen merkittävä perunkirja-arvoltaan noin 11,7 miljoonan euron suuruinen valtionperintö, jonka kaupunginhallitus on päättänyt kohdentaa iäkkäiden ihmisten liikkumisen ja kulttuuritoiminnan edistämiseen.

1 30 02 KAUPUNGINHALLITUKSEN AVUSTUKSET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-2 108	0	-2 108	-1 952	156	0
Toimintakate	-2 108	0	-2 108	-1 952	156	0
Tilikauden tulos	-2 108	0	-2 108	-1 952	156	0

Kaupunginhallituksen myöntämiin avustuksiin oli vuoden 2020 talousarviossa varattu 2,1 miljoonaa euroa ja sen toteuma oli 2,0 miljoonaa euroa.

Määrärahaa kaupunginvaltuusto on päättänyt sitovina avustuksina yhteensä 0,4 miljoonaa euroa seuraaville yhteisöille: Finlandiatalo Oy, Helsingin kaupungin 450-vuotistaiteilijatalosäätiö, Helsingin seudun kesäyliopistosäätiö, Y-Säätiö ja Vuosaaren Urheilutalo Oy. Näiden lisäksi kaupunginhallitus päättää muiden yhteisöjen avustusten kohdennuksesta yhteensä 1,7 miljoonalla eurolla, jotka koostuvat asukasosallisuuden avustuksista ja kaupunginhallituksen yleisavustuksista.

1 40 01 KAUPUNGINKANSLIA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	15 510	0	15 510	13 803	-1 707	0
Menot	-129 794	348	-129 446	-121 732	7 714	-8 050
Toimintakate	-114 284	348	-113 936	-107 929	6 007	-8 050
Poistot	9 614	0	-9 614	10 218	-604	0
Tilikauden tulos	-123 898	348	-123 550	-118 147	5 404	-8 050

Kaupunginkanslian talousarviokohdalla oli käytettävissä 129,4 miljoonaa euroa sekä ylitysoikeutta 8,1 miljoonaa euroa. Ylitysoikeuta myönnettiin Health Incubator Helsingin perustamiseen Meilahden kampukselle, 5g kokeilualustaan Pasilassa 150 000 euroa ja keskitettyihin tietotekniikkahankkeisiin 7,9 miljoonaa euroa. Yhteensä kaupunginkanslialla oli määrärahaa käytettävissä ylitysoikeuksineen 137,5 miljoonaa euroa. Suurimmat menoerät olivat henkilöstömenot 69,5 miljoonaa euroa (57,1 prosenttia menoista) ja palvelujen ostot 35,7 miljoonaa euroa (29,3 prosenttia menoista). Suurimmat säästöt syntyivät avustuksissa 1,1 miljoonaa euroa ja palvelujen ostoissa 14,1 miljoonaa euroa. Avustusten säästö johtui suurimmalta osalta työllisyysavustusten määrärahojen säästymisestä. Palvelujen ostojen säästöt koostuivat mm keskitettyjen tietotekniikkahankkeiden siirtymisestä seuraavalle vuodelle sekä työllisyyden asiantuntijapalveluiden toteutumisessa. Kanslian tarvikeostoihin jäivät koko kaupunkia koskevien maskihankintojen kulut 1,4 miljoonaa euroa. Koronapandemian vuoksi matkustuskulut vähentyivät yli miljoonalla eurolla.

2020	Kaupunginkanslia (muut määrärahat)	Tietotekniikka	Työllisyysasiat	Yhteensä
Tulot	2 991	2 597	8 215	13 803
Menot	-65 053	-27 306	-29 373	-121 732

Elinkeinotoiminta

Elinkeino-osasto vastasi työ- ja elinkeinoministeriön myöntämän yksinyrittäjien toimintatuen jakamisesta Helsingissä. Syyskuun loppuun mennessä jätettiin 9 399 hakemusta, joista maksatukseen eteni 7 644 hakemusta. Yrittäjille jaettiin 2 000 euron toimintatukea yhteensä 15 288 000 euroa. Toimintatuen organisointiin ja jakamiseen osallistui yli sata työntekijää. Tehtävässä hyödynnettiin kaupungin työntekijöitä, joiden omat työt olivat koronatilanteen vuoksi keskeytyneet. Uudet yritykset -yksikkö (NewCo) vastasi valtakunnallisesta yrittäjien korona-apu-palvelusta Helsingissä. Palvelussa neuvottiin useita tuhansia helsinkiläisiä yrityksiä.

Urapalveluiden ohjausta sai lokakuun loppuun mennessä 750 nuorta. Asiantikertoja neuvontapalveluissa oli marraskuun loppuun mennessä 7 068. Monialaista työllistymistä edistävää yhteispalvelua (TYP) sai lokakuun loppuun mennessä yhteensä 3 682 asiakasta. Velvoitetyöhön työllistyi 80 ihmistä. Työllisyyspalveluissa tarjottiin noin 1 900 työelämän toimenpidejaksoa (Helsinki-lisä, työkokeilu, oppisopimus ja palkkatuki).

Asiakastyön rinnalla vuoden suurin ponnistus on ollut työllisyyden kuntakokeilun valmistelu. Maaliskuussa 2021 käynnistyvässä kokeilussa kaupunki ottaa aiempaa merkittävästi suuremman vastuun työllisyydenhoidosta. Kohderyhmään kuuluvat työttömät, jotka eivät ole oikeutettuja ansiosidonnaiseen työttömyysetuuteen, sekä kaikki alle 30-vuotiaat ja vieraskieliset työttömät. Kohderyhmän koko oli vuoden lopussa noin 48 000 työnhakijaa.

Health Incubator Helsinki -yrityshautomo aloitti Meilahden kampuksella. Kaupungin innovaatorahaston tuella käynnistettiin Helsinki Education Hub ja NewCo Accelerator -toiminnot. NewCo Accelerator vastaa kasvaneeseen startup-tiimien palvelutarpeeseen. Palvelu sai ensimmäisen kuukauden aikana yli sata yhteydenottoa.

Maria01-kasvuyrityskeskittymää kehitettiin ja edistettiin laajemman Marian innovaatio- ja startup-kampuksen syntymistä. Elinkeino-osasto vahvisti kaupungin kykyä houkutellessa elokuvatuotantoja sekä alueen toimintaa digitaalisten luovien alojen keskittymänä

Ennen koronapandemiaa Helsingin matkailu oli kasvanut useita vuosia peräkkäin. Matkailumäärät romahtivat maaliskuusta eteenpäin, mikä heijastui ravintoloihin, tapahtumiin, aktiviteetteihin ja kuljetuspalveluihin. Tilanne on jatkunut vaikeana koko vuoden, ja joulukuussa hotellien käyttöaste jäi noin kymmeneen prosenttiin.

Matkailutoimialaa on tuettu monin tavoin. Vuokranalennukset, kaupunkitilan joustava käyttö, kotimaan markkinointi sekä erilaiset koulutukset ja webinaarit ovat saaneet yrityksiltä kiitosta.

Hallinto

Kaupunginvaltuuston ja muiden toimielinten kokoukset muuttuivat keväällä sähköisiksi. Tähän vaaditut hallintomenettelylinjaukset ja tekniset järjestelyt valmistuivat nopeasti.

Koronaepidemian vuoksi toteutettiin muutamassa viikossa hallintomenettelylinjaukset sekä tekniset ja käytännön järjestelyt toimielinten siirtymiseksi sähköisiin kokouksiin.

Koronapandemia löi poikkeuksellisen leimansa kaupungin oikeudelliseen edunvalvontaan. Oikeuspalvelut huolehti tavanomaisen toimintansa lisäksi myös koronakoordinaatioryhmien, toimialojen ja päätöksenteon juridisesta tuesta.

Tiedonhallintaryhmä koordinoi ja ohjasi tiedonhallintalain toteuttamista. Määritettiin virastojen, toimialojen ja liikelaitosten tiedonhallinnan ohjausvastuut ja toteutusvastuut. Huolehdittiin lain edellyttämästä ajantasaisesta ohjeistuksesta, koulutuksesta sekä valvonnasta.

Tiedonhallintalain toimeenpano-ohjelmakokonaisuus organisoitiin. Ohjelmakokonaisuudessa on kuvattu kaupungin yhteinen tiedonhallintamalli ja asiakirjajulkisuus.

Tietosuojatyö jatkui tietosuojavastaavan johdolla. Kaupungin ensimmäinen tietotilinpäätös valmistui.

Turvallisuus- ja valmiusyksikkö osallistui koronakriisin hoitamiseen kehittämällä ja ylläpitämällä kriisitilannekuvaa koronakoordinaatioryhmän päätöksenteon tueksi. Päivitettiin kaupunkikonsernin valmiusohje pandemiakriisistä kerätyillä havainnoilla.

Helsingin paikallisen turvallisuussuunnittelun periaatteet hyväksyttiin ja turvallisuussuunnittelun asiantuntijaryhmä nimettiin.

Kaupungin henkilöstöasioiden ohjaaminen

Kaupungin HR:n strategiset painopisteet olivat onnistumisen johtaminen, johtamisen ja työkuultuurin kehittäminen, osaamisen johtaminen, strateginen resursointi, vaikuttava palkitseminen ja tiedolla johtaminen.

Kaupungin työpaikoille varmistettiin ajantasainen koronaohjeistus viranomaissuosituksen ja poikkeuslain pohjalta.

Tehtiin tiivistä yhteistyötä kaupungin epidemiologisen yksikön, työterveyden, henkilöstöjärjestöjen ja työsuojelun sekä kaupungin muiden toimijoiden kanssa terveellisen ja turvallisen työskentelyn varmistamiseksi.

Toimialat ylittäviä henkilöstösiirtoja varten luotiin Osaajapankki, jonka puitteissa toteutettiin lähes 400 siirtoa. Menettelytavat tukivat myös toimialojen ja liikelaitosten sisäisiä siirtoja, joita toteutui toimialarajat ylittäviä siirtoja enemmän.

Henkilöstön osaamista kehitettiin virtuaalisin menetelmin. Henkilöstö sai etätyövälineisiin kaupunkitasoista koulutusta. Esihenkilöille tarjottiin tukea osallistamiseen, luottamuksen rakentamiseen ja työn johtamisen uusiin käytäntöihin, jotka vaikuttavat työhyvinvointiin. Kaupungin etätyökäytäntöjä tarkennettiin ja laajennettiin erillisellä vakuutusella etätyön vakuutusturvaa.

Vaikeasta vuodesta huolimatta henkilöstökokemus kaupungilla parani. Kaksi henkilöstökyselyä toteutettiin: strategista uudistumista mittaavan Uudistumisen pulssin sekä työhyvinvoinnin Kunta10-selvityksen.

Molempien tulokset paranivat kaupunkitasolla. Varsinkin johtamisen mittarit kehittyivät muun muassa valmentavan johtamisen vahvistamisen ansiosta.

Kaupunkitason johtamisen kehittäminen otti isoja askelia. Yhdessä toimialojen ja liikelaitosten kanssa työstettiin kaupungin yhteiset johtamisen kulmakivet.

Kaupungin työntekijöiden tulos- ja kehityskeskustelujen tilalle otettiin käyttöön onnistumiskeskustelut, joissa keskustellaan tavoitteista ja tuloksista, kehittymisestä sekä työn tekemiseen tarvittavasta tuesta.

Vuoden alussa perustetun Henkilöstön saatavuus -yksikön yhtenä päätavoitteena on edistää työvoiman saatavuutta työvoimapulan aloille. Työvoimapulan juurisyys –hankkeessa perehdyttiin palvelumuotoilun keinoin pulan syihin ammattiryhmittäin. Muita keinoja ovat olleet työsuhteasuntojen jakoperusteiden uudistaminen sekä osallistuminen toimialojen ja liikelaitosten toimenpiteisiin.

Kaupungin työnantajakuva on kehitetty laajalla HR:n ja viestinnän yhteishankkeella. Anonyymiä rekrytointia on pilotoitu. Ennakoivassa rekrytoinnissa on panostettu poikkeusoloista huolimatta kesätyöntekijöiden rekrytointeihin ja käynnistetty uusi kesätyöhanke maailman toimivimman kaupungin laaduntarkkailuun.

Edellisvuosien tapaan kaupungin palkkakilpailukykyä tarkasteltiin monivuotisen palkkakehityssuunnitelman avulla, erityisesti terveysasemien lääkäri- ja hoitotyötä, sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen lääkärityötä, varhaiskasvatuksen erilaisia opetustehtäviä sekä osaa kehitysvammaisten iltapäivätoiminnan tehtävistä.

Työyhteisöjen ja henkilöstön kertapalkitsemista on vahvistettu varaamalla sille vuotuisen yhden prosentin raamin palkkasummasta tavoitteena tukea arjen työssä onnistumista.

Myös tulospalkkiojärjestelmä uusine rahoitusmalleineen oli käytössä. Kertapalkitsemisen avulla myös palkittiin venymisistä ja onnistumisista korona-aikana.

Sisäinen tarkastus

Sisäisen tarkastuksen toiminnasta tehtiin riippumaton ulkoinen arviointi. Arvioinnissa todettiin, että kaupungin sisäinen tarkastus noudattaa olennaisin osin kansainvälisiä sisäisen tarkastuksen ammattistandardeja sekä eettisiä periaatteita.

Sisäinen tarkastus tuotti kaupunginjohdolle arviointitietoa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuudesta tekeillä tarkastuksia keskushallinnossa, toimialoilla ja tytäryhteisöissä.

Tarkastusten kohteina olivat muun muassa rakennushankkeiden toteutusmuodon valinta, maa-alueiden ja tilojen vuokraaminen, palvelussuhteen alkamisen prosessit, kemikaalien käsittely ja varastointi, asiakasmaksut, hankinnat, sopimusten hallinnointi ja valvonta, ostolaskujen ja tilausten analysointi, some-viestintä, hallinnon prosessit sekä työasemaverkon käyttöoikeudet.

Suosittelujen toteuttamisen tilannetta seurattiin poikkeusvuonna ainoastaan niissä tarkastuskohteissa, joissa arvioitiin, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta eivät olleet hyväksyttävällä tasolla. Toimenpidesuosituksista oli syys-lokakuuhun mennessä toteutettu 60 prosenttia.

Kaupunginhallitus hyväksyi tammikuussa sisäisen tarkastuksen ja talous- ja suunnitteluosaston yhdessä valmisteleman Sisäinen valvonta ja riskienhallinta Helsingin kaupunkikonsernissa -ohjeen.

Strategia

Strategiaosasto aloitti toimintansa vuoden alussa. Tavoitteena on auttaa kaupunginkansliaa palvelemaan toimialoja strategian suunnittelussa, toimeenpanossa ja digitalisoinnissa.

Vuoden 2021 alussa toiminta jakautuu neljään yksikköön, joita ovat kaupunkitieto-, kaupunkistrategia-, kehitys- ja digitalisaatioyksikkö.

Koronakriisin hoitamiseen osallistuttiin suuntaamalla asiantuntijoiden työpanosta koronavalmistelukoordinaatioryhmän tehtäviin sekä koronakriisistä palautumisen toimenpiteiden suunnittelun koordinaatioon.

Kaupunkitasoisen edunvalvonnan koordinaatiota ja kehittämistä edistettiin terävöittämällä toimintamallia yhdessä toimialojen kanssa. Syyskaudella valmisteltiin yhteistyössä toimialojen kanssa kuluvan strategiakauden toteutuksen ja vaikutuksen arviointia muun muassa kaupungin johtoryhmälle ja valtuuston keskusteluun.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinaatiota toteutettiin kaupunginhallituksen päättämän mallin mukaisesti. HYTE-barometri valmistui alkuvuodesta, ja valmisteltiin muun muassa yhteiset HYTE-tavoitteet talousarvioon 2021. Lisäksi osallistuttiin WHO:n Healthy Cities -verkostoon ja toteutettiin yhdessä yhdysvaltalaisen Bloombergin säätiön kanssa koululaisten liikkumisen kehittämishanketta.

YK:n kestävä kehitys tavoitteiden (Agenda 2030 / SDG) toinen vaihe käynnistettiin, jonka tavoitteena on valmistella Helsingin toinen paikallinen raportti YK:lle kesäksi 2021. Samalla autetaan arvioimaan kaupungin toimintaa kestävä kehitys tavoitteissa. Teknisen palvelun palvelustrategia ja Staran kehittämisen kokonaisuus valmistuivat, ja kaupunginhallitus hyväksyi ne marraskuussa.

Johtamisjärjestelmän uudistamisen arviointia jatkettiin laajasti. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu kolmen eri yliopiston akateemiset arviointitutkimukset (Hanken, Helsingin yliopisto ja Tampereen yliopisto), konsultin arviointi ja kaupungin itse kokoama osallisuuden arviointi. Henkilöstön osalta arvioinnissa hyödynnetään Kunta 10:n ja Uudistumisen pulssin tuloksia.

Kaupunkitietoyksikön säännöllisesti toistettavat tiedonkeruut erilaisista teemoista auttoivat ymmärtämään Helsingin kehitystä ja olivat hyödynnettävissä kartoitettaessa toimintaympäristön muutoksen ja koronapandemian vaikutuksia kaupunkilaisten arkeen.

Helsinki-barometri vakiintui säännöllisenä ja vuosittain toistuvana kyselynä. Siitä sai arvokasta tietoa myös koronaaikana heränneistä ajatuksista ja odotuksista.

Kansainvälisten asioiden yksikkö siirtyi vuoden alussa elinkeino-osastolta strategiaosastoon. Jatkoimme yksikön tuella kaupungin kansainvälisen toiminnan koordinoimisen kehittämistä. Koronapandemia vaikutti voimakkaasti kansainväliseen toimintaan. Ulkomaan virkamatkot ja kansainvälisten vieraiden vastaanottaminen oli kiellettyä maaliskuusta lähtien. Toiminta siirtyi täysin virtuaalitahtumiin ja etäyhteyksin toteutettavaksi. Kansainvälinen kiinnostus Helsinkiin säilyi kuitenkin vahvana, ja jatkoimme aktiivista osallistumista yhteistyökumppaneidemme toimintaan. Helsinki valittiin Eurocitiesin Economic Development Forumin puheenjohtajaksi kaksivuotiskaudelle.

Talous- ja suunnitteluosasto

Koronan vaikutukset yleiseen talouskehitykseen ja kaupungin talouteen olivat huomattavat, ja ne jatkuvat vielä pitkään. Koronasta huolimatta talousarvioprosessia saatiin uudistettua ja asumisen ja maankäytön toteutusohjelma sekä hankintastrategia valmistuivat.

Koronan talousvaikutuksia ja valmisteilla olevan sote-uudistuksen vaikutuksia seurattiin tiiviisti ja niihin liittyvää edunvalvontaa valtion suuntaan tehtiin yhdessä muiden suurten kaupunkien kanssa.

Talousarvioprosessia uudistettiin yhteistyössä kaupungin johdon ja toimialojen kanssa. Valtion automaattisen talousraportoinnin kokonaisuus määrittelyt valmistuivat, ja niiden toteuttaminen sekä testaaminen käynnistyivät.

Asuntorakentaminen jatkui vilkkaana koronasta huolimatta. Vuoden aikana alkoi 7 186 asunnon rakentaminen, ja niitä valmistui 7 280. Kaupunki myönsi 6 370 asunnon rakentamiseksi rakennuslupia, ja vuodenvaihteessa rakenteilla oli noin 10 100 asuntoa.

Eniten asuntoaloituksia oli Pasilassa (1 376), joista valtaosa Pohjois-Pasilan Postipuiston alueella. Kalasatamassa asuntoaloitusten määrä oli myös suuri (1 122 asuntoa), ja ne sijoituivat Kalasataman ja Sompasaaren osa-alueille. Projektialueiden ulkopuolella suurin asuntoaloitusten keskittymä oli Koskelan entinen sairaala-alue (750 asuntoa). Raide-Jokerin vyöhykkeellä (800 metrin säteellä raiteesta) aloitettiin 665 asunnon rakentaminen.

Aluerakentamisprojektien (12), esikaupunkialueiden ja keskustan kehittämisen suunnittelun ja toteuttamisen koordinointi ja ohjaus jatkuivat vilkkaana. Kalasataman projektialueella käynnistyi Redin kolmannen asuintornin rakentaminen ja Kalasatama-Pasila-raitiotiehankkeen kehittämisvaihe. Kaupunkiympäristön toimialan talo valmistui Kalasatamaan.

Jätkäsaarella asuntorakentaminen jatkui Jätkäsaarenkallion, Atlantinkaaren ja Saukonlaiturin alueilla. Jätkäsaaren Wood City -kortteliin valmistui Supercellin pääkonttori. Hernesaaren toteutuksen valmistelu jatkui itärannan ruoppaus- ja täyttöurakalla sekä telakan rakennusten purkutöillä.

Myös Kruunuvuorenrannassa ja Laajasalossa asuntorakentaminen jatkui vilkkaana. Koirasaarten ja uimarannan täyttöurakka saatiin päätökseen, ja Hopealaakson päiväkodin rakentaminen käynnistyi.

Pasilassa Triplan viimeiset asunnot valmistuivat, ja Keski-Pasilan keskuksen taideteos Ecology Stone asennettiin Fredikanterassille. Postipuiston ensimmäiset asukkaat muuttivat alueelle.

Malminkartano-Kannelmäen, Malmin ja Mellunkylän kaupunki uudistusten toteuttamisohjelmat valmistuivat, ja kaupunki uudistus käynnistyi.

Malmin lentokentän alueen suunnittelu jatkui. Raide-Jokerin kehittämisvyöhykkeen asemakaavat olivat valmistelussa, ja tonttien rakentamiskelpoisuus edistyi muun muassa kaasuputken siirroilla.

Raide-Jokerin alueella rakentaminen oli vilkkainta Oulunkylässä ja Pihlajistossa. Kampusneuvottelukunta alkoi tukea Viikin kehittämistä. Kuninkaantammen asuntorakentaminen jatkui vilkkaana Kuninkaantammenkallion alueella. Lammenrannan kaava-alueen katujen ja kunnallistekniikan rakentaminen alkoi. Honkasuolla jatkui pientalojen rakentaminen.

Keskustassa osallistuttiin uusien raitiolinjojen yhteisvalmisteluun, Eteläsataman kehittämiseen sekä koordinoitiin Hakaniemen ja ydinkeskustan kehittämisessä. Kaupunki ympäristölautakunta hyväksyi Koivusaaren asemakaavaehdotuksen.

Myllypurossa Karhunkaatajan kaavavalmistelu jatkui. Myllypuron keskustassa kielilukion ja Stadin ammattiopiston rakentamisen valmistelu eteni. Vuosaaren keskustan ensimmäisen asuintornin rakentaminen käynnistyi loppuvuodesta, ja Vuosaaren uuden lukion rakentaminen eteni. Itäkeskuksen Jokerikorttelin asemakaava tuli lainvoimaiseksi ja neuvottelut toteutuksesta jatkuivat varaajien kanssa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi kaupungin asuntopolitiikka linjaavan AM2020 -ohjelman marraskuussa. Asuntopolitiikan koordinoinnin tueksi muodostettiin toimintamalli, joka auttaa arvioimaan kaava- ja tontinvaraus/maankäyttösopimusvaiheen hallinta- ja rahoitusmuotoja.

Asuntorakentamisennuste laadittiin väestöennusteen pohjaksi ja toimitilarakentamisen seuranta kehitettiin. Kehittyvä kerrostalo-ohjelma sai SAFA-palkinnon, ja ohjelman kaupunkitasoinen koordinointi jatkui.

Myös hissiprojekti jatkui, ja edistettiin puurakentamista edelleen. Osallistuttiin seudulliseen MAL-suunnitteluun.

Asumisen tietoperusta vahvistui Asuminen Helsingissä -sivuston kehittämisellä sekä seuraamalla tiiviisti koronapandemian vaikutuksia asuntotuotantoon ja asumiseen.

Kaupungin hankintastrategiaa uudistettiin yhteistyössä toimialojen ja sidosryhmien kanssa. Kaupunginhallitus hyväksyi sen joulukuussa.

Hankinnat ja kilpailuttaminen -yksikkö osallistui maaliskuusta alkaen aktiivisesti kaupungin koronakoordinaatiotyöhön. Yksikkö oli mukana myös koronavalmistelun ydinryhmässä ja suojamaskikoordinaatiossa.

Konserniohjauksessa laadittiin ehdotukset kaupungin tytäryhteisöjen yhteisökohtaisista omistajastrategioista, jotka selkiyttävät kaupungin omistajatahtotilaa ja joissa on avainmittarit sekä kasvua edistävät tavoitteet.

Konserniohjaus uudisti kaupungin tytär- ja osakkuusyhteisöjen hallitusten nimeämisprosessin. Nimeämisprosessiin tuli mukaan hallitusehdokkaiden osaamisen itsearviointi.

Konserniohjaus jatkoi myös liikenneliikelaitoksen mahdollisen yhtiöittämisen selvityksiä sekä valmisteli kaupungin kansainvälisen vetovoiman ja kilpailukyvyyn kehittämisen vaikutuksia tytäryhteisöihin. Konserniohjauksen johdolla selvitettiin Helsingin Leijona Oy:n ja kaupungin organisaatioon kuuluvan Tukutorin toimintojen mahdollista yhdistämistä. Valmistelussa olivat tytäryhteisöjen koronapandemian toimiohjeet ja linjaukset.

Henkilöstökassa on valmistautunut uuteen järjestelmäversioon, jossa on mukana laajat itsepalvelutoiminnallisuudet. Uusi järjestelmä on tarkoitus saada käyttöön keväällä 2021.

Samalla on valmisteltu versiomuutoksesta aiheutuvat päivitykset henkilöstökassan sääntöihin ja palveluehtoihin. Maksuvalmiussuunnitteluun tuli uusi tietojärjestelmän.

Viestintäosasto

Poikkeusoloista huolimatta edettiin viestinnän toimintasuunnitelman mukaan.

Helsinki-kanavan merkitys korostui koronaviestinnässä, ja Helsinki oli marraskuussa Suomen seuratuin kaupunki sosiaalisessa mediassa.

Poikkeusolojen kriisi- ja häiriöviestintä kehittyi merkittävästi kanslian johtamana. Aktiivisella ja ennakoivalla viestinnällä varmistimme, että kuntalaisilla, kaupungin henkilöstöllä, medialla ja muilla sidosryhmillä oli mahdollisimman ajantasainen tieto koronatilanteesta ja kaupungin suunnitelmista tilanteen hallitsemiseksi.

Helsinki-infossa chattien määrä kasvoi entisestään. Ongelmatilanteissa asukkaat voivat ottaa yhteyttä puhelimitse ja saada apua etädigitukiverkostossa työskenteleviltä kaupungin työntekijöiltä ja vapaaehtoisilta.

Sovittelussa otettiin käyttöön etä- ja Teams-sovittelut. Hybridisovitteluneuvotteluissa osa osallistujista oli paikan päällä toimistossa ja osa kotona tietokoneella tai puhelimesta. Sovittelun valtakunnallisen taustaorganisaation siirtymistä sosiaali- ja terveystieteiden osastosta oikeusministeriöön alettiin valmistella.

Keväällä avattiin hel.fi-verkkosivuille koronavirussivut, jonne päivitetään jatkuvasti uutta tietoa pandemiatilanteen aiheuttamista muutoksista kaupungin toiminnassa sekä ajankohtaisia toimintaohjeita.

Suosituinta sisältöä olivat kaupungin koronavirustilastot, joita on luettu syksyn aikana noin 300 000 kertaa. Helsinki-kanavan pormestarin infot olivat suoria lähetyksiä, samoin pääkaupunkiseudun koronakoordinaatioryhmän tiedotustilaisuudet. Helsinki-kanava tarjosi lisäksi uudenlaisia vapaa-ajan sisältöjä, kuten kulttuuri- ja liikuntasivustoja sekä lapsiperheille kohdennettuja sisältöjä.

Englanninkielistä viestintää kehitettiin lisäämällä hel.fi-verkkosivujen englanninkielisiä uutisia ja panostettiin sosiaalisen median englanninkieliseen sisällöntuotantoon. Käynnistimme maahanmuuttajille suunnatun verkkosivuston uudistuksen.

Koronavirusviestintää tehtiin suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, viittomakielellä, venäjäksi, arabiaksi, somaliksi ja virokiksi. Toimintaohjeita julkaistiin jopa 16 muulla kielellä.

Helsinki-päivän ja monet muut tapahtumat järjestettiin virtuaalisina tai hybriditapahtumina. Viestinnällä loimme etätapahtumille näkyvyyttä ja tuimme fyysisten tapaamisten turvallisuutta.

Erityistä kiinnostusta herättivät muun muassa Helsinki Energy Challenge julkistus, etävappu, Senaatintorin kesäterassi ja Slush.

Etävapun JVG:n virtuaalikeikkaan osallistui parhaimmillaan 1,4 miljoonaa suomalaista. Tapahtuman sisältö- ja markkinointi on kerännyt voittoja pitkin vuotta kansainvälisissä markkinoinnin kilpailuissa. Kaupunki sai kehuja esimerkiksi City Nation Place Global -kilpailun Best Citizen Engagement -sarjan voiton yhteydessä. Voiton perusteluna oli kansalaisten laaja sitouttaminen poikkeukselliseen vappuun.

Kaupungin johtoryhmä hyväksyi kesäkuussa brändiarkkitehtuurin linjaukset ja toimeenpanosuunnitelman.

Osallisuus- ja vuorovaikutusmallin kaupunkitasoinen arviointi käynnistyi yhdessä toimialojen kanssa. Toteutimme muun muassa stadiluotsitoiminnan palautekyselyn, vanhus- ja vammaisneuvostojen sekä nuorisoneuvoston toiminnan arviointikyselyn sekä osallistuvan budjetoinnin seurantatutkimuksen Helsingin yliopiston kanssa.

Osallistuvan budjetoinnin 44 hanketta käynnistyivät syksyn 2019 äänestyksen mukaisesti. Toisen kierroksen ideointivaihe alkoi lokakuussa, ja saimme noin 1 500 ideaa.

Kaupunki saa vuosittain yli 70 000 palautetta. Uutta palaute- ja yhteydenottojärjestelmää on määritelty kevästä 2019 alkaen, ja se on tarkoitus ottaa kilpailutuksen jälkeen käyttöön vuoden 2021 lopulla.

Sitovat toiminnan tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

Tiedon tehokkaampi hyödyntäminen Kanslian ydintehtävissä ja kaupungin organisaatiossa.

Tavoite toteutui koska molemmat mittarit toteutuivat.

Hel.fi –verkkosivujen asiakaskokemusmittareita hyödynnetään paremmin käyttäytyvyyden parantamiseksi.

- Hel.fi –verkkosivujen asiakaskokemusmittareita hyödynnetään paremmin käyttäytyvyyden parantamiseksi.

Mittari toteutui. Seurantadatasta ja tavoitetasojen toteutumisesta tuotettiin neljännesvuosittain raportti.

- Tavoitteiden toteutumista seurataan viestinnän ohjausryhmässä ja viestinnän sisällöntuotannon yksikön ja tietohallinnon sovellushallintatiimin koordinoitipalavereissa.

Mittari toteutui. Tavoitteiden toteutumista seurattiin viestinnän ohjausryhmässä ja viestinnän ja tietohallinnon sovellushallintatiimin koordinoitipalavereissa.

Kansainvälisesti verkottunut edelläkävijä.

Tavoite toteutui.

- Otetaan käyttöön kaupungin keskeisten kansainvälisten yhteistyöverkoston kaupunkiyhteinen koordinoinnin toimintamalli. Toimintamalli on otettu käyttöön koko kaupunkiorganisaatiossa.

Mittari toteutui. Toimintamalli on hyväksytty kansainvälisen työn kaupunkitasoisessa koordinaatioryhmässä 9.12.2020 ja se on käytössä koko kaupunkiorganisaatiossa kansainvälisten yhteistyöverkoston vaikuttavuuden arvioimiseksi. Toimintamallia voidaan hyödyntää myös uusiin verkostoihin liittymistä suunnitellussa.

Vakaan talouden ja kestävä kasvun turvaaminen.

Tavoite toteutui. Kaikki kolme mittaria toteutuivat.

- Investointien rahoittaminen tulorahoituksella, siten että lainakanta/asukas ei kasva.

Mittari toteutui. Kaupungin pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 81,5 miljoonaa euroa, ja uutta lainanottoa lykättiin edelleen vahvana säilyneen maksuvalmiuden turvin. Kaupungin lainakanta (sisältäen liikenneliikelaitoksen ulkoiset lainat) oli vuoden lopulla 992 miljoonaa euroa. Lainakanta/asukas on vuoden 2020 lopussa 1 506 euroa/asukas.

- Aloitetujen asuntojen lukumäärä (7 000 asuntoa).

Mittari toteutui. Aloitetuja asuntoja 7 187, valmistuneista 7 280, rakennusluvat 6 409.

- Tavoitetaan yhä enemmän potentiaalista työvoimaa yrityksille. Työllistämistä edistäviin tilaisuuksiin osallistunut 3 500 henkilöä.

Mittari toteutui. Sitovan tavoitteen mukainen osallistuneiden lukumäärätavoite 3 500 osallistujaa vuonna 2020 ylittyi 738 osallistuneella ja tapahtumille asetettu lukumäärätavoite 119 tapahtumaa vuonna 2020 ylittyi 91:llä järjestetyllä tapahtumalla. Tämän lisäksi rekrytoivista tilaisuuksista on työllistynyt vuonna 2020 527 henkilöä joulukuun 31.12.2020 mennessä.

Johtamistyön parantaminen ja toimintakulttuurin kehittäminen.

Tavoite ei toteutunut, koska sen mittari ei toteutunut.

- Helsingin kaupungin johtamisen periaatteet ja tahtotila on määrittely. Periaatteet ja tahtotila on sisällytetty kaupungin ohjelmiin ja viety johtoryhmiin keskusteltavasti ohjaamaan esimiestyötä koko kaupungissa. Kanslian Kunta10-kyselyn tuloksien 2020 paraneminen verrattuna vuoden 2018 tuloksiin valmentavan johtamisen kysymysten kohdalla.

Mittari ei toteutunut. Kansliatasoisesti ja viidellä osastolla saavutettiin asetettu tavoite. Yksi osasto jäi asetetusta tavoitteesta, ja näin ollen Kanslian sitova tavoite ei toteutunut kokonaisuudessaan.

1 50 KESKITETYSTI MAKSETTAVAT MENOT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	4 650	0	4 650	10 708	6 058	-220
Menot	-126 164	-110	-126 274	-145 917	-19 643	-15 510
Toimintakate	-121 514	-110	-121 624	-135 209	-13 585	-15 730
Poistot	0	0	0	18	-18	0
Tilikauden tulos	-121 514	-110	-121 624	-135 227	-13 603	-15 730

1 50 01 TOIMIELINTEN TOIMINTAKUSTANNUKSET, PORMESTARIN JA KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-7 780	0	-7 780	-6 195	1 585	-60
Toimintakate	-7 780	0	-7 780	-6 195	1 585	-60
Tilikauden tulos	-7 780	0	-7 780	-6 195	1 585	-60

Kaupunginvaltuusto kokoontui suunnitellusti 21 kertaa pandemiasta huolimatta. Kokoukset olivat kuitenkin tavallista pidempiä ennen kuin sähköinen äänestys saatiin käyttöön. Näin ollen menot olivat vuotta 2019 suuremmat, mutta alitivat noin 10 prosentilla budjetoidut menot.

Myös kaupunginhallitus kokoontui suunnitellusti, sen asettamat toimielimet pandemian vuoksi hieman harvemmin. Säästöä budjetoituihin menoihin saavutettiin noin 15 prosenttia.

Koronapandemian vuoksi virkamatkustus oli aivan alkuvuotta lukuun ottamatta olematonta. Varatusta määrärahas- ta käytettiin vain 7 prosenttia.

Kaikkien muiden edustustilaisuuksien lisäksi vuodelle oli budjetoitu 87 vastaanottoa kansainvälisille kongresseille. Niistä järjestettiin ainoastaan 7, sillä koronapandemian vuoksi kaikki kaupungin tarjoamat kongressivastaanotot ja muut edustustilaisuudet jouduttiin perumaan maaliskuun puolivälistä lähtien. Myös Helsinki Biennaaliin liittyvät edustustilaisuudet siirtyivät seuraavalla vuodelle.

1 50 02 KESKITETYSTI MAKSETTAVAT HENKILÖSTÖMENOT, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	444	444	0
Menot	-10 909	0	-10 909	-12 064	-1 155	-1 200
Toimintakate	-10 909	0	-10 909	-11 620	-711	-1 200
Tilikauden tulos	-10 909	0	-10 909	-11 620	-711	-1 200

Talousarviokohdan vuoden 2020 määräraha oli 10 909 000 euroa, joka ylittyi 1 155 000 euroa johtuen lomapalkkavel- lan lisääntymisestä.

Jaksotetut henkilöstömenot

Jaksotettujen henkilöstömenojen kokonaismenoksi muodostui 14,2 miljoonaa euroa. Vuoden 2020 lomapalkkavelka on edellistä vuotta suurempi 18,3 miljoonaa euroa. Lomapalkkavelan lisääntyminen johtui vuonna 2020 voimaan tulleista sopimusmuutoksista, jotka vaikuttivat maksettavan lomarahamäärään sekä henkilömäärän kasvusta. Lisäksi Helsinki sopi keväällä 2020 lomarahavapaan laajentamisesta lääkäreiden lisäksi myös kaikkiin muihin henkilöstöryhmiin. Lomarahavapaita siirtyi pidettäväksi vuoden 2021 puolella yhteensä 6,9 miljoonaa euroa.

Vakuutusmaksujen tasaus vähensi menoja tässä kohdassa 5 miljoonaa euroa.

Työsuhdematkalippu

Työsuhdematkalippu-kohdan kokonaismenoksi muodostui 880 000 euroa. Määrärahalta tuettiin henkilöstön työsuhdematkalippuetua tai vaihtoehtoisesti annettiin rahallista tukea polkupyörän hankintaan. Määräraha alittui, koska osa lipuista meni maksuun jo edellisen vuoden puolella.

Eläkkeet

Määrärahaa on varattu kaupungin oman eläkejärjestelmän mukaisiin menoihin sekä niihin eläkemenoihin, joita ei voida kohdistaa millekään hallintokunnalle. Kohdan menoja vähentäväksi summaksi muodostui 3,3 miljoonaa euroa (kyseinen summa pienensi menotasoa joka kyseiselle talousarviokohdalle olisi muuten toteutunut). Varaus talousarviossa kyseisiin kustannuksiin oli 3,0 miljoonaa euroa (menoja lisäävästi). Menoja vähensi lakisääteisen eläkevastuun varauksen purkamisen, jonka vaikutus oli 6,9 miljoonaa euroa.

1 50 03 MAKSUOSUUDET, KORVAUKSET JA JÄSENMAKSUT, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-38 030	-110	-38 140	-38 584	-444	-450
Toimintakate	-38 030	-110	-38 140	-38 584	-444	-450
Tilikauden tulos	-38 030	-110	-38 140	-38 584	-444	-450

Talousarviokohdan vuoden 2020 määräraha oli 38 140 000 euroa, joka ylittyi 444 000 euroa.

Kunnallisverotus

Kaupungin maksuosuus verotuksen toteuttamisen kustannuksiin ylittää talousarviossa varatun tason. Valtion veloittamat verohallintolain 31 § mukaiset verotuksen toteuttamisesta aiheutuneet kustannukset vuonna 2020 ovat 17 434 000 euroa. Näissä kustannuksissa nousua on edelliseen vuoteen nähden 760 000 euroa ja vuoteen 2018 nähden lähes 2 700 000 euroa. Tähän kaupungille kohdentuvaan maksuosuuteen kaupunki ei voi itse toimillaan vaikuttaa.

Osuudet ja korvaukset

Kaupungin elinkeinopolitiikan sekä tapahtumatuotannon toteuttamiseen liittyviä avustuksia kaupunkikonserniin kuuluville yhteistöille ja säätiöille maksettiin Helsingin Markkinointi Oy:lle 4,9 miljoonaa euroa sekä Tapahtumasäätiölle 4,5 miljoonaa euroa. Uudenmaanliiton maksuosuus oli 3,1 miljoonaa euroa, Helsingin Väylä Oy:n rahoituskustannusten maksuosuus oli 2,5 miljoonaa euroa, Helsinki Business Hub Ltd Oy:n maksuosuus 1,3 miljoonaa euroa sekä Forum Viriumin maksuosuus 1,2 miljoonaa euroa.

Jäsenmaksut

Suurimmat yksittäiset jäsenmaksut maksettiin Suomen kuntaliitolle 2,0 miljoonaa euroa, KT Kuntatyönantajat -järjestölle 0,8 miljoonaa euroa ja Uudenmaan virkistysalueyhdistys ry:lle 0,4 miljoonaa euroa.

1 50 04 KESKITETTY HANKETOIMINTA, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	4 650	0	4 650	10 264	5 614	-220
Menot	-7 445	0	-7 445	-13 278	-5 833	0
Toimintakate	-2 795	0	-2 795	-3 014	-219	-220
Poistot	0	0	0	18	-18	0
Tilikauden tulos	-2 795	0	-2 795	-3 032	-237	-220

Keskitetyn hanketoiminnan määrärahalla rahoitettiin yhteensä 65 kaupungin eri toimialojen EU-hankkeita (sisältäen muun muassa 6Aika -strategian hankkeet) sekä muita ulkopuolisella osarahoituksella toteutettuja hankkeita. Euroopan Unionin rahoittamia hankkeita oli vuoden 2020 aikana yhteensä 55 ja muulla ulkopuolisella rahoituksella rahoitettiin 10 eri hanketta.

Hankkeisiin käytettiin 11,3 miljoonaa euroa. Tuloihin on kirjattu EU:lta ja muilta rahoittajilta saatuja tukia yhteensä 9,7 miljoonaa euroa. Vuoden 2020 osalta toimintakate toteutui talousarviota parempana.

Lisäksi määrärahaa hyödynnettiin Marian kasvuyrityskeskittymän vuokran ja käyttökustannusten maksamiseen. Marian kasvuyrityskeskittymästä saadut vuokratulot kirjattiin tuloksi samalle talousarviokohdalle. Talousarviokohdalla jäi toteutumatta tuloja 220 000 euroa johtuen Maria 01 kevään vuokratulojen menetyksestä. Vuokria ei laskutettu koronapandemian vuoksi kolmen kuukauden ajalta.

1 50 05 TYÖMARKKINATUEN KUNTAOSUUS, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-62 000	0	-62 000	-75 797	-13 797	-13 800
Toimintakate	-62 000	0	-62 000	-75 797	-13 797	-13 800
Tilikauden tulos	-62 000	0	-62 000	-75 797	-13 797	-13 800

Työmarkkinatuen kuntarahoitusosuuden määrä nousi pandemiatilanteen vuoksi 75,8 miljoonaan euroon, mikä oli hieman alle 13 miljoonaa (19 prosenttia) edellisvuotta enemmän. Työmarkkinatukea maksetaan työttömälle, joka on vasta tullut työmarkkinoille tai työttömälle, joka ei voi saada työttömyyspäivärahaa. Kun työmarkkinatukea on maksettu yhteensä 300 työttömyyspäivältä, siirtyy kustannuksista puolet kotikunnan maksettavaksi. Kun maksupäiväkertymä ylittää 1 000 päivää, nousee kunnan maksuosuus 70 prosenttiin. Kerran kuntaosuuden piiriin tultuaan työtön pysyy siellä, kunnes on ollut työssäoloehdon täyttävässä työssä tai poistunut työmarkkinoilta pysyvästi. Vuoden 2020 määrärahavaraus työmarkkinatuen kuntaosuusmaksuun perustui oletukseen, että tuen saajien määrä vuonna 2020 pysyy vuoden 2019 tasolla tai laskee hieman.

Keväällä 2020 alkaneen koronapandemian vuoksi tuensaajien määrä on kääntynyt nousuun. Tähän on vaikuttanut pääosin kaksi tekijää: koronatilanteesta seuraava työllistymismahdollisuuksien puute ja työmarkkinatilanteen heikentyminen sekä keväällä keskeytyksissä olleet aktivointipalvelut ja yleinen aktivointiasteen lasku. Tämä on nopeuttanut työttömyyspäivien kertymiä ja sitä myöten siirtymiä työmarkkinatuen kuntaosuudelle.

Palvelukeskusliikelaitos

Määrä- ja taloustavoitteet

1 000 euroa	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Tuloskehitys			
Liikevaihto	98 775	92 994	-5 781
Liikelylijäämä/alijäämä	2 126	-3 998	-6 124
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	2 046	-4 078	-6 124
Varsinaisen toiminnan rahavirta	2 161	-3 880	-6 041
Investointien rahavirta	-550	-177	373
Muut maksuvalmiuden muutokset	-300	4 033	4 333
Vaikutus maksuvalmiuteen	1 311	-23	-1 334
Peruspääoman tuotto (8 %)	80	80	0

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritettavoitteet			
Tehokkuus/taloudellisuus			
Liikevaihto/henkilö, 1 000 euroa	72,5	63,4	-9,1
Henkilöstökulut (ml. työvoiman ostot) liikevaihdosta	52,9	59,7	6,8
Toiminnan laajuustiedot			
Liikevaihdon muutos, prosenttia	-1,0	-8,2	-7,2
Investoinnit liikevaihdosta, prosenttia	0,6	0,2	-0,4
Tuottavuus			
Jalostusarvo/henkilö	96	85	-11
Resurssit			
Henkilöstön määrä (31.12.)	1 363	1 467	104
Kannattavuus			
Liikelylijäämä liikevaihdosta, prosenttia	2,2	-4,3	-6,5
Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	2,9	-5,6	-8,5
Rahoitusrakenne			
Omavaraisuusaste, prosenttia	84,4	83,4	-1,0
Sitovat toiminnalliset tavoitteet			
Asiakastyytyväisyys vähintään, (asteikolla 1–5)	3,5	3,9	0,4

Palvelukeskusliikelaitos kaupungin toiminnassa ja taloudessa

Palvelukeskusliikelaitos huolehtii palvelutoiminnan tukipalvelujen tuottamisesta kaupungille. Liikelaitoksen pääasiallinen toiminta muodostuu tällä hetkellä ateria- ja puhtaanapidon palvelujen, vahtimestaripalvelujen sekä puhelin- ja hyvinvointipalvelujen tuottamisesta ja kehittämisestä Helsingin kaupungin toimialoille ja liikelaitoksille. Palvelukeskus Helsingin tehtäviin kuuluu myös kaupungin valmius-, päivittäistavarahuolto- ja pelastuspalvelusuunnitelmissa määriteltyjä poikkeusolojen ruokahuoltotehtäviä. Liikelaitos käyttää toiminnassaan nimeä Palvelukeskus Helsinki.

Vuosi 2020 on ollut koronapandemiasta johtuen monien muutosten vuosi. Poikkeustilanne ja siitä selviytyminen päivittäin useista asiakastarpeista ja muutoksista johtuen on leimannut toimintaa. Noin 10 prosenttia Palvelukeskus Helsingin henkilökunnasta, pääosin esihenkilöitä ja asiantuntijoita, on toiminut etätyössä maaliskuusta alkaen. 90 prosenttia henkilöstöstä on jatkanut lähityössä koko ajan. Etätyöhön siirtyneiltä vapautuneita työtiloja on voitu käyttää joustavammin palvelutuotantoon, jolloin tiloissa on ollut väljempää työskennellä. Tämä on lisännyt työntekijöiden ja asiakkaiden terveysturvallisuutta esimerkiksi etähoidon palveluissa.

Palvelukeskus Helsingin kaupunkistrategian pohjalta luotujen kärkiprojektien työstämistä jatkettiin ja ne saatiin pääosin päätökseen syksyllä 2020. Laaja-alaisten projektiryhmien tavoitteena oli vähentää siiloutumista ja parantaa yhteistä kehittämisen kulttuuria. Kärkiprojektit keskittyivät asiakaskokemukseen, työnantajakuvaan ja toimintakulttuurin muutokseen, joilla tavoitellaan entistä parempaa palvelukehitystä ja asiakkaille näkyvää arvoa.

Palvelukeskus Helsingin liikevaihto oli vuonna 2020 93 miljoonaa euroa. Liikevaihto supistui 8 miljoonaa euroa edellisestä vuodesta koronapandemiasta johtuneiden rajoitusten ja monipalvelujen kilpailutettujen kohteiden siirron vuoksi. Henkilöstömäärä vuoden lopussa oli 1410 vakinaista ja 57 määräaikaista, yhteensä 1467 henkilöä. Peruspääoman suuruus on 1 miljoonaa euroa, josta maksettiin suunnitelman mukaisesti peruspääoman tuottoa kaupungille 80 000 euroa (8 prosenttia). Tilikauden tulos muodostui vahvasti tappiolliseksi eli -4,08 miljoonaa euroa.

Sitovat toiminnan tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Asiakastyytyväisyys vähintään 3,5 (asteikko 1-5)

Tavoite saavutettiin. Tulokorttikyselyjen keskiarvo (CSAT) oli 3,9 / 5,0 ja tulos parani hiukan vuodesta 2019, jolloin tulos oli 3,82. Palvelukeskus Helsingin asiakastyytyväisyyttä laskettaessa kyselyistä otetaan huomioon ns. kokonaistyytyväisyys palveluihin. Palvelukeskus Helsingin asiakastyytyväisyys muodostuu yhteensä 10 tulokorttikyselyn tulosten keskiarvosta. Palvelujen suositteluindeksi (NPS) tavoitteena oli, että vähintään 25 prosenttia vastaajista suosittelee Palvelukeskus Helsingin palveluja. Tavoite toteutuu, suositteluindeksi (NPS) käyttäjäkyselyissä oli 26.

Rakentamispalveluliikelaitos

Määrä- ja taloustavoitteet

1 000 euroa	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Tuloslaskelma			
Tuotot	225 883	266 972	41 089
Varsinaiset kulut	-222 297	-251 804	-29 507
Poistot	-3 286	-3 066	220
Liikelylijäämä/alijäämä	3 423	16 409	12 986
Korkotuotot/ -kulut	0	-13	-13
Korvaus peruspääomalle	1 944	1 944	0
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	1 479	14 452	12 973

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritetavoitteet			
Tehokkuus/taloudellisuus			
Liikevaihto/henkilö, 1 000 euroa	171,4	191,7	20,3
Käyttökate/henkilö, 1 000 euroa	5,0	13,8	8,8
Toiminnan laajuustiedot			
Liikevaihdon muutos, prosenttia	-7,4	6,9	14,3
Investoinnit liikevaihdesta, prosenttia	1,6	2,6	1,0
Rakennettu katuala, ha *)	12,6	16,4	3,8
Rakennettu katuvihreä, ha *)	2,4	3,9	1,5
Rakennettu puistoala *)	5,6	18,6	13,0
Vesi- ja viemäriputket, jm *)	13 564	13 500	-64
Uudis- ja korjausrakentamiskohteet, kpl *)	4 244	4 683	439
*) Asiakkaiden tilauksista, hankkeiden vaikeusasteista ja tuottavuuskehityksestä johtuen määrät voivat vaihdella vuosittain +/- 10 %.			
Hoidettavat katualueet, ha **)	1 149	1 165	16
Hoidettava katuvihreä, ha **)	296	293	-3
Hoidettavat puistoalueet, ha **)	918	914	-4
Luonnonhoitotyöt metsissä, ha **)	291	314	23
**) Vuosivaihtelusta ja uusien alueiden rakentamisesta johtuen hoidettavat alueet kasvavat vuosittain 1-5 %.			
Resurssit			
Henkilöstön määrä (31.12.)	1 336	1 415	79
Kannattavuus			
Käyttökate, prosenttia	2,9	7,2	4,3
Liikelylijäämä liikevaihdesta, prosenttia	1,5	6,0	4,5

Tuottavuus	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Tuottavuus (2018=100)	103	103	0
Tilankäytön tehokkuuden mittari			
Tilojen kokonaispinta-ala, htm ²	76 400	76 400	0
Indeksi (2016= 81 006 htm ² kokonaispinta-ala)	94,3	94,3	0,0
Yksikkökustannusten kehitys			
Luonnonhoito, vuosikustannus € /ha (Ylläpidon kustannukset € indeksikorjattuna /metsäalueiden ylläpito+maisemapeltojen ylläpito+luonnonsuojelualueiden ylläpito ha)	900,81	842,03	-58,78
Kustannukset rakennettua/korjattua hyötyalaa kohden suurissa rakennusprojekteissa, yli 500 k€ (€/m ²)	1 177,50	1 121,39	-56,11
Kaupunkitekniikan rakentaminen, (€/ muunnettu katu m ²), (huomioitu rakennettu katu- ja puistoala sekä v ja jv km)	178	189	11
Hoidettavan katu- ja puistoalueen sekä katuvihreän kustannukset (k€ /ha)	28,915	26,465	-2,450

Kaupunginhallitus käsitteli ja teki päätöksen teknisten palvelujen palvelustrategiasta ja Staran kehittämisestä 16.11.2020. Päätöksessä hyväksyttiin teknisten palvelujen palvelustrategiset linjaukset ja tavoitetila vuodelle 2024. Linjausten toteuttamiseksi ja tavoitetilan saavuttamiseksi kaupunginhallitus kehotti Staraa käynnistämään kehittämis- ja tuottavuusohjelman valmistelun.

Kaupunkiympäristön toimialan ja Staran palvelusopimukset ympäristönhoitoon ja ylläpitoon olivat voimassa. Staran liikevaihto kasvoi ja oli historian suurin. Rakentamisen volyymi oli edellisvuotta korkeampi. Rakennustekniikka sekä kaupunkitekniikan rakentaminen kasvattivat liikevaihtoa ja tulosta edellisvuoteen verrattuna. Ylläpidon liikevaihto oli edellisvuotta pienempi. Uutta liikevaihtoa ja asiakkaita haettiin kaupungin sisältä korvaamaan vähentyneitä ulkoista myyntiä. Koronapandemian taloudelliset vaikutukset Starassa kohdistuivat etenkin logistiikkaan, jonka toiminta kasvoi lisääntyneiden toimitusten johdosta. Lisäksi logistiikka tuki merkittävästi sosiaali- ja terveystoimialan koronavarautumista.

Pandemian alkuvaiheessa Starassa perustettiin johtamisvalmiuden edellyttämä kriisiryhmä, joka on kokoontunut säännöllisesti koko korona-ajan. Ryhmän tehtävänä on ollut ylläpitää koronan tilannekuvaa ja varmistaa, että Staran tuotanto toimii sujuvasti ja turvallisesti ja että Stara pystyy pitämään kiinni valmiusvelvoitteistaan.

Staran strategisia kehittämishankkeita ja toimenpiteitä jatkettiin vuonna 2020 kilpailukyvyyn parantamiseksi. Tavoitteena on vahva asiakaslähtöisyys ja tuottavuuden parantaminen, jota tavoitellaan mm. kehittämällä johtamista, prosesseja, hankintoja, resurssien hallintaa ja osaamista. Kaikki strategiset kehittämishankkeet ovat käynnissä tai alkamassa ja osa on valmistunut. Vuonna 2020 kehittämisen painopisteet olivat asiakkuustyössä, kilpailukyvyyn analysointi hankekokonaisuudessa sekä digitalisaatio-ohjelman toteuttamisessa.

Staran liikevaihto oli 267,0 miljoonaa euroa, jonka lisäksi liiketoiminnan muita tuottoja kertyi 4,3 miljoonaa euroa. Liikeliikettä kertyi 16,4 miljoonaa euroa ja tilikauden ylijäämäksi muodostui 14,5 miljoonaa euroa. Koko vuoden tuotot kasvoivat 17,6 miljoonaa euroa (6,9 prosenttia) edelliseen vuoteen verrattuna ja tilikauden ylijäämä oli 8,7 miljoonaa euroa edellisvuotta suurempi. Käyttökate prosentti oli 7,2 prosenttia ja liikelijäämä liikevaihdosta 6,0 prosenttia. Kannattavuus oli edellisvuotta paremmalla tasolla. Peruspääoman suuruus oli 24,3 miljoonaa euroa, josta maksettiin suunnitelman mukaisesti tuottoa kaupungille 1,944 miljoonaa euroa. Henkilöstömäärä vuoden lopussa oli 1196 vakinaista ja 219 määräaikaista eli yhteensä 1415 henkilöä.

Uutta toimitilastategiaa valmistellaan Staran kehittämis- ja tuottavuusohjelman laatimisen yhteydessä ja se päivitetään ohjelman valmistuttua. Tietohallinnon osalta toiminta allianssikumppanin kanssa käynnistyi suunnitellusti. Stara osallistui kaupungin digitalisaatio-ohjelman valmisteluun. Ohjelmaan sisältyi digitaalisen perustan uudistamishanke, jonka yhteydessä Starasta siirtyi kanslian digitalisaatioyksikköön viisi työntekijää vuoden 2021 alusta lukien.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toimintavuosi sujui taloudellisesti erinomaisesti. Talousarvioon verrattuna tuotot ylittyivät 18 prosentilla, tulosbudjettiin verrattuna yli 14 prosenttia sekä edelliseen vuoteen 6,9 prosentilla. Stara panosti edelleen asiakastyöhön ja myynti myös kaupungin muille toimialoille kuin kaupunkiympäristölle oli kasvussa. Muutamien tavanomaista suurempien hankkeiden toteuttaminen jatkui. Vuosi oli sään suhteen leuto ja talvi vähäluminen, jolloin siitä ei koitunut lisätöitä Staralle edellisvuoden tavoin. Hakaniemen kauppahallin ja Kaasukellon peruskorjausten työmaat jatkuivat. Korjaus- ja uudisrakentamiskohteiden lukumäärä lisääntyi edellisestä vuodesta noin 8 prosentilla. Logistiikkakeskuksen osalta uutta liikevaihtoa syntyi osin koronatoimitusten vauhdittamana. Tuotot olivat tilikauden ajalta 42,3 miljoonaa euroa ja varsinaiset kulut 29,5 miljoonaa euroa talousarviota suuremmat.

Lisääntyneen liikevaihdon myötä kasvoivat myös kulut. Palvelujen ostot kasvoivat eniten rakennustekniikassa. Logistiikan toiminnan volyymin noustua lisääntyivät sen toimintaan liittyvät kulut aineissa ja tarvikkeissa. Staran tuotanto toimi häiriöttä koronapandemiasta huolimatta eikä pandemiasta aiheutunut ylimääräisiä kustannuksia esim. lisääntyneiden ylitöiden tai sairauspoissaolojen kautta.

Stara käytti investointeihin 6,8 miljoonaa euroa (2,5 prosenttia liikevaihdosta). Korvaus peruspääomalle (8 prosenttia) maksettiin talousarviossa edellytetyn suuruisena eli 1,944 miljoonaa euroa.

Sitovat toiminnan tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Staran käytössä olevien toimitilojen energiatehokkuus paranee
- Energiansäästötavoite on 5 prosenttia vuoden 2015 energiankulutuksesta. Tavoitteeseen sisältyvät sähkön ja säänormitetun kaukolämmön kulutus.

Tavoite toteutui. Toimitilojen energiatehokkuuden kehittymistä mittaava 5 prosenttia kokonaisenergiansäästötavoite sähkössä ja normitetussa kaukolämmössä verrattuna vuoden 2015 energiankulutukseen saavutettiin tuloksella -6,4.

- Asiakastytyväisyys kehittyi myönteisesti, tavoitellaan tasoa hyvä (NSI 20–40). Asiakaskyselyyn perustuva nettosuosittelemuindeksi (NSI) arvo on > 30 (vaihteluväli -100 – 100)

Tavoite toteutui. Nettosuosittelemuindeksi arvo oli 43,9.

- Tapaturmataajuus pienenee. Tapaturmataajuus laskee kolmen edellisen vuoden keskiarvosta 5 prosenttia.

Tavoite toteutui. Vuoden 2020 tapaturmataajuus oli 22,4, mikä tarkoittaa n. 18 prosentin laskua edellisen kolmen vuoden tapaturmataajuuden keskiarvoon (27,2) nähden.

Muut toiminnan tavoitteet

- Staran tavoite, jonka mukaan hankintapäätöksistä 100 prosenttia sisältää ympäristökriteerejä ei täysin toteutunut. Lukumäärällisesti 81 prosenttia hankinnoista sisälsi ympäristökriteerejä. Euromääräisesti hankintojen arvosta laskettuna 97 prosentissa oli ympäristökriteerejä.
- Myöskään toinen ympäristöä koskeva tavoite: ”Staran dieselkäyttöisistä hyötyajoneuvoista 70 prosenttia on siirtynyt käyttämään uusiutuvaa diesel biopoltoainetta” ei toteutunut. Tavoitteen toteutuma oli noin 31 prosenttia. Ohje uusiutuvan polttoaineen käytöstä on laadittu ja tiedotettu Starassa.

Tuottavuuden kehitys

Tuottavuuden kehitys esitetään indeksisarjana, joka perustuu palvelujen yksikkökustannuksiin siten, että vuoden 2018 yksikkökustannus- tai tuottavuusindeksiluku on 100. Staran osastojen yksikkökustannusten perusteella lasketujen tuottavuusindeksien yhdistelty tuottavuusluku oli 103 vuonna 2020.

Talouhallintopalveluliikelaitos

Määrä- ja taloustavoitteet

1 000 euroa	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Tuloskehitys			
Liikevaihto	29 999	28 590	-1 409
Liikeliijäämä/alijäämä	66	-811	-877
Tilikauden tulos	10	-867	-877
Peruspääoman tuotto (8 prosenttia)	56	56	0
Varsinaisen toiminnan rahavirta	205	-673	-878
Investointien rahavirta	-580	-317	263
Vaikutus maksuvalmiuteen	-165	-991	-826

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritetaavoitteet			
Myyntilaskut ja myyntireskontralaskut, 1000 kpl	1 194	1 071	-123
Maksumuistutukset ja perintätoimeksiannot, 1000 kpl	213	172	-41
Ostolaskut, 1000 kpl	820	847	27
Palkka- ja palkkiolipukkeet, 1000 kpl	772	801	29
Asiantuntijatyötunnit, 1000 h	55	44	-11
Tehokkuus/taloudellisuus			
Tiliotteella automaattisesti tilioityvä tapahtuma, prosenttia	75	75,6	1
E-laskujen osuus lähteivistä laskuista, prosenttia	36	45,3	9
Automaattisesti täsmäytyneet ostolaskut, prosenttia	27	23,3	-4
CM-järjestelmässä täsmäytyneet ostolaskut, prosenttia	25	19,7	-5
Sähköiset palkkalipukkeet, prosenttia	80	81,8	2
Toiminnan laajuustiedot			
Ostolaskujen lkm, 1000 kpl	820	847,0	27
Palkka- ja palkkiolipukkeiden lkm, 1000 kpl	772	801,0	29
Resurssit			
Henkilötyövuodet	365	375	10
Tuottavuus			
Tuottavuus (2018=100)	104,0	95,6	-8,4
Liikevaihto/henkilötyövuosi, 1 000 euroa	82	76	-6
Tilankäytön tehokkuuden mittari			
Tilojen kokonaispinta-ala, m ²	6 959	6 845	-114
Tilat, m ² /henkilötyövuosi	19	18	-1
Yksikkökustannusten kehitys			
Kuukausipalkkalipuke (e/kpl)	11,2	11,2	0,0
Manuaalinen ostolasku (e/kpl)	8,5	9	0,0
Liittymälasku (e/kpl)	2,3	2	0,0
Sitovat toiminnalliset tavoitteet			
Tilikauden tulos vähintään 10 000 euroa	10 000	-867 261	-877 261
Asiakastyytyväisyys vähintään (asteikolla 1-5)	3,95	3,78	-0,17

Talouhallintopalveluliikelaitoksen toiminta-ajatuksena on toimia talous- ja palkkahallinnon palvelujen vastuullisena tuottajana ja kehittäjänä. Kunnallishallinnon erityisosaaminen tukee talouhallintopalveluliikelaitoksen asiakkaita ydintehtävien hoitamisessa. Talouhallintopalveluliikelaitoksen asiakkaita ovat Helsingin kaupunkikonserniin kuuluvat toimijat kuten kaupunginkanslia, toimialat, liikelaitokset ja osakeyhtiöitä sekä kaupungin johto ja henkilöstö.

Sitovat toiminnan tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Tavoitteena tilikauden tulos vähintään 10 000 euroa.

Tavoite ei toteutunut. Tilikauden tulos toteutui noin - 900 000 euroa tappiollisena. Koronapandemian aiheuttama poikkeuksellinen vuosi vaikeutti talouden ennustamista ja riittävää ennakointia toiminnan sopeuttamisessa. Liikelaitoksen liikevaihto oli noin 1,4 miljoonaa euroa pienempi kuin talousarviossa arvioitiin. Lisäksi liikevaihtoon ja myös asiantuntijatyön resurssointiin vaikutti huomattavasti kesäkuussa tehty HR- ja palkanlaskentajärjestelmän päivityssopimuksen purkamispäätös. Nettovaikutus sopimuksen purkamisella tulokseen oli noin -600 000 euroa. Uuden järjestelmän käyttöönoton viivästyminen hidasti myös palkkaproessin kehittämistä ja sähköistämistä sekä ennalta arvioitujen henkilöstöresurssisäästöjen toteutumista suunnitellusti.

- Tavoitteena asiakastytyväisyys vähintään 3,95 (asteikolla 1-5).

Tavoite ei toteutunut. Vuoden 2020 asiakastytyväisyys kasvoi vuoden 2019 tuloksesta, mutta jäi alle asetetun tavoitteen tasolle 3,78. Kyselyn vastausprosentti oli 30 ja vastaajien määrä ennätyskorkea eli yhteensä 1 683. Vuoden 2020 kyselyssä keskityttiin palvelukokonaisuuksiin, lisäksi vastaajien oli mahdollista antaa entistä enemmän vapaata palautetta, jota taloushallintopalveluliikelaitos hyödyntää palvelujensa kehittämisen pohjana. Kyselystä saatujen avointen vastausten perusteella voidaan yksittäisiä kehittämistoimia kohdistaa aiempaa tarkemmin.

Suoritettavat

- Myyntilaskujen, maksumuistutusten ja perintätoimeksiantojen suoritettavia alensi koronapandemian vaikutus toimialojen tuottamissa palveluissa. Suoritettavat pienenevät etenkin sosiaali- ja terveystoimialan suun terveydenhuollon sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen määrän vähenemisenä.
- Palkka- ja palkkiolipukkeet toteutuivat ennakoitua suurempana. Lipukkeiden määrää selittää osaltaan muuttuneet palkitsemisen periaatteet, joka on näkynyt maksettujen kertapalkkioiden määrässä. Lisäystä maksettuihin kertapalkkioihin edellisiin vuosiin verrattuna oli noin 20-30 prosenttia.
- Koronapandemiasta huolimatta ostolaskujen kappalemääräinen toteuma ylitti suunnitellun. Laskujen automaattista käsittelyastetta ei saatu suunnitellusti nostettua. Pääosin syynä oli uuden ostolaskujärjestelmän käyttöönoton aikataulun viivästyminen suunnitellusta.

Tehokkuus/ taloudellisuus

- E-laskujen osuus lähtevistä laskuista toteutui talousarviota paremmin. Sähköisten laskujen osuutta nosti mm. Helsingin edunvalvontatoimiston kanssa käyttöönotettu verkkolaskutus heidän asiakkaidensa laskutuksessa. Kasvuun vaikutti myös e-laskujen, suoramaksulaskujen ja yritysten verkkolaskujen tasainen kasvu koko vuoden ajan.
- Automaattisesti ja CM-järjestelmässä täsmäytyneiden ostolaskujen tavoitteita ei saavutettu ostolaskujärjestelmän käyttöönoton takia. Sähköiset palkkalipukkeet toteutuivat talousarviota paremmin ja myönteisen kehityksen odotetaan jatkuvan.

Tuottavuustavoite

Taloushallintopalveluliikelaitoksen tuottavuuslaskennassa huomioidaan kokonaisuudessaan liikelaitoksen tuotanto sekä tuloslaskelmassa esitetyt kustannukset.

Taloushallintopalveluliikelaitoksen vuoden 2020 talousarviossa asetettiin kokonaistuottavuuden kasvutavoitteeksi neljä prosenttia. Tavoitteen toteutumista tuettiin tuottamalla johdon tueksi tunnuslukuja, joiden avulla seurattiin prosesseihin tehtyjen toimenpiteiden ja työskentelytapojen muutosten vaikutuksia työn tavoitetasoihin ja tuottavuuteen.

Kokonaistuottavuutta ei saavutettu, sillä korona pienensi suoritettavia ja järjestelmien käyttöönottojen viivästyminen vaikeutti prosessin kehittämistä ja sähköistämistä sekä odotettujen henkilöstöresurssisäästöjen toteutumista.

Työterveysliikelaitos

Määrä- ja taloustavoitteet

1 000 euroa	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Tuloskehitys			
Liikevaihto	17 250	21 617	4 367
Liikelylijäämä/alijäämä (-)	140	58	-82
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	100	18	-82
Poistot	-42	-19	23
Peruspääoman tuotto, (8 prosenttia)	40	40	0
Varsinaisen toiminnan rahavirta	142	33	-109
Investointien rahavirta	-100	-65	35
Vaikutus maksuvalmiuteen	42	-32	-74

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritettavatavoitteet			
Nettosuositteluindeksi (NPS)	70	67	-3
Kiireetön lääkärin vastaanottoaika 5 arkipäivän kuluessa	5	-	-
Asiakasmäärä	39 500	42 000	2 500
Liikevaihto/asiakasmäärä	437	515	78
Tehokkuus/taloudellisuus			
Liikevaihto/vakanssi, 1 000 euroa	117	146	29
Resurssit			
Vakanssien määrä	147	148	1
Tuottavuus (2018=100)			
Tuottavuusindeksi	100	83	-17
Tilankäytön tehokkuuden mittari			
Tilojen kokonaispinta-ala	5,0	5,0	0,0

Työterveysliikelaitos (Työterveys Helsinki) on aloittanut toimintansa 1.1.2016 ja raportoitu tilikausi on liikelaitoksen viides. Työterveys Helsingin palveluiden linjauksista päätetään strategiakaussittain Työterveyshuollon toimintaperiaatteissa. Työterveyspalvelut sisältävät ennaltaehkäisevät palvelut sekä yleislääkäritasoisen sairaanhoidon tarvittavine tutkimuksineen ja hoitoineen. Ennaltaehkäisevät palvelut perustuvat työterveyshuoltolakiin. Päätöksen muista palveluista tekee henkilöstöjohtaja.

Keväällä 2020 alkanut koronaepidemia vaikutti merkittävästi Työterveys Helsingin toimintaan. Pääasiassa ennaltaehkäiseviin työterveyspalveluihin keskittynyt organisaatio muutti nopeasti toimintansa painopistettä, jotta se onnistui huolehtimaan asiakkaidensa koronavirusilanteen hoidosta kaupungin tahtotilan mukaisesti.

Muutos oli merkittävä ja vaati Työterveys Helsingiltä uudelleenorganisointia ja kykyä ottaa uusia toimintatapoja nopeasti käyttöön. Työterveys Helsingin korona-ajan johtamista selvittäneessä raportissa organisaation vahvuutena nousee esiin erityisesti sen toimeenpanokyky. Myös organisaation vahva laatuajattelu tukivat johtamista ja selviytymistä muutostilanteessa. Työterveys Helsinki on pystynyt muuttamaan toimintaansa joustavasti asiakkaan tarpeiden mukaan.

Liikevaihto ylitti talousarvion tavoitteen noin 25 prosenttia. Koronaepidemian alkaessa Työterveys Helsinki priorisoi toimintaansa koronan hoitamiseen, ja koronatestaus selittää pääosin liikevaihdon kasvun. Tilikauden tulos jäi ylijäämäiseksi, vaikka talousarvion tavoitetta ei saavutettu. Tulosta voidaan koronan aiheuttamiin muutoksiin nähden hyvänä.

Koronaepidemian aikana digitaalisten palveluiden tarve ja käyttö kasvoivat ennen näkemättömästi. Esimerkiksi hoitochatin kävijämäärät nousivat vuoden 2020 helmikuun 2 000 käynnistä maaliskuun lähes 5 000 käyntiin. Marraskuussa 2020 käyntejä oli jo yli 8 600. Myös lääkäreiden, työterveyspsykologien ja psykiatristen sairaanhoitajien etävastaanottojen määrä kasvoi merkittävästi. Työterveyspalveluiden käyttäjistä 76 prosenttia asioi etänä (2019: 60 prosenttia).

Sitovat toiminnan tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Työterveys Helsingin sitovana toiminnallisena tavoitteena on asiakaskokemusta kuvaavan nettosuosittelemuindeksin (NPS) taso 70.

Tavoite ei toteutunut. Nettosuosittelemuindeksin taso jäi arvoon 67, jota voidaan pitää koronakriisin aikana erinomaisena tuloksena. Asiakkaiden kokemus työterveyspalvelusta heikkeni koronaepidemian alussa, kun toimintaohjeet, prosessit ja asiakasohjaus muuttuivat kriisin alussa lähes päivittäin. Syksyn 2020 aikana prosessit ja työtavat vakiintuivat ja asiakkailta tuli runsaasti kiittävää palautetta varsinkin sähköisestä asioinnista ja hoitochatista. Kriittinen palaute kohdistui jonotusaikoihin ja chatin teknisiin ongelmiin.

Muut toiminnan tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Palveluiden saatavuutta lääkäreiden lähivastaanottokäyntien osalta ei voitu laskea koronan aiheuttamasta poikkeustilanteesta johtuen, koska vastaanotot toteutettiin pääosin etäpalveluna ja puheluina.
- Tuottavuutta tarkasteltiin matriisimallin avulla, joka muodostuu talous-, asiakkuus-, henkilöstö- ja palveluiden saatavuus osioista. Tuottavuutta heikentävänä tekijänä on ollut mm. henkilöstövaihtuvuus.

2 Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	59 179	0	59 179	64 684	5 505	0
Menot	-1 237 586	-2 033	-1 239 619	-1 235 351	4 268	0
Toimintakate	-1 178 407	-2 033	-1 180 440	-1 170 667	9 773	0
Poistot	29 754	0	-29 754	21 565	8 189	0
Tilikauden tulos	-1 208 161	-2 033	-1 210 194	-1 192 232	17 962	0

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala huolehtii kaupungin varhaiskasvatuksesta, esiopetuksesta, perusopetuksesta ja lukiokoulutuksesta, suomenkielisestä ammatillisesta koulutuksesta sekä vapaasta sivistystyöstä. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toimii kasvatus- ja koulutuslautakunnan alaisuudessa. Lautakunnalla on suomenkielinen jaosto ja ruotsinkielinen jaosto.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala jakaantuu neljään palvelukokonaisuuteen: varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelukokonaisuus, perusopetuksen palvelukokonaisuus, lukio- ja ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön palvelukokonaisuus sekä ruotsinkielisten palvelujen palvelukokonaisuus.

Käyttötalous

Käyttötalouden menot vuonna 2020 olivat 1 235,4 miljoonaa euroa ja tulot 64,7 miljoonaa euroa. Käyttötalouden nettomenot (menot-tulot) ovat 9,8 miljoonaa euroa eli 0,8 prosenttia pienemmät kuin talousarviossa.

Tulot ylittivät talousarvion 5,5 miljoonalla eurolla (9,3 prosenttia). Tulojen ylittyminen aiheutui 11,8 miljoonan euron ulkopuolisesta hankerahoituksesta. Varhaiskasvatuksen ja iltapäivätoiminnan tuotot sekä Stadin ammattiopiston maksutuotot alittivat talousarvion 7,3 miljoonalla eurolla Koronan seurauksena.

Toimialan menot alittivat talousarvion 4,3 miljoonalla eurolla (0,3 prosenttia). Korona-viruksen aiheuttamat toiminnan keskeytykset ja supistamiset aiheuttivat 10,7 miljoonan euron nettosäästön toimialan käyttömeneihin.

Korona-pandemia on aiheuttanut tulomenetyksiä yhteensä 8 miljoonaa euroa. Suurin osa tulonmenetyksistä kohdistuu varhaiskasvatuksen asiakasmaksuihin, yhteensä 5,8 miljoonaa euroa. Lisäksi tulonmenetyksiä ovat aiheuttaneet iltapäivätoiminnan tuottojen aleneminen sekä stadin ammattiopiston tuottojen väheneminen kevään ja joulukuun Korona-sulkuajana.

Korona-pandemian aiheuttamia talousarvion ylittäviä menoja kertyi 8 miljoonaa euroa. Nämä koostuvat varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen iltapäivätoiminnan yksityisille toimijoille maksettavista tulonmenetykskorvauksista, 2,3 miljoonaa euroa, kasvaneista työterveyskuluista, 2,1 miljoonaa euroa, ylimääräisistä materiaali- ja hygieniatarvikehankinnoista, 1 miljoonaa euroa sekä erityissiivous- ja erityisruokailukuluista, sijaiskuluista ja lisätilojen kuluista.

Korona-pandemian aiheuttama toiminnan supistaminen on aiheuttanut 18,6 miljoonaa euroa säästöjä vuoden 2020 aikana. Säästöjä on syntynyt eniten varhaiskasvatuksessa ateriapalveluissa ja lyhytaikaisten sijaisten käytössä kevään korona-sulun aikana, yhteensä 9 miljoonaa euroa. Ammatillisessa koulutuksessa on syntynyt säästöjä etäopetuksen aikana opetuksen ostopalveluissa, ateriapalveluissa ja opetuksen tarvikehankinnoissa yhteensä 4,9 miljoonaa euroa. Lukiokoulutuksessa säästyi ateriapalveluissa, opetuksen tarvikehankinnoissa ja kansainvälisessä toiminnassa yhteensä 2,2 miljoonaa euroa. Perusopetuksessa säästöjä on syntynyt ateriapalveluissa ja kuljetuskuluissa.

Sitovat toiminnan tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

Toimialalla on neljä sitovaa tavoitetta vuoden 2020 talousarviossa. Sitovia tavoitteita mitataan neljällätoista (14) mittarilla. Toimialan sitovista tavoista yksi toteutui talousarvion mukaisesti.

Mahdollistamme jokaiselle oppijalle yksilöllisesti sopivia tapoja oppia ja opiskella.

Tavoite ei toteutunut. Neljä mittaria viidestä toteutui.

- Varhaiskasvatus: Digitaalinen ryhmäportfolio käyttöönotetaan jokaisessa päiväkodin lapsiryhmässä ja leikkipuistoissa. Portfolio kootaan kaikissa yksiköissä yhtenäiselle verkkoalustalle/digitaaliseen oppimisympäristöön.

Mittari toteutui. Digitaalinen ryhmäportfolio käyttöönotettiin päiväkotien kaikissa 1762 suomenkielisissä sekä 147 ruotsinkielisessä lapsiryhmässä sekä 10 leikkipuistossa käyttäen työvälineenä Power Pointia ja Teamsia.

- Perusopetus: Erityisen tuen oppilaista (integraatiossa ja erityisluokalla opiskelevat) aiempaa useammalle varmistetaan mahdollisuus opiskella omassa lähikoulussaan.
- Suomenkielisessä perusopetuksessa tavoite on 66 prosenttia.
- Ruotsinkielisen perusopetuksen tavoite on +-2 prosenttia vuoden 2019 osuuteen verrattuna.
- Luvuissa ei oteta huomioon kaupunkitason keskitettyä erityisen tuen palvelua (TOI, POY, EAU, SLI, EKU, erityiskoulut, tuetut erityisluokat, sairaalaopetus).

Mittari toteutui. Suomenkielisen perusopetuksen kyseisistä ryhmistä omassa lähikoulussaan opiskeli 75 prosenttia oppilaista. Ruotsinkielisen perusopetuksen kyseisestä ryhmästä omassa lähikoulussa olevien osuus on laskenut 1,8 prosenttiyksikköä.

- Suomenkielinen lukiokoulutus: Jokaisessa lukiossa vähintään 20 prosenttia opiskelijoista on suorittanut oppiainerajat ylittävän kurssin, jonka useamman eri aineen opettajat tai erityisopettaja ja aineryhmän opettajat ovat suunnitelleet ja toteuttaneet yhdessä.
- Ruotsinkielinen lukiokoulutus: Aineopettajat pitävät henkilökohtaisen oppimiskeskustelun vähintään 95 prosentin kanssa aloittavista opiskelijoista. Keskustelut järjestetään kolmen ensimmäisen jakson jälkeen kevään 2020 aikana.

Mittari toteutui. Suomenkielisissä lukioissa oppiainerajat ylittävien kurssien suorittaneiden opiskelijoiden osuus oli 68,7 prosenttia ja vaihteli lukioittain 35,3 prosentista 100 prosenttiin. Ruotsinkielisissä lukioissa aineopettajat pitivät henkilökohtaisen oppimiskeskustelun 96,5 prosentille opiskelijoista.

- Ammatillinen koulutus: Negatiivinen keskeyttäminen vähenee yhden prosenttiyksikön vuoteen 2019 verrattuna.

Mittari ei toteutunut. Tavoitetaso oli 7,4 prosenttia ja negatiivisesti keskeyttäneiden opiskelijoiden osuus oli 12,7 prosenttia (1 142 opiskelijaa). Koronalla on ollut vaikutusta opiskelijoiden eroamiseen oppilaitoksen tarjoamista tukitoimista huolimatta. Työllisyystilanteen nopea heikentyminen ja työssäoppimispaikkojen peruuntuminen on vaikuttanut opiskelumotivaatioon.

- Vapaa sivistystyö: Verkkokurssien ja -lentojen määrä kasvaa vähintään 20 prosenttia vuoteen 2019 verrattuna.

Mittari toteutui. Tavoitteena oli järjestää vähintään 54 verkkokurssia. Vuoden 2020 aikana verkkokursseja ja -luentoja järjestettiin Työväenopistossa 1 650 ja Arbiksessa 37, eli yhteensä 1 687.

Käytämme koko kaupunkia oppimisen ja työteon ympäristönä.

Tavoite ei toteutunut. Kaksi mittaria viidestä toteutui.

- Varhaiskasvatus: Jokainen varhaiskasvatyüksikkö toteuttaa vähintään yhden ainakin kaksi viikkoa kestävän laaja-alaisen ilmiöpohjaisen kokonaisuuden, jossa liikutaan ja käytetään koko kaupunkia oppimisen ja työteon ympäristönä.

Mittari toteutui kaikissa 158 suomenkielisessä ja 14 ruotsinkielisessä varhaiskasvatyüksiköissä, kaikissa 12 perhepäivähoitoryhmässä sekä 10 leikkipuistoissa kevään 2020 aikana.

- Perusopetus (yhteinen tavoite kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan kanssa): Luodaan yhteistyörakenteet kulttuuriin ja vapaa-ajan sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialojen välille. Tavoitteena on, että jokaisella perusopetuksen alueella on luotu kulttuuripolut, joissa on toimintaa jokaiselle vuosiluokalle. Toimintaa on toteutettu jokaisessa koulussa vähintään yhdellä vuosiluokalla.

Mittari toteutui. Helsingin kaupungin Kulttuuripolkuun on luotu jokaiselle luokka-asteelle ehdotus luokka-asteen kulttuurisäällöstä. Kaikki Helsingin kaupungin peruskoulut ovat ottaneet Kulttuuripolun osaksi toimintaansa syksystä 2020 alkaen vähintään yhdellä vuosiluokalla.

- Nuorten lukiokoulutus: Vähintään 95 prosenttia opiskelijoista osallistuu aineenopettajan ja opiskelijoiden yhdessä suunnittelemiin opetussuunnitelman mukaisiin opintokäynteihin. (yritykset, työpaikat, korkeakoulut). Aikuisten lukiokoulutus: Vähintään 30 prosentissa lukion kurssija toteutetaan opintokäynti.

Mittari ei toteutunut. Nuorten lukiokoulutuksessa toteuma oli 69,5 prosenttia ja aikuisten lukiokoulutuksessa 9,5 prosenttia. Koronaviruksen aiheuttamasta poikkeustilasta johtuen opintokäyntejä ei voitu keväällä toteuttaa maaliskuun puolivälistä eteenpäin. Myös syksyn aikana opintokäyntien toteuttaminen on poikkeustilanteesta johtuen ollut haastavaa, eikä etäopetuksen aikana järjestetty opintokäyntejä kaupungin ohjeiden mukaisesti.

- Ammatillinen koulutus: Työpaikalla tapahtuva oppiminen kasvaa 10 000 päivällä verrattuna vuoteen 2019.

Mittari ei toteutunut. Työpaikalla tapahtuva oppiminen väheni vuoden 2020 aikana. Tavoitteena oli, että työpaikalla tapahtuvaa oppimista on 379 109 päivänä ja tavoitteesta jäätiin 41 763 päivää (-11,0 prosenttia). Korona on vaikuttanut merkittävästi oppimispaikkojen saatavuuteen.

- Vapaa sivistystyö: Kurssilaisten määrä kasvaa Koillis- ja Itä-Helsingin alueilla vähintään 5 prosenttia verrattuna vuoteen 2019.

Mittari ei toteutunut. Tavoitetaso oli 24 284 kurssilaista ja toteuma 18 069 kurssilaista. Arbiksen kurssilaisten määrä, 908, pysyi ennallaan ja Työväenopistolla oli 5 058 kurssilaista vähemmän kuin vuonna 2019. Lähiopetus keskeytettiin Koronan takia kahdesti vuoden aikana ja syyslukukauden kurssien maksimikokoja pienennettiin turvavälien mahdollistamiseksi.

Lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisy.

Tavoite toteutui. Kaikki kolme mittaria toteutuivat.

- Koko kaupungin yhteinen hyvinvoinnin ja terveyden (HYTE) tavoite: Lisätään yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutusta edistäviä harraste- ja vapaa-ajan toimintaa kouluihin ja muihin lasten ja perheen arkiympäristöihin.

Mittari toteutui. Keskiviikon harrastusaika on yleisesti käytössä suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa. Alueellisissa kokeiluissa on tarjottu matalan kynnyksen maksuttomia harrastusmahdollisuuksia, harrastuksia kohdistetusti harrastamattomille sekä luotu paikallisia verkostoja harrastustoiminnan mahdollistamiseksi. Harrastuspassi 7.–9. luokkalaissille otettiin käyttöön elokuussa 2020. Lisäksi vuonna 2020 systematisoitiin malleja etenkin harrastamattomien mielekkään vapaa-ajan toimintaan ja heidän harrastuksiin mukaan saamiseksi.

- Yhteinen tavoite sosiaali- ja terveystoimen kanssa: Vahvistetaan ennalta ehkäisevää työtä lapsiperheiden sosiaaliohjauksen ja varhaiskasvatuksen yhteistyömuotona, etsitään uusia yhteistyön tapoja, lisätään palveluohjausta ja tiedotusta lapsiperheiden sosiaaliohjauksesta. Kokeilut aloitetaan Koillis-Helsingissä alueellisen varhaiskasvatuksen ja lapsiperheiden sosiaaliohjauksen yhteistyönä.

Mittari toteutui. Kehitetyn Mitä kuuluu? -mallin tarkoituksena on kannustaa ammattilaisia tunnistamaan mahdollisia riskitekijöitä ja suojaavia tekijöitä, rohkaista varhaiskasvatuksen ammattilaisia ottamaan huoli puheeksi vanhempien kanssa, tunnistamaan perheen tuen tarve ja ohjaamaan perhettä tuen piiriin. Vuonna 2020 kaikissa 350 päiväkodissa on käytössä yhteinen Mitä kuuluu? -malli perheiden riskien tunnistamiseksi ja palveluihin ohjaamiseksi.

- Yhteinen tavoite sosiaali- ja terveystoimen kanssa: Suunnitellaan yhdessä sosiaali- ja terveystoimen kanssa lasten mielenterveysongelmien palveluketju ja käynnistetään se tehtävän suunnitelman mukaisesti portaittain. Suunnitellaan yhdessä sosiaali- ja terveystoimen ja HUS:n kanssa nuorten mielenterveysongelmien palveluketju ja käynnistetään se tehtävän suunnitelman mukaisesti portaittain.

Mittari toteutui. Lasten ja nuorten mielenterveysongelmien palveluketjumallinnus on tehty laajassa yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimialan, HUS:n sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa. Osana palveluketjumallinnusta otetaan käyttöön muun muassa yhteinen huolen tunnistamisen ja tarttumisen toimintamalli, systematisoidaan ja lisätään interventioiden käyttöä sekä vahvistetaan toimijoiden rooleja mielenterveystarpeiden tunnistamisessa ja matalan kynnyksen hoidossa.

Alueiden elinvoimaisuus, kaupunkirakenteen toiminnallisuus.

Tavoite ei toteutunut.

- Yhteinen tavoite kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan kanssa: Kolmessa koulussa kokeillaan tilavarausta, maksamista ja kulunvalvontaa digitaalisesti yhteistyössä kulttuuri ja vapaa-ajan toimialan kanssa yhteistyössä.

Koulujen yhteiskäyttö keskeytyi Koronan vuoksi, jolloin myös hankkeen toteutus keskeytyi.

Määrä- ja taloustavoitteet

Varhaiskasvatuksen asiakasmäärä oli 38 459 lasta eli 383 lasta vähemmän kuin talousarviossa. Kaupungin ylläpitämissä päiväkodeissa lapsimäärä ylitti talousarvion 378 lapsella. Perusopetuslain mukaisessa iltapäivätoiminnassa oli yhteensä 8 155 oppilasta, eli 95 oppilasta enemmän kuin talousarviossa. Koululaisten iltapäivätoimintaan leikkipuis-toissa osallistui noin 2 500 oppilasta, mikä on 1 320 vähemmän kuin talousarviossa. Perusopetuksen oppilasmäärä oli 44 894, mikä alitti talousarvion 139 oppilaalla. Lukiokoulutuksessa oli opiskelijoita 9 004, mikä on 205 opiskelijaa enemmän kuin talousarviossa. Ammatillisen koulutuksen opiskelijavuosimäärä oli 10 415 opiskelijavuotta, mikä ylittää talousarvion 1 296 opiskelijavuodella. Ylitys koostuu valtion myöntämistä lisäopiskelijavuosista, 1 029, sekä perusopetuksen lisäopetuksen kasvaneesta oppilasmäärästä. Vapaan sivistystyön opetustuntien lukumäärä ylitti talousarvion noin 630 tunnilla, kokonaistuntimäärän ollessa 128 733 tuntia.

Toimialan tuottavuutta mitattiin vuonna 2020 toimialatasolla. Tuottavuus lasketaan tuottavuusindeksillä tuotospansolaskentana. Toimialan tuotos on palveltu asiakasmäärä sekä tuotetut opetustunnit vapaassa sivistystyössä. Toimialan panos on toimintaan käytetyt määrärahat. Tuottavuutta on pyritty parantamaan kehittämällä toimintaa ja tehostamalla tilankäyttöä. Toimialan tuottavuusindeksi oli 97,6 mikä ylitti talousarvion 1,4 yksiköllä. Tuottavuuden parantuminen johtui etupäässä talousarviota suuremmasta asiakasmäärästä suhteessa käytettyihin määrärahoihin ennen kaikkea ammatillisessa koulutuksessa sekä hieman talousarviota pienemmistä kuluista.

SUORITETAVOITTEET

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suomenkielinen varhaiskasvatus			
Hoidossa olevat alle kouluikäiset lapset 31.12.	36 443	36 203	-240
Omissa päiväkodeissa, 31.12.	24 110	24 612	502
Ostopalvelupäiväkodeissa, 31.12.	400	565	165
Perhepäivähoidossa, 31.12.	607	563	-44
Lasten kotihoidontuki, lapset 31.12. Sisältää molemmat kieliryhmät	6 751	6 512	-239
Yksityishoidontuki, lapset 31.12. Sisältää molemmat kieliryhmät	3 875	3 398	-477
Kerhoissa, lapset 31.12.	700	553	-147
Esiopetus, perusopetuksessa	5 680	5 798	118
Perusopetuslain mukainen iltapäivätoiminnan oppilaat	8 060	8 155	95
Kaupungin järjestämässä iltapäivätoiminnassa olevat oppilaat	1 200	1 019	-181
Perusopetuslain mukaisessa kaupungin järjestämässä kehitysvammaisten lasten iltapäivätoiminnassa olevat oppilaat	360	372	12
Perusopetuslain mukaisessa muiden järjestämässä avustettavassa iltapäivätoiminnassa olevat oppilaat	6 500	6 764	264
Suomenkielinen perusopetus	41 194	41 082	-112
Suomenkielinen lukiokoulutus	7 545	7 726	181
Lukiokoulutus	7 491	7 682	191
Valmistava opetus	54	44	-10
Ammatillinen koulutus	9 119	10 415	1 296
Ammatillinen koulutus opiskelijavuosina	7 147	8 801	1 654
Muu ammatillisen koulutuksen järjestämä koulutus			
Työpajatoiminta, opiskelijamäärä henkilötyövuosina	132	102	-30
Perusopetuksen lisäopetus oppilasmäärä	40	176	136
Oppisopimuskoulutus	1 800	1 336	-464
Suomenkielinen vapaa sivistystyö			
Opetustunnit	106 000	106 952	952
Kurssilaiset, kurssipaikan saaneet	83 000	82 452	-548
Maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon opetustunnit	1 412	4 137	2 725
Ruotsinkielinen varhaiskasvatus			
Hoidossa olevat alle kouluikäiset lapset 31.12.	2 399	2 256	-143
Omissa päiväkodeissa, 31.12.	2 105	1 981	-124
Ostopalvelupäiväkodeissa (sis.maksusit.), 31.12.	210	210	0
Perhepäivähoidossa, 31.12.	84	65	-19
Lapsia esiopetuksessa	450	494	44
Ruotsinkielinen perusopetus	3 839	3 812	-27
Ruotsinkielinen lukiokoulutus	1 254	1 278	24
Ruotsinkielinen vapaa sivistystyö			
Opetustunnit	22 100	21 781	-319
Kurssilaiset, kurssipaikan saaneet	17 000	13 769	-3 231
Opintonsa loppuunsaattaneiden maahanmuuttajien määrä	400	2 540	2 140
Kaupungin varhaiskasvatuksen palvelut yhteensä	38 842	38 459	-383
Koululaisten iltapäivätoiminta leikkipuistoissa	3 864	2 544	-1 320
Peruspalvelulain mukainen iltapäivätoiminta	8 060	8 155	95

Käyttötalouden toteutuminen

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Kaupungin tuottaman perusopetuksen oppilaat yhteensä	45 033	44 894	-139
Kaupungin tuottaman lukiokoulutuksen opiskelijat yhteensä	8 799	9 004	205
Ammatillinen koulutus	9 119	10 415	1 296
Kotikuntakorvausten perusteena olevat oppilasmäärät			
Helsingin kaupungin järjestämässä esi- ja perusopetuksessa olevat muiden kuntien oppilaat	494	475	-19
Muiden koulutuksen järjestäjien esi- ja perusopetuksessa olevat helsinkiläiset oppilaat	9 043	9 385	342

VAIKUTTAVUUSTAVOITTEET

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suomen- ja ruotsinkielinen varhaiskasvatus			
Osallistumisaste kaikki palvelut yhteensä (suomen- ja ruotsinkieliset varhaiskasvatuspalvelut, yksityisen hoidon tuki ja kotihoidon tuki)			
- 0-2-vuotiaat	67,0 %	66,6 %	-0,4 %
- 3-5-vuotiaat	95,0 %	97,3 %	2,3 %
- 5-vuotiaat	95,0 %	96,0 %	1,0 %
- 6-vuotiaat	97,0 %	95,8 %	-1,2 %
- 0-6 -vuotiaat	84,0 %	84,3 %	0,3 %
Varhaiskasvatuksen osallistumisaste kaikki palvelut yhteensä (suomen- ja ruotsinkieliset varhaiskasvatuspalvelut ja yksityisen hoidon tuki)			
- 0-2-vuotiaat	34,0 %	34,6 %	1 %
- 3-5-vuotiaat	92,0 %	92,6 %	1 %
- 5-vuotiaat	94,0 %	94,9 %	1 %
- 6-vuotiaat	96,0 %	95,0 %	-1 %
Osallistumisaste kaupungin suomenkieliset varhaiskasvatuspalvelut (kaupungin päiväkodit, ostosopimuspäiväkodit ja perhepäivähoito)			
- 0-2-vuotiaat	28,0 %	29,5 %	1,5 %
- 3-5-vuotiaat	79,0 %	81,0 %	2,0 %
- 5-vuotiaat	81,0 %	83,0 %	2,0 %
- 6-vuotiaat	87,0 %	86,2 %	-0,8 %
Osallistumisaste kaupungin ruotsinkieliset varhaiskasvatuspalvelut (kaupungin päiväkodit, ostosopimuspäiväkodit ja perhepäivähoito)			
- 0-2-vuotiaat	40,0 %	41,8 %	1,8 %
- 3-5-vuotiaat	89,0 %	91,4 %	2,4 %
- 5-vuotiaat	92,0 %	89,7 %	-2,3 %
- 6-vuotiaat	100,0 %	100,0 %	0,0 %
Osallistumisaste tuettu palvelutuotanto yksityishoidontuki			
- 0-2-vuotiaat	5,0 %	4,2 %	-0,8 %
- 3-5-vuotiaat	12,0 %	10,8 %	-1,2 %
- 5-vuotiaat	12,0 %	11,5 %	-0,5 %
- 6-vuotiaat	8,0 %	7,5 %	-0,5 %
Osallistumisaste tuettu palvelutuotanto kodinhoidontuki			
- 0-2-vuotiaat	33,0 %	32,0 %	-1,0 %
- 3-5-vuotiaat	3,0 %	2,4 %	-0,6 %
- 5-vuotiaat	1,0 %	1,1 %	0,1 %
- 6-vuotiaat	1,0 %	0,8 %	-0,2 %

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suomenkielinen perusopetus			
Peruskoulun päättötodistuksen saaneet	99,0 %	99,0 %	0,0 %
Perusopetuksen oman oppilaaksiottoalueen koulun valinneet 1. luokan oppilaat	93,0 %	92,2 %	-0,8 %
Perusopetuksen oman oppilaaksiottoalueen koulun valinneet 7. luokan oppilaat	84,0 %	82,1 %	-1,9 %
Ruotsinkielinen perusopetus			
Peruskoulun päättötodistuksen saaneet	99,0 %	99,7 %	0,7 %
Perusopetuksen oman oppilaaksiottoalueen koulun valinneet 1. luokan oppilaat	97,0 %	94,9 %	-2,1 %
Perusopetuksen oman oppilaaksiottoalueen koulun valinneet 7. luokan oppilaat	95,0 %	93,4 %	-1,6 %
Suomenkielinen lukiokoulutus			
Ylioppilaskirjoitusten tulokset (ero valtak. keskiarvoon)	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Läpäisyaste	85,4 %	83,2 %	-2,2 %
Keskeyttäminen negatiivinen	1,3 %	1,0 %	-0,3 %
Ruotsinkielinen lukiokoulutus			
Ylioppilaskirjoitusten tulokset (ero valtak. keskiarvoon)	0,3 %	0,2 %	-0,1 %
Läpäisyaste	95,0 %	96,0 %	1,0 %
Keskeyttäminen negatiivinen	1,2 %	1,0 %	-0,2 %
Ammatillinen koulutus			
Keskeyttämiset, negatiivinen	8,2 %	12,7 %	4,5 %
Järjestämisluvan käyttöaste	100,0 %	100,0 %	0,0 %

TUOTTAVUUS

	TA 2020	2020	2019	2018
Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kokonaistuottavuus (2018=100)				
Suoriteindeksi	101,5	104,1	101,9	100,0
Kustannusindeksi	105,5	106,7	104,3	100,0
Tuottavuusindeksi	96,2	97,6	97,7	100,0

TILANKÄYTÖN TEHOAKKUUDEN MITTARI

htm ² /asiakas	2020	2019	2018
Päiväkodit	10,00	9,91	9,10
Peruskoulut	11,83	11,89	11,90
Lukiot	9,13	9,22	9,50
Stadin ammattiopisto	13,48	13,87	16,60
Työväenopistot	0,00	0,90	0,90

YKSIKÖKUSTANNUKSET

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Keskimääräiset nettomenot, euroa/lapsi *)			
Suomenkielinen varhaiskasvatus	10 382	10 747	365
Ruotsinkielinen varhaiskasvatus	12 013	12 557	544
Keskimääräiset nettomenot, euroa/oppilas/ opiskelija *)			
Suomenkielinen esi- ja perusopetus	9 752	9 502	-250
Suomenkielinen lukio- ja aikuislukiokoulutus	8 341	7 902	-439
Ruotsinkielinen esi- ja perusopetus	10 395	10 669	274
Ruotsinkielinen lukio- ja aikuislukiokoulutus	9 180	8 526	-654
Ammatillinen koulutus	13 101	11 661	-1 440
Vapaa sivistystyö nettomenot euroa/ opetustunti *)			
Suomenkielinen vapaa sivistystyö	120	121	1
Ruotsinkielinen vapaa sivistystyö	140	132	-8

*) kyseessä keskimääräinen hinta

3 Kaupunkiympäristön toimiala

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	1 049 471	0	1 049 471	1 097 585	48 114	0
Menot	-803 469	-374	-803 843	-784 803	19 040	0
Toimintakate	246 002	-374	245 628	312 782	67 154	0
Poistot	251 194	0	-251 194	266 542	-15 348	0
Tilikauden tulos	-5 192	-374	-5 566	46 240	51 805	0

Kaupunkiympäristön toimiala huolehtii Helsingin kaupunkiympäristön suunnittelusta, rakentamisesta ja ylläpidosta, rakennusvalvonnasta sekä ympäristöön liittyvistä palveluista. Toimiala toimii kaupunkiympäristölautakunnan alaisuudessa.

Kaupunkiympäristön toimialalla koostuu neljästä kokonaisuudesta, jotka ovat maankäyttö ja kaupunkirakenne, rakennukset ja yleiset alueet, palvelut ja luvat sekä hallinto- ja tukipalvelut. Kaupunkiympäristön toimialaan kuuluvat lisäksi erilliset kokonaisuudet Helsingin pelastuslaitos ja HKL.

Toimialalla on kuusi talousarviokohtaa: kaupunkirakenne (3 10 01), rakennukset (3 10 02), asuntotuotanto (3 10 03), HSL- ja HSY- kuntayhtymien maksuosuudet (3 10 04), Pelastuslaitos (3 10 05) ja tuki HKL-liikelaitokselle (3 10 06).

3 10 01 KAUPUNKIRAKENNE

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	471 366	0	471 366	511 371	40 006	0
Menot	-196 355	-81	-196 436	-195 837	599	0
Toimintakate	275 011	-81	274 930	315 535	40 605	0
Poistot	89 063	0	-89 063	115 858	-26 795	0
Tilikauden tulos	185 948	-81	185 867	199 677	13 810	0

Käyttötalous

Kaupunkirakenteen talousarviossa oli käytettävissä 196,4 miljoonaa euroa. Menojen toteuma oli 195,8 miljoonaa euroa, alittaen talousarvion 0,6 miljoonalla eurolla.

Kaupunkirakenteen tuloarvio oli talousarviossa 471,4 miljoonaa euroa. Tulojen toteuma oli yhteensä 511,4 miljoonaa euroa, joka ylittää talousarvion 40,0 miljoonalla eurolla. Tuloja kertyi ennakoitua enemmän muun muassa maanmyynneistä, maanvuokrista, rakennusvalvontamaksuista ja katutyöluvista.

Maan- ja rakennusten sekä osakkeiden myynneistä kirjattiin kaupunkirakenteen talousarviokohtaan myyntivoittoja yhteensä noin 137,3 miljoonaa euroa. Ulkoisista maanvuokrista kertyi tuloja noin 238 miljoonaa euroa.

Henkilöstömenot toteutuivat noin 5,9 miljoonaa euroa budjetoitua pienempinä johtuen pääosin rekrytointiviiveistä. Palvelujen ostoissa kertyi säästöä 1,7 miljoonaa euroa. Säästöä toteutui yleisten alueiden lisätöiden osalta, virkamatkoissa, koulutusmenoissa ja ostopalveluissa. Myös toimialan muuttokustannukset toteutuivat budjetoitua pienempänä. Vastaavasti koronapandemiasta johtuen puhtaanapitotyön tarve ja sen myötä kustannukset kasvoivat merkittävästi puistoissa ja katualueilla. Aineiden ja tarvikkeiden ostot toteutuivat 0,9 miljoonaa euroa budjetoitua pienempänä johtuen muun muassa ulkovalaistuksen energiasäästöistä. Avustuksiin varatusta 1,9 miljoonasta eurosta jäi käyttämättä noin 1,0 miljoonaa euroa ja vuokrista noin 1,4 miljoonaa euroa. Muut toimintakulut toteutuivat 10,3 miljoonaa euroa suurempana kuin talousarvio.

Koronan vaikutukset

Pysäköinninmaksutulot vähentyivät poikkeusolojen vuoksi, sillä ajoneuvoja oli vähemmän liikenteessä kevään aikana. Valmiuslain ollessa voimassa pysäköintitapahtumat ja siten myös tulot pysäköintimaksuista lähes puolittuivat verrattuna alkuvuoden tilanteeseen. Loppuvuodesta tilanne normalisoitui. Pysäköintimaksuja kertyi noin 3,2 miljoonaa euroa alle talousarvion arvioidun 24,0 miljoonan euron.

Poikkeusolot vaikuttivat kaupunkilaisten käyttäytymiseen mikä näkyi myös valvontatilanteissa. Valvontatapahtumien (virhemaksut, huomautukset, ajoneuvojen tarkastukset) määrä nousi kehittyneen valvontatekniikan myötä ja annettujen pysäköintivirhemaksujen määrä laski. Pysäköintivirhemaksuja kertyi noin 0,7 miljoonaa euroa alle talousarvion arvioidun 10,5 miljoonan euron.

Tapahtuman järjestäjistä moni peruutti tai siirsi suunnitellut tapahtumat. Rajoitusten purku asteittain näkyi tapahtuma-aluevuokrauksen paikoittaisena vilkastumisena. Tapahtuma-aluevuokratuloja kertyi noin 0,08 miljoonaa euroa alle talousarvion arvioidun 0,16 miljoonan euron.

Terassialueiden vuokratulot jäivät arvioidusta, kun ravitsemustoimialaan kohdistuneet rajoitukset estivät terassin avaamisen keväällä ja alkukesästä, eikä vuokria peritty siltä osin. Terassialueiden osalta myönnettiin vuokravapautuksia huhti-, touko- ja kesäkuun osalta. Terassien sekä jäätelö- ja grillikioskipaikkojen vuokrasopimuksista kertyi tuloja noin 0,5 miljoonaa euroa alle talousarvion arvioidun 1,0 miljoonan euron.

Elintarvikehuoneistojen tarkastukset ja terveydensuojeluvälvonnat: Tarkastustoiminta oli lähes pysähdyksissä noin kolmen kuukauden ajan. Elintarvikehuoneistojen tarkastuksiin sekä terveydensuojelun valvontaan liittyviä maksutuloja toteutui noin 0,25 miljoonaa euroa alle talousarvion arvioidun 0,70 miljoonan euron.

Mainoslaitesopimuksen vuokravapautus huhti-kesäkuun ajalle oli merkittävä. Heinäkuusta lähtien veloitukset on tehty normaalisti eikä vapautuksia ole myönnetty. Ulkomainospaikkojen vuokrauksesta kertyi tuloja noin 0,5 miljoonaa euroa alle talousarvion arvioidun 3,0 miljoonan euron.

Yritystonttien vuokratulojen menetys oli noin 2,1 miljoonaa euroa ja arvioidut menetykset maanmyyntituloissa noin 17 miljoonaa euroa.

Koronavirusepidemian seurauksena puhtaanapitotyön tarve ja sen myötä kustannukset kasvoivat merkittävästi puistoissa ja katualueilla. Lisämenoa aiheutui myös roska-astioiden lisäämisestä katu- ja viheralueille. Lisämenoa syntyi yhteensä noin 0,8 miljoonaa euroa.

Sitovat toiminnan tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

Asuntotuotannon edellytysten turvaaminen ja edistäminen

Tavoite ei toteutunut, neljästä mittarista kahden osalta tavoitteita ei saavutettu.

- Kaavoitetaan vähintään 700 000 k-m² pääosin raideliikenteen palvelualueelle, josta täydennysrakentamista vähintään 40 prosenttia.

Tavoite toteutui. Toteuma 31.12.2020 mennessä asumista 729 059 k-m². Täydennysrakentamisen osuus on toteumasta 62 prosenttia (451 979 k-m²).

- Rakennusoikeutta luovutetaan vähintään 400 000 k-m².

Tavoite ei toteutunut. Luovutetun asuinrakennusoikeuden määrä vuonna 2020 oli noin 302 000 k-m² eli noin 76 prosenttia tavoitteesta. Luovutetusta asuinrakennusoikeudesta noin 71 000 k-m² luovutettiin myymällä (n. 23,5 prosenttia) ja noin 231 000 k-m² vuokraamalla (76,5 prosenttia).

- Asuntotuotanto vähintään 1 500 asuntoa.

Tavoite toteutui. Toteutunut 1 551 uudisasunnon aloitukset, joista 571 ARA vuokra-asuntoa 673 asumisoikeusasuntoa ja 307 Hitas-asuntoa.

- Asuntotuotanto-ohjelman ja katuinvestointiohjelman yhteensovittaminen; ATO-mittarin tavoitetaso 360.

Tavoite ei toteutunut, mittarin kehittäminen on käynnissä. Asuntotuotanto-ohjelman ja katuinvestointien yhteensovittamiseen liittyvässä tavoitteessa onnistuttiin. Asuntotuotantokohteiden edellyttämät infrainvestoinnit toteutettiin oikea-aikaisesti paria merkitykseltään vähäistä poikkeusta lukuun ottamatta. Tätä toteumaa ei pystytty vahvistamaan ATO-mittarin avulla, sillä seurannalle kehitettyä laskentalogiikkaa ei olla saatu toimimaan. Näin ollen mittarin tavoitetasoa 360 ei pystytty osoittamaan. Asuntotuotannon ydinprosessityössä on tarkoitus kehittää vakioitu seurantamenetelmä asuntotuotanto-ohjelman ja katuinvestointien yhteensovittamisen onnistumisesta.

Ekologisesti kestävä kehityksen turvaaminen

Tavoitteen toteutumisen edellytyksenä oli, että kaikki mittarit saavutetaan. Tavoite toteutui.

- Kaikille Hiilineutraali Helsinki 2035 -ohjelman toimenpiteille määritellään mittarit ja niiden tavoitetasot.

Tavoite toteutui. Kaikille toimenpiteille on määritelty mittarit ja tavoitetasot. Tarkemmat tiedot toimenpiteistä ja niiden toteutumisesta löytyvät: ilmastovahti.hel.fi.

- Jalankulku-, pyöräily- ja joukkoliikennematkojen yhteenlaskettu osuus kaikista matkoista kasvaa.

Tavoite toteutui. Kestävien kulkutapojen yhteenlaskettu osuus oli 79,7 prosenttia, ja viiden edellisen vuoden keskiarvo oli 77,6 prosenttia. Lähde: Helsingiläisten liikkumistottumukset 2020-kyselytutkimus.

- Valmistellaan A-energiatehokkuusluokka-vaatimuksen sisällyttäminen asuinkeuhkotonttien varaus- ja luovutusehtoihin.

Tavoite toteutui. A-energiatehokkuusluokkaa koskevat vaatimukset on sisällytetty vuoden aikana vireille tulleisiin tontinluovutuskilpailuihin, jolla pyritään saamaan kokemuksia vaatimuksen vaikutuksista tonttien haluttavuuteen ja suunnitteluratkaisuihin. A-energiatehokkuusluokkaa koskeva vaatimus on sisällytetty vuoden loppupuolella päätöksentekoon tulleen asuntotonttien yleisen varauskierroksen ehtoihin.

- Kaikkien kaupungin hallinnoimien vuonna 2020 alkavien uudisrakennushankkeiden suunnittelussa on E-luku 20 prosenttia kansallisia rakentamismääräyksiä pienempi (toimitilat ja palvelurakennukset).

Tavoite toteutui. Kaikissa vuonna 2020 käynnistyneissä uudisrakennushankkeissa on E-lukutavoitteeksi asetettu 20 prosenttia kansallista määrätasoa pienempi E-luku. Osassa päästy tätä parempaan.

- Kaikkien vuonna 2020 alkavien kaupungin hallinnoimien korjausrakennushankkeiden suunnittelu energiatehokkuuden osalta siten, että rakennuksen energiantarve on enintään 80 prosenttia kyseisen rakennusluokan energiankulutusta koskevista vaatimuksista (ympäristöministeriön asetus 4/13).

Tavoite toteutui. Kaikissa vuonna 2020 käynnistyneissä perusparannushankkeissa on asetettu tavoitteeksi vähintään, että E-luku perusparannuksen jälkeen on 0,7 x E-luku ennen perusparannusta.

- Kaikkien kaupungin hallinnoimien vuonna 2020 alkavien hankkeiden rakennukset suunnitellaan A-energialuokkatason mukaisiksi (uudisrakentaminen, asuinkeuhkotontit).

Tavoite toteutui. Tähän mennessä käynnistynyt 15 uudisrakentamishankkeen suunnittelu, joiden E-luokka rakennusluovutusehdossa on A.

- Helsingin katu- ja puistorakentamisessa muodostuvista maa-aineksista vähintään 80 prosenttia hyötykäytetään.

Tavoite toteutui. Helsingin rakennushankkeissa muodostuneista kaivumaista ja kiviaineksista hyötykäytettiin toimialan infrahankkeissa 89 prosentissa (856 129 m³). Loput toimitettiin ulkopuolisille vastaanottajille (107 163 m³). Merkittävä Hernesaaren itärannan esirakentamisurakka meritäyttöineen käynnistyi. Vuosaaren väyläurakassa muodostuvat louheet hyötykäytetään Hernesaaren meritäyttöissä.

Asiakaskokemuksen parantaminen

Edellytyksenä oli, että kaikki mittarit saavutetaan, tavoite toteutui.

- Ulkoilmatapahtumien tapahtuma-aluevuokrauksen läpimenoaika (mediaani viisi arkipäivää).

Tavoite toteutui. Läpimenoajan mediaani oli 4,0.

- Asiakaspalautteeseen vastaaminen tavoiteajassa (viisi arkipäivää).

Tavoite toteutui. Käsittelyaika 4,1 päivää 94 prosentissa palautteissa.

Tilojen ja alueiden monipuolinen ja tehokas käyttö

- Tyhjen tilojen osuus enintään 4 prosenttia

Tavoite toteutui. Tyhjen tilojen vaajakäyttöaste vuonna 2020 oli 2,8 prosenttia.

Määrä- ja taloustavoitteet

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritavoitteet			
Vapautuvien vuokra-asuntojen markkinointiaika, keskiarvo enintään arkipäivää	5	4,6	0
Maanmittaustoimintaan liittyvien keskeisten palvelujen toimitusaika enintään, keskiarvo arkipäivää	19	19	0
Ulkoiset maanvuokrat, milj. euroa, vähintään	230	238	8
Kaupungin tuella rakennettujen hissien määrä, kpl	60	19	-41
Geoteknisestä suunnittelusta johtuvia, yli 0,5 milj. euron vahinkoja ei toteudu pohja- ja kalliorakentamisessa, vahinkojen määrä, kpl	0	0	0
Rekisteröityjä kiinteistöjä ja rasitteita	650	656	6
Uudisrakennusmittauksia	650	899	249
Pysäköinnin valvontatapahtumat	1 300 000	1 159 566	-140 434
Rakennusvalvonnan lupahakemusten keskimääräinen käsittelyaika, päivää	60	47	-13
Ympäristönsuojelussa tehdään suunnitelmalliseen valvontaan kuuluvia tarkastuksia vähintään	500	430	-70
Elintarviketurvallisuudessa tehdään suunnitelmalliseen valvontaan kuuluvia tarkastuksia vähintään	3 000	2 334	-666
Ympäristöterveydessä tehdään suunnitelmalliseen valvontaan kuuluvia tarkastuksia vähintään	750	569	-181
Tehokkuus/taloudellisuus			
Ulkovalaistuksen energian kulutus, kWh/asukas	65,1	65,0	0
Toiminnan laajuustiedot			
Kaavoituksen mahdollistamat uudet asunnot (kpl)	7 000	7 000	0
Kaavoitettu kokonaiskerrosala (k-m ² 5 vuoden keskiarvo)	1 400 000	1 400 000	0
Suunnitellut baana- ja pyöräilyn pääväyläkilometrit (km)	15	5,3	-10
Suunniteltujen/rakennettujen pyöräpysäköintipaikkojen lkm	900	544	-356

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Katutyöluvut	6 500	7 359	859
Pysäköintivirhemaksut ja -huomautukset, kpl	180 000	140 051	-39 949
Ylläpidettävä katuala, ha	2 130	2 132	2
Ylläpidettävät sillat, m ²	337 000	333 410	-3 590
Yleiset käymälät, kpl	50	50	0
Uudelleen päällystetty katuala, ha	41	40	-1
Rakennetut puistot, ha	943	937	-6
Pellot ja niityt, ha	1 045	1 070	25
Metsäiset alueet, ha	4 655	4 632	-23
Katuvihreä, ha	500	507	7
Rakennusvalvonnan lupapäätökset, kpl	3 000	2 892	-108
Myönnettyissä rakennusluvissa kerrosalaa yhteensä, m ²	730 000	844 366	114 366
Myönnettyissä luvissa asuntoja, kpl	6 000	6 370	370
Valmistuneet asunnot, kpl	6 800	7 280	480
Resurssit			
Henkilöstön määrä (koko kaupunkiympäristön toimiala)	1 580	1 512	-68
Tilojen kokonaispinta-ala (koko kaupunkiympäristön toimiala)	32 346	32 900	554
Tilojen pinta-alamäärä suhteessa asiakasmäärään	0,81	0,99	0,18
Yksikkökustannusten kehitys			
Kaupunkimittauspalvelut muunnettu suorite	146,34	127,87	-18,47
Pysäköinninvalvontatapahtumaindeksi kpl	7,18	4,58	-2,60
Asumisoikeushakemusten käsittelykulu (ulkokuntalaisen hakemukset)	7,95	7,20	-0,75
Kustannukset / kaavoitettu asuntokerrosala + varattujen asuntontonttien kerrosala	34,73	36,97	2,24
Katujen ylläpitoon liittyvät käyttömenot / m ²	2,79	2,65	-0,14
Puistojen ylläpitoon liittyvät käyttömenot / m ²	2,09	2,04	-0,05
Käyttömenot / Rakennusvalvonta-asioiden suoritteet	763,28	641,02	-122,26

Tuottavuus (2018 = 100)	TA 2020	2020	2019	2018
Tuottavuus	101,0	101,0	100,5	100

Tilankäytön tehokkuus	TA 2020	2020	2019	2018
Tilojen kokonaispinta-ala (koko kaupunkiympäristön toimiala)	32 346	32 900	37 705	39 462
Tilojen pinta-alamäärä suhteessa asiakasmäärään	0,81	0,99	0,96	0,97

Helsingin yleiskaavan toteuttamishojelman toimenpiteitä edistettiin. Bulevardisuunnittelu pikaraitiotieineen siirtyi tavoitteen mukaisesti asemakaavoitukseen ja liikennesuunnitteluun Vihdin- ja Tuusulanbulevardien osalta. Täydennysrakentamisen edistäminen on edennyt suunnitelman mukaisesti. Yleiskaavan 2016 toteuttamishojelman täydennysrakentamisen painopistealueista viisi, eli Malmi, Malminkartano-Kannelmäki sekä Mellunmäki-Kontula valikoituivat kaupunkiuidustuskohteiksi. Asemaseutujen täydennysrakentamisen painopistealueita olivat Pukinmäki, Tapanila ja Puistola.

Laajasalon ratikkakorttelin tarkistettu asemakaava hyväksyttiin lautakunnassa. Kruunusillat-raitiotien päätepysäkin läheisyyteen Laajasaloon rakennetaan Suomen ensimmäinen raitiovaunuarikon ja asumisen yhdistävä hybridi. Meri-Rastilan länsiosan tarkistettu asemakaava hyväksyttiin lautakunnassa, ja Meri-Rastilan itäosan asemakaava asetet-

tiin nähtäville. Ounasvaarantie 2 ja Pallaksentie 1 tarkistettu asemakaava hyväksyttiin lautakunnassa. Kaavaratkaisu mahdollistaa merkittävästi lisää uutta asuntokerrosalaa Mellunmäen keskustaan metroaseman viereen sekä suunnitellun pikaraitotielinjauksen (Raide-Jokeri II) varrelle.

Raide-Jokeriin ja Viikin-Malmin pikaraitiotiehen tukeutuen jatkuu Viikin-Pihlajiston alueen kokonaistarkastelu täydennyskaavoituksen pohjaksi. Viikin kaavarunkotyö käynnistettiin. Viikin Maakaarenkujan tarkistetun asemakaavan valmistuminen siirtyi keväälle 2021. Malmin keskustavisio merkittiin tiedoksi lautakunnassa. Keskustavisio on luonteeltaan mahdollisuuksia kartoittava taustaselvitys, joka toimii pohjana seuraavassa vaiheessa laadittaville Malmin keskustan suunnitteluperiaatteille. Pihlajiston kehittämisperiaatteiden laatiminen siirtyi vuodelle 2021. Raide-Jokerin ympäristöön laadittiin asemakaavanmuutokset Patolan kerrostalotonteille, Oulunkyläntori 1:lle ja viidelle Pakilantien varren tontille.

Huopalahdenportin (Mannerheimintie 172) tarkistettu asemakaava hyväksyttiin lautakunnassa. Tavoitteena on toteuttaa uusi, monipuolinen ja urbaani asuinalue Mannerheimintien varteen, joka tukeutuu nykyisiin, hyvin joukkoliikenneyhteyksiin, ja tulevan Vihdintien-Huopalahdentien kaupunkibulevardin varteen. Vihdintien bulevardikaupungin asemakaavoitus käynnistyi. Ensimmäisenä kaavoitetaan Haagan liikenneympyrän uudet liikenne- ja korttelijärjestelyt, Vihdintien katualue ja Pitäjänmäen sähköaseman korvaava sijainti. Munkkivuoren ostoskeskuksen asemakaavan muutos käynnistyi 02/2020. Ostoskeskusta kehitetään alueen liike- ja palvelukeskittymänä, jonka edustalle tulee pikaraitotien pysäkki. Tuusulanbulevardin kaavarunkotyötä jatkettiin monialaisella suunnittelulla ja selvitysten laatimisella.

Koivusaaren asemakaava hyväksyttiin lautakunnassa kesäkuussa ja tarkistettu asemakaava esitellään lautakunnalle maaliskuussa 2021. Kaavaratkaisu mahdollistaa uuden asunto- ja työpaikka-alueen rakentamisen Koivusaareen (n. 5 000 asukasta ja n. 3 300–4 000 työpaikkaa) uuden metroaseman ympärille. Suvilahden asemakaavoitus käynnistyi syksyllä 2020 ja ehdotus on tarkoitus saada lautakuntaan loppuvuodesta 2021. Kruunuvuorenrannan keskuskorttelin tarkistettu asemakaava hyväksyttiin lautakunnassa syyskuussa. Kaavaratkaisu mahdollistaa monipuoliset kaupalliset ja julkiset palvelut sekä viihtyisän ja vaihtelevan asuin ympäristön.

Toimitilakaavoja valmistellaan siten, että toimitilakaavavaranto ei vähene toimitila-alueilla ja keskustoissa ja työpaikkamäärä lisääntyy asukasmäärän suhteessa kaupunkistrategian mukaisesti. Keskeisimmät toimitilahankkeet ovat Marian kasvuyrityskampus, Jätkäsaaren Palvelukorttelit, Kauppamylyntie, Itäkeskuksen Jokerikortteli, Vallisaari ja Kuninkaansaari, Lämpökuja, Meri-Rastilan länsiosa ja Bulevardi 31, joiden tarkistetuissa asemakaavoissa on uutta toimitilarakentamista yhteensä noin 324 000 k-m².

Hiilineutraali Helsinki 2035 -päästövähennysohjelmaa toteutettiin suunnitelman mukaan ja edistyminen dokumentoitiin julkiseen seurantatyökaluun Ilmastovahtiin. Vuoden 2019 ympäristöraportin mukaan Helsingin kasvihuonekaasupäästöt vähenivät 26 prosenttia verrattuna vuoden 1990 tasoon. Vuoden 2020 kasvihuonekaasulaskenta valmistuu toukokuussa 2021. Eräs merkittävimmistä yksittäisistä HNH2035-ohjelman toimenpiteistä, Energiarenessanssi-ohjelma on valmis ja sen toteuttaminen käynnistyy vuoden 2021 alkupuolella.

Puistojen uudisrakentamisen suunnittelu keskittyi asuntotuotantokohteiden puistohankkeisiin suurpiireissä erityisesti keskisen, koillisen ja itäisen suurpiirin alueilla. Asuinalueilla suunniteltiin aluesuunnitelmiin pohjautuen viher- ja virkistysalueiden peruskorjauksia. Suunnitelmat valmistuivat muun muassa Leikkipuisto Traktorin, Maatullinpuiston, Oulunkylän siirtolapuutarhan, Kiertotähden viljelypalstojen, Longinojanpuiston, Uutelan koira-aitauksen, ja Tuomarinkylän ratsastuskenttien ympäristön osalta.

Valaistuksen suunnitteluohjetta päivitettiin laajasti. Helsinki LED -projekti eteni suunnitelman mukaisesti. Vuoden aikana saneerattiin 34 kpl liikennevaloristeyttä ja uusia rakennettiin kaksi. Nopeuskameravalvontapisteitä asennettiin yksitoista. Lisäksi sähköistettiin kaupungin katuvaloverkosta seitsemän liikenteenlaskentapistettä. Kaupungin liikennevalojen tietoliikenneverkoston saneerauksen yleissuunnittelu käynnistyi.

Asuinalueiden tonttikaduilla otettiin käyttöön uudet pysäköintiperiaatteet, millä tehostetaan tonttikatujen talvihoitoa. Kahdelle alueelle (Lehtisaari, Konala) valmistui liikenteenohjaussuunnitelmat. Katajanokan osittaisvastuuhoitokokeilu jatkuu talvikauden 2020–2021 sisältäen lumen poiskuljetuksen sekä jalkakäytävien kevätpesun.

Pyöräliikenteen pienten toimenpiteiden rakennussuunnitelmia edistettiin noin 5 km katuosuudelta. Pyörätieyhdyden rakentamisen valmistelua tehtiin välillä Helsinginkatu – Runeberginkatu – Caloniuksenkatu ja rakentaminen alkaa vuoden 2021 alussa. Kadun on tarkoitus valmistua keväällä 2021. Kantakaupungin tavoiteverkon ja baanaverkon toteutumista edistettiin jatkamalla Itäbaanan liikenne- ja katusuunnittelua välillä Kulosaari-Itäkeskus.

Kaupungin tuella rakennettujen hissien määrä jäi tavoitteestaan. Hankkeet eivät ole käynnistyneet suunniteltuna ajankohtana, muun muassa Korona on vaikuttanut hankkeiden aikatauluihin.

Koronapandemia toi haasteita tapahtumallisuuden edistämiseen vuonna 2020. Toimialalla pyrittiin sujuvoittamaan tapahtumien lupahakemusten käsittelyä muuttuvien rajoitusten ja epidemiatilanteen vaihdellessa. Tämä tuki kokeilukulttuurin toteuttamista kaupunkiympäristössä. Esimerkkinä voidaan pitää Senaatintorilla järjestettyä keskustan elävöittämistäpahtumaa, joka näkyi jättiterassina oheistapahtumineen.

Asukasmäärän kasvu ja koronapandemian johdosta lisääntynyt ajan viettäminen asunnoissa on lisännyt muun muassa asumisterveyttä ja oleskelutiloja (koulut, päivähoitotilat, leikkipuistot ym.) koskevien valvontapalvelujen kysyntää. Pandemia ja resurssivaje ovat haastaneet toimintaa niin, ettei riittävän korkeatasoisia palveluita esimerkiksi käsitteilykojen suhteen ole kaikkien palveluiden osalta onnistuttu tuottamaan.

Ympäristön- ja vesiensuojelun sekä jätehuollon valvontaa toteutettiin riskiperusteisesti ympäristönsuojelun valvontasuunnitelman ja -ohjelman mukaisesti. Koronapandemiasta ja henkilöresurssien rajallisuudesta johtuen valvontaa ei voitu toteuttaa täysin tavoitteiden mukaisesti. Valvontaprosesseja kehitettiin muun muassa tehostamalla yhteistyötä alueiden käytön valvonnan kanssa sekä käynnistettiin yhteistyökoukukset rakennusvalvonnan kanssa.

Osallistavan budjetoinnin ensimmäisen kierroksen hankkeiden toteutus eteni erinomaisesti. Kaikki hankkeet ovat käynnissä ja 20 hanketta valmistui vuoden 2020 loppuun mennessä. Viimeiset yhdeksän hanketta valmistuvat alkuvuodesta 2021 tai viimeistään kesän 2021 aikana. Lisäksi toimiala osallistui aktiivisesti kaupunkitasoisen osallistuvan budjetoinnin prosessin kehittämiseen ja toisen kierroksen ideoiden jatkotyöstämiseen.

Katutöiden haittojen vähentäminen -hanke eteni vuoden 2020 aikana lähes suunnitelmallisesti, tosin koronaepidemia vaikeutti hankkeen edellyttämää vuorovaikutusta jossain määrin. Aalto-yliopiston tutkimushanke valmistui jo alkuvuodesta ja tulokset julkaistiin webinaarissa toukokuussa 2020. Tutkimushankkeen jatkotoimenpiteinä käynnistyivät kaksi kehitysvaihepilottia ja yksi diplomityö sekä pohjaolosuhteiden tutkimuskokeilu.

Staran kanssa solmitulla kolmivuotisella sopimuksella 2019–2021 Itä-Helsingin ylläpidon alueurakassa tähdätään tuottavuuden tehostamiseen. Ylläpidon urakoita tehostetaan sopimusasiakirjoja, urakanhallintaa ja valvontaa kehittämällä.

Toimialalta osallistuttiin kiinteistöverotuksen pohjana käytettävien rakennus- ja kiinteistötietojen tarkistamiseksi ja edelleen parantamiseksi 1.9.2020 käynnistettyyn projektiin.

3 10 02 RAKENNUKSET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	538 205	0	538 205	547 912	9 707	0
Menot	-303 675	-223	-303 898	-300 087	3 811	0
Toimintakate	234 530	-223	234 307	247 825	13 517	0
Poistot	160 000	0	-160 000	148 282	11 717	0
Tilikauden tulos	74 531	-223	74 308	99 542	25 235	0

Käyttötalous

Rakennusten sitova toimintakate oli 234,3 miljoonaa euroa. Toteutunut toimintakate oli 247,8 miljoonaa euroa ylittäen toimintakatetavoitteen 13,5 miljoonalla eurolla.

Talousarvion mukainen tulotavoite oli 538,2 miljoonaa euroa. Tulojen toteuma oli yhteensä 547,9 miljoonaa euroa ylittäen talousarvion 9,7 miljoonalla eurolla. Myyntituotot toteutuivat noin 15,4 miljoonaa euroa budjetoitua suurempina johtuen KYMP-talon rakennuttamispalkkion arvioitua suuremmasta tuloutuksesta. Maksutuottoja kertyi noin 2,3 miljoonaa euroa budjetoitua enemmän johtuen Kaskon käyttäjäpalveluiden volyymien kasvusta. Vuokratuotot toteutuivat 6,2 miljoonaa euroa budjetoitua alhaisemmalla tasolla johtuen pääasiassa Koronan vuoksi myönnettyistä maksuvapautuksista. Valmistus omaan käyttöön tulot toteutuivat noin 2 miljoonaa euroa budjetoitua alhaisemmalla tasolla.

Koronan vaikutukset

Helsingin kaupunki päätti, että COVID-19-viruksen aiheuttaman poikkeustilanteen vuoksi kaupungin vuokralle antamien liikehuoneistojen ja muiden liiketilojen vuokrien maksu voitiin tarvittaessa keskeyttää huhti-, touko- ja kesäkuun 2020 ajaksi. Näinä kuukausina erääntyneet vuokrat maksetaan erikseen sovittavan 12 kuukauden maksuaikataulun mukaisesti. Tekninen johtaja teki lisäksi päätöksen, että eräistä liikehuoneistoista perittävistä vuokrista myönnetään vapautus kolmeksi kuukaudeksi 1.4.–30.6.2020. Vapautus koski yritysvuokralaisia, joiden toimialana on ravintolat ym. ruokapalvelu, myymälät, taide-, musiikki- ja tapahtumatoiminta sekä ohjelma- ja juhlapalvelut, liike-elämän palveluista yritysautomo- sekä kasvupalvelut ja muu uutta yrittäjyyttä edistävä toiminta, kampaamot, kauneushoitolat sekä liikunta- ja terveyspalvelut (ml. hieronta ja fysioterapia). Tämän lisäksi kansliapäällikön päätöksellä 17.6.2020 päätettiin myöntää pyynnöstä 3 kk maksuaikaa 1.7.–30.9.2020 erääntyviin liikehuoneistojen, muiden liiketilojen tai toripaikkojen vuokriin. Maksujärjestelyn aikana vuokriin ei kerry korkoa. Koronan vaikutus ja kolmen kuukauden vuokravapautukset yli 400 yritykselle pienensivät vuokratuloja noin 7,3 miljoonalla eurolla.

Tukutorilla on yhteensä noin 900 vuokrasopimusta yritysten kanssa, jotka toimivat pääsääntöisesti elintarvikealalla. Kolmen kuukauden vuokravapautuksen vaikutus tuloihin oli noin 1,6 miljoonaa euroa.

Määrä- ja taloustavoitteet

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritetavoitteet			
Tyhjien tilojen osuus tilakannasta enintään, prosenttia	4	2,8	-1,2
Uudisrakennukset ja peruskorj., m ²	116 550	143 882	27 332
Tehokkuus/taloudellisuus			
Kaupungin palvelurakennusten sääkorjattu lämpöenergian kulutus, kWh/brm ² /v	144,3	220,0	75,7
Toiminnan laajuustiedot			
Tiloja vuokrauksessa, m ²	2 770 000	2 925 000	155 000
Tiloja ylläpidossa, m ²	1 895 000	1 830 500	-64 500
Yksikkökustannusten kehitys			
Tyhjien tilojen kustannus m ² (suoraan omistettut neliöt)	3,27	2,06	-1,21

Tuottavuus (2018 = 100)	TA2020	2020	2019	2018
Toimitilojen ylläpidon yksikkökustannukset/m ²	2,00	1,70	1,97	1,94
Tuottavuuden toteutuminen	101,0	101,0	100,5	100,0

Toimitilastrategia (entinen kiinteistöstrategia) hyväksyttiin kaupunginhallituksessa kesäkuussa 2020. Toteutuksen ensimmäisessä vaiheessa käynnistyi Rakennukset ja yleiset alueet -palvelukokonaisuuden organisaatiouudistus, joka mahdollistaa toimitilojen hallinnassa prosessimaisen, asiakaslähtöisen ja kustannustehokkaamman toiminnan. Lisäksi toimitilastrategian toimeenpanon osalta jatkettiin toimitilatalouden sisäisen vuokramallin uudistamista ottaen huomioon toimitilastrategian tavoitteet.

Tilojen vajaakäyttöaste oli 2,8 prosenttia, mikä on poikkeuksellisen alhainen taso. Tyhjien ja kaupungin omana käyttöön kuulumattomien vuokrattujen rakennusten arvottaminen toteutettiin vuonna 2020. Toimitilastrategian valmistuttua kehitettiin kaupungin sisäinen prosessi tiloista luopumiseen.

Energiatalouteen ja hiilijalanjälkeen vaikuttavat ohjeistukset on otettu osaksi tilahankkeiden suunnittelun ohjausta sekä järjestelmien kehittämisessä. Hankkeissa tavoitteet on asetettu kaupungin linjausten mukaisesti vaativalle tasolle ja aikaisempaa vaativampi palvelu- ja asuinrakentamisen elinkaarisuunnittelun puitesopimus on astunut voimaan. Kiertotalouden edistämiseen liittyvät purkuohjeet palvelurakennusten purkamiseen valmistuivat. Aurinkosähköinvestoinnit eivät edenneet suunnitelmien mukaisesti, koska useissa potentiaalisissa kohteissa katon kantavuusselvitys paljasti, että kantavuus ei ollut riittävä aurinkosähköjärjestelmän asentamiseen. Kesällä liitettiin valtakunnalliseen päästöttömien työmaiden green deal -sopimukseen.

3 10 03 ASUNTOTUOTANTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	23 900	0	23 900	19 999	-3 901	0
Menot	-19 481	-70	-19 551	-14 876	4 675	0
Toimintakate	4 419	-70	4 349	5 123	774	0
Poistot	45	0	-45	10	35	0
Tilikauden tulos	4 374	-70	4 304	5 113	809	0

Käyttötalous

Asuntotuotannon sitova toimintakatetavoite oli talousarviossa 4,3 miljoonaa euroa ja toteuma 5,1 miljoonaa euroa, mikä ylitti toimintakatetavoitteen 0,8 miljoonalla eurolla. Toimintakatteen ylitys on esitetty kirjattavaksi asuntotuotantorahastoon.

Asuntotuotannon tulot kertyvät rakennuttamispalkkioista. Vuodelle 2020 oli budjetoitu palkkioita 23,9 miljoonaa euroa, joista toteutui 20 miljoonaa euroa.

Käyttömenojen toteuma oli yhteensä noin 14,9 miljoonaa euroa, alittaen talousarvion noin 4,7 miljoonalla eurolla. Henkilöstökulut toteutuivat noin 0,8 miljoonaa euroa pienempinä ja palveluiden ostoista säästyi noin 1,3 miljoonaa euroa. Vastikkeiden kasvusta johtuen vuokramenot ylittyivät noin 0,3 miljoonalla eurolla. Aineet, tarvikkeet ja tavarat sekä muut toimintakulut toteutuivat noin 2,9 miljoonaa euroa pienempinä, johtuen muun muassa lainojen korkomenojen alituksesta.

Koronan vaikutukset

Hitas-asuntokaupoissa myyntiajat ovat pidentyneet. Koronan aiheuttama epävarmuus talouden näkymissä näkyy varovaisuuden lisääntymisenä asuntokaupoissa. Riskinä on tunnistettu asuntojen myyntiaikojen mahdollinen pitkityminen ja sitä kautta johtuva vastikemaksujen kasvu. Myymättömien asuntojen vastikkeiden lisäys oli 0,052 miljoonaa euroa.

Määrä- ja taloustavoitteet

Vuonna 2020 käynnistettiin 1 551 uudisasunnon rakentaminen. Lisäksi käynnistettiin 785 Helsingin kaupungin asunnot Oy:n omistaman asunnon peruskorjaus. Uusien asuinalueiden identiteettiä vahvistettiin ohjaamalla suunnittelijoita luomaan kullekin uudelle alueelle omaleimaista arkkitehtuuria yhteistyössä alueryhmien kanssa. Täydennysrakentamisella eheytetään kaupunkirakennetta ja varmistetaan palveluiden edellyttämää väestöpohjaa esikaupunkialueilla sekä ehkäistään segregatiota. Uudisasunnoista 571 on ARA-vuokra-asuntoja, 673 asumisoikeusasuntoja ja 307 Hitas-asuntoja.

Asuntotuotannon kaikki vuonna 2020 suunnitteluvaiheen alkavat uudet asuinhankeet suunniteltiin A-energialuokkaan luokkaan (rakennuslupavaihe, uudisrakentaminen, asuinkeuhkotalot). Aurinkopaneeleja ja sähköautopaikkoja toteutettiin kaikissa niissä kohteissa, joissa se on mahdollista.

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritetavoitteet			
ARA-tuotanto: käynnistyspäätöksiä, asuntoja, kpl	1 199	1 244	45
Muu uudistuotanto: käynnistyspäätöksiä, asuntoja, kpl	301	307	6
Uudistuotanto yhteensä: käynnistyspäätöksiä, asuntoja, kpl	1 500	1 551	51
Peruskorjaus: käynnistyspäätöksiä, asuntoja, kpl	826	785	-41

Tuottavuus (2018 = 100)	TA2020	2020	2019	2018
Hankesuunnitelmat/tuotantotavoite (prosenttia) (saadaan vertailuluku)	106	71	106	54
Asuntoa / keskimääräinen henkilöstömäärä (saadaan vertailuluku)	30	30	31	36
Tuottavuuden toteutuminen	101,0	101,0	100,5	100,0

Yksikkökustannusten kehitys	TA2020	2020	2019	2018
Uudisasunto €/kpl	8 015	9 591	7 928	7 842

3 10 04 HELSINGIN SEUDUN LIIKENNE JA HELSINGIN SEUDUN YMPÄRISTÖPALVELUT -KUNTAYHTYMIEN MAKSUOSUUDET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-203 070	0	-203 070	-194 310	8 760	0
Toimintakate	-203 070	0	-203 070	-194 310	8 760	0
Tilikauden tulos	-203 070	0	-203 070	-194 310	8 760	0

Vuonna 2020 Helsingin seudun liikenne (HSL) –kuntayhtymän maksuosuuden toteuma oli 192,2 miljoonaa euroa ja Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY) –kuntayhtymän maksuosuuden 2,1 miljoonaa euroa.

Talousarviossa HSL:n maksuosuuden määrärahan mitoitustavoite perustui HSL:n keväällä 2019 laatimaan, alustavan toiminta- ja taloussuunnitelman 2020-2022 mukaiseen maksuosuusarvioon ja toteuma oli HSL:n hallituksen 29.10.2019 hyväksymän, tarkentuneen toiminta- ja taloussuunnitelman mukainen maksuosuus vuodelle 2020. Siten käyttämättä jäi 8,8 miljoonaa euroa. Maksuosuuksilla katetaan kullekin kunnalle kohdistettujen kulujen ja tuottojen erotus.

HSY:n perussopimuksen mukaan kuntayhtymä rahoittaa toimintakulunsa vesihuolto- ja jätehuoltotoimintojen maksuilla, kuntaosuuksilla ja muilla tuloilla. Kuntayhtymä perii jäsenkunniltaan maksuosuudet muista kuin vesihuollon tai jätehuollon tehtävistä aiheutuvista kustannuksista.

3 10 05 PELASTUSLAITOS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	16 000	0	16 000	18 303	2 303	0
Menot	-58 737	0	-58 737	-57 541	1 196	0
Toimintakate	-42 737	0	-42 737	-39 239	3 498	0
Poistot	2 087	0	-2 087	2 393	-306	0
Tilikauden tulos	-44 824	0	-44 824	-41 631	3 192	0

Määrä- ja taloustavoitteet

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritettavatavoitteet			
Turvallisuuspisteet	8 000	8 518	518
Ensihoidon tavoittamisviive on enintään 8 minuuttia vähintään 70 %:ssa kiireellisyysluokkien A ja B tehtävistä.	70	59	-11
I-riskialueella pelastustoiminnan keskimääräinen lähtö- ja ajoaika kohteeseen ensimmäisellä 1+3 vahvuksella yksiköllä on enintään 6 minuuttia vähintään 50 %:ssa tehtävistä.	50	55	5

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Maallikoiden havaitsemista kammioväriinapotilaista selviytyy vähintään 32 prosenttia.	32	69	37
Täydennyskoulutuksen määrä on vähintään sama kuin vuonna 2018	100	92	-8
Sairauspoissaolot VATU-menettelyt toteutuvat	100	100	0
Tulosbudjetti ei ylitä	100	100	0
Tehokkuus/taloudellisuus			
Kaukolämmön kulutus (2010=100)	87	87	0
Sähkön kulutus (2010=100)	87	87	0
Toiminnan laajuustiedot			
Asukasluku	654 300	657 674	3 374
Palo- ja pelastustehtävät ilman ensivastetta	8 600	8 099	-501
Ensihoitotehtävät ensivaste mukaan lukien	63 630	56 608	-7 022
Resurssit			
Vakanssit vuoden lopussa	736	746	10
Palkansaajat keskimäärin tilikaudella	711	687	-24
Bruttokäyttömenot, 1 000 euroa	58737	57 541	-1 196
Nettokäyttömenot, 1 000 euroa	42737	39 239	-3 498

Tuottavuus (2016=100)	TA 2020	2020	2019	2018
Bruttokäyttömenot, euroa/asukas	89,8	87,5	83,4	81,3
Nettokäyttömenot, euroa/asukas	60,7	59,7	60,7	55,8
Tuottavuusindeksi (2018=100)	84,1	0,0	92,5	100,0
Pelastustoimen bruttokäyttömenot euroa/asukas	69,5	0,0	64,9	63,6
Ensihoitopalvelun bruttokäyttömenot euroa/asukas	20,3	0,0	18,5	17,7
Ensihoitopalvelun bruttokäyttömenot euroa/asukas sis.poistot	21,7	0,0	20,2	19,0

Tilankäytön tehokkuus	TA 2020	2020	2019	2018
Tilojen kokonaispinta-ala htm ²	181 124	181 124	180 222	176 716
Tilojen pinta-alamäärä (htm ²) suhteessa asiakasmäärään	0,3	0,3	0,3	0,3
Vuokrakustannukset, 1 000 euroa/vuosi	7 731	7 330	7 234,0	6 907
Toimipaikkojen määrä	10	10	10,0	10

Pelastuslaitoksen bruttokäyttömenot ilman poistoja olivat 87,5 euroa per asukas, kasvaen 5 prosenttia vuodesta 2019. Pelastustoimen käyttömenot olivat 68,1 euroa ja ensihoitopalvelu 19,4 euroa. Pelastuslaitoksen ja samalla pelastustoimen toimintakate oli 59,7 euroa ja tilikauden tulos poistot mukaan lukien 59,50 euroa per asukas. Ensihoitopalvelun kokonaiskustannus ensivaste ja poistot mukaan lukien oli 21,0 euroa asukasta kohden ja nettotulos nolla euroa, koska pelastuslaitos tuottaa palvelun omakustannuseriaatteella.

Irtaimen omaisuuden investointimäärärahojen käyttö toteutui budjetoidusti. Merkittäviä hankintoja olivat ensihoidon monitori-defibrillaattorit sekä öljyntorjunnan Kala-luokan kuljetuslautta ja kolme D-luokan työvenettä.

Sitovista tavoitteista turvallisuuspistekertymä ylitti tavoitteen 6 prosenttia. Pelastustoiminnan toimintavalmius ylitti vähimmäistavoitteen 5 prosenttiyksikköä. Sen sijaan ensihoitopalvelussa tavoittamisviive alitti tavoitteen 11 prosenttiyksikköä. Covid-19 potilaan hoidon jälkeen ensihoitoyksiköille joudutaan tekemään sisäpesu, jonka vuoksi yksikkö on pois hälytysvalmiudesta 30-60 minuuttia. Tämä lisää potilaan tavoittamisviivettä, koska korvaava yksikkö samanaikaiseen tehtävään tulee kauempaa. Tavoittamisviiveen korjaamiseksi vuodelle 2021 lisätään ensihoidon valmiutta.

Pelastuslaitoksen kokonaistuottavuus oli samalla tasolla kuin vuonna 2019.

Sitovat toiminnan tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Onnettomuuksia ehkäistään lisäämällä kaupunkilaisten ja Helsingissä toimivien tahojen kykyä estää onnettomuuksia ja rajoittaa niiden vaikutuksia. Tavoitetta mitataan turvallisuuspisteillä. Tavoitteena on vähintään 8000 turvallisuuspistettä.

Tavoite toteutui. Tulos oli 8518 pistettä.

- Pelastustoiminnan toimintavalmius on riittävä ja tarkoituksenmukainen. Tavoitetta mitataan pelastustoiminnan keskimääräisellä lähtö- ja ajoajalla kohteeseen riskiluokan määrittävissä onnettomuustyypeissä.

Tavoite toteutui. Keskimääräinen lähtö- ja ajoaika kohteeseen oli enintään 6 minuuttia 55 prosentissa tehtävistä.

- Kiireellinen ensihoito toteutuu tilaajan vaatimusten mukaisesti. Tavoitetta mitataan ensihoidon tavoittamisviiveellä A- ja B-tehtävissä. Viiveen tulisi olla enintään 8 minuuttia vähintään 70 prosentissa tehtävistä. Lisäksi maallikoiden havaitsemien kammiovärinäpotilaiden selviytymisen tulisi olla vähintään 32 prosenttia.

Tavoitteet toteutuivat osittain. Kammiovärinäpotilainen selviytymisaste oli 69 prosenttia. Sen sijaan tavoittamisviive oli 59 prosenttia ja alitti tavoitteen 11 prosenttiyksikköä. Ensihoidon tehtävämäärä on kasvanut merkittävästi viime vuosina, mutta Korona-pandemia on laskenut tehtävämäärää vuonna 2020. Covid-19 potilaan hoidon jälkeen ensihoitoyksiköille joudutaan tekemään sisäpesu, jonka vuoksi yksikkö on pois hälytysvalmiudesta 30-60 minuuttia. Tämä lisää potilaan tavoittamisviivettä, koska korvaava yksikkö samanaikaiseen tehtävään tulee kauempaa. Vuodelle 2021 lisätään ensihoidon valmiutta.

- Henkilöstön osaaminen kehittyy jatkuvasti. Tavoitetta mitataan täydennyskoulutuksen määrällä, jonka pitäisi olla vähintään sama kuin vuonna 2019.

Tavoite ei toteutunut. Pandemian johdosta suunniteltuja koulutuksia jouduttiin peruuttamaan tai supistamaan. Erityisesti pelastustoiminnan käytännön koulutuksia ei ole ollut mahdollista korvata etäosallistumistekniikoilla. Suunniteltujen koulutusten toteutumisaste oli 77 prosenttia, kun se vuonna 2019 oli 85 prosenttia.

- Henkilöstön työkykyä edistetään jatkuvasti. Tavoitetta mitataan lyhyillä sairauspoissaoloilla sekä varhaisen tuen menettelyiden toteutumisella.

Tavoite toteutui. Lyhyet sairauspoissaolot olivat 0,71 prosenttia (0,91 prosenttia 2019) ja varhaisen tuen keskustelujen toteutumisaste oli 65 prosenttia (60 prosenttia).

- Pelastuslaitoksen toiminta on tuottavaa kaupungin kasvu ja palvelutarpeen muutokset huomioiden. Tavoitetta mitataan tulosbudjetin riittävyydellä.

Tavoite toteutui.

3 10 06 TUKI HKL – LIIKELAITOKSELLE

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-22 151	0	-22 151	-22 151	0	0
Toimintakate	-22 151	0	-22 151	-22 151	0	0
Tilikauden tulos	-22 151	0	-22 151	-22 151	0	0

HKL:lle maksettavalla tuella katetaan ne menot, joita HKL ei pysty laskuttamaan HSL:ltä tai muulta taholta. Vuonna 2020 tukea maksettiin 22,2 miljoonaa euroa. Tukea tarvitaan esimerkiksi HKL:n infrainvestointien pääomakulujen kattamiseen, koska HSL maksaa HKL:lle pääomakuluista vain 50 prosenttia. Lisäksi tuella katetaan mm. liityntäpysäköinnin ja kaupunkipyöriin liittyviä menoja.

Liikenneliikelaitos (HKL)

Määrä- ja taloustavoitteet

1 000 euroa	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Tuloskehitys			
Liikevaihto	223 599	212 935	-10 664
Liikelyijäämä/alijäämä	32 223	36 451	4 228
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	0	2 790	2 790
Varsinaisen toiminnan rahavirta	50 302	52 120	1 818
Investointien rahavirta	-196 035	-132 775	63 260
Rahoituksen rahavirta	145 733	80 655	-65 078
Vaikutus maksuvalmiuteen	0	0	0
Peruspääoman tuotto (9 prosenttia)	8 442	8 442	0
Infran korkotulo	19 465	18 701	-764
Tuki kaupungilta	-22 151	-22 151	0
Netto	5 756	4 992	-764
Pitkäaikaisen vieraan pääoman lisäys (netto)	10 790	-9 210	-20 000
Pitkäaikaisen vieraan pääoman korko	2 836	2 417	-419

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritettavatavoitteet			
Paikkakilometrit			
Raitioliikenne, miljoonaa	734	751	17
Metrolinnoitus, miljoonaa	3 513	3 430	-83
Yhteensä, miljoonaa	4 247	4 182	-65
Toiminnan laajuustiedot			
Liikevaihto, miljoonaa euroa	224	213	-11
Liikevaihto/henkilö, 1 000 euroa	164	166	2
Liikevaihdon muutos, prosenttia	5	3	-3
Resurssit			
Henkilöstö keskimäärin	1 363	1 283	-80
Tuottavuus (2018=100)			
Tuottavuus	93	98	5
Tilankäytön tehokkuuden mittari			
Toimistotilojen pinta-ala suhteessa toimistotilojen henkilömäärään, m ² /hlö	26	26	0
Yksikkökustannusten kehitys			
Paikkakilometrikustannus, €/paikkakilometri	0,059	0,056	-0,003

Raitioliikenteessä tehtiin 34,9 miljoonaa matkaa ja metrolinnoituksessa 60,4 miljoonaa matkaa vuonna 2020. Raitioliikenteessä matkat vähenivät 39 prosenttia ja metrolinnoituksessa 35 prosenttia edellisvuodesta.

Maailmanlaajuinen koronaviruspandemia vaikutti maaliskuusta alkaen merkittävästi matkustajamääriin ja HKL:n toimintaan. Helsingin seudun liikenne (HSL) -kuntayhtymän päätösten mukaisesti metro- ja raitioliikenteen tarjontaa supistettiin keväällä. HKL toteutti lukuisia oman henkilöstön ja matkustajien terveyttä varmistavia toimenpiteitä. HKL sopeutti myös toimintamenoja vuoden 2020 aikana.

HKL:n organisaation kehittämistä valmisteltiin alkuvuonna liittyen omaisuudenhallinta- ja rakennuttamistehtäviin, infran kunnossapitoon ja liikennöinnin esihenkilötyöhön. Organisaatiomuutokset astuivat voimaan syksyllä 2020.

HKL:n johtokunta jätti kokouksessaan 13.9.2018 HSL:lle tarjoutumisen Raide-Jokerin ja kantakaupungin raitioliikenteen liikennöinnistä. HSL:n hallitus päätti toukokuussa 2020 käynnistää neuvottelut HKL:n kanssa Raide-Jokerin liikennöinnin käynnistämisestä ja kantakaupungin raitioliikenteen sopimuksen jatkamisesta. Neuvottelut jatkuvat vuonna 2021.

Kaupunkiraideliikennejärjestelmä on Helsingin seudulla laajenemassa voimakkaasti. Näkyvimpänä meneillään olevana hankkeena eteni allianssimallilla toteutettava Raide-Jokeri, jonka radan rakentaminen eteni vuoden 2020 aikana arvioitua nopeammin. Yksistään Raide-Jokeri tulee valmistuessaan kasvattamaan seudun raitiotieverkon pituutta noin 50 prosentilla. Myös Kruunusillat-hankkeen valmistelu eteni ja Kalasataman raitiotiehanke allianssikumppanit valittiin keväällä 2020 ja hankkeen kehitysvaihe käynnistyi.

Metron pitkän aikajänteen riittävän kapasiteetin ja luotettavuuden varmistavan hankkeen yleissuunnitelma valmistui. Vuonna 2021 työ jatkuu hankesuunnittelulla. Samanaikaisesti HKL valmistautuu länsimetron Matinkylä-Kivenlahti -vaiheen koeliikenteeseen ja aikanaan matkustajaliikenteen alkamiseen arviolta vuonna 2023.

Kaupunkipyöräpalvelun suosio jatkui koronaviruksesta huolimatta hyvänä ja vuoden 2020 lopussa palvelua päätettiin laajentaa koko Kehä III:n sisäpuoliseen Helsinkiin. Pyöräilyn edistämisen osalta valmisteltiin useita metro- ja rautatieasemien pyöräpysäköintien kehityshankkeita, joista suurimpana Helsingin päärautatieaseman alittavan pyörätunnelin yhteyteen tehtävä yli 1000 pyörän pyöräpysäköintilaitos.

Kaupunkiraideliikenteen laajentuessa yhä vahvemmin seudulliseksi Helsinki arvioi yhdessä naapurikaupunkien kanssa yhteisen organisoitumisen mahdollisuuksia. Ensi vaiheessa mahdolliselta vaikuttaa Helsingin ja Vantaan yhteinen kaupunkiraideliikenneyhtiö, jonka pohjana toimisi HKL ja joka hoitaisi myös Vantaan ratikkahankkeeseen liittyviä keskeisiä tehtäviä. Valmistelu jatkuu vuoden 2021 aikana. Päätöksen mahdollisesta HKL:n yhtiöittämisestä tekee kaupunginvaltuusto.

Helsingin käräjäoikeus antoi maaliskuun lopussa 2020 välipäätöksen metron automatisointia koskevien sopimusten purkaa koskevassa asiassa. Päätöksen mukaan HKL:llä oli oikeus purkaa sopimukset Siemensin kanssa metrovarikon laajennusosan automatisointisopimusta lukuun ottamatta. Käräjäoikeuden näkemyksen mukaan automatisointiprojektin viivästykset johtuivat Siemensin vastuulla olevista syistä. Käräjäoikeus jatkaa seuraavaksi taloudellisten vaatimusten käsittelyä vuoden 2021 aikana.

HKL:n tilikauden liikevaihto oli 212,9 (2019: 207,2) miljoonaa euroa. Liikevaihto muodostuu HSL:ltä laskutettavista liikennöintikorvauksista 100,6 (2019: 99,3) miljoonaa euroa ja infrakorvauksesta 77,0 (2019: 78,8) miljoonaa euroa sekä kaupungin infratuesta 22,2 (2019: 16,0) miljoonaa euroa ja muista myyntituotoista 13,2 (2019: 13,2) miljoonaa euroa.

Liikennöintikorvaustaso nosti uuden kaluston käyttöönoton myötä nousseet pääomakulut, jotka HSL korvaa HKL:lle osana liikennöintikorvausta. HKL sai myös edellisvuotta enemmän liikennöintibonuksia HSL:ltä. Kaupungin infratukea tarvittiin edellisvuotta enemmän kattamaan länsimetron vastikkeiden osuus ja kaupunkipyöräpalvelun nettomenot.

Liiketoiminnan muut tuotot olivat 18,0 (2019: 22,5) miljoonaa euroa. Liiketoiminnan muissa tuotoissa mainostulot olivat 5,1 miljoonaa euroa eli 3,4 miljoonaa euroa vuotta 2019 pienemmät. Vuokratulot olivat 7,8 miljoonaa euroa eli 0,8 miljoonaa euroa edellisvuotta vähemmän. Koronaepidemia on vaikuttanut mainos- ja vuokratulojen pientymiseen.

Kulut ennen liikeylijäämää olivat 199,8 (2019: 195,5) miljoonaa euroa eli 2,2 prosenttia edellisvuotta enemmän. Poistot nousivat edellisvuodesta 3,3 miljoonalla eurolla. Liiketoiminnan muut menot nousivat 1,0 miljoonalla eurolla, länsimetron vastikkeiden nousu oli 2,3 miljoonaa euroa. Muuten menojen nousu oli maltillista vuonna 2020 ja esimerkiksi henkilöstömenoja toteutui vuotta 2019 vähemmän.

Tulos rahoituserien jälkeen eli ylijäämä ennen varausten muutoksia oli 3,6 (2019: 6,6) miljoonaa euroa. Tulosta huononsi erityisesti mainostulojen suuri pudotus edellisvuodesta.

Poistoeron ja investointivarausten muutoksien jälkeen HKL:n tulos oli 2,8 (2019: 2,8) miljoonaa euroa.

HKL:n bruttoinvestoinnit olivat 145,9 (2019: 138,2) miljoonaa euroa ja nettoinvestoinnit 136,3 miljoonaa euroa. Raide-Jokeri -hankkeeseen saatu valtionosuus oli 9,6 miljoonaa euroa.

HKL toteuttaa myös Espoon osuuden Raide-Jokerista. HKL:n investoinneissa on mukana Espoon osuus Raide-Jokeri-investoinnista, jonka osalta HKL laskutti Espoolta myös edellisellä tilikaudella toteutuneita erä vuonna 2020. Espoon Raide-Jokerin netto-osuus investoinneissa on -12,2 miljoonaa euroa vuonna 2020, mikä vähentää HKL:n investointiteumaa vuonna 2020. Ilman Espoon Raide-Jokeri-osuutta HKL:n nettoinvestoinnit olivat 148,5 miljoonaa euroa vuonna 2020.

Suurin investointikohde olivat Helsingin Raide-Jokeri-infran maksut 84,8 miljoonaa euroa (brutto), Raide-Jokeriin saatiin valtionavusta 9,6 miljoonaa euroa. Raide-Jokerin varikon toteuma oli 6,9 miljoonaa euroa, Kruunusiltaojen 4,3 miljoonaa euroa ja Kalasataman radan 4,1 miljoonaa euroa. Uusien metrovaunujen maksueriä maksettiin 4,0 miljoonaa euroa.

HKL:n nettoinvestoinnit talousarviossa 2020 olivat 196,0 miljoonaa euroa. Investointikohteista Sörnäisten metroaseman peruskorjaus toteutui 9,1 miljoonaa euroa, Kalasataman raitiotiet 8,7 miljoonaa euroa ja metron käytönohjausjärjestelmän uudistaminen 7,3 miljoonaa euroa talousarviossa budjetoitua pienempänä vuonna 2020 investointien viivästyminen takia. Myös useat muut hankkeet viivästyivät talousarviossa suunnitellusta vuonna 2020.

HKL nosti uutta lainaa 60,0 miljoonaa euroa uusien raitio- ja metrovaunujen hankintaan.

Liikennelaitoksen taseen loppusumma oli 1 179,0 miljoonaa euroa 31.12.2020 (31.12.2019: 1 095,7 miljoonaa euroa). Omavaraisuusaste oli 40,1 prosenttia (2019: 42,8 prosenttia).

Sitovat toiminnan tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Tilikauden tulos vähintään nolla.

HKL saavutti tulostavoitteen. Tilikauden taloudellinen tulos oli 2,8 miljoonaa euroa.

- Asiakastyytyväisyys (liikennöitsijäarvosana) paranee vuodesta 2018 ja saavuttaa seuraavat tavoitetasot: raitioliikenne 4,03 ja metroliiikenne 4,05

Raitioliikenteen liikennöitsijäarvosana saavutti tavoitteen ollen 4,03 (tavoite 2020: 4,03; TP19: 4,04). Asiakkaiden tyytyväisyys on kuitenkin selvästi heikentynyt kevään tuloksista kaikilla liikennöitsijäarvosanan osa-alueilla lukuun ottamatta kuljettajien ajotapaa. Tulosta selittää se, että koronaviruksen vuoksi kuljettajien asiakaspalvelutehtävät lopetettiin. Myös asiakkaiden siisteysvaatimus on noussut koronapandemian tuoman poikkeustilanteen vuoksi.

Metroliiikenteen liikennöitsijäarvosana ylitti tavoitteen reilusti ja saavutti tason 4,15 (tavoite 2020: 4,05; TP19: 4,01). Asiakkaiden tyytyväisyys on jatkanut nousua ja on saavuttanut metron laajentumista edeltäneen tason. Ainoastaan asiakkaiden tyytyväisyys siisteyteen on laskenut keväästä vastaavasti kuten raitioliikenteessä.

Tutkimus jouduttiin toteuttamaan supistettuna koronapandemian tuoman poikkeustilanteen vuoksi ja otos on noin kolmannes normaalista, joten tulosten luotettavuus on aiempia vuosia heikompi.

- Liikennöinnin luotettavuus säilyy vuoden 2016 tasolla ja saavuttaa seuraavat tavoitetasot: raitioliikenne: 99,84 prosenttia, metroliiikenne: 99,84 prosenttia.

Liikenteen luotettavuustavoite 99,84 prosenttia toteutui molemmissa liikennöintimuodoissa. Metroliiikenteessä ajettiin 99,96 prosenttia (TP19: 99,87 prosenttia) ja raitioliikenteessä 99,93 prosenttia (TP19: 99,79 prosenttia) tilatuista lähdistä vuonna 2020.

Koronapandemian tuomassa poikkeustilanteessa ajettiin harvennettua liikennettä maaliskuusta alkaen. Tämä supistettu liikennetuotanto vapautti sekä kalusto- että kuljettajaresursseja ja mahdollisti siten erinomaisen liikennöinnin luotettavuuden.

Selvitys tuottavuuden toteutumisesta vuonna 2020:

HKL:n tuottavuusmittarin suoritteena käytetään raitio- ja metroliiikenteen paikkakilometrejä painotettuna liikennöinti- ja infrakorvauksilla. Panoksena mittarissa käytetään kokonaismenoja ennen liikeylijäämää.

HKL:n tuottavuusindeksi oli 98 vuonna 2020. Vuoden 2020 talousarviossa tavoite oli 93. Tuottavuustavoite toteutui.

4 Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	34 622	0	34 622	24 073	-10 549	-2 000
Menot	-267 523	-70	-267 593	-258 914	8 680	0
Toimintakate	-232 901	-70	-232 971	-234 841	-1 869	-2 000
Poistot	13 010	0	-13 010	14 214	-1 204	0
Tilikauden tulos	-245 911	-70	-245 981	-249 055	-3 074	-2 000

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala ylläpitää ja parantaa eri-ikäisten helsinkiläisten mahdollisuuksia henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin, sivistymiseen sekä aktiiviseen kansalaisuuteen ja tukee Helsingin elinvoimaisuutta.

Toimiala jakautuu neljään palvelukokonaisuuteen sekä toimialan hallintoon. Palvelukokonaisuudet ovat kulttuuripalvelukokonaisuus, liikuntapalvelukokonaisuus, nuorisopalvelukokonaisuus sekä kirjastopalvelukokonaisuus. Toimiala toimii kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan alaisuudessa ja lautakunnalla on kolme jaostoa, joita ovat kulttuuri- ja kirjastojaosto, liikuntajaosto ja nuorisajaosto.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla on kolme talousarviokohtaa: kulttuuri- ja vapaa-aika (talousarviokohta 4 10 01), kulttuurin laitosavustukset (talousarviokohta 4 10 02) ja liikunnan laitosavustukset (talousarviokohta 4 10 03).

4 10 01 KULTTUURI JA VAPAA-AIKA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	34 622	0	34 622	24 073	-10 549	-2 000
Menot	-228 572	-70	-228 642	-219 978	8 664	0
Toimintakate	-193 950	-70	-194 020	-195 906	-1 885	-2 000
Poistot	13 010	0	-13 010	14 214	-1 204	0
Tilikauden tulos	-206 960	-70	-207 030	-210 120	-3 090	-2 000

Käyttötalous

Toimialan tulot tilinpäätöksessä 2020 olivat 24,1 miljoonaa euroa ja menot 220,0 miljoonaa euroa. Talousarviokohdan sitovana tavoitteena on toimintakate, joka oli -195,9 miljoonaa euroa. Toimintakate toteutui 1,9 miljoonaa euroa talousarviota heikompana.

Koronapandemian vuoksi toimialan toimipaikat olivat kiinni tai rajoitetusti auki suurimman osan vuodesta. Tämä heikensi toimialan tulokertymää noin 9,5 miljoonaa euroa. Tulonmenetykset koostuivat mm. pääsylippu- ja muista myyntituloista sekä vuokratuloista. Korona lisäsi toimintamenoja 3,2 miljoonaa euroa johtuen taiteen ja kulttuurin lisäävyydestä sekä Helsinki-apu toiminnasta. Koronan aiheuttamia menosäästöjä syntyi 7,5 miljoonaa euroa. Menosäästöt koostuivat pääosin henkilöstömenoista ja palkkioista, tarvike- ja palveluostoista sekä vuokrasta. Koronapandemian nettovaikutus toimialan toimintakatteeseen oli -5,3 miljoonaa euroa.

Koronan lisäksi toimintakatetta heikensivät tekniset menolitykset, joita olivat uusi aluevastuumuseotoiminta 0,3 miljoonaa euroa, jonka menot kirjautuivat toimialalle, mutta tulot kaupungille valtionosuuksina, sekä nuorisotyön Luotsi-toiminta 0,2 miljoonaa euroa, joka siirtyi sosiaali- ja terveystoimialalta kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle.

Toimialalla saavutettiin menosäästöjä erityisesti tuottavuustoimenpiteiden johdosta noin neljän miljoonan euron verran. Toimintakatteen heikkeneminen rajautui lopulta alle kahteen miljoonaan euroon.

Sitovat toiminnan tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

Palveluja parannetaan asiakaskokemuksen perusteella.

Tavoite toteutui.

- Parannetaan toimintatapoja, tuottavuutta ja asiakaskokemusta edistämällä digitalisaatiota sekä tietoperusteista päätöksentekoa.

Teamsin käyttöönotossa ja tilojen myynnissä Varaamon kautta päästiin tavoitteeseen. Tuotannossa olleiden digitaalisten palvelujen saavutettavuusauditointi ja -seloste on tehty ja asiakastytyväisyys mitattu. Tietoperusteista päätöksentekoa edistettiin valmistelemalla johdon työpöytä ja visualisoimalla talouden ja toiminnan kuukausiraportointia.

Koko kaupunki on oppimisen, kulttuuristen kohtaamisten, tekemisen ja kansalaistoiminnan paikka.

Tavoite ei toteutunut.

- Palvelukokonaisuuksissa kuvataan, ketkä muut tuottavat oman sektorin palveluja tai toimintaa ja mikä on kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tehtävä palvelutuottajana.

Koronapandemia hidasti palvelustrategiatyötä, eikä työskentelyä voitu toteuttaa suunnitellusti. Palvelustrategiatyötä jatketaan vuodelle 2021 toimialan sitovana tavoitteena.

Helsingissä on houkuttelevaa ja helppoa lähteä liikkeelle.

Tavoite ei toteutunut. Kaikki kolme mittaria jäivät toteutumatta.

- Parannetaan pienten lasten, nuorten sekä ikäihmisten mahdollisuuksia liikkumiseen kaupunginhallituksen hyväksymän liikkumishjelman mukaisesti.

Toimenpiteet liittyen pienten lasten perhehulinoihin ja kampanjaan liikkumisesta toteutuivat. Ikäihmisten alueellisten palvelutorien toteuttaminen ja nuorten liikkumisen edistämiseen tähtäävät toimenpiteet eivät toteutuneet koronapandemian vuoksi.

- Luodaan yhteistyörakenteet kulttuurin ja vapaa-ajan sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialojen välille.

Tavoitteena on

- 1.) toteuttaa digitalisaatiota rakentamalla helppo ja yhdenvertaisuutta lisäävä toimintamalli, jolla kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tiloja ja palveluja voidaan käyttää opetuksen ja varhaiskasvatuksen järjestämiseen (päävastuu Kuva) ja
- 2.) että jokaisella perusopetuksen alueella on luotu kulttuuripolut, joissa on toimintaa jokaiselle vuosiluokalle. Toimintaa on toteutettu jokaisessa koulussa vähintään yhdellä vuosiluokalla (päävastuu Kasko).

Uusi toimintamalli, sisäisistä käytännöistä sopiminen ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa yhteisten toimintakäytäntöjen muotoilu jäivät toteutumatta koronapandemian vuoksi. Sen sijaan digitaalisen alustan toteuttaminen ja sen pilotointi etenivät tavoitteen mukaisesti.

- Kaikki kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan palvelukokonaisuudet osallistuvat Helsinki Biennaalin toteuttamiseen.

Toimenpide ei toteutunut, koska koronapandemian vuoksi tapahtuma siirrettiin toteutettavaksi vuonna 2021.

Määrä- ja taloustavoitteet

Koronasulkujen ja -rajoitusten vuoksi toimiala ei saavuttanut kaikkia suoritettavuuksiaan, mutta palveluja tuotettiin uudella tavalla toimintatavoilla, joista kerättiin korvaavia suoritteita ja joita mitattiin mm. suoratoistojen määrällä ja katsojaluvuilla.

Toimiala käyttää tuottavuuden mittaamiseen tuottavuusindeksiä, joka kuvaa asiakasmäärän kehitystä suhteessa kustannusten kehitykseen. Asiakasmääränä on käytetty laskennassa yksikkökustannuksilla painotettuja fyysisiä käyntikertoja toimialan palveluissa ja kustannuksina perusvuoteen deflatoituja avustuskorjattuja nettomenoja. Perusvuotena tässä vertailussa on 2019. Koronaepidemian vuoksi asiakasmäärät ovat merkittävästi pudonneet, mikä on pudottanut toimialan tuottavuutta ja kasvattanut yksikkökustannuksia.

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritettavat			
Liikunta			
Käyntikerrat	10 000 000	8 121 215	-1 878 785
Nuoriso			
Nuorten käyntikerrat	880 000	503 327	-376 673
Nuorten järjestämisen toiminnan määrä	17	6	-11
Kulttuuri			
Kulttuurikeskukset			
Tapahtumien määrä	1 600	1 243	-357
Käyntikerrat	580 000	296 309	-283 691
Kulttuurin edistäminen			
Tapahtumien määrä	400	317	-83
Käyntikerrat	145 000	112 884	-32 116
Orkesteri			
Sinfoniakonserttien määrä	49	36	-13
Käyntikerrat	120 000	22 888	-97 112
HAM			
Käyntikerrat	145 000	84 041	-60 959
Helsinki bienaali käyntikerrat	300 000	0	-300 000
Museo			
Käyntikerrat	440 000	148 303	-291 697
Verkkopalveluiden asiakastoiminnot	3 700 000	5 494 662	1 794 662
Kirjasto			
Aukiolotunnit	108 000	85 671	-22 329
Fyysiset käyntikerrat	8 200 000	5 197 400	-3 002 600
Verkkokäynnit	12 000 000	15 915 048	3 915 048
Resurssit			
Henkilöstömäärä	1 605	1 591	-14

Tuottavuusmittari	TA 2020	2020	2019	2018
Tuottavuusindeksi (2018=100)	106,8	59,0	94,1	100,0

Tilankäytön tehokkuuden mittari	TA 2020	2020	2019	2018
Tilojen kokonaispinta-ala htm ²	327 525	327 947	317 987	317 962
Tilojen pinta-alamäärä (htm ²) suhteessa asiakasmäärään	0,016	0,023	0,017	0,017

Yksikkökustannukset euroa / asukas (sis. järjestö ja laitosavustukset)	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Palvelukokonaisuus			
Liikuntapalvelut	112,2	121,8	9,6
Nuorisopalvelut	45,0	45,5	0,5
Kirjastopalvelut	59,6	62,7	3,1
Kulttuuripalvelut	118,4	127,8	9,4
Toimiala yhteensä	335,1	357,8	22,7

Yksikkökustannukset euroa / asukas (ilman avustuksia)	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Palvelukokonaisuus			
Liikuntapalvelut	76,1	85,0	8,9
Nuorisopalvelut	41,3	41,6	0,3
Kirjastopalvelut	59,6	62,7	3,1
Kaupunginmuseo	11,0	11,8	0,8
Orkesteri	18,7	18,4	-0,3
Taidemuseo	12,3	12,1	-0,2
Kulttuurikeskukset ja kulttuurin edistäminen	17,9	18,7	0,8
Toimiala yhteensä	236,9	250,3	13,4

4 10 02 KULTTUURIN LAITOSAVUSTUKSET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-23 047	0	-23 047	-23 047	0	0
Toimintakate	-23 047	0	-23 047	-23 047	0	0
Tilikauden tulos	-23 047	0	-23 047	-23 047	0	0

Kulttuurin laitosavustuksilla tuetaan kulttuuria edistäviä toimijoita Helsingissä. Tukimuotoina ovat laina-, toiminta- ja vuokra-avustus. Menot toteutuivat talousarviossa suunnitellusti. Vuonna 2020 avustuksia myönnettiin yhteensä 23 miljoonaa euroa jakautuen seuraavalla tavalla: Helsingin teatterisäätiö sr (13,9 miljoonaa euroa), Suomen Kansallis-oopperan säätiö sr (3,7 miljoonaa euroa), Korkeasaaren eläintarhan säätiö sr (4,6 miljoonaa euroa) ja Uuden musiikin orkesteri (0,8 miljoonaa euroa).

4 10 03 LIIKUNNAN LAITOSAVUSTUKSET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-15 904	0	-15 904	-15 888	16	0
Toimintakate	-15 904	0	-15 904	-15 888	16	0
Tilikauden tulos	-15 904	0	-15 904	-15 888	16	0

Liikunnan laitosavustuksilla tuetaan liikuntaa edistäviä toimijoita Helsingissä. Tukimuotoina ovat rahoitus-, toiminta- ja vuokra-avustus. Menot toteutuivat talousarviossa suunnitellusti. Vuonna 2020 avustuksia myönnettiin yhteensä 15,9 miljoonaa euroa jakautuen seuraavalla tavalla: Stadion-säätiö (6,9 miljoonaa euroa), Urheiluhallit Oy (4,1 miljoonaa euroa), Vuosaaren urheilutalo (2,4 miljoonaa euroa), Jääkenttäsäätiö (1,2 miljoonaa euroa), Mäkelänrinteen uintikeskus (0,6 miljoonaa euroa), Helsinki Stadion Oy (0,4 miljoonaa euroa), Muut toimijat (0,3 miljoonaa euroa).

5 Sosiaali- ja terveystoimiala

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	177 100	0	177 100	177 320	220	0
Menot	-2 221 498	-2 319	-2 223 817	-2 266 570	-42 753	-54 200
Toimintakate	-2 044 398	-2 319	-2 046 717	-2 089 250	-42 533	-54 200
Poistot	13 000	0	-13 000	11 160	1 840	0
Tilikauden tulos	-2 057 398	-2 319	-2 059 717	-2 100 411	-40 693	-54 200

Sosiaali- ja terveystoimiala huolehtii kaupungin sosiaali- ja terveystalouden järjestämisestä ja tuottamisesta sekä luo sosiaali- ja terveystalouden keinoin edellytyksiä terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämiselle ja edistämiseksi, oma-aloitteisuudelle ja yhteisvastuullisuudelle sekä ehkäisee ja vähentää sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia ja niiden haittavaikutuksia.

Sosiaali- ja terveystoimiala jakautuu neljään palvelukokonaisuuteen: perhe- ja sosiaalipalvelut, terveys- ja päihdepalvelut, sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelut sekä hallinto. Toimiala toimii sosiaali- ja terveystalouden alaisuudessa ja lautakunnalla on yksi jaosto.

Toimialalla on viisi talousarviokohtaa: sosiaali- ja terveystalouden (5 10 01), toimeentulotuki (5 10 02), vastaanottokeskukset ja valtion korvaamat maahanmuuttopalvelut (5 10 03), Apotti (5 10 04) sekä Helsingin Uudenmaan sairaanhoitopiiri (5 10 05).

5 10 01 SOSIAALI- JA TERVEYSTALOUDELLISET PALVELUT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	158 800	0	158 800	157 665	-1 135	0
Menot	-1 498 098	-2 319	-1 500 417	-1 521 745	-21 328	-22 000
Toimintakate	-1 339 298	-2 319	-1 341 617	-1 364 080	-22 462	-22 000
Poistot	12 998	0	-12 998	11 156	1 841	0
Tilikauden tulos	-1 352 296	-2 319	-1 354 615	-1 375 236	-20 621	-22 000

Käyttötalouden toteutuminen

Sosiaali- ja terveystalouden sitova taso, menot ylittivät talousarvion 21,3 miljoonalla eurolla. Sosiaali- ja terveystalouden menoylityksestä 17,5 miljoonaa euroa aiheutui koronapandemiasta ja 3,8 miljoonaa euroa teknisistä ylityksistä eli tuloina talousarviokohdalle kirjautuneista valtionperintöavustuksista ja valtion hankerahoituksesta. Tulot alittivat talousarvion 1,1 miljoonaa euroa.

Koronapandemia vaikutti merkittävästi toimialan talouden ja sitovien toiminnan tavoitteiden toteutumiseen. Koronapandemian aiheuttamat suurimmat menolisäykset olivat testaus (32 miljoonaa euroa) ja suojarusteet (12 miljoonaa euroa). Menolisäykset kohdistuivat erityisesti terveys- ja päihdepalveluihin sekä sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalveluihin. Palvelutoiminnan sulkemisen ja rajoittamisen vuoksi kertyi menosäästöjä esimerkiksi kuljetuspalveluissa ja päivätoiminnassa. Lastensuojelun tulosbudjettia suuremmat kustannukset johtuivat sijoitettavien lasten ja nuorten vaativahoitaisuudesta sekä laitoshoitoon sijoitettavien lasten tarpeesta erityistason laitoshoitoon. Vuoden 2020 aikana toimialalla on syntynyt hoito- ja palveluvelkaa, jonka purku vaikuttaa tulevien vuosien talouteen.

Sitovat toiminnan tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

Sosiaali- ja terveystoimessa talousarviossa 2020 olivat seuraavat sitovat toiminnalliset tavoitteet:

Edistämme helsinkiläisten hyvinvointia ja terveyttä ja ehkäisemme syrjäytymistä.

Tavoite toteutui.

- Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa yhdessä konseptoituun lapsen mielenterveysongelmien ilmiöpohjaiseen palveluketjuun suunniteltu portaittainen etenemissuunnitelma on käynnistetty.
- Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sekä HUS:n kanssa yhdessä konseptoituun nuorten mielenterveysongelmien ilmiöpohjaiseen palveluketjuun suunniteltu portaittainen etenemissuunnitelma on käynnistetty.

Mittarit toteutuivat. Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluketjuja on valmisteltu sosiaali- ja terveystoimialan, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin (HUS) sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan yhteistyössä. Etenemissuunnitelma on laadittu. On järjestetty kuusi työpajaa, joissa on kuvattu ja konseptoitu palveluketju mielenterveysongelmien havainnointiin. Liikkuva mielenterveystiimi käynnistynyt ja mahdollistanut nopean palveluohjauksen hoidon/palvelun piiriin.

- Psykiatrisessa avohoidossa olevien potilaiden sairaalapäivien määrä on tasolla 2,20 hoitopäivää/avohoitopotilas. Tavoite saavutetaan avohoidon laadullisella kehittämisellä ja sen eri muotoja vahvistamalla.

Mittari toteutui. Sairaalapäivien määrä avohoidossa olevien potilaiden osalta väheni 2,11, kun vuoden 2019 taso oli 2,37.

- Kotihoidossa on kattavasti käytössä liikkumissopimus (vähintään 70 prosentille säännöllisen kotihoidon asiakkaista on tehty liikkumissopimus).

Mittari toteutui. Liikkumissopimus on tehty 73,1 prosentille säännöllisen kotihoidon asiakkaista

Parannamme asiakaskokemusta ja asiakastytyvyyttä.

Tavoite ei toteutunut.

- Asiakaskokemus paranee terveysasemilla ja psykiatria ja päihdepalvelussa vuoteen 2019 verrattuna.

Mittari ei toteutunut. Asiakaspalautelaitteet poistettiin käytöstä 16.3.2020 Korona-pandemian vuoksi, jonka seurauksena asiakaskokemuksesta ei ole tietoa kokovuotisesti vuodelta 2020. Tammi-helmikuun 2020 aikana kerätyn asiakaspalautteen perusteella asiakaskokemus parani vuoteen 2019 verrattuna sekä terveysasemilla että psykiatria- ja päihdepalveluissa.

Palvelumme ovat lähellä kaupunkilaisia ja helposti saavutettavissa.

Tavoite ei toteutunut. Sitovan toiminnan tavoitteen kuudesta mittarista kolme ei toteutunut.

- Aikuissosiaalityön palvelutarpeen arviointien määrä kasvaa 10 prosenttia suhteessa asiakasmäärään vuoteen 2019 verrattuna. (aikuissosiaalityön pitkäaikaisasiakkaiden palvelutarpeen arviointien määrä suhteessa edellisvuoteen)

Mittari ei toteutunut. Aikuissosiaalityön palvelutarpeen arviointien määrä kasvoi 7,4 prosenttia. Vuoden 2020 lopussa palvelutarpeenarvio oli 64,98 prosenttia pitkäaikaisasiakkaista, kun 10 prosentin kasvu olisi tarkoittanut 66,52 prosenttia asiakkaista.

Käyttötaloulosan toteutuminen

- Vähintään 90 prosentilla henkilöistä, joilla on edellisen vuoden lopussa ollut voimassa päätös henkilökohtaisesta avusta vähintään 20 tuntia vuorokaudessa, on palvelusuunnitelma päivitetty vuoden aikana. (henkilöiden määrä, joiden palvelusuunnitelma on päivitetty prosenttia).

Mittari toteutui. Palvelusuunnitelma oli päivitetty 100 prosentilla henkilöistä.

- Asiakas pääsee lääkärin kiireettömälle vastaanotolle keskimäärin 10 vuorokauden sisällä (T3 ≤ 10 vrk eli kolmas vapaa ajanvarausaika kalenteripäivissä, odotusaikojen mediaani).

Mittari ei toteutunut. Asiakas pääsi lääkärin kiireettömälle vastaanotolle keskimäärin 27 vuorokaudessa eli T3 oli 27. Korona-pandemialla oli merkittävä vaikutus terveysasemia koskevien mittareiden toteutumiselle. Terveysasemien kiireetöntä hoitoa jouduttiin supistamaan kevään 2020 jälkeen ja henkilöstöresursseja on osin siirretty koronatestaukseen ja jäljitykseen.

- T3 on vuoden lopussa alle 20 vuorokautta kaikilla terveysasemilla.

Mittari ei toteutunut. T3 oli alle 20 vuorokautta kuudella terveysasemalla kahdestakymmenestäkolmesta (23).

- Suun terveydenhuollossa kaikkien asiakkaiden kiireetön hoito on käynnistynyt 90 vuorokauden sisällä hoidon tarpeen arviosta.

Mittari toteutui. Vuoden 2020 toteuman keskiarvo oli 23 vuorokautta.

- 15 prosenttia säännöllisen kotihoidon asiakkaista on kuvallisen etähoidon asiakkaita.

Mittari toteutui. Vuoden 2020 toteuma oli 20,2 prosenttia.

Toimintamme on taloudellisesti kestävä ja tuottavaa.

Tavoite toteutui.

- Ympäri vuorokautisessa hoidossa laitoshoidon osuus vähenee edellisen vuoteen verrattuna.

Mittari toteutui. Laitoshoidon osuus väheni vuoden 2019 toteumaan (22,34 prosenttia) verrattuna, ollen 22,07 prosenttia vuonna 2020.

- Sähköinen asiointi kasvaa vuoteen 2019 verrattuna.

Mittari toteutui. Sähköisen asiointin määrä kasvoi 39,5 prosenttia vuodesta 2019.

Määrä- ja taloustavoitteet

Koronapandemian vuoksi toimiala ei saavuttanut kaikkia suoritettavuuksiaan. Koronarajoitustoimenpiteiden vuoksi osa palveluista oli suljettuna osan vuotta. Lisäksi toimialalla on siirretty henkilöstöä koronapalveluihin esimerkiksi koronaterveysasemille ja jäljitykseen. Merkittävin poikkeama suoritettavuuksissa tapahtui hammashuollon käynneissä. Myös terveysasemien lääkärin vastaanottokäynnit toteutuvat selkeästi talousarviota alhaisempina, mutta toisaalta terveysasemien lääkärin muu asiointi kasvoi merkittävästi. Huolimatta suoritepoikkeamista, poikkeuksellisessa tilanteessa toimiala sopeutti nopeasti toimintaansa ja tarjosi palveluita kaupunkilaisille myös uusilla tavoilla.

Toimiala käyttää tuottavuuden mittaamiseen tuottavuusindeksiä, joka kuvaa asukasmäärän kehitystä suhteessa kustannusten kehitykseen. Asukasmääränä on laskennassa käytetty toteutunutta ja ennustettua väestömäärää ja kustannuksina perusvuoteen deflatoituja menoja. Koronapandemian aiheuttamien lisäkustannusten vuoksi tuottavuus heikentyi suhteessa vuoteen 2019.

Yksikkökustannusten toteumaan vaikutti myös koronapandemia. Suoritteiden määrä laski terveysasemilla ja suun terveydenhuollossa, joka vaikutta suoritekohtaiseen yksikkökustannukseen.

Suoritetaavoitteet (1000 kpl)	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Lastensuojelu, avohuolto, lapset	3 000	3 291	291
Lastensuojelu, laitoshuolto, hoitovrk	215 000	207 993	-7 007
Aikuissosiaalityö, asiakkuudet	14 000	10 544	-3 456
Omaishoidontuki, asiakkaat, vammaistyö	1 900	1 874	-26
Henkilökohtainen apu, asiakkaat	2 800	2 916	116
SHL:n mukaista erityistä tukea tarvitsevien lasten määrä (<18 vuotiaat)	1 600	1 859	259
SHL palvelutarpeen arviointien määrä perhe- ja sosiaalipalveluissa (lkm)	9 300	9 164	-136
SHL palvelutarpeen arviointien määrä perhe- ja sosiaalipalveluissa (aikuiset) (lkm)	6 800	5 932	-868
Terveysasemien lääkärin vastaanotto, käynti	430 000	351 815	-78 185
Terveysasemien lääkärin vastaanotto, muu asiointi	270 000	329 411	59 411
Terveysaseman hoitajan vastaanotto, käynti	400 000	359 018	-40 982
Terveysaseman hoitajan vastaanotto, muu asiointi	470 000	618 130	148 130
Hammashuolto, käynti	480 000	351 066	-128 934
Hammashuolto, muu asiointi	20 000	14 706	-5 294
Psykiatrian avohoitokäynti	175 000	152 686	-22 314
Psykiatrian avohoito, muu asiointi	70 000	121 686	51 686
Psykiatrian vuodesastohoito-päivät	70 000	68 852	-1 148
Polikliininen päihdehuolto, as.käynnit vuoden aikana	52 000	48 060	-3 940
Korvaushoito, käynnit vuoden aikana	127 000	113 666	-13 334
Päihdehuollon laitoshuolto, hoitovuorokaudet yht.	24 000	22 481	-1 519
Mielenterveysasiakkaiden asumispalvelut, vrk	710 000	770 751	60 751
Asunottomien asumispalvelut, vrk	550 000	519 601	-30 399
Somaattinen sairaanhoito, päättyneet hoitajakset	13 300	11 948	-1 352
lääkkäiden pitkäaikainen ympärivuorokautinen hoito (palveluasuminen ja laitosasuminen)	1 500 000	1 433 365	-66 635
Kotihoito, käynti	3 100 000	3 296 068	196 068
Kotihoito, muu asiointi	410 000	395 318	-14 682

Tuottavuus (2018 = 100)	TA 2020	2020	2019	2018
Tuottavuus	98,6	97,6	99,9	100,0

Tilankäytön tehokkuuden mittari	TA 2020	2020	2019	2018
Tilojen kokonaispinta-ala (h ²)	479 167	486 303	481 199	479 516
Tilojen pinta-alamäärä (h ²) suhteessa asiakasmäärään	0,95	0,97	0,98	0,99
Hallintokunnan oma mittari, tilat m ² /vakanssi	34,5	35	34,6	34,5

Yksikkökustannukset	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Lastensuojelun kokonaiskustannukset/asiakas	12 997	12 491	-506
Vammaistyön kokonaiskustannukset/asiakas	13 390	13 478	88
Terveysasemien kokonaiskustannukset/suorite	68	88	20
Psykiatria- ja päihdepalvelujen kokonaiskustannukset/asiakas	3 536	3 720	184
Suun terveydenhuollon kokonaiskustannukset/asiakas	376	447	71
Kotihoidon kokonaiskustannukset/suorite	36	36	0

5 10 02 TOIMEENTULOTUKI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	2 600	0	2 600	2 201	-399	0
Menot	-14 600	0	-14 600	-12 866	1 734	0
Toimintakate	-12 000	0	-12 000	-10 665	1 335	0
Tilikauden tulos	-12 000	0	-12 000	-10 665	1 335	0

Toimeentulotuki talousarviokohdan sitova taso, menot alitti talousarvion 1,7 miljoonalla eurolla. Vuonna 2020 koronapandemian vaikutus ei näkynyt ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen tarpeen merkittävänä kasvuna, vaikka vuoden aikana tätä ennakoitiin. Vuoteen 2019 verrattuna ehkäisevän toimeentulotuen määrärahakäyttö kasvoi kaksi prosenttia, mutta piirissä olevien talouksien määrä laski hiukan. Täydentävän toimeentulotuen määrärahakäyttö ja piirissä olevien talouksien määrä laskivat vuoteen 2019 verrattuna.

5 10 03 VASTAANOTTOKESKUKSET JA VALTION KORVAAMAT MAAHANMUUTTOPALVELUT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	14 900	0	14 900	17 094	2 194	0
Menot	-13 500	0	-13 500	-13 475	25	0
Toimintakate	1 400	0	1 400	3 620	2 220	0
Poistot	2	0	-2	4	-2	0
Tilikauden tulos	1 398	0	1 398	3 616	2 218	0

Vastaanottokeskukset ja valtion korvaamat maahanmuuttopalvelut -talousarviokohdan sitova toimintakate toteutui lähes 2,2 miljoonaa euroa talousarviota parempana, joka johtui ennakoitua suuremmista tuloista. Ennakoitua suuremmat tulot muodostuivat pääosin tulkkauslujen korvauksista valtiolta.

5 10 04 APOTTI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	800	0	800	359	-441	0
Menot	-29 600	0	-29 600	-20 991	8 609	0
Toimintakate	-28 800	0	-28 800	-20 632	8 168	0
Tilikauden tulos	-28 800	0	-28 800	-20 632	8 168	0

Apotti talousarviokohdan toimintakate toteutui 8,2 miljoonaa euroa talousarviota parempana, joka johtui Apotin käyttöönoton siirtymisestä vuodelle 2021.

5 10 05 HELSINGIN JA UUDENMAAN SAIRAAHOITOPIIRI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-665 700	0	-665 700	-697 493	-31 793	-32 200
Toimintakate	-665 700	0	-665 700	-697 493	-31 793	-32 200
Tilikauden tulos	-665 700	0	-665 700	-697 493	-31 793	-32 200

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) menot ylittyivät 31,8 miljoonaa euroa. HUS menoylityksestä koronapandemian vaikutusta oli noin 14 miljoonaa euroa. Valtionavustukset eivät kattaneet kokonaan koronapandemian aiheuttamaa alijäämää (10 miljoonaa euroa) eikä suojavarusteiden alaskirjausta (4 miljoonaa euroa). Lisäksi HUS palvelutuotannon kustannukset toteutuivat noin kolme miljoonaa euroa talousarviota suurempana. HUS hallitus päätti 2.2.2021 kattaa koko vuoden 2020 aikana kertyneen alijäämän, josta Helsingin osuus oli vajaa 15 miljoonaa euroa. Vuoden 2020 HUS menot sisältävät noin 14 miljoonalla eurolla helsinkiläisten koronapotilaiden testaus- ja hoitokustannuksia.

2.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

2.2.1 Helsingin kaupungin tuloslaskelman toteutumisvertailu

1 000 euroa	Toteutunut 2019	Talousarvio 2020	Toteutunut 2020	Poikkeama 2020	Toteuma % 2020	Ylitysoikeus 2020
Toimintatulot						
Myyntitulot	337 956	326 505	340 518	14 013	104	-2 000
Maksutulot	230 801	234 943	207 808	-27 135	88	0
Tuet ja avustukset	52 725	35 805	53 747	17 942	150	0
Vuokratulot	387 670	377 034	364 769	-12 265	97	-220
Muut toimintatulot	196 023	138 687	178 587	39 900	129	0
	1 205 175	1 112 974	1 145 428	32 454	103	-2 220
Valmistus omaan käyttöön	176 558	153 038	192 604	39 566	126	0
Toimintamenot						
Palkat	-1 402 211	-1 444 157	-1 453 245	-9 088	101	-1 200
Henkilösivumenot	-361 935	-403 323	-393 913	9 410	98	0
Palvelujen ostot	-1 967 058	-1 988 419	-2 014 469	-26 050	101	0
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-209 185	-207 676	-216 276	-8 600	104	-73 868
Avustukset	-317 976	-323 636	-333 861	-10 225	103	-13 800
Vuokramenot	-218 608	-250 042	-226 067	23 975	90	0
Muut toimintamenot	-23 243	-20 608	-24 539	-3 931	119	0
	-4 500 216	-4 637 861	-4 662 370	-24 509	101	-88 868
TOIMINTAKATE	-3 118 483	-3 371 849	-3 324 337	47 512	99	-91 088
Verotulot ja valtionosuudet						
Verotulot	3 493 731	3 623 000	3 565 598	-57 402	98	0
Valtionosuudet	232 776	246 000	479 558	233 558	195	0
	3 726 507	3 869 000	4 045 156	176 156	105	0
Rahoitustulot ja -menot						
Korkotulot	77 807	73 470	70 757	-2 713	96	0
Muut rahoitustulot	72 512	87 069	87 923	854	101	0
Korkomenot	-16 586	-20 925	-15 562	5 363	74	0
Muut rahoitusmenot	-345	-1 000	-559	441	56	0
	133 388	138 614	142 558	3 944	103	0
VUOSIKATE	741 412	635 765	863 377	227 612	136	-91 088
Poistot ja arvonalentumiset						
Suunnitelman mukaiset poistot	-364 436	-372 608	-375 929	-3 321	101	0
	-364 436	-372 608	-375 929	-3 321	101	0
Satunnaiset erät						
Satunnaiset tuotot	0	0	9 280	9 280	..	0
	0	0	9 280	9 280	..	0
TILIKAUDEN TULOS	376 976	263 157	496 728	233 571	189	-91 088
Poistoeron muutos	-271	2 889	-2 141	-5 030	-74	0
Varausten muutos	-2 699	-1 144	2 192	3 336	-192	0
Rahastojen lisäys	-8 563	0	-4 642	-4 642	..	0
Rahastojen vähennys	13 785	5 100	6 465	1 365	127	3 010
	2 252	6 845	1 874	-4 971	27	3 010
TILIKAUDEN YLI- / ALIJÄÄMÄ (-)	379 228	270 002	498 601	228 599	185	-88 078

Vuoden 2020 talousarviolukuja on muutettu kasvatuksen ja koulutuksen toimialan osalta. Muutos koski tiliryhmäta-
solla talousarvion lukuja, kaupunginhallituksen määräämät lisämäärärahat jaettiin tarkemmalla organisaatiotasolla
ennusteprosessia tukemaan. Kokonaistulot ja -menot vastaavat kaupunginvaltuuston hyväksymää.

Kaupungin ulkoiset kokonaismenot ylittivät talousarvion 24,5 miljoonaa euroa ja kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli 3,6 prosenttia. Kaupunkistrategian käyttötalouden toimintamenoja mitoittavan taloustavoitteen mukaiset menot kasvoivat vuonna 2020 noin 4,4 prosenttia eli noin kolminkertaisesti strategiatavoitteeseen (1,29 prosenttia) nähden.

2.2.2 Helsingin kaupungin talousarvion tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu

Talousarvion tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu eroaa virallisesta tuloslaskelmasta siten, että se ei sisällä kunnallisten liikelaitosten ja itsenäisinä taseyksikköinä käsiteltyjen rahastojen tuloja ja menoja eikä siinä ole eliminoitu kaupungin sisäisiä eriä.

Toimintatulot (sisältäen valmistus omaan käyttöön) olivat 1 400,1 miljoonaa euroa sisältäen maanmyynnin sekä rakennusten ja osakkeiden myynnin myyntivoitot. Tämä on 1,1 prosenttia vähemmän kuin edellisenä vuonna, jolloin tulot olivat 1 415,7 miljoonaa euroa, mutta ylittää talousarvion noin 60 miljoonalla eurolla.

Kaupunkiympäristön toimialalla toimintatulot ylittivät talousarvion lähes 50 miljoonalla eurolla. Tästä suurin ylitys on kaupunkirakenteessa, jossa tuloja kertyi ennakoitua enemmän muun muassa maanmyynneistä, maanvuokrista, rakennusvalvontamaksuista ja katutyöluvista. Maan- ja rakennusten sekä osakkeiden myynneistä kirjattiin kaupunkirakenteen talousarviokohtaan myyntivoittoja yhteensä noin 137,3 miljoonaa euroa. Rakennusten talousarviokohdassa tuloja kertyi KYMP-talon rakennuttamispalkkion arvioitua suuremmasta tuloutuksesta sekä maksutuotoista budjetoitua enemmän, kun taas vuokratuotoissa jäätin budjetista pääasiassa koronan vuoksi myönnettyistä maksuvapautuksista.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulojen ylitys aiheutuu 11,8 miljoonan euron valtionavustuksista sekä muusta ulkopuolisesta rahoituksesta. Koronasta aiheutui tulonmenetyksiä 8 miljoonalla eurolla. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tulokertymä oli noin 10,5 miljoonaa euroa talousarviota pienempi lähinnä koronapandemian vuoksi.

Toimintamenot olivat 4 822,6 miljoonaa euroa ja ne kasvoivat edellisestä vuodesta 4,1 prosenttia, ylittäen talousarvion 19,6 miljoonalla eurolla.

Talousarvion nähden toimintamenot alittuivat eniten kaupunkiympäristön toimialalla, jonka menot alittivat talousarvion mukaiset määrärahat 19 miljoonalla eurolla. Sosiaali- ja terveystoimialan menot ylittivät talousarvion 42,8 miljoonalla eurolla, josta Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin talousarviokohdan menot ylittivät 31,8 miljoonaa euroa sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen talousarviokohdan menot noin 21,3 miljoonalla eurolla. Sosiaali- ja terveyspalvelujen menoylityksestä 17,5 miljoonaa euroa aiheutui koronapandemiasta ja 3,8 miljoonaa euroa teknisistä ylityksistä. Talousarvion menot alittuivat Apotin talousarviokohdalla lähes 9 miljoonalla eurolla johtuen Apotin käyttöönoton siirtymisestä vuodelle 2021.

HELSINGIN KAUPUNGIN TALOUSARVION TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMISVERTAILU

1 000 euroa	Toteutunut 2019	Talousarvio 2020	Toteutunut 2020	Poikkeama 2020	Toteuma % 2020	Ylitysoikeus 2020
Toimintatulot						
Myyntitulot	130 035	125 677	136 239	10 562	108	-2 000
Maksutulot	237 994	234 903	215 918	-18 985	92	0
Tuet ja avustukset	51 800	34 937	52 722	17 785	151	0
Vuokratulot	791 960	796 999	807 291	10 292	101	-220
Muut toimintatulot	189 636	133 519	175 744	42 225	132	0
	1 401 425	1 326 035	1 387 915	61 880	105	-2 220
Valmistus omaan käyttöön	14 323	14 500	12 167	-2 333	84	0
Toimintamenot						
Palkat	-1 231 176	-1 271 689	-1 279 183	-7 494	101	-1 200
Henkilösivumeno	-313 665	-354 985	-346 426	8 559	98	0
Palvelujen ostot	-2 002 964	-2 041 544	-2 034 177	7 367	100	-73 868
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-138 278	-134 692	-151 951	-17 259	113	0
Avustukset	-331 949	-345 721	-354 491	-8 770	103	-13 800
Vuokramenot	-595 293	-636 203	-633 080	3 123	100	0
Muut toimintamenot	-19 416	-18 148	-23 303	-5 155	128	0
	-4 632 741	-4 802 981	-4 822 612	-19 631	100	-88 868
TOIMINTAKATE	-3 216 993	-3 462 446	-3 422 530	39 916	99	-91 088
Verotulot ja valtionosuudet						
Verotulot	3 493 731	3 623 000	3 565 598	-57 402	98	0
Valtionosuudet	232 776	246 000	479 558	233 558	195	0
	3 726 507	3 869 000	4 045 156	176 156	105	0
Rahoitustulot ja -menot						
Korkotulot	77 453	73 806	71 521	-2 285	97	0
Muut rahoitustulot	102 123	117 096	117 163	67	100	0
Korkomenot	-13 190	-17 700	-12 265	5 435	69	0
Muut rahoitusmenot	-308	-1 000	-476	524	48	0
	166 078	172 202	175 942	3 740	102	0
VUOSIKATE	675 592	578 756	798 568	219 812	138	-91 088
Poistot ja arvonalentumiset						
Suunnitelman mukaiset poistot	-315 569	-316 572	-323 718	-7 146	102	0
	-315 569	-316 572	-323 718	-7 146	102	0
Satunnaiset erät						
Satunnaiset tuotot	0	0	9 280	9 280	..	0
	0	0	9 280	9 280	..	0
TILIKAUDEN TULOS	360 023	262 183	484 130	221 947	185	-91 088
Poistoeron muutos	841	0	841	841	..	0
Rahastojen lisäys	-3 619	0	-704	-704	..	0
Rahastojen vähennys	9 361	5 100	2 020	-3 080	40	3 010
	6 583	5 100	2 157	-2 943	42	3 010
TILIKAUDEN YLI- / ALIJÄÄMÄ (-)	366 606	267 283	486 288	219 004	182	-88 078

Vuoden 2020 talousarviolukuja on muutettu kasvatuksen ja koulutuksen toimialan osalta. Muutos koski tiliryhmätasolla talousarvion lukuja, kaupunginhallituksen määräämät lisämäärärahat jaettiin tarkemmalla organisaatiotasolla ennusteprosessia tukemaan. Kokonaistulot ja -menot vastaavat kaupunginvaltuuston hyväksymää.

2.2.3 Tuloslaskelmaosan tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuminen

7 TULOSLASKELMAOSA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	4 065 002	0	4 065 002	4 245 980	180 979	3 010
Menot	-18 700	0	-18 700	-13 445	5 255	0
Netto	4 046 302	0	4 046 302	4 232 535	186 233	3 010

7 01 TOIMINNAN RAHOITUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	3 869 000	0	3 869 000	4 045 156	176 156	0
Netto	3 869 000	0	3 869 000	4 045 156	176 156	0

7 01 01 VEROTULOT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kunnallisvero	2 740 000	0	2 740 000	2 791 940	51 940	0
Yhteisövero	600 000	0	600 000	519 324	-80 676	0
Kiinteistövero	283 000	0	283 000	254 334	-28 666	0
Tulot	3 623 000	0	3 623 000	3 565 598	-57 402	0
Netto	3 623 000	0	3 623 000	3 565 598	-57 402	0

7 01 03 VALTIONOSUUEDET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus, ml tasaukset	246 000	0	246 000	198 371	-47 629	0
Opetus -ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	0	0	0	28 741	28 741	0
Verotulomenetyksen korvaus	0	0	0	252 446	252 446	0
Yhteensä	246 000	0	246 000	479 558	233 558	0

Vuosi 2020 oli verokertymän osalta lopulta pelättyä parempi. Kunnallisvero kasvoi lopulta peräti 6,0 prosenttia verrattuna vuoteen 2019. Syyt hyvään kehitykseen johtuivat eri tekijöistä. Verotilitysjärjestelmän jaksotustekijät aiheuttivat ”rytmihäiriön” vuoden kunnallisveron 2020 tilityksiin. Jaksotustekijät olivat seurausta tilitysjärjestelmän ominaisuuksista, ei veropohjan muutoksesta. Vuonna 2019 kunnallisveroon muodostui verokorttiuudistuksen takia noin 350 miljoonan euron kertymävaje. Tämä korjaantui kokonaisuudessaan viime vuonna ja paransi omalta osaltaan kalenterivuoden kokonaiskertymää.

Kunnallisverotilityksiin vaikutti myös koronaepidemian yleisiin talousvaikutuksiin nähden odotettua parempi palkkasumman kehitys.

Myös yhteisöveron osalta viime vuosi oli koronaepidemian talousvaikutukset huomioiden odotettua parempi muutoksen edellisvuoteen ollessa -11,5 prosenttia. Yhteisöverossa kuntien jako-osuuden 10 prosenttiyksikön nosto paransi yhteisöverototeumaa siten, että tilitykset jäävät aikaisemmin ennakoitua vähemmän talousarviota pienemmiksi (-81 miljoonaa euroa). Jako-osuuden noston vaikutus Helsingille oli laskennallisesti 104 miljoonaa euroa.

Kiinteistöveron osalta viime vuosi oli taas odotettua heikompi. Heikompi kehitys johtui siitä, että myös kiinteistöverotus siirtyi verovelvolliskohtaiseen verotuksen valmistumiseen (ns. verotuksen joustava valmistuminen). Näin ollen verovuoden 2020 kiinteistöveron kokonaismaksuunpanosta vuoden 2021 tammi-helmikuun aikana eräänäntyy reilut 10 prosenttia.

Verotulojen toteuma yhteensä oli -57 miljoonaa euroa talousarviota heikompi.

Valtionosuustilitysten toteuma oli 479,6 miljoonaa. Se sisältää sekä kuntien koronatukipakettien mukaiset kompensatiot 214 miljoonaa euroa (sisältäen verotulojen maksun lykkäysmenettelyn mukaisen kompensatiot). Luku ei sisällä HUS- tai HSL-kuntayhtymien kompensatioita.

Taulukossa peruspalveluiden valtionosuuteen 198,4 miljoonaa euroa sisältyy 197 miljoonaa euroa valtionosuuden kautta myönnettyjä tukia kuntatalouden vuoden 2020 tukipakettien kautta koronaepidemiasta selviämiseen.

Taulukossa verotulomenetysten korvaukseen sisältyy 235,8 miljoonaa euroa tavanomaisia valtionosuusjärjestelmään vuosittain kuuluvia verotulomenetysten korvauksia sekä 17 miljoonaa euroa koronasta aiheutuneiden verotulojen maksun lykkäysmenettelyn mukaisia kompensatioita.

7 02 RAHOITUS- JA SIIJOITUSTOIMINTA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	190 902	0	190 902	197 964	7 062	0
Menot	-18 700	0	-18 700	-12 742	5 958	0
Netto	172 202	0	172 202	185 222	13 020	0

Lyhyet markkinakorot pysyivät vallitsevassa koronatilanteessa vuoden 2020 edelleen historiallisen alhaisilla tasoilla. Markkinakorkojen matalia tasoja selittää pääosin Euroopan keskuspankin edelleen jatkamat talouskasvua tukevat toimet, joiden seurauksena kaikkien lyhyiden Euribor-korkojen noteeraukset ovat olleet negatiivisilla tasoilla jo vuoden 2016 helmikuusta lukien. Ennakoitua matalampana säilynyt korkotaso sekä pitkäaikaisten lainojen nostotarpeen lykkäytyminen heijastuivat kaupungin korkomenoihin, jotka toteutuivat arvioitua pienempinä.

7 02 01 KOROT, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot						
Asuntorakennustoiminnan tukemiseen myönnettyjen antolainojen korot	4 936	0	4 936	4 812	-124	0
Muiden antolainojen korot	919	0	919	-965	-1 884	0
Rakennusaikaisen luoton korot	500	0	500	752	252	0
Muut korot	1 000	0	1 000	1 179	179	0
Helen Oy:n lainojen korot	19 720	0	19 720	19 463	-258	0
Helsingin Satama Oy:n lainojen korot	8 036	0	8 036	8 003	-33	0
HKL:n lainojen korot	2 836	0	2 836	2 417	-419	0
Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän lainojen korot	35 859	0	35 859	35 859	0	0
Tulot yhteensä	73 806	0	73 806	71 521	-2 285	0
Menot						
Ottolainojen korot	-14 900	0	-14 900	-11 955	2 945	0
Tilapäisluoton korot	-2 800	0	-2 800	-310	2 490	0
Menot yhteensä	-17 700	0	-17 700	-12 265	5 435	0
Netto	56 106	0	56 106	59 255	3 149	0

7 02 02 MUU RAHOITUS, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot						
Muut rahoitustulot	0	0	0	9 821	9 821	0
Osingot	82 820	0	82 820	83 110	290	0
HKL:n infratulo	19 465	0	19 465	18 701	-764	0
Tulot yhteensä	102 285	0	102 285	111 632	9 347	0
Menot						
Muut rahoitusmenot	-1 000	0	-1 000	-476	524	0
Arvonlennukset	0	0	0	0	0	0
Menot yhteensä	-1 000	0	-1 000	-476	524	0
Netto	101 285	0	101 285	111 155	9 870	0

Tuottoihin sisältyy satunnaisiin tuottoihin kirjattu 9,3 miljoonaa euroa, johon sisältyy 3,0 miljoonaa euroa Helsingin bussiliikenteen maksamaa takaisin perittyä valtiontukea EU-komission päätöksen mukaisesti sekä 6,3 miljoonaa euroa YIT Oyj:n maksama korvaussumma liittyen asfalttikartellioikeudenkäyntiin.

7 02 04 PERUSPÄÄOMIEN TUOTOT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot						
HKL:n peruspääoman tuotto	8 442	0	8 442	8 442	0	0
HUS-peruspääoman tuotto	4 249	0	4 249	4 249	0	0
Palvelukeskuksen peruspääoman tuotto	80	0	80	80	0	0
Taloushallintopalvelun peruspääoman tuotto	56	0	56	56	0	0
Työterveys Helsingin peruspääoman tuotto	40	0	40	40	0	0
Staran peruspääoman tuotto	1 944	0	1 944	1 944	0	0
Tulot yhteensä	14 811	0	14 811	14 811	0	0
Netto	14 811	0	14 811	14 811	0	0

7 03 RAHASTOINTI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	5 100	0	5 100	2 020	-3 080	3 010
Menot	0	0	0	-704	-704	0
Netto	5 100	0	5 100	1 316	-3 784	3 010

7 03 06 KAMPPI-TÖÖLÖNLAHTIRAHASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	5 100	0	5 100	193	-4 907	0
Menot	0	0	0	0	0	0
Netto	5 100	0	5 100	193	-4 907	0

Rahastosta tuloutettiin investointiosan Kamppi-Töölönlahti-alueen hankkeet investointeja vastaava rahamäärä 0,193 miljoonaa euroa. Alueella ei ollut tontinmyyntejä.

7 03 07 ASUNTOTUOTANTORAHASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	0	0	0
Menot	0	0	0	-704	-704	0
Netto	0	0	0	-704	-704	0

7 03 09 LÄHIÖRAHASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	1827	1827	3 010
Menot	0	0	0	0	0	0
Netto	0	0	0	1827	1827	3 010

Rahastosta tuloutettiin investointiosan kohdan 8 07 01 Lähiörahostosta rahoitettavat hankkeet investointeja vastaava rahamäärä 1,8 miljoonaa euroa.

7 05 POISTOEROT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	841	841	0
Netto	0	0	0	841	841	0

2.3 Investointiosan toteutuminen

8 INVESTOINTIOSA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	146 430	0	146 430	160 350	13 920	0
Menot	-820 899	0	-820 899	-891 492	-70 593	-155 580
Netto	-674 469	0	-674 469	-731 142	-56 673	-155 580

Investointimenoihin ilman liikelaitoksia käytettiin 891,5 miljoonaa euroa. Investointimenoihin oli käytettävissä talousarviossa varatun 820,9 miljoonan euron ja kaupunginvaltuuston eri perusteilla myöntämien 155,6 miljoonan euron ylitysoikeuksien jälkeen yhteensä 976,5 miljoonaa euroa. Talousarvion lukutasoilla eniten investoitiin Rakennukset-luvussa, 298,1 miljoonaa euroa, Kadut ja liikenneväylät -luvussa, 173,2 miljoonaa euroa, Arvopaperit -luvussa, 168,1 miljoonaa euroa sekä Kiinteä omaisuus -luvussa, 135,2 miljoonaa euroa. Investointituloja ilman liikelaitoksia kertyi yhteensä 160,4 miljoonaa euroa.

8 01 KIINTEÄ OMAISUUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	5 000	0	5 000	7 125	2 125	0
Menot	-134 594	6 500	-128 094	-135 180	-7 086	-12 138
Netto	-129 594	6 500	-123 094	-128 055	-4 961	-12 138

8 01 50 KIINTEÄN OMAISUUDEN MYyntI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	5 000	0	5 000	7 125	2 125	0

Talousarviossa on kiinteää omaisuutta arvioitu myytävän 100 miljoonalla eurolla vuonna 2020, josta investointiosaan arvioitiin kirjattavaksi 5,0 miljoonaa euroa. Vuoden aikana toteutui yhteensä 60 kauppaa, yhteisalaltaan 331 hehtaaria ja yhteiskauppahinnaltaan noin 122 miljoonaa euroa. Mynneistä taseeseen kirjattava arvo oli 7,1 miljoonaa euroa ja myyntivoittoihin kirjattiin noin 114,9 miljoonaa euroa.

Helsingin alueella kaupunki myi yhteensä 8,0 ha maata noin 119 miljoonalla eurolla. Myydylle alueella on 71 000 k-m2 asuin- ja 37 500 k-m2 yritysrakennusoikeutta. Kaksi suurinta kauppaa olivat Kallion kahden virastotontin myynti Helsingin Yliopiston Ylioppilaskunnalle (15,5 miljoonaa euroa) ja Kaupunkiympäristötalon tontin myynti sen omistamalle kiinteistöasakeyhtiölle (15 miljoonaa euroa), jonka yhtiön kaupunki myi sijoittajalle. Myynnin painopiste oli Jätkäsaa-ren-Hietalahden, Kalasataman, Pasilan Pohjoisen Postipuiston ja Kruunuvuorenrannan projektialueilla, jotka toivat noin 60 prosenttia tontinmyyntituloista. Vastaavasti kauppojen kauppahinnaltaan suurin viidennes (12 kauppaa) muodosti myyntituloista noin 70 prosenttia.

Kaupungille tarpeettomiksi käyneiden kiinteistöjen myyntiä ulkokunnissa on jatkettu painopisteen ollessa asemakaavatoniteilla ja rakennetuilla sekä perintönä tulleilla kiinteistöillä. Ulkokunnissa kaupunki myi kolmella kaupalla yhteensä 323 hehtaaria maata 7,4 miljoonalla eurolla, josta maapohjan arvon osuus oli 2,8 miljoonaa euroa. Kaupunki myi Vihdin Tervalamin kartanon ja Kirkkonummen Killinmäen alueet, joissa kaupungin oma toiminta oli päättynyt sekä kerrostalotontiksi kaavoitetun entisen Y-tontin Espoon Lahnuksessa.

8 01 01 KIINTEISTÖJEN JA KIINTEISTÖJEN HALLINTAAN OIKEUTTAVIEN OSAKKEIDEN OSTOT JA LUNASTUKSET SEKÄ KAAVOITUS- JA TÄYDENNYSRAKENNUSKORVAUKSET, KYLKN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kiinteistöjen ostot ja lunastukset	-12 000	1 500	-10 500	-9 864	636	0
Täydennysrakennuskorvaukset	-3 500	0	-3 500	-351	3 149	-91
Menot	-15 500	1 500	-14 000	-10 215	3 785	-91

Hyväksyessään talousarvion 2021 ja taloussuunnitelman 2021-2023 kaupunginvaltuusto hyväksyi myös täydennysrakennuskorvausten ja korvausinvestointien alakohdan siirtämisen sitovan talousarviokohdan 80101 alle alakohdaksi 8010102. Samalla sitovan talousarviokohdan nimi muutettiin muotoon 80101 Kiinteistöjen ja kiinteistöjen hallintaan oikeuttavien osakkeiden ostot ja lunastukset sekä kaavoitus- ja täydennysrakennuskorvaukset, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi. Talouden järjestelmiin toteutetuista muutoksista johtuen myös vuoden 2020 toteuma raportoidaan hyväksytyyn talousarviorakenteen mukaisesti.

Talousarviossa 2020 täydennysrakennuskorvaukset ja korvausinvestoinnit sijaitsivat sitovan talousarviokohdan 80103 Esirakentaminen, täyttötyöt, rakentamiskelpoiseksi saattaminen, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi alakohtana 8010302.

8 01 01 01 KIINTEISTÖJEN OSTOT JA LUNASTUKSET

Kiinteistöjen ostoihin ja lunastuksiin sekä kaavoituskorvauksiin oli talousarviossa varattu 12 miljoonaa euroa, josta kaupunginvaltuusto 26.2.2020 siirsi Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan käyttöön 1,5 miljoonaa euroa Garden Helsingin toteutumisen vaatimien pallokenttämuutosten varmistamiseksi.

Vuoden aikana ostettiin yhteensä 28 kaupalla kiinteistöjä yhteispinta-alaltaan 6,8 hehtaaria ja yhteiskauppahinnaltaan 9,9 miljoonaa euroa. Raakamaana tehtyjen hankintojen osuus oli 3,2 miljoonaa euroa (3,2 ha) ja kaavan toteuttamiseen liittyvien hankintojen osuus 6,7 miljoonaa euroa (3,6 ha). Kallein kauppa, Senaatilta ostettu Keski-Pasilan koulu- ja päiväkotitontti maksoi 4,6 miljoonaa euroa, eli noin 45 prosenttia kauppoihin käytettävissä olleista määrärahoista.

8 01 01 02 TÄYDENNYSRAKENNUSKORVAUKSET JA KORVAUSINVESTOINNIT

Täydennysrakennuskorvauksiin ja korvausinvestointeihin oli talousarviossa ylitysoikeuksineen varattu 3,6 miljoonaa euroa. Määrärahaa jäi käyttämättä 3,1 miljoonaa euroa. Vuoden aikana toteutui kaksi hanketta Vallilassa, joissa oli uutta rakennusoikeutta noin 1 200 k-m². Maksettu korvaus oli keskimäärin 33 prosenttia kaavamuutoksen tuomasta arvonnoususta ja keskimäärin 290 euroa/k-m². Muiden hankkeiden toteutuminen siirtyi eteenpäin mm. pandemian johdosta taloyhtiöiden päätöksentekoon tulleiden haasteiden vuoksi.

8 01 02 PROJEKTIALUEIDEN ESIRAKENTAMINEN, KHN:N KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kamppi-Töölönlahden esirakentaminen	0	-5	-5	-4	1	0
Länsisataman esirakentaminen	-24 800	230	-24 570	-24 568	2	0
Kalasataman esirakentaminen	-50 000	-9 295	-59 295	-63 085	-3 790	-3 842
Kruunuvuorenrannan esirakentaminen	-5 950	3 700	-2 250	-2 265	-15	-18
Kuninkaankolmion esirakentaminen	-3 110	-110	-3 220	-3 222	-2	-2
Pasilan esirakentaminen	-2 444	-110	-2 554	-2 598	-44	-48
Uusien pr-alueiden ja muun täyde	-3 790	3 590	-200	-167	33	0
Malmin esirakentaminen	-2 500	2 000	-500	-497	3	0
Menot yhteensä	-92 594	0	-92 594	-96 405	-3 811	-3 910

Projektialueiden esirakentamiseen oli talousarviossa varattu ylitysoikeuksineen yhteensä 96,5 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 96,4 miljoonaa euroa.

Merkittävin määrärahan ylitys tehtiin Kalasatamassa, jossa Verkkosaaren pohjoisosan esirakentamista edistettiin arvioitua nopeammin poikkeuksellisesta talvesta johtuen. Merkittävimmät kohteet olivat Verkkosaaren pohjoisosan esirakentamisurakka sekä Vilhonvuorenkadun jatkeen rakentaminen. Kalasataman esirakentamiseen oli talousarviossa varattu ylitysoikeuksineen yhteensä 53,8 miljoonaa euroa ja määrärahaa käytettiin 63,1 miljoonaa euroa. Ylitys katettiin siirtämällä määrärahaa mm. Kruunuvuorenrannan ja Malmin esirakentamiseen varatuista talousarvion alakohtista sekä uusien projektialueiden ja muun täydennysrakentamisen edellyttämiin selvityksiin, toimenpiteisiin ja esirakentamiseen varatuista määrärahoista.

Merkittävimmät määrärahan alittamiset johtuivat hankkeiden viivästyisestä tai siirtymisestä myöhemmin toteutettaviksi. Kruunuvuorenrannassa määrärahaa jäi käyttämättä Kruunuvuoren asemakaavavalituksesta aiheutuneen Kruunuvuoren keskiosan esirakentamisurakan sekä Laajasalontien esirakentamisurakan aloituksen viivästyisestä johtuen. Malmin esirakentamisen osalta määrärahaa jäi käyttämättä lentokenttäalueen lentotoiminnan jatkumisesta seuranneesta maakaasujohdon siirron viivästyisestä johtuen.

8 01 03 ESIRAKENTAMINEN, TÄYTTÖTYÖT, RAKENTAMISKELPOISEKSI SAATTAMINEN, KYLKN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Muu esirakentaminen, alueiden käyttöönotto ja tonttien rakentamiseksi saattaminen	-26 500	5 000	-21 500	-28 560	-7 060	-8 137
Menot yhteensä	-26 500	5 000	-21 500	-28 560	-7 060	-8 137

Talousarviossa 2020 täydennysrakennuskorvaukset ja korvausinvestoinnit sijaitsivat sitovan talousarviokohdan 80103 Esirakentaminen, täyttötöyt, rakentamiskelpoiseksi saattaminen, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi alakohtana 8010302.

Hyväksyessään talousarvion 2021 ja taloussuunnitelman 2021-2023 kaupunginvaltuusto hyväksyi myös täydennysrakennuskorvausten ja korvausinvestointien alakohtaan siirtämisen sitovan talousarviokohdan 80101 alle alakohtaksi 8010102. Talouden järjestelmiin toteutetuista muutoksista johtuen myös vuoden 2020 toteuma raportoidaan hyväksytyin talousarviorakenteen mukaisesti.

8 01 03 01 MUU ESIRAKENTAMINEN, ALUEIDEN KÄYTTÖÖNOTTO JA TONTTIEN RAKENTAMISKELPOISEKSI SAATTAMINEN

Muuhun esirakentamiseen, alueiden käyttöönottoon ja tonttien rakentamiskelpoiseksi saattamiseen oli käytettävissä ylitysoikeuksineen yhteensä 34,6 miljoonaa euroa. Lisäksi Hakaniemen kauppahallin huoltopihan esirakentamisen mahdollistamiseksi siirrettiin talousarviokohtaan yhteensä 4 miljoonaa euroa talousarviokohdalta 8 02 01 Uudis- ja lisärakennushankkeet. Käyttämättä jääneitä määrärahoja siirrettiin käyttötarkoituksen muutoksena katujen uudisrakentamiseen läntisessä ja koillisessa suurpiirissä yhteensä 6 miljoonaa euroa sekä uusien puistojen ja puistojen peruskorjaukseen yhteensä 3,0 miljoonaa euroa.

Merkittävimmät kohteet olivat Hakaniemen hallin, Siilikujan alueen, Fallkullan kiilan sekä Marian Campuksen alueen esirakentaminen, Jakomäen keskiosan ja Raide - Jokerin viereisten Oulunkylän täydennysrakennusalueiden kaasujohtojen siirrot sekä Raide-Jokerin, Tanssin talon ja Hietarannan pilaantuneen maan kunnostukset sekä Vuosaaren kaatopaikan kunnostus.

8 02 RAKENNUKSET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-260 130	4 000	-256 130	-298 088	-41 958	-45 864
Netto	-260 130	4 000	-256 130	-298 088	-41 958	-45 864

Vuonna 2020 talonrakennushankkeisiin oli käytettävissä investointimäärärahaa 296 miljoonaa euroa, joka sisälsi edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnetyn 35,9 miljoonaa euron ylitysoikeuden. Vuoden aikana toteutettiin 4 miljoonaa euron määrärahan siirto Hakaniemen kauppahallin huoltopihan liittyen esirakentamiseen. Vuoden 2020 aikana talonrakennushankkeisiin käytettiin yhteensä 298 miljoonaa euroa, joka ylitti edellä mainitun määrärahasiirron jälkeen käytettävissä olleet määrärahat yhteensä 6 miljoonaa eurolla. Ylityksen kattamiseksi kaupunginvaltuustolta haettiin erillinen 10 miljoonaa euron ylitysoikeus.

Investointiohjelman lisäksi kaupunki toteuttaa uudishankkeitaan myös vuokra- ja osakekohteina sekä kiinteistöyhtiömuotoisina. Merkittävin vuonna 2020 valmistunut kiinteistöyhtiömuotoinen uudisrakennushanke oli kaupunkiympäristön toimialan yhteinen tilahanke. Muita kiinteistöyhtiömuotoisia valmistelussa vuonna 2020 olleita tilahankkeita olivat Tukkutorin pakastamon, Urheahallin ja Tanssin talon uudisinvestoinnit. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan hallinnon uudet toimitilat Vallilaan toteutetaan vuokrahankkeena.

Lisäksi Laakson yhteissairaalan ja Keskustan terveys- ja hyvinvointikeskuksen sekä Stadin ammattiopiston Roihupellon ja Myllypuron kampusten tilahankkeiden valmistelua jatketaan kiinteistöyhtiömuotoisina. Suutarila-Siltämäki-alueen koulu- ja päiväkotihankkeita on suunniteltu toteutettavaksi käyttäen vaihtoehtoista toteutus- ja rahoitusmuotoa.

8 02 01 UUDIS- JA LISÄRAKENNUSHANKKEET, KYLKN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Uudisrakennushankkeiden tarveselvitykset	-1 000	-500	-1 500	-2 133	-633	-700
Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan uudis- ja lisärakennushankkeet	-113 700	24 450	-89 250	-114 905	-25 655	-26 200
Kaupunkiympäristön toimialan uudis- ja lisärakennushankkeet	-210	-1 450	-1 660	-1 859	-199	-250
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan uudis- ja lisärakennushankkeet	-9 010	4 000	-5 010	-9 686	-4 676	-4 700
Sosiaali- ja terveystoimialan uudis- ja lisärakennushankkeet	-2 300	1 000	-1 300	-1 049	251	-150
Muut uudisrakennushankkeet	0	0	0	-1 277	-1 277	-2 000
Menot yhteensä	-126 220	27 500	-98 720	-130 909	-32 189	-34 000

Vuonna 2020 uudis- ja lisärakennushankkeisiin käytettiin 130,9 miljoonaa euroa. Uudisrakennushankkeille määrärahasiirtojen ja myönnetyn ylitysoikeuden jälkeen varatusta investointimäärärahasta 132,7 miljoonasta eurosta jäi käyttämättä 1,8 miljoonaa euroa.

Vuoden 2020 uudis- ja lisärakennushankkeisiin käytettävissä ollut määräraha oli 160,2 miljoonaa euroa, joka sisälsi edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnetyn ylitysoikeuden 34 miljoonaa euroa. Vuoden alkupuolella arvioitiin, että koronaepidemian takia osa investointimäärärahasta jää käyttämättä. Tämän takia 4 miljoonaa euroa siirrettiin Hakaniemen kauppahallin huoltopihan esirakentamiseen erillisellä päätöksellä TA-alakohtaan 8 01 03 01, Muu esirakentaminen, alueiden käyttöönotto ja tonttien rakentamiseksi saattaminen, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi. Lisäksi jäljempänä mainituista hankkeista siirrettiin 23,5 miljoonaa euroa korjaushankkeisiin.

Seuraavien hankkeiden aloitusedellytykset eivät toteutuneet suunnitellun aikataulun mukaisesti:

TA-kohta	Nimi	Sisältö	Määrärahat 2020	Toteuma 2020
8020102	Lasten päiväkoti Kaarelanraitti ja peruskoulu luokat 1-2	Uudisrakennus (korvaava uudisrakennus)	7	1,3
8020102	Lasten päiväkoti Vaapukka	Uudisrakennus (korvaava uudisrakennus)	6,4	4,0
8020102	Lasten päiväkoti Isoniitty	Uudisrakennus (korvaava uudisrakennus)	6,7	0,1
8020102	KOONTIHANKE	Pakilan ylä- ja ala-asteen, Lpk Havukan, Lpk Pakilan ja nuorisotilojen korvaava uudisrakennus	9,7	7,5
8020102	Kalasadaman korttelitalo	Uudisrakennus (peruskoulun 2. vaihe)	15,4	14
8020104	Oodi Helsingin keskuskirjasto	Uudisrakennus	4,4	2,5
8020104	Pirkkolan liikuntapuisto	Korvaavan jäähallin rakentamien	9,0	7,3
8020105	Hyvösen lastenkoti	Uudisrakennus	2,3	0,5
Yhteensä (miljoonaa euroa):			61	37,2

Edellä mainituille hankkeille osoitetusta määrärahadista jäi käyttämättä 23,8 miljoonaa euroa. Käyttämättä jäävästä määrärahadista kohdennettiin uudelleen 23,5 miljoonaa euroa korjaushankkeille.

Vuonna 2020 valmistuneita uudisrakennushankkeita olivat Jakomäen sydän -alueen uusi yhtenäinen peruskoulu sekä nuoriso- ja päiväkotitilat, Kalasadaman korttelitalo (peruskoulun 2. vaihe), leikki puistot Brahe ja Kotinummi, päiväkodit Lasten Kartano ja Suursuo-Stigen.

Merkittävimmät rakentamisvaiheessa olleet uudisrakennushankkeet olivat Mäkelänrinteen lukion laajennus ja perusparannus, Vuosaaren lukion korvaava uudisrakennus, Pirkkolan korvaava jäähalli ja korvaavat lasten päiväkodit Louhikko, Kukkaniitty, Isoniitty ja Vaapukka.

Vuonna 2020 jatkui useiden korvaavien uudisrakennushankkeiden suunnittelu, joita olivat muun muassa Helsingin kielilukio, Maatullin ala-asteen koulu ja Kottby grundskolan. Uusien alueiden palvelurakennusten suunnittelu jatkui muun muassa seuraavien hankkeiden osalta: Keski-Pasilan peruskoulu ja päiväkoti, Kruunuvuorenrannan keskuskoulu, päiväkotit ja liikuntatilat, Kuninkaantammen peruskoulu ja päiväkoti sekä lasten päiväkoti Honkasuo ja Verkkosaari.

8 02 02 KORJAUSHANKKEET, KYLKN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Korjausrakennushankkeiden tarveselvitykset	-1 900	0	-1 900	-1 811	89	0
Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan korjausrakennushankkeet	-91 600	-29 500	-121 100	-121 008	92	0
Kaupunkiympäristön toimialan korjausrakennushankkeet	-10 810	0	-10 810	-9 386	1 424	0

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan korjausrakennushankkeet	-2 960	-130	-3 090	-2 972	118	0
Sosiaali- ja terveystoimialan korjausrakennushankkeet	-3 630	-19 300	-22 930	-22 889	41	0
Muut korjausrakennushankkeet	-23 010	23 762	752	-9 044	-9 796	-10 000
Menot yhteensä	-133 910	-25 168	-159 078	-167 110	-8 032	-10 000

Korjausrakentamishankkeisiin oli talousarviossa varattu 133,9 miljoonaa euroa. Vuonna 2020 korjausrakentamiseen käytettiin 168 miljoonaa euroa eli talousarviossa vuonna korjausrakentamiseen osoitettu määräraha käytettiin noin 125 prosenttia. Ylityksen kattamiseksi haettiin kaupunginvaltuustolta 10 miljoonaa euron ylitysoikeus sekä siirrettiin uudisrakennushankkeille varattua hankkeiden viivästymisen takia käyttämättä jäävää määrärahaa 23,5 miljoonaa euroa ja Kaupungintalokorttelien kehittämiseen varattua määrärahaa 1,7 miljoonaa euroa korjaushankkeisiin.

Vuonna 2020 valmistuneita korjausrakennushankkeita olivat Helsingin medialukion, Konalan ala-asteen, Stadin ammattiopiston Käpylän toimipisteen julkisivu- ja tiivistyskorjaus, Malmin lentoaseman rajavartiolaitoksen korjaaminen pelastuslaitoksen korjaamon ja keskusvaraston käyttöön.

Talousarviovuoden 2020 merkittävimmät rakentamisvaiheessa olevat korjaushankkeet ovat Aleksis Kiven peruskoulu, Kallion lukion, Kruununhaan yläasteen, Lauttasaaren ala-asteen ja Hakaniemen kauppahallin perusparannukset.

Suunnitteluvaiheessa oli myös lukuisia hankkeita, muun muassa Finlanditalon, Kallion ala-asteen koulun, Käpylän peruskoulujen, Maunulan ala-asteen koulun, Taivallahden peruskoulu ja Töölön kisahallin perusparannukset.

Seuraavien hankkeiden aloitusedellytykset eivät toteutuneet suunnitellun aikataulun mukaisesti:

TA-kohta	Nimi	Sisältö	Määrärahat 2020	Toteuma 2020
8020202	Käpylän peruskoulu	Väinölä rakennuksen perusparannus	9,7	1,4
8020202	Pihlajiston ala-aste	Perusparannus	5,0	0,3
8020202	Tahvonlahden ala-aste	Perusparannus ja laajennus	5,4	1,0
8020203	Niemenmäen väestönsuoja	Talotekninen peruskorjaus	1,9	0,1
8020204	Maunulan väestönsuoja	Sisäilmakorjaukset	1,8	0,1
8020204	Suvilahden kaasukellot	Tiilisen kaasukellon kulttuuritoimitilahanke	0,6	0,0
Yhteensä (miljoonaa euroa):			24,5	2,8

Edellä mainituille hankkeille osoitetusta määrärahasta jäi käyttämättä 22 miljoonaa euroa. Käyttämättä jäävä määräraha on uudelleen ohjelmoitu kohdentamattomille korjaushankkeille.

Kaupunginhallituksen päätöksen 21.10.2019 mukaisesti talousarviokohtaan osoitettu lisämääräraha 9,2 miljoonaa euroa kohdennettiin kahden koulurakennuksen peruskorjauksen aikaistamiseen: Käpylän peruskoulun Väinölä-rakennus ja Laajasalon ala-aste. Käpylän peruskoulun Väinölä-rakennuksen perusparannus alkaa vuonna 2021 eikä aikaistetun aikataulun mukaisesti. Hankkeelle varatusta investointimäärärahasta jäi käyttämättä 8 miljoonaa euroa.

Pihlajiston ala-asteen perusparannushankkeen, Tahvonlahden ala-asteen perusparannushankkeen, Niemenmäen väestönsuojan taloteknisen peruskorjauksen, Maunulan väestönsuojan sisäilmakorjauksen ja Suvilahden tiilisen kaasukellon kulttuuritoimihankkeen aloitusedellytykset eivät toteutuneet suunnitellun aikataulun mukaisesti. Hankkeille varatusta investointimäärärahasta jäi käyttämättä 14 miljoonaa euroa.

Muihin korjausrakennushankkeisiin, talousarvion alakohtaan 8 02 02 06, sisältyi 10,7 miljoonaa euroa, joka oli osoitettu kaikkien toimialojen kohdentamattomille korjaustöille. Korjausrakentamismäärärahan kohdentamattomien korjaustöiden 10,7 miljoonaa euroa ja uudelleen ohjelmoitu määräraha 22 miljoonaa euroa sekä toimialajohtajan 29.1.2021 esityksestä uudisrakentamisesta korjaushankkeisiin ja kaupungintalokorttelien kehittämisestä siirrettäväksi esittämä määräraha 25,2 miljoonaa euroa ja kaupunginvaltuuston hyväksymän 10 miljoonaa euron lisämäärä-

raha yhteensä noin 68 miljoonaa euroa käytettiin rakennusosien ja laitteiden ennakoiviin korjauksiin, vaurioituneiden tilojen korjaamiseen, jotta tilat voitiin pitää käyttökunnossa ja välttyttiin lisävaurioilta sekä välttämättömiin toiminnallisiin muutostöihin palveluverkkoa kehitettäessä ja väistötilojen rakentamiseen.

8 02 03 KAUPUNGINTALOKORTTELEIDEN KEHITTÄMINEN, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

Kaupunginvaltuusto myönsi vuonna 2019 käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella 1,9 miljoonaa euroa ylitysoikeutta vuodelle 2020. Kaupungintalokorttelien kehittämisen määrärahasta jäi käyttämättä 1,7 miljoonaa euroa. Kaupungintalokorttelien kehittämishanke on pääosin saatu valmiiksi vuonna 2020. Käyttämättä jäänyt määräraha siirrettiin talousarviokohtaan 8 02 02 ja käytettiin kohdentamattomiin korjaustöihin.

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	0	1 668	1 668	-69	-1 737	-1 864
Netto	0	1 668	1 668	-69	-1 737	-1 864

8 03 KADUT JA LIIKENNEVÄYLÄT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-148 660	-6 000	-154 660	-173 213	-18 553	-20 891

Katu- ja liikenneväylähankkeisiin oli talousarviossa varattu 148,7 miljoonaa euroa. Lisäksi toimialalla oli käytettävissä vuodelta 2019 käyttämättä jäänyttä ylitysoikeusmäärärahaa 4,2 miljoonaa euroa, yhteensä 152,9 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 173,2 miljoonaa euroa. Käytettävissä oleva määräraha ylittyi talousarviokohdan 8 03 01 Uudisrakentaminen, perusparantaminen, liikennejärjestelyt ja muut investoinnit osalta. Ylitys katettiin määrärahasiirroilla ja kaupunginvaltuuston päättämällä ylitysoikeudella.

8 03 01 UUDISRAKENTAMINEN JA PERUSPARANTAMINEN SEKÄ MUUT INVESTOINNIT, KYLKN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-75 600	-6 000	-81 600	-101 256	-19 656	-20 411

Talousarviokohdalle Uudisrakentaminen, perusparantaminen ja liikennejärjestelyt sekä muut investoinnit, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi oli talousarviossa osoitettu 75,6 miljoonaa euroa. Lisäksi oli käytettävissä ylitysoikeutta 3,7 miljoonaa euroa eli yhteensä 79,3 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 101,3 miljoonaa euroa. Käytettävissä oleva määräraha ylittyi 22,0 miljoonaa euroa. Ylitys katettiin 6,0 miljoonan euron määrärahasiirroilla talousarviokohdalta 8 01 03 01 Muu esirakentaminen, alueiden käyttöönotto ja tonttien rakentamiskelpoiseksi saattaminen käyttämättä jääneistä määrärahoista. Lisäksi kaupunginvaltuusto myönsi ylitysoikeutta 16,7 miljoonaa euroa.

8 03 01 01 UUDISRAKENTAMINEN

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Eteläinen suurpiiri	-800	-320	-1 120	-1 118	2	0
Läntinen suurpiiri	-2 200	-3 385	-5 585	-5 585	0	0
Keskinen suurpiiri	-3 000	0	-3 000	-7 313	-4 313	-4 400
Pohjoinen suurpiiri	-1 200	-205	-1 405	-1 401	4	0
Koillinen suurpiiri	-4 000	-3 230	-7 230	-7 230	0	0
Kaakkoinen suurpiiri	-2 200	-1 600	-3 800	-3 778	22	0
Itäinen suurpiiri	-4 800	-70	-4 870	-4 867	3	0
Östersundomin suurpiiri	-200	195	-5	-4	1	0
Meluesteet	-1 000	495	-505	-505	0	0
Menot yhteensä	-19 400	-8 120	-27 520	-31 800	-4 280	-4 400

Uudisrakentamiseen oli käytettävissä 19,4 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 31,8 miljoonaa euroa eli 12,4 miljoonaa euroa yli talousarviomäärärahan. Kaupunginvaltuusto myönsi ylitysoikeutta 4,4 miljoonaa euroa. Ylitys katettiin määrärahasiirrolla esirakentamisesta käyttämättä jääneistä määrärahoista.

Uudisrakentamisen määrärahaa käytettiin asuntotuotannon edellyttämien katujen rakentamiseen suurpiirien alueella. Määrärahan ylitys aiheutui merkittävien täydennysrakentamisalueiden, kuten Koskelan sairaalan ja Fallkullan kiilan alueen sekä Jakomäen keskiosan rakentamisen ennakoitua nopeammasta edistymisestä.

Idässä asuntotuotannon vaatima katualueiden rakentamisen kustannus ylittyi erityisesti Reginanranta 3 kaava-alueella. Lännessä Lapinmäentien vuoden 2020 urakka eteni asuntotuotannon edellyttämässä laajuudessa, ja lisäksi käynnistettiin asuntotuotannon edellyttämä uusi katu-urakka, johon ei talousarviomäärärahasa ollut varauduttu. Hankkeiden ja alueiden suunniteltua nopeammalla rakentamisella turvattiin asuntorakentamisen oikea-aikainen aloitus ja mahdollistettiin täydennysrakentamisen asuntotuotantotavoitteiden saavuttaminen.

Merkittävimpiä rakennuskohteita olivat Lapinmäentie, Lehtisaaren pohjoisosa, Koskelan sairaalan alue, Tullivuoren eteläpuolinen alue, Fallkullan kiilan alue, Jakomäen keskiosa, Herttoniemen rannassa Reginankuja, Reginanlaituri ja Annikanlaituri, Kontulan keskus sekä Raide-Jokeriin liittyvät hankkeet.

Merkittävimpiä suunnittelukohteita olivat Marian sairaalan alue, Taivallahden kylpyläalue, Hakaniemi ja Merihaka (Kruunusillat), Orapihlaja-Paatsamatien alue, Vanhan Helsingintien alue, Itäkeskuksen Jokerikortteli ja Työnjohtajankadun korttelit.

Melusteisiin osoitetulla määrärahalla viimeisteltiin Tapanilankaaren meluste ja Vanhan Porvoontien melusteen suunnittelu käynnistettiin välillä Suurmetsäntie – Heikinlaaksontie.

8 03 01 02 PERUSPARANTAMINEN JA LIIKENNÄJÄRJESTELYT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Katujen peruskorjaukset	-8 400	565	-7 835	-9 639	-1 804	-1 805
Siltojen peruskorjaukset	-13 400	0	-13 400	-15 915	-2 515	-2 556
Päällysteiden uusiminen	-4 600	230	-4 370	-4 362	8	0
Joukkoliikenteen kehittäminen	-1 000	-110	-1 110	-1 144	-34	-43
Liikennejärjestelyt	-5 700	-405	-6 105	-10 719	-4 614	-5 100
Jalankulun ja pyöräilyn väylät	-19 500	0	-19 500	-24 425	-4 925	-5 007
Menot yhteensä	-52 600	280	-52 320	-66 203	-13 883	-14 511

Perusparantamiseen ja liikennejärjestelyihin oli käytettävissä ta-muutoksen jälkeen 52,3 miljoonaa euroa, jonka lisäksi oli käytettävissä ylitysoikeutta 14,5 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 66,2 miljoonaa euroa.

Katujen peruskorjaukseen oli käytettävissä 8,4 miljoonaa euroa ja ylitysoikeutta 1,8 miljoonaa euroa, yhteensä 10,2 miljoonaa euroa, josta käytettiin 9,6 miljoonaa euroa. Loppuvuonna 2020 käynnistettäväksi suunnitellun Hietanienkadun peruskorjauksen käynnistäminen siirtyi vuoden 2021 puolelle.

Merkittävimpiä peruskorjaushankkeita olivat Suomenlinnan katujen peruskorjauksen käynnistyminen, Vihdintien betonitien purku, Santerlantie - Immolantien urakka, Tapulikaupungin katujen peruskorjaus, Raide-Jokeriin liittyvät peruskorjaukset sekä ulkovalaistuksen peruskorjaus ja Helsinki LED-hanke, jossa valaisimia vaihdettiin uusiin LED-valaisimiin. Lisäksi useita pienempiä korjauskohteita toteutettiin eri puolilla kaupunkia.

Siltojen peruskorjaukseen oli käytettävissä 13,4 miljoonaa euroa ja ylitysoikeutta 2,6 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 15,9 miljoonaa euroa. Merkittävin peruskorjauskohde oli Lauttasaarensilta, joka eteni odotettua nopeammin. Lisäksi tehtiin pieniä siltojen korjauksia eri puolilla kaupunkia.

Päällysteiden uusimiseen oli käytettävissä määrärahasiirron jälkeen 4,4 miljoonaa euroa, joka käytettiin lähes kokonaan.

Joukkoliikenteen kehittämiseen oli käytettävissä määrärahasiirtojen ja ylitysoikeuden jälkeen yhteensä 1,1 miljoonaa euroa. Määräraha käytettiin lähes kokonaisuudessaan. Merkittävimpiä kohteita olivat Koivusaaren metroasemalle

johtavan Telkkäkujan rakentaminen sekä Ramsaynrannan joukkoliikennekaistan toteuttaminen. Suunnittelukohteina olivat muun muassa Ruskeasuon varikko ja muita pienempiä kohteita.

Liikennejärjestelyihin oli käytettävissä 5,7 miljoonaa euroa ja ylitysoikeutta 5,1 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 10,7 miljoonaa euroa. Merkittävimpiä kohteita olivat Vanhaistentie-Kantelettarentie Näyttelijäntie-Ida Ahlbergintie-Adolf Lindforsintien liittymän uudelleenjärjestelyt, Oulunkylän liikenneturvallisuussuunnitelman toteutus ja Raide-Jokeriin liittyvien liikennejärjestelyhankkeiden suunnittelu sekä toteutus koko reitin varrella. Lisäksi toteutettiin pienempiä liikenneturvallisuutta parantavia kohteita eri puolilla kaupunkia.

Jalankulun ja pyöräilyn väyliin oli käytettävissä 19,5 miljoonaa euroa ja ylitysoikeutta 5,0 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 24,4 miljoonaa euroa. Merkittävimpiä kohteita olivat Keskuspuistonbaanan toteutus Olympiastadionin ympäristössä, Kaisantunnelin kehitysvaihe, Hämeentie, Kulosaaren puistotien pyöräkatu sekä Raide-Jokeriin liittyvien pyöräilyhankkeiden suunnittelu ja toteutuksen käynnistys koko reitin osuudella.

8 03 01 03 MUUT INVESTOINNIT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Täytemaan vastaanottoaikat	-500	35	-465	-460	5	0
Lumen vastaanottoaikat ja hiekkasiilot	-450	-190	-640	-640	0	0
Yleiset käymälät	-250	-235	-485	-484	1	0
Ranta-alueiden kunnostus	-2 400	730	-1 670	-1 669	1	0
Menot yhteensä	-3 600	1 840	-1 760	-3 253	-1 493	-1 500

Muihin investointeihin oli käytettävissä ta-muutosten jälkeen 1,8 miljoonaa euroa ja ylitysoikeutta 1,5 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 3,2 miljoonaa euroa. Täytemaan vastaanottoaikkoihin käytettiin 0,5 miljoonaa euroa. Lumen vastaanottoaikkoihin ja hiekkasiiloihin käytettiin 0,6 miljoonaa euroa. Yleisiin käymälöihin käytettiin 0,5 miljoonaa euroa. Ranta-alueiden kunnostuksiin käytettiin 1,7 miljoonaa euroa. Määrärahalla toteutettiin muun muassa Vanhan väylänpuiston tulvasuojausta ja Vallisaaren meren alittavan vesihuoltolinjaston osuutta.

8 03 02 PROJEKTIALUEIDEN KADUT, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kamppi-Töölönlahti	-5 100	4 910	-190	-189	1	0
Länsisatama	-18 000	-4 810	-22 810	-22 807	3	0
Kalasadama	-10 100	-4 300	-14 400	-14 398	2	0
Kruunuvuorenranta	-6 350	-1 550	-7 900	-7 899	1	0
Pasila	-22 490	2 580	-19 910	-18 965	945	0
Kuninkaankolmio	-2 800	-1 040	-3 840	-3 835	5	0
Kruunusillat	-5 400	2 920	-2 480	-2 472	8	0
Uudet projektialueet ja muu täydennysrakentaminen	-1 120	760	-360	-356	4	0
Malmi	-700	530	-170	-164	6	0
Menot yhteensä	-72 060	0	-72 060	-71 085	975	0

Projektialueiden katuihin oli käytettävissä 72,1 miljoonaa euroa, josta käytettiin 71,1 miljoonaa euroa.

Kamppi-Töölönlahteen oli käytettävissä 5,1 miljoonaa euroa ja määrärahaa käytettiin 0,2 miljoonaa euroa. Määräraha alittui, koska Töölönlahden tulvasuojeluhankkeen vesiluvan jatkosta valitettiin, ja syksyllä 2020 käynnistyväksi suunniteltu urakka siirtyi vuodelle 2022.

Länsisatamaan oli käytettävissä 18,0 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 22,8 miljoonaa euroa. Ylitys katettiin muilta projektialueilta käyttämättä jäänyttä määrärahaa siirtämällä. Länsisatamassa merkittävimmät kohteet olivat Telakkarannan alueen kadut, Rionkadun kiertoliittymä ja Atlantinsilta. Määrärahan ylitys johtuu Telakkakadun ennakoitua nopeammasta valmistumisesta sekä Atlantinsillan ja Rionkadun kiertoliittymän urakoiden kustannustason noususta.

Kalatatamaan oli käytettävissä 10,1 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 14,4 miljoonaa euroa. Ylitys katettiin siirtämällä muilta projektialueilta käyttämättä jäävää määrärahaa. Merkittävimmät kohteet ovat Koksikatu-Vilhovuorenkadun jatke, Verkkosaaren eteläosan katujen viimeistelytyöt, Sompasaaren kadut, Työpajanpiha, Tukutorikuja ja Verkkosaaren pohjoisosan alue. Ylitys johtui Verkkosaaren pohjoisosan lisä- ja muutostöistä sekä Kalasatamasta Pasilaan raitiotien kehitysvaiheen ennakoitua korkeammista kustannuksista.

Kruunuvuorenrantaan oli käytettävissä 6,3 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 7,9 miljoonaa euroa. Ylitys katettiin siirtämällä muilta projektialueilta käyttämättä jäänyttä määrärahaa. Merkittävimmät kohteet ovat Haakoninlahden katujen rakentaminen, Gunillankallion katujen viimeistely sekä projektialueeseen kuuluvien Herttoniemen Laivalahdenkadun ja Suunnittelijankadun rakentaminen. Suunnittelukohteina ovat Kruunuvuoren ja Koirasaarten alueiden kadut, Koirasaarentien itäpää, Laajasalontien bulevardisointi sekä Herttoniemen Linnanrakentajantie. Määrärahan ylitys johtuu Haakoninlahden urakan suunniteltua nopeammasta etenemisestä.

Pasilaan oli käytettävissä 22,5 miljoonaa euroa, josta käytettiin 19,0 miljoonaa euroa. Käyttämättä jäänyt määräraha siirrettiin muille projektialueille. Merkittävimmät kohteet Pasilassa olivat Postipuiston pohjoisosan kadut, raitiolinja 9 katutyöt Radiokadulla, Pasilankatu ja Ratapihan kortteleiden pohjoiset kadut. Eteläisen Postipuiston katusuunnitelu käynnistyi. Raitiotielinja 9 jatkon urakka jatkuu vuonna 2021. Veturitien rakentaminen Höyrykadulta Hakamäentielle siirtyi alkavaksi keväällä 2021.

Kuninkaankolmioon oli käytettävissä 2,8 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 3,8 miljoonaa euroa. Ylitys katettiin muilta projektialueilta säästyvillä määrärahasiirroilla. Merkittävimmät kohteet Honkasuolla olivat Haaperhosien alueen kadut ja Perhosienkierto. Kuninkaantammen alueella toteutettiin asuntotuotannon edellyttämiä katuja. Kuninkaankolmion vuonna 2019 käynnistyneiden rakentamisurakoiden toteutuksen viivästyminen aiheutti ennakoitua suurempi kustannusosuus vuodelle 2020. Myös suunnittelua käynnistettiin alueella ennakoitua nopeammin.

Kruunusiltoihin oli käytettävissä 5,4 miljoonaa euroa, josta käytettiin 2,5 miljoonaa euroa. Hankkeen kehitysvaihe oli käynnissä ja määrärahaa jäi käyttämättä 2,9 miljoonaa euroa, joka siirrettiin muille projektialueille.

Uusiin projektialueisiin ja muuhun täydennysrakentamiseen oli käytettävissä 1,1 miljoonaa euroa, josta käytettiin 0,4 miljoonaa euroa. Määrärahaa jatkettiin Koivusaaren katujen suunnittelua. Käyttämättä jäänyt 0,8 miljoonaa euroa siirrettiin muille projektialueille.

Malmiin oli käytettävissä 0,7 miljoonaa euroa, josta käytettiin 0,2 miljoonaa euroa. Määrärahaa suunniteltiin Nallenteen katuja ja alueen väliaikaistoimintoja. Määrärahaa jäi käyttämättä Malmin lentokenttäalueen lentotoiminnan jatkumisesta ja tästä seuranneesta hankkeiden viivästyisestä johtuen. Mm. alueen virkistyskäytön kehittämiseksi väliaikaisia reittejä ei päästy toteuttamaan suunnitellussa aikataulussa. Käyttämättä jäänyt 0,5 miljoonaa euroa siirrettiin muille projektialueille.

8 03 03 YHTEISHANKKEET VÄYLÄVIRASTON KANSSA, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-1 000	0	-1 000	-873	127	-480

Yhteishankkeisiin väyläviraston kanssa oli käytettävissä 1,0 miljoonaa euroa ja ylitysoikeutta 0,5 miljoonaa euroa, yhteensä 1,5 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 0,9 miljoonaa euroa.

Suunnitteluhankkeina oli käynnissä Länsiväylä/Koivusaaren eritasoliittymän suunnittelu, Lahdenväylällä Malmin eritasoliittymän suunnittelu, Hämeenlinnanväylä välillä Kannelmäki-Kehä III sekä käynnistymässä Kehä I Myllypuron eritasoliittymän suunnittelu. Tapanilan asemalla toteutettiin 2020 yhteishankkeena turvallisuusparannuksia. Meluntorjunnan osalta Uudenmaan ELY-keskus teetti Torpparinmäen melusteesta rakennettavuusselvityksen. Helsingin kaupunki osallistui työn ohjaukseen. Lahdenväylällä Viikin meluesteen (Torpparinmäen meluste) toteutussuunnittelu siirtyi.

8 04 PUISTOT JA LIIKUNTA-ALUEET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-33 320	-4 500	-37 820	-37 205	615	0

Puistoihin ja liikunta-alueisiin oli talousarviossa varattu 33,3 miljoonaa euroa. Määrärahasiirtojen jälkeen käytettävissä oli yhteensä 37,8 miljoonaa euroa, josta käytettiin yhteensä 37,2 miljoonaa euroa.

8 04 01 PUISTOT JA LIIKUNTA-ALUEET, KYLKN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Uudet puistot ja puistojen peruskorjaukset	-14 200	-4 700	-18 900	-18 888	12	0
Liikuntapaikat ja ulkoilalueet	-9 900	200	-9 700	-9 659	41	0
Menot yhteensä	-24 100	-4 500	-28 600	-28 547	53	0

8 04 01 01 UUDET PUISTOT JA PUISTOJEN PERUSKORJAUKSET

Uusiin puistoihin ja puistojen peruskorjaukseen oli talousarviossa varattu 14,2 miljoonaa euroa. Kuntoporrasohjelman toteuttamiseen osoitettu erillismääräraha 1,7 miljoonaa euroa siirrettiin talousarviokohdasta 8 04 01 02 Liikuntapaikat ja ulkoilalueet talousarviokohtaan 8 04 01 01 Uudet puistot ja puistojen peruskorjaukset. Käytettävissä oleva määräraha oli näin ollen 15,9 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 18,9 miljoonaa euroa ja syntynyt 3,0 miljoonan euron ylitys katettiin määrärahasiirrolla kohdasta 8 01 03 01 Muu esirakentaminen käyttämättä jääneistä määrärahoista.

Leuto talvi ja pitkä rakentamiskausi mahdollisti hankkeiden ennakoitua nopeamman etenemisen. Määrärahan ylitys aiheutui osittain myös hankevaiheen kustannusten noususta rakennussuunnitteluvaiheessa, mm. Biennaalin paviljongin kustannukset nousivat ennakoitua korkeammiksi.

Merkittävimmät puistojen uudisrakentamiskohteet olivat Kirsikkapuisto, Vuosaaren liikuntapuiston puisto ja sen rakauden metsä, Pukinmäen rantapuisto ja Suursuonpuiston leikkipaikka. Vallisaaren Biennaalia palveleva paviljonkikatos toteutettiin valmiiksi tapahtuman siirrosta huolimatta.

Peruskorjauksen osalta pääpaino kohdistui rakennettujen puistojen ja leikkipuistojen välttämättömiin käyttökelpoisuuden edellyttämiin peruskorjauksiin suurpiirien alueella. Merkittävimmät peruskorjauskohdeet olivat Itsenäisydenpuisto, leikkipuisto Ida, leikkipuisto Traktori, leikkipuisto Tapuli, leikkipuisto Herttoniemi, leikkipuisto Lampi, Brahenpuisto ja Kontulan kelkkapuisto.

Määrärahalla toteutettiin lisäksi luonnonsuojelualueiden ja merellisen Helsingin hankkeita kuten Vasikkasaaren laiturit. Kuntoporrasohjelman mukaisten kahdeksan kuntoportaan toteutus suunnitelmat valmistuivat syksyllä 2020, ja Lauttasaaren liikuntapuiston kuntoportaiden toteutus käynnistettiin.

8 04 01 02 LIIKUNTAPAIKAT JA ULKOILUALUEET

Liikuntapaikkoihin ja ulkoilalueisiin oli talousarviossa varattu 9,9 miljoonaa euroa. Kuntoportaisiin osoitettu erillismääräraha 1,7 miljoonaa euroa siirrettiin talousarviokohtaan 8 04 01 01 Uudet puistot ja puistojen peruskorjaukset, kuntoporrasohjelman mukaisten portaiden sijoituessa puistoalueille. Lisäksi liikuntainvestointeihin siirrettiin Kvs-ton päätöksellä 26.2.2020 § 58 talousarviokohdasta 8 01 01 Kiinteistöjen ja kiinteistöjen hallintaan oikeuttavien osakkeiden ostot ja lunastukset sekä kaavoituskorvaukset, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi, 1,5 miljoonaa euroa Garden-hankkeen aiheuttamiin kenttämuutoksiin Töölössä. Yhteensä määrärahaa oli käytössä 9,7 miljoonaa euroa, josta käytettiin 9,66 miljoonaa euroa.

Liikuntapaikkojen ja ulkoilalueiden osalta määrärahan käyttö kohdistui pääosin rakennettujen liikuntapaikkojen ja ulkoilalueiden välttämättömiin käyttökelpoisuuden edellyttämiin peruskorjauksiin. Peruskorjausten merkittävimpiä kohteita olivat Uimastadionin lastenaltaan peruskorjaus, Paloheinän hiihtosiltojen uusinta ja lumetusjärjestelmän 2. vaihe sekä Töölön pallokentän 1 peruskorjauksen ja lämmitetyn tekonurmikentän urakan käynnistyminen. Uusia liikuntapaikkoja ja ulkoilalueinvestointeja toteutettiin asuntotuotannon edellytysten mukaisesti, kohteina muun muassa Kivikon liikuntapuiston suunnittelu, Vuosaaren liikuntapuisto sekä Lauttasaaren tekojää. Johanneksenpuiston tekojääradan suunnittelu käynnistyi. Lisäksi kunnostettiin ulkoilusaarien ja venesatamien laitureita ja rakenteita. Liikuntapaikkojen ja ulkoilalueiden hankkeet oli priorisoitu yhteistyössä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan liikuntapalveluiden kanssa. Koulujen pihoihin osoitetut liikuntapaikat (10 kpl) toteutuivat kokonaisuudessaan vuoden 2020 aikana. Koulujen pihojen liikuntapaikat jäivät kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ylläpitoon.

8 04 02 PROJEKTIALUEIDEN PUISTOT JA LIIKUNTA-ALUEET, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Länsisataman puistot ja liikunta-alueet	-4 600	0	-4 600	-4 146	454	0
Kalasadaman puistot	-1 120	-470	-1 590	-1 583	7	0
Kruunuvuorenrannan puistot ja liikunta-alueet	-900	-140	-1 040	-1 036	4	0
Pasilan puistot	-900	700	-200	-114	86	0
Kuninkaankolmion puistot	-1 100	-590	-1 690	-1 688	2	0
Malmin puistot	-600	500	-100	-90	10	0
Menot yhteensä	-9 220	0	-9 220	-8 658	562	0

Projektialueiden puistoihin ja liikunta-alueisiin oli käytettävissä yhteensä 9,2 miljoonaa euroa, josta käytettiin 8,7 miljoonaa euroa.

Länsisataman puistoihin ja liikunta-alueisiin oli käytettävissä 4,6 miljoonaa euroa, josta käytettiin 4,1 miljoonaa euroa. Merkittävimmät rakentamiskohteet olivat Saukonpaadenpuisto, Hyväntoivonpuisto ja Jätkäsaaren liikuntapuisto. Määrärahan alitus aiheutui viiveistä Tanssin talon ja Saukonpaadenpuiston urakoissa.

Kalasadaman puistoihin oli talousarviossa varattu 1,1 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 1,6 miljoonaa euroa. Ylitys katettiin muilta projektialueilta käyttämättä jäävällä määrärahalla. Merkittävimmät kohteet olivat Kalasadamanpuisto ja Loviseholminpuisto.

Kruunuvuorenrannan puistoihin ja liikunta-alueisiin oli talousarviossa varattu 0,9 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 1,0 miljoonaa euroa. Merkittävimmät kohteet olivat Henrik Borgströmin puisto, Kaitalahdenkurun koira-aitaus ja Saaristofregatinpuisto. Suunnittelukohteina olivat Stansvikin kartanopuisto, Kruunuvuorenrannan uimaranta ja liikuntapuiston. Ylitys johtui urakoiden toteutumisesta ennakoitua hieman kalliimpina.

Pasilan puistoihin oli käytettävissä 0,9 miljoonaa euroa, josta käytettiin 0,1 miljoonaa euroa. Määräraha käytettiin Postipuiston suunnitteluun.

Kuninkaankolmion puistoihin oli talousarviossa varattu 1,1 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 1,7 miljoonaa euroa. Ylitys katettiin muilta projektialueilta käyttämättä jäävällä määrärahalla. Puistorakentamisessa vuonna 2019 käynnistyneitä rakentamisurakoita jatkettiin vuonna 2020. Merkittävimmät kohteet olivat Helene Scherfbeckin puisto, Venynpuisto ja Avajaispuisto.

Malmin puistoihin oli käytettävissä 0,6 miljoonaa euroa, josta käytettiin 0,1 miljoonaa euroa. Määräraha käytettiin kaasuputken maisemointisuunnitteluun sekä alueen design manualin laadintaan. Malmin lentokenttäalueen lentotoiminnan jatkumisesta johtuen vuoden 2020 aikana ei päästy toteuttamaan alueelle suunniteltuja puisto- ja ulkoliikuntapalveluja.

8 05 IRTAIMEN OMAISUUDEN PERUSHANKINTA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	680	0	680	929	249	0
Menot	-76 195	0	-76 195	-77 640	-1 445	-45 677
Netto	-75 515	0	-75 515	-76 710	-1 195	-45 677

8 05 01 KESKUSHALLINTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kaupunginkanslia	-1 507	0	-1 507	-1 355	152	-918
Keskitytetyt tietotekniikkahankinnat	-11 351	0	-11 351	-10 435	916	-13 000
Menot yhteensä	-12 858	0	-12 858	-11 790	1 068	-13 918

Irtaimen omaisuuden perushankintaan oli varattu yhteensä 12,8 miljoonaa euroa sekä ylitysoikeudet 13,9 miljoonaa euroa. Talousarvioon sisältyvät kaupunginkanslian ja kaupungin keskitettyjen tietotekniikkahankintojen irtaimen omaisuuden perushankinnat.

Määrärahaa käytettiin yhteensä 11,8 miljoonaa euroa. Kanslian irtaimen omaisuuden hankintoihin oli varattu määrärahaa 1,5 miljoonaa euroa sekä ylitysoikeutta 0,9 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 1,4 miljoonaa euroa.

8 05 02 KASVATUKSEN JA KOULUTUKSEN TOIMIALA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tietotekniikkahankinnat	-12 240	0	-12 240	-21 039	-8 799	-18 040
Muut hankinnat	-10 060	0	-10 060	-10 434	-374	0
Menot yhteensä	-22 300	0	-22 300	-31 473	-9 173	-18 040

Toimialan investointimäärärahat olivat 22,3 miljoonaa euroa, minkä lisäksi toimialalla oli käytettävissä 18,0 miljoonaa euroa ylitysoikeuksia vuodelta 2019 siirtyneiden hankintojen rahoittamiseen. Määrärahoja käytettiin 31,5 miljoonaa euroa ja käyttämättä jäi 8,9 miljoonaa euroa. Käyttämättä jäänyt määräraha esitettiin siirrettäväksi vuodelle 2021 hankintojen siirtymisestä johtuen.

ICT-investointeihin käytettiin 21 miljoonaa euroa. Suurimmat ICT-laittehankintainvestoinnit olivat tietokoneet peruskoulun oppijoille ja hallinnolle sekä esitystekniikkainvestoinnit uudisrakennus- ja perusparannuskohteisiin. Näiden lisäksi investoitiin runsaasti ICT-kehityshankkeisiin ja varsinkin uuteen asioinnin tietojärjestelmä ASTI:iin, jonka kehitys tulee jatkumaan vielä useita vuosia.

Korona-kriisi pidensi ICT-laitteiden toimitusaikoja. Kannettavien tietokoneiden saatavuustilanne tulee jatkumaan haasteellisena myös vuonna 2021 johtuen suuresta maailmanlaajuisesta kysynnästä. Suurin siirtyväksi esitetty ICT-määräraha on varhaiskasvatuksen esitystekniikkaerä, jonka hankinnat siirtyivät vuoteen 2021.

Toimialan muihin investointeihin käytettiin 10,4 miljoonaa euroa. Suurimmat investoinnit olivat uudis- ja perusparannuskohteiden kalustaminen. Stadin ammattiopistossa investoitiin opetustilojen ajanmukaistamiseen ja koneisiin ja laitteisiin.

8 05 03 KAUPUNKIYMPÄRISTÖN TOIMIALA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Pelastustoimi						
Tulot	680	0	680	929	249	0
Menot	-3 442	0	-3 442	-6 119	-2 677	-5 899
Netto	-2 762	0	-2 762	-5 190	-2 428	-5 899
Tietotekniikkahankinnat	-13 645	8 500	-5 145	-3 395	1 750	-2 013
Muut hankinnat	-654	-8 500	-9 154	-7 020	2 134	0
Menot yhteensä	-17 741	0	-17 741	-16 535	1 206	-7 912

Kaupunkiympäristön toimialalla (ilman Pelastustoimea) oli irtaimen omaisuuden määrärahaa käytössä edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnetty ylitysoikeudet huomioiden yhteensä 16,3 miljoonaa euroa, joka oli 9,9 miljoonaa euroa suurempi kuin vuotta aiemmin. Merkittävin osa määrärahasta käytettiin KYMP-talon hankintoihin ja ICT-järjestelmähankintoihin. Irtaimen omaisuuden määrärahaa jäi käyttämättä, koska jotkut suurehkot digitalisaatio-ohjelman projektit eivät käynnistyneet lainkaan. Osassa uusittavien ICT-järjestelmien projektien määrittelyissä ja hankintojen valmisteluissa meni arvioitua enemmän aikaa. Myös osa jo pitkään meneillään olevista ICT-projekteista siirtyi ylläpitoon ja kustannukset siirtyivät ICT-käyttötalouden puolelle.

KYMP-talon varattujen määrärahojen osalta myös osa budjetista jäi käyttämättä. Muuttoon liittyvät AV-hankinnat sekä IT-hankinnat, joiden hankinta viivästyi johtuen aikataulumuutoksista, resurssien vähyydestä sekä KYMP-talon tilojen luovuttamisesta muuhun, akuuttiin tilapäisen käytön tarpeeseen. Tästä syystä toteutumatta jäivät Cave-tilan asennus ja järjestelmähankinta, ovenpielinäyttöjen hankinta ja asennus sekä työpisteiden tilatietojen ja sensorien sekä järjestelmien hankinta, ja lisäksi toimialan muuton tietyt kalustehankinnat (mm. mikrofilmlaatikot, kuivauskappit, valaisimet, neuvottelupöydät) viivästivät.

8 05 04 KULTTUURIN JA VAPAA-AJAN TOIMIALA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tietotekniikkahankinnat	-3 431	-10	-3 441	-3 644	-203	-206
Muut hankinnat	-3 915	10	-3 905	-4 824	-919	-2 100
Menot yhteensä	-7 346	0	-7 346	-8 468	-1 122	-2 306

Irtaimen omaisuuden investointibudjetti oli ylitysoikeudet mukaan lukien 9,7 miljoonaa euroa. Investointeja tehtiin 8,5 miljoonalla eurolla. Näistä lct-investointeja oli 3,6 miljoonaa ja muita hankintoja 4,8 miljoonaa euroa. Suurimmat investoinnit liittyivät toimialan digitalisaatio-ohjelmaan. Investointirahoja jäi käyttämättä 1,2 miljoonaa euroa viivästyneiden hankkeiden vuoksi. Näistä merkittävimpiä olivat raitiovaunumuseo, julkiset taidehankinnat, Helsinki Biennaali, kaupunginorkesterin soitinhankinnat, aluekirjastojen hankinnat ja Malminkartanon harrastushalli.

8 05 05 SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMEN TOIMIALA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tietotekniikkahankinnat	-8 250	0	-8 250	-5 703	2 547	-1 501
Muut hankinnat	-7 700	0	-7 700	-3 670	4 030	-2 000
Menot yhteensä	-15 950	0	-15 950	-9 373	6 577	-3 501

Määrärahaa käytettiin 9,4 miljoonaa euroa. Käytettävissä oli yhteensä 19,4 miljoonaa euroa, joka koostui talousarvioon varatusta 16,0 miljoonasta eurosta ja edellisellä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnettyistä 3,5 miljoonan euron ylitysoikeudesta. Merkittävimpiä tietotekniikan investointeja ovat olleet työasema- ja muun laitekannan uusiminen sekä langattomien verkkojen parantaminen ja lisääminen Apotin vaatimukset huomioiden, sekä asiakas- ja potilastietojärjestelmissä olevien vanhojen tietojen arkistointi KANTA-palveluun ja tietojen siirtäminen uuteen Apotti-järjestelmään. Merkittävimpiä muita hankintoja ovat olleet Haartmaninkatu1:n suun terveydenhuollon laitehankinnat sekä Myllypuron terveys- ja hyvinvointikeskuksen, Kallion virastotalon monitilaympäristön, sekä muiden valmistuneiden tilahankkeiden irtokalustehankinnat. Määrärahaa jäi käyttämättä 10,1 miljoonaa euroa.

8 05 06 TARKASTUSVIRASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	0	0	0	0	0	0

8 06 ARVOPAPERIT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-167 000	0	-167 000	-168 141	-1 141	-27 000

8 06 01 HITAS-OSAKKEIDEN OSTAMINEN, KYLKN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-1 000	-500	-1 500	-1 377	123	0

Vuoden 2020 aikana ostettiin kaksitoista Hitas-asuntoa.

8 06 02 MUUT KOHTEET, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-166 000	500	-165 500	-166 764	-1 264	-27 000

Vuoden 2020 merkittävin määrärahan käyttökohde oli kaupunkiympäristön toimialan käyttöön tulleen toimitalon Kiinteistö Oy Kalasataman Kymppin pääomittaminen 130 miljoonalla eurolla. Muita merkittäviä kohteita olivat Kiinteistö Oy Kaapelitalon pääomittaminen Tanssin talon rakentamista varten ja Kiinteistö Oy Myllypuron Kampuksen pääomittaminen. Määrärahaa jäi käyttämättä suunniteltujen hankkeiden viivästymisistä johtuen. Erityisesti valtakunnallisten ratakankkeiden ja useiden kiinteistöyhtiöiden tarvitsema pääomitus on viivästynyt hankkeiden aikataulumuutosten seurauksena.

8 07 MUU PÄÄOMATALOUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	140 750	0	140 750	152 296	11 546	0
Menot	-1 000	0	-1 000	-2 025	-1 025	-4 010
Netto	139 750	0	139 750	150 271	10 521	-4 010

8 07 50 VALTIONOSUUDET JA -AVUSTUKSET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	15 152	15 152	0

Rahoitusosuuksia kertyi yhteensä 15,2 miljoonaa euroa. Merkittävimmät avustukset olivat Tanssin talon rakentamiseen kohdistuvat valtion sekä Jane ja Aatos Erkon säätiön avustukset. Lisäsi saatiin mm. EU-tukea Länsisataman liikenneyhteyksien parantamiseen.

8 07 51 RAKENNUSTEN JA OSAKKEIDEN MYYNTITULOT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	133 000	0	133 000	137 125	4 125	0

Talousarviossa arvioitiin myytävän kaupungin ydintoiminnan kannalta tarpeettomia rakennuksia ja osakkeita 8 miljoonalla eurolla, jonka perusteella rakennusten ja osakkeiden myyntituloihin arvioitiin kirjattavan kohteiden tasearvoa vastaava 3 miljoonaa euroa. Rakennuksia ja osakkeita myytiin noin 30 miljoonalla eurolla. Myynneistä taseeseen kirjattava arvo oli 7,1 miljoonaa euroa ja myyntivoittoihin kirjattiin noin 23 miljoonaa euroa.

Talousarviossa rakennusten ja osakkeiden myyntituloihin varauduttiin kirjaamaan myös Kiinteistö Oy Kalasataman Kymppin osakkeiden myynnin johdosta tasearvon mukainen 130 miljoonaa euroa, mikä toteutui talousarvion mukaisesti.

8 07 52 MUUT PÄÄOMATULOT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	7 650	0	7 650	18	-7 632	0

8 07 53 VÄESTÖNSUOJAKORVAUKSET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	100	0	100	0	-100	0

Väestönsuojakorvauksia ei peritty.

8 07 01 LÄHIÖRAHASTOSTA RAHOITETTAVAT HANKKEET, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	0	0	0	-1 827	-1 827	-3 010

Määrärahaa oli käytettävissä 3 miljoonaa euroa, joka muodostui vuonna 2019 käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnetystä ylitysoikeudesta. Määrärahaa käytettiin 1,8 miljoonaa euroa ja käyttämättä jäi 1,2 miljoonaa euroa. Malminkartanon kuntoportaiden urakoitsijanvalintapäätöksestä valitettiin ja kuntoportaiden toteuttaminen siirtyi vuodelle 2021. Lisäksi vuonna 2020 käynnistyneet leikkipuisto Kotinummen ja leikkipuisto Lohikäärmeen urakat jatkuvat vuonna 2021. Käyttämättä jääneen määrärahan perusteella haettiin 1,2 miljoonaa euroa ylitysoikeutena hankkeiden jatkamiseen vuonna 2021.

8 07 02 KEHITTÄMISHANKKEET, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-1 000	0	-1 000	-198	802	-1 000

Määrärahaa oli käytössä ylitysoikeuksineen 2 miljoonaa euroa, josta käytettiin 0,2 miljoonaa euroa muun muassa Pasilan ympäristötaiteeseen. Määrärahaa jäi käyttämättä, koska kehittämishankkeita käynnistyi ennakoitua vähemmän.

2.4 Rahoitusosan toteutuminen

2.4.1 Helsingin kaupungin rahoituslaskelman toteutumisvertailu

Helsingin kaupungin rahoituslaskelman toteutumisvertailu

1 000 euroa	Toteutunut 2019	Talousarvio 2020	Toteutunut 2020	Poikkeama 2020	Toteuma-% 2020	Ylitysoikeus 2020
Toiminnan rahavirta						
Tulorahoitus						
Vuosikate	741 412	635 764	863 377	227 613	136	-91 088
Satunnaiset erät	0	0	9 280	9 280	..	0
Tulorahoituksen korjauserät	-190 198	-112 980	-143 568	-30 588	127	0
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-780 382	-1 046 119	-1 046 592	-473	100	-155 580
Rahoitusosuudet investointimenoihin	15 034	29 239	25 687	-3 552	88	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	181 192	243 520	283 036	39 516	116	0
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-32 942	-250 576	-8 780	241 796	4	-246 668
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten lisäys	-86 268	-122 350	-32 061	90 289	26	-27 587
Antolainasaamisten vähennys	79 891	85 583	87 773	2 190	103	0
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	92 000	60 000	-32 000	65	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-86 541	-81 585	-81 541	44	100	0
Oman pääoman muutokset	0	0	0	0	..	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	-3 514	22 910	182 735	159 825	798	0
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-96 432	-3 442	216 906	220 348	-6 302	-27 587
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	-129 374	-254 018	208 126	462 144	-82	-274 255

2.4.2 Talousarvion rahoitusosan toteutumisvertailu

HELSINGIN KAUPUNGIN TALOUSARVION RAHOITUSOSAN TOTEUTUMISVERTAILU

1 000 euroa	Toteutunut 2019	Talousarvio 2020	Toteutunut 2020	Poikkeama 2020	Toteuma-% 2020	Ylitysoikeus 2020
Toiminnan rahavirta						
Tulorahoitus						
Vuosikate	675 592	578 756	798 568	219 812	138	-91 088
Satunnaiset erät	0	0	9 280	9 280	..	0
Tulorahoituksen korjauserät	-189 907	-112 980	-143 173	-30 193	127	0
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-639 940	-820 899	-891 492	-70 593	109	-155 580
Rahoitusosuudet investointimenoihin	10 894	8 430	16 082	7 652	191	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	180 995	243 520	279 341	35 821	115	0
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	37 634	-103 173	68 606	171 779	-66	-246 668
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten lisäys	-143 386	-93 350	-6 291	87 059	7	-27 587
Antolainasaamisten vähennys	74 043	83 393	87 849	4 456	105	0
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	92 000	0	-92 000	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-73 456	-68 500	-68 456	44	100	0
Oman pääoman muutokset	0	0	0	0	..	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	-11 589	-125 028	177 302	302 330	-142	0
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-154 388	-111 485	190 404	301 889	-171	-27 587
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	-116 754	-214 658	259 010	473 668	-121	-274 255

2.4.3 Rahoitusosan tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuminen

9 RAHOITUSOSA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	175 393	0	175 393	87 849	-87 544	0
Menot	-161 850	0	-161 850	-74 747	87 103	-27 587
Netto	13 543	0	13 543	13 102	-441	-27 587

9 01 PITKÄVAIKUTTEINEN RAHOITUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	175 393	0	175 393	87 849	-87 544	0
Menot	-161 850	0	-161 850	-74 747	87 103	-27 587
Netto	13 543	0	13 543	13 102	-441	-27 587

9 01 01 ANTOLAINAT ASUNTOTUOTANTOON, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	17 546	0	17 546	17 685	139	0
Menot	-3 000	0	-3 000	-260	2 740	0
Netto	14 546	0	14 546	17 425	2 879	0

9 01 02 MUU ANTOLAINAUS, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot						
Vuokra-asuntotuottajien oman pääoman osuutta varten myönnettyjen lainojen lyhennykset	9	0	9	100	91	0
Muiden antolainojen lyhennykset	6 884	0	6 884	10 907	4 023	0
Helen Oy:n lainojen lyhennykset	20 600	0	20 600	20 600	0	0
Helsingin Sataman lainojen lyhennykset	19 600	0	19 600	19 600	0	0
HKL:n lainojen lyhennykset	9 210	0	9 210	9 210	0	0
Sosiaalisen luototuksen lainojen lyhennykset	1 424	0	1 424	1 627	203	0
HSY lainojen lyhennykset	8 120	0	8 120	8 120	0	0
Tulot yhteensä	65 847	0	65 847	70 164	4 317	0
Menot						
Lainojen myöntäminen kouluille	-7 000	0	-7 000	-929	6 071	-57
Muut koululainat	-30 000	0	-30 000	0	30 000	0
Sosiaalisiin tarkoituksiin myönnettäviä lainoja varten	-1 500	0	-1 500	-520	980	-500
Lainoja kaupunginorkesterin soittajille soitinhankintoihin	-50	0	-50	-12	38	-30
Liikelaitosten lainat	-20 000	0	-20 000	0	20 000	0
Sosiaalisen luototuksen lainojen myöntämiseen, sosiaalilautakunnan käytettäväksi	-1 800	0	-1 800	-1 571	229	0
Lainat kaupunkikonsernin yhteisöille	-30 000	0	-30 000	-3 000	27 000	-27 000
Menot yhteensä	-90 350	0	-90 350	-6 031	84 319	-27 587
Netto	-24 503	0	-24 503	64 133	88 636	-27 587

Talousarviokohdalta Muu antolainausta jäi määrärahoja käyttämättä hankkeiden aikataulumuutosten vuoksi.

9 01 03 OTTOLAINAT JA NIIDEN LYHENNYKSET, RAHOITUSJOHTAJAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	92 000	0	92 000	0	-92 000	0
Menot	-68 500	0	-68 500	-68 456	44	0
Netto	23 500	0	23 500	-68 456	-91 956	0

Vuoden 2020 talousarviossa oli varauduttu uusien 92 miljoonan euron lainojen nostoon. Lainanotosta toteutui 60 miljoonaa euroa. Ko. laina nostettiin liikenneliikelaitokselle raitiovaunukaluston hankintaa varten Euroopan Investointipankin kanssa tehdystä rahoituksen puitesopimuksesta. Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin n. 82 miljoonaa euroa (sis. liikenneliikelaitoksen investointeja varten nostetut rahalaitoslainat), ja pitkäaikaisten lainojen määrä aleni vuonna 2020 nettomääräisesti yhteensä 22 miljoonaa euroa. Kaupungin ottolainakanta oli vuoden lopulla 992 miljoonaa euroa (vuoden 2019 lopussa 1 014 miljoonaa euroa).

Tilinpäätöslaskelmat

3 Tilinpäätöslaskelmat

3.1 Helsingin kaupungin tuloslaskelma

	01.01.–31.12.2020	01.01.–31.12.2019
Toimintatuotot		
Myyntituotot	340 517 523,74	337 956 225,51
Maksutuotot	207 807 747,89	230 800 858,84
Tuet ja avustukset	53 747 338,82	52 725 067,20
Vuokratuotot	364 768 911,48	387 669 983,24
Muut toimintatuotot	178 586 886,25	196 023 358,77
	1 145 428 408,18	1 205 175 493,56
Valmistus omaan käyttöön	192 604 069,80	176 558 093,88
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-1 453 245 190,05	-1 402 211 385,96
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-341 052 335,55	-310 439 306,38
Muut henkilösivukulut	-52 860 266,34	-51 496 192,85
Palvelujen ostot	-2 014 469 309,83	-1 967 057 674,51
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-216 275 552,65	-209 185 130,27
Avustukset	-333 861 033,66	-317 976 600,61
Vuokratulot	-226 066 570,33	-218 608 090,74
Muut toimintakulut	-24 539 496,43	-23 242 683,75
	-4 662 369 754,84	-4 500 217 065,07
TOIMINTAKATE	-3 324 337 276,86	-3 118 483 477,63
Verotulot ja valtionosuudet		
Verotulot	3 565 597 789,15	3 493 731 697,00
Valtionosuudet	479 558 236,00	232 775 785,00
	4 045 156 025,15	3 726 507 482,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	70 757 026,18	77 807 048,20
Muut rahoitustuotot	87 922 531,09	72 512 025,40
Korkokulut	-15 562 043,12	-16 585 774,01
Muut rahoituskulut	-559 237,87	-345 598,15
	142 558 276,28	133 387 701,44
VUOSIKATE	863 377 024,57	741 411 705,81
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-375 929 263,26	-364 435 630,81
	-375 929 263,26	-364 435 630,81
Satunnaiset erät		
Satunnaiset tuotot	9 279 896,85	0,00
	9 279 896,85	0,00
TILIKAUDEN TULOS	496 727 658,16	376 976 075,00
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	-2 141 259,17	-271 370,48
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	2 192 395,92	-2 698 770,20
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	1 822 578,99	5 222 248,15
	1 873 715,74	2 252 107,47
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ / ALIJÄÄMÄ (-)	498 601 373,90	379 228 182,47

3.2 Helsingin kaupungin rahoituslaskelma

	2020	2019
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	863 377 025	741 411 706
Satunnaiset erät	9 279 897	0,00
Tulorahoituksen korjauserät	-143 568 359	-190 197 628
	729 088 563	551 214 078
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-1 046 591 856	-780 382 485
Rahoitusosuudet investointimenoihin	25 686 728	15 034 411
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	283 035 828	181 192 295
	-737 869 300	-584 155 779
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-8 780 737	-32 941 701
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-32 060 724	-86 267 706
Antolainasaamisten vähennys	87 773 291	79 890 710
	55 712 567	-6 376 996
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	60 000 000	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-81 540 921	-86 540 921
	-21 540 921	-86 540 921
Oman pääoman muutokset	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	6 967 305	-30 171 979
Vaihto-omaisuuden muutos	-28 260 646	-3 861 404
Saamisten muutos	6 176 238	-33 663 833
Korottomien velkojen muutos	197 851 879	64 183 290
	182 734 775	-3 513 926
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	216 906 421	-96 431 843
RAHAVAROJEN MUUTOS	208 125 683	-129 373 544
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 320 170 238	1 112 044 555
Rahavarat 1.1.	1 112 044 555	1 241 418 099
	208 125 683	-129 373 544

3.3 Helsingin kaupungin tase

VASTAAVAA	31.12.2020	31.12.2019
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	19 838 082,23	23 060 705,38
Muut pitkävaikutteiset menot	94 768 184,13	75 455 309,10
Ennakkomaksut	5 987 048,39	5 437 850,07
	120 593 314,75	103 953 864,55
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	3 463 945 944,60	3 345 756 300,59
Rakennukset	1 884 694 810,20	1 789 837 947,91
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 721 571 816,57	1 623 112 710,18
Koneet ja kalusto	451 890 403,07	447 947 216,13
Muut aineelliset hyödykkeet	12 933 447,42	12 759 173,32
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	524 995 247,86	384 172 939,06
	8 060 031 669,72	7 603 586 287,19
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	3 250 816 152,46	3 228 753 267,99
Muut lainasaamiset	1 894 619 376,48	1 950 331 943,13
Muut saamiset	546 462,37	546 462,37
	5 145 981 991,31	5 179 631 673,49
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	98 788 608,48	91 832 249,10
Lahjoitusvarojen varat	5 477 351,55	5 421 096,32
Muut toimeksiantojen varat	663 561 240,86	565 020 912,22
	767 827 200,89	662 274 257,64
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	33 246 993,35	10 753 637,87
Keskeneräiset tuotteet	16 625 129,55	10 836 280,60
Muu vaihto-omaisuus	75 994,67	97 552,73
	49 948 117,57	21 687 471,20
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	62 229,53	62 229,53
Muut saamiset	19 216 408,61	51 405 941,26
	19 278 638,14	51 468 170,79
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset ¹	83 328 391,26	119 331 763,30
Lainasaamiset	337 890,53	986 525,38
Muut saamiset	196 565 274,68	164 510 521,29
Siirtosaamiset ¹	81 630 282,01	51 019 733,69
	361 861 838,48	335 848 543,66
Saamiset yhteensä	381 140 476,62	387 316 714,45
Rahoitusarvopaperit		
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	695 148 072,71	625 003 652,66
Joukkovelkakirjalainasaamiset	20 000 000,00	20 000 000,00
	715 148 072,71	645 003 652,66
Rahat ja pankkisaamiset	605 022 165,28	467 040 902,71
VASTAAVAA YHTEENSÄ	15 845 693 008,85	15 070 494 823,89

VASTATTAVAA	31.12.2020	31.12.2019
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	2 972 406 573,75	2 972 406 573,75
Arvonkorotusrahasto	1 794 540 388,34	1 796 801 066,99
Muut omat rahastot	666 184 534,35	608 007 113,34
Muu oma pääoma	729 030 699,71	729 030 699,71
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä (-)	6 042 098 297,77	5 722 870 115,30
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	498 601 373,90	379 228 182,47
	12 702 861 867,82	12 208 343 751,56
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	66 008 160,08	63 866 900,91
Vapaaehtoiset varaukset	5 196 711,53	7 389 107,45
	71 204 871,61	71 256 008,36
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	59 110 000,00	67 210 000,00
	59 110 000,00	67 210 000,00
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	98 769 623,50	100 235 308,34
Lahjoitusrahastojen pääomat	5 477 351,55	5 421 096,32
Muut toimeksiantojen pääomat	558 587 286,41	444 657 608,52
	662 834 261,46	550 314 013,18
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	905 665 148,82	924 587 022,61
Lainat muilta luotonantajilta	7 437 802,77	7 437 802,77
Saadut ennakot	4 708 625,73	5 109 768,62
Ostovelat	1 313 100,00	5 771 830,38
Liittymismaksut ja muut velat	5 375 791,51	7 551 735,97
	924 500 468,83	950 458 160,35
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	78 921 873,80	81 540 921,42
Saadut ennakot	27 248 159,02	10 790 339,75
Ostovelat ¹	313 259 744,13	307 556 301,12
Liittymismaksut ja muut velat	642 322 982,49	485 042 948,20
Siirtovelat ¹	363 428 779,69	337 982 379,95
	1 425 181 539,13	1 222 912 890,44
Vieras pääoma yhteensä	2 349 682 007,96	2 173 371 050,79
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	15 845 693 008,85	15 070 494 823,89

¹ Lyhytaikaisten myynti- ja siirtosaamisten sekä osto- ja siirtovelkojen vertailuluvut on muutettu vastaamaan uutta kirjauskäytäntöä 2020.

3.4 Helsingin kaupungin konsernituloslaskelma

1 000 euroa	01.01.-31.12.2020	01.01.-31.12.2019
Toimintatuotot	3 803 496	3 739 674
Toimintakulut	-6 402 147	-6 076 784
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta / tappiosta (-)	32 706	16 817
TOIMINTAKATE	-2 565 945	-2 320 294
Verotulot	3 565 598	3 493 732
Valtionosuudet	480 135	233 329
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	13 263	22 908
Muut rahoitustuotot	10 211	8 984
Korkokulut	-57 520	-60 129
Muut rahoituskulut	-7 303	-1 480
	-41 349	-29 717
VUOSIKATE	1 438 439	1 377 050
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-843 899	-824 773
Omistuksen eliminointierot	697	-9 428
Arvonalentumiset	-110	-635
	-843 311	-834 836
Satunnaiset erät	10 330	-50
TILIKAUDEN TULOS	605 458	542 165
Tilinpäätössiirrot	1 035	1 522
Tilikauden verot	-12 127	-24 319
Laskennalliset verot	-28 734	-15 729
Vähemmistöosuudet	3 253	95
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	568 884	503 733
Konsernituloslaskelman tunnusluvut		
Toimintatuotot/ Toimintakulut, prosenttia	59,4	61,5
Vuosikate/ Poistot, prosenttia	170,4	166,8
Vuosikate, euroa/asukas	2 187	2 106
Asukasmäärä	657 674	653 835

3.5 Helsingin kaupungin konsernirahoituslaskelma

1 000 euroa	2020	2019
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Vuosikate	1 438 439	1 377 050
Satunnaiset erät	10 330	-50
Tilikauden verot	-12 127	-24 319
Tulorahoituksen korjauserät	-94 871	-136 999
	1 341 771	1 215 682
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-2 273 959	-2 210 554
Rahoitusosuudet investointimenoihin	16 735	16 603
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	646 667	645 146
	-1 610 556	-1 548 805
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
	-268 785	-333 123
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-21 415	-10 706
Antolainasaamisten vähennys	11 217	14 875
	-10 199	4 169
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	652 933	566 813
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-254 373	-396 983
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-17 704	17 610
	380 855	187 440
Oman pääoman muutokset		
	3 285	-960
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-18 324	-14 971
Vaihto-omaisuuden muutos	-39 475	17 890
Saamisten muutos	3 399	-24 832
Korottomien velkojen muutos	82 581	150 764
	28 181	128 851
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
	402 123	319 500
RAHAVAROJEN MUUTOS		
	133 337	-13 623
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 628 634	1 495 297
Rahavarat 1.1.	1 495 297	1 508 920
	133 337	-13 623

Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 euroa	-495 288	-283 135
Investointien tulorahoitus, prosenttia	63,7	62,8
Lainanhoitokate	4,8	3,1
Kassan riittävyys (pv)	66	62

3.6 Helsingin kaupungin konsernitase

1 000 euroa	31.12.2020	31.12.2019
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	28 263	40 219
Muut pitkävaikutteiset menot	212 990	198 745
Ennakkomaksut	8 156	7 908
	249 409	246 872
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	3 549 836	3 429 482
Rakennukset	6 625 554	6 266 624
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 784 058	2 694 195
Koneet ja kalusto	1 343 711	1 374 911
Muut aineelliset hyödykkeet	24 471	23 588
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	2 051 602	1 736 855
	16 379 232	15 525 655
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	312 321	285 092
Muut osakkeet ja osuudet	487 119	473 765
Muut lainasaamiset	484 238	474 043
Muut saamiset	2 883	2 879
	1 286 561	1 235 779
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	659 545	526 163
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	145 070	105 595
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	106 968	129 010
Lyhytaikaiset saamiset	501 507	482 863
	608 475	611 873
Rahoitusarvopaperit	772 804	717 705
Rahat ja pankkisaamiset	855 830	777 592
VASTAAVAA YHTEENSÄ	20 956 925	19 747 233

1 000 euroa	31.12.2020	31.12.2019
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	2 972 407	2 972 407
Säätöiden peruspääomat	7 015	7 015
Arvonkorotusrahasto	1 795 812	1 801 661
Muut omat rahastot	1 085 545	1 000 028
Muu oma pääoma	734 105	734 105
Edellisten tilikausien ylijäämä / alijäämä (-)	5 668 890	5 220 722
Tilikauden ylijäämä / alijäämä (-)	568 884	503 733
	12 832 657	12 239 671
VÄHEMMISTÖOSUDET	171 389	151 338
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	59 847	68 001
Muut pakolliset varaukset	34 768	37 107
	94 615	105 108
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	683 343	568 285
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	5 234 907	4 855 341
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	148 910	130 927
	5 383 817	4 986 268
Lyhytaikainen		
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	317 212	315 922
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	1 473 893	1 380 641
	1 791 105	1 696 563
Vieras pääoma yhteensä	7 174 921	6 682 831
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	20 956 925	19 747 233
Konsernitaseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, prosenttia	62,1	62,7
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	90,3	88,6
Kertynyt ylijäämä, 1 000 euroa	6 237 774	5 724 455
Kertynyt ylijäämä, euroa/asukas	9 485	8 755
Konsernin lainakanta 31.12., 1 000 euroa	5 552 118	5 171 263
Konsernin lainakanta, euroa/asukas	8 442	7 909
Konsernin lainat ja vuokravastuut 31.12., 1 000 euroa	6 432 236	5 662 877
Konsernin lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	9 780	8 661
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1 000 euroa	484 238	474 043
Konsernin lainasaamiset, euroa/asukas	736	725

Tilinpäätöksen liitetiedot

4 Tilinpäätöksen liitetiedot

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

4.1.1 Kaupungin tilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot

1. ARVOSTUS- JA JAKSOTUSPERIAATTEET SEKÄ MENETELMÄT

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvien vastaavien arvostus

Omaisuus maa-alueita lukuun ottamatta on merkitty taseeseen pysyviin vastaaviin hankintameno suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointeihin saaduilla rahoitusosuuksilla vähennettynä. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu kaupunginvaltuuston hyväksymän poistosuunnitelman mukaisesti. Suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoituksiin merkityt osakkeet ja osuudet on merkitty taseeseen hankintameno tai sitä alhaisempaan arvoon, mikä on yhtiökohtaisesti arvioitu tuotto-odotusten perusteella tai sen arvo palvelutuotannossa.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen FIFO-periaatteen tai liukuvan keskihinnan mukaisesti hankintameno tai sitä alhaisempaan jälleenhankintahintaan tai todennäköiseen luovutushintaan.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon. Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintameno tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Konsernitili

Kaupungilla on käytössä konsernitili, joka ehtojen mukaisesti sopimukseen liitettyjen kaupungin tytäryhteisöjen rahavarat esitetään kaupungin tilinpäätöksessä sekä osana rahoja ja pankkisaamisia että lyhytaikaisena velkana tytäryhteisöille. Negatiiviset tilien saldot esitetään sekä kaupungin lyhytaikaisena lainasaamisena tytäryhteisöiltä että rahojen ja pankkisaamisten vähennyksenä.

Johdannaissopimusten käsittely

Kaupungin johdannaissopimukset sisältävät sähköjohdannaisia, jotka on tehty suojaustarkoituksessa. Johdannaiset on käsitelty kirjanpitolain 5:2 §:n mukaisesti, jolloin niistä annettavat tiedot on esitetty taseen liitetietoina.

Konsernin johdannaissopimukset koostuvat erilaisista koronvaihtosopimuksista ja sähköjohdannaisista. Kaikki sopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa ja ne on solmittu heti voimassa olevina. Sopimuksista, niiden toiminnasta ja sisällöstä, on kerrottu tarkempaa tietoa liitetiedossa ”Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt”.

Ympäristöerien käsittely

Kaupungin ympäristötuotot ja –kulut sekä –investoinnit on kirjattu kaupungin kirjanpidossa soveltaen kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjetta ympäristöasioiden kirjaamisesta.

2. EDELLISEN TILIKAUDEN TIETOJEN VERTAILUKELPOISUUS

Vuonna 2020 ostolaskujen jaksotukset kirjattiin ostovelkoihin, kun aiemmin ne oli kirjattu lyhytaikaisiin siirtyviin eriin. Samoin myyntisaamiset on aiemmin jaksotettu lyhytaikaisiin siirtyviin eriin, nyt myyntisaamisiin. Lyhytaikaisen myynti- ja siirtosaamisten sekä osto- ja siirtovelkojen vertailutiedot vuodelta 2019 on muutettu vastaamaan uutta kirjauskäytäntöä.

Vertailuvuoden 2019 ennakkotietoon perustuva asukasmäärä on päivitetty vastaamaan lopullista asukasmäärää ja vastaava päivitys on tehty vuoden 2019 tunnuslukuihin.

4.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

3. KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISEN PERIAATTEET

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty 82 kaupunkikonserniin kuuluvaa tytäryhteisöä, jotka tekivät tilinpäätöksen.

Uusina tytäryhtiönä yhdisteltiin Hernesaaren jätteen putkikeräys Oy, Postipuisto Pysäköinti Oy ja Kiinteistö Oy Malmin Liiketalo. Konsernitilinpäätökseen sisältyy yhdisteltyjen tytäryhteisöjen kautta myös niiden omiin tilinpäätöksiinsä yhdistelemät 21 tytäryhteisöä eli alikonserniyhteisöä. Tilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kuusi kuntayhtymää, joissa kaupunki on jäsenenä. Tilinpäätökseen on myös yhdistelty kaikki 12 säätiötä, joissa kaupungilla on määräysvalta. Lisäksi konsernitilinpäätökseen on yhdistelty yksi yhteisyhteisö sekä 38 osakkuusyhteisöä kaikkiaan 52 osakkuusyhteisöstä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat samoin kuin konserniyhteisöjen ja kaupungin omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kaupungin ja tytäryhteisöjen keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty Kilan kuntajaoston konserniyleisohjeen mukaisesti käyttäen ns. sovellettua hankintamenomenetelmää.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Tytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisöjen poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- ja alijäämän oikaisuksi.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston konserniyleisohjeen mukaisesti poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on jaettu konsernituloslaskelmassa laskennallisten verojen muutokseen ja tilikauden yli- tai alijäämään sekä konsernitaseessa omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan.

Osakkeiden arvonalennukset

Kaupungin tytäryhteisö- ja osakkuusyhteisöosakkeistaan tilinpäätöksessä 2015 tekemät 56 miljoonan euron arvonalennukset on konsernitilinpäätöksessä konsernin sisäisinä erinä peruttu.

Osakkuusyhteistöt

Osakkuusyhteistöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Muutoksia konsernirakenteessa vuonna 2020: Uusina tytäryhtiöinä yhdisteltiin Hernesaaren jätteen putkikeräys Oy, Postipuisto Pysäköinti Oy ja Kiinteistö Oy Malmin Liiketalo.

4.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

4. TOIMINTATUOTOT TEHTÄVÄALUEITTAIN

Toimintatuotot tehtäväalueittain 1 000 euroa	Konserni		Kaupunki ¹	
	2020	2019	2020	2019
Keskushallinto	1 081 930	975 146	34 893	39 479
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	38 832	43 582	63 845	68 216
Kaupunkiympäristön toimiala	1 412 618	1 455 236	637 008	632 727
Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimiala	47 571	65 639	23 179	32 209
Sosiaali- ja terveystoimiala	174 704	774 358	174 704	183 390
Liikelaithokset	818 142	408 698	404 202	408 698
Rahastot	201	17 015	201	17 015
Toimintatuotot yhteensä *)	3 803 496	3 739 674	1 338 032	1 381 734

*) Toimintatuottojen erittely esitetään ulkoisista eristä.

¹ Tietoihin sisältyy valmistus omaan käyttöön.

5. VEROTULOJEN ERITTELY

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2020	2019	2020	2019
Kunnallisvero	2 791 940	2 632 935	2 791 940	2 632 935
Yhteisövero	519 324	586 905	519 324	586 905
Kiinteistövero	254 334	273 892	254 334	273 892
Verotulot yhteensä	3 565 598	3 493 732	3 565 598	3 493 732

6. VALTIONOSUUKSIEN JA VEROTULOMENETYSTEN ERITTELY

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2020	2019	2020	2019
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasauksia)	572 593	554 315	572 016	553 761
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	-373 645	-340 604	-373 645	-340 604
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	28 741	19 618	28 741	19 618
Valtionosuudet yhteensä	227 689	233 329	227 112	232 775
Verotulomenetysten korvaukset	252 446	0	252 446	0
Valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaukset yhteensä	480 135	233 329	479 558	232 775

7. PALVELUJEN OSTOJEN ERITTELY

1 000 e	Kaupunki	
	2020	2019
Asiakaspalvelujen ostot	1 171 942	1 151 847
Muiden palvelujen ostot	842 527	815 211
Palvelujen ostot yhteensä	2 014 469	1 967 058

8. VALTUUSTORYHMILLE ANNETUT TUET

1 000 euroa	Kaupunki	
	2020	2019
Vihreä liitto	74	73
Kansallinen Kokoomus	60	80
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue	42	42
Vasemmistoliitto	41	70
Suomen ruotsalainen kansanpuolue	35	35
Suomen Kristillisdemokraatit	18	7
Perussuomalaiset	16	20
Suomen Keskusta	8	9
Valtuustoryhmä Sininen	7	14
Valtuustoryhmä Avoin puolue (ent. Piraattipuolue)	7	7
Feministinen puolue	0	7
Valtuustoryhmä Terve Helsinki	0	7
Valtuustoryhmille annetut tuet yhteensä	308	371

9. SUUNNITELMAN MUKAISTEN POISTOJEN PERUSTEET JA NIIDEN MUUTOKSET

Poistosuunnitelma on kaupunginvaltuuston 18.9.1996 vahvistama. Poistosuunnitelmaa on tämän jälkeen täydennetty kaupunginvaltuuston päätöksillä. Päätöksellä 2.11.2001 päätettiin asuinkiinteistöjen rakennusten ja pysäköintiyhtiöiden kalliotunneleiden ja maanpäällisten laitosten poistoaajoista. Päätös 14.11.2001 koskee tehdas- ja tuotantorakennuksia sekä kiinteitä rakenteita ja laitteita ja päätös 9.10.2002 Vuosaaren Sataman liikenneväylien investointeja. Päätös 18.6.2003 koskee raidekalustoa ja muita kuljetusvälineitä ja päätös 29.11.2006 asuinkiinteistöyhtiöiden asuinrakennusten progressiivisia poistoja. Päätös 11.5.2011 koskee atk-ohjelmistojen poistoaikaa ja Khs päätös 11.1.2016 viestintävälineitä ja muita aineellisia hyödykkeitä. Poistosuunnitelma perustuu arvioitun taloudellisen käyttäjän mukaiseen tasapoistoon. Poistojen laskenta alkaa hankintakuukautta seuraavan kuukauden alusta. Toimialojen ja liikelaitosten käyttöomaisuuden poistoaajat on tarkistettu niiden lautakunnissa ja johtokunnissa vuoden 2019 aikana ja varmistettu poistosuunnitelmien vastaavan kaupunginvaltuuston asettamia raameja. Poistoaajat ovat seuraavat:

Käyttöomaisuusluokat	Poistoaajat
Aineettomat oikeudet	5 - 20 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	3 - 20 vuotta
Asuinkiinteistöyhtiöiden asuinrakennukset	enintään 40 vuotta
Muut rakennukset ja rakennelmat	10 - 50 vuotta
Pysäköintiyhtiöiden kalliotunnelit	enintään 100 vuotta
Pysäköintiyhtiöiden maanpäälliset laitokset	enintään 60 - 70 vuotta
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet	8 - 50 vuotta
Koneet ja kalusto	3 - 30 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	3 - 5 vuotta

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, on kirjattu vuosikuluiksi.

10. PAKOLLISTEN VARAUSTEN MUUTOKSET

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2020	2019	2020	2019
Eläkevastuu 1.1.	68 001	102 113	67 210	101 217
Lisäykset tilikaudella				
Vähennykset tilikaudella	-8 154	-34 112	-8 100	-34 007
Eläkevastuu 31.12.	59 847	68 001	59 110	67 210
Kaatopaikkojen jälkihoitovaraus (HSY) 1.1.	21 967	18 496	..	..
Lisäykset tilikaudella	728	3 481	..	..
Vähennykset tilikaudella	-2 219	-10	..	..
Kaatopaikkojen jälkihoitovaraus (HSY) 31.12.	20 476	21 967	..	..
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu (HUS) 1.1.	13 864	17 378	..	..
Lisäykset tilikaudella		0	..	..
Vähennykset tilikaudella	-183	-3 514	..	..
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu (HUS) 31.12.	13 681	13 864	..	..
Muut pakolliset varaukset 1.1.	1 276	1 260	0	0
Lisäykset tilikaudella		555	0	0
Vähennykset tilikaudella	-665	-539	0	0
Muut pakolliset varaukset 31.12.	611	1 276	0	0

11. PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEIDEN LUOVUTUSVOITOT JA -TAPPIOT

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2020	2019	2020	2019
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	114 140	138 768	114 140	138 768
Rakennusten myyntivoitot	19 900	3 439	19 900	3 439
Osakkeiden myyntivoitot	1 247	22 772	1 247	13 793
Muut luovutusvoitot	2 320	574	450	351
Luovutusvoitot yhteensä	137 607	165 553	135 737	156 351
Muut toimintakulut				
Rakennusten myyntitappiot	71	0	71	0
Osakkeiden myyntitappiot	287	70	190	70
Muut luovutustappiot	651	93	8	90
Luovutustappiot yhteensä	1 009	163	269	160

12. SATUNNAISTEN TUOTTOJEN JA KULUJEN ERITTELY

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2020	2019	2020	2019
Satunnaiset tuotot				
Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy			3 000	
YIT (Lemminkäinen)			6 280	
Muut tuotot	10 330	150		
Satunnaiset kulut				
Muut kulut		-200		
Satunnaiset tuotot ja kulut yhteensä	10 330	-50	9 280	

13. OSINKOTUOTTOJEN JA PERUSPÄÄOMAN KORKOTUOTTOJEN ERITTELY

1 000 euroa	Kaupunki	
	2020	2019
Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä	80 373	65 031
Osinkotuotot muista yhteisöistä	2 731	2 619
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	4 249	4 249
Osinkotuotot ja peruspääoman korkotuotot yhteensä	87 353	71 899

4.3 Tasetta koskevat liitetiedot

4.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

14. ARVONKOROTUKSET

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2020	2019	2020	2019
Maa- ja vesialueet				
Arvo 1.1.	1 800 873	1 802 512	1 796 801	1 798 440
Arvonkorotusten purku	-2 261	-1 639	-2 261	-1 639
Arvo 31.12.	1 798 612	1 800 873	1 794 540	1 796 801
Rakennukset				
Arvo 1.1.	3 595	3 595	..	..
Arvo 31.12.	0	3 595	..	..

Kaupungin omaisuus arvostettiin uudelleen 1.1.1997 kaupungin siirtyessä uuteen kirjanpitoikäntöön. Ennen vuotta 1985 hankittujen rakennusten ja rakennelmien hankintamenona käytettiin kirjanpitoarvoa 31.12.1984 vähennettynä sen jälkeisillä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Vastaavasti ennen vuotta 1974 hankitun maaomaisuuden hankintamenona käytettiin kirjanpitoarvoa 31.12.1973. Maa-alueille suoritettiin tuolloin myös arvonkorotus. Maaomaisuuden laskennallisesta käyvästä jälleenhankinta-arvosta 60 prosenttia jaettiin arvojen suhteessa hankintahintaan. Laskennallisesti uudet arvot saatiin jakamalla kaupunki kolmeen hinta-alueeseen ja alueiden sisällä edelleen käyttötarkoituksen mukaan.

15. AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

1 000 e	Kaupunki			
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Ennakkomaksut	Yhteensä
Aineettomat oikeudet				
Poistamaton hankintameno 1.1.	23 061	75 455	5 438	103 954
Lisäykset tilikauden aikana	4 350	2 626	570	7 546
Rahoitusosuudet tilikauden aikana	0	0	0	0
Vähennykset tilikauden aikana	0	0	0	0
Siirrot erien välillä	4 316	49 084	-21	53 379
Tilikauden poisto	-11 889	-32 397	0	-44 286
Poistamaton hankintameno 31.12.	19 838	94 768	5 987	120 593

16. AINEELLISET HYÖDYKKEET

1 000 e	Kaupunki			
	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto
Aineelliset hyödykkeet				
Poistamaton hankintameno 1.1.	1 548 955	1 789 838	1 623 113	447 947
Lisäykset tilikauden aikana	8 898	387	10 491	48 183
Rahoitusosuudet tilikauden aikana	-1 053	-378	-11 292	-929
Vähennykset tilikauden aikana	-7 125	-7 272	-1 041	-26
Siirrot erien välillä	119 731	239 672	230 236	20 842
Tilikauden poisto	0	-137 552	-129 935	-64 127
Poistamaton hankintameno 31.12.	1 669 406	1 884 695	1 721 572	451 890
Arvonkorotukset	1 794 540	0	0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	3 463 946	1 884 695	1 721 572	451 890

16. AINEELLISET HYÖDYKKEET (JATKOA)

1 000 e	Kaupunki		
	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Aineelliset hyödykkeet yhteensä
Aineelliset hyödykkeet			
Poistamaton hankintameno 1.1.	12 759	384 173	5 806 785
Lisäykset tilikauden aikana	99	801 874	869 932
Rahoitusosuudet tilikauden aikana	0	2 911	-10 741
Vähennykset tilikauden aikana	0	0	-15 464
Siirrot erien välillä	103	-663 963	-53 379
Tilikauden poisto	-28	0	-331 642
Poistamaton hankintameno 31.12.	12 933	524 995	6 265 491
Arvonkorotukset	0	0	1 794 540
Kirjanpitoarvo 31.12.	12 933	524 995	8 060 031

17. MAA- JA VESIALUEET ERITTELY

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2020	2019	2020	2019
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	24 109	22 475		
Muut maa- ja vesialueet	3 525 727	3 407 007	3 463 946	3 345 756
Maa- ja vesialueet yhteensä	3 549 836	3 429 482	3 463 946	3 345 756

18. PYSYVIEN VASTAAVIEN SIIJOITUKSET, OSAKKEET JA OSUUDET

1 000 e	Tytäryhteisö- osakkeet ja -osuudet	Jäsenkunta- yhtymäosuudet	Kaupunki		Osakkeet ja osuudet yhteensä
			Osakkuus- ja muut omistus- yhteisyhteisö- osakkeet ja -osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	
Osakkeet ja osuudet					
Hankintameno 1.1.	2 485 379	428 932	206 536	107 906	3 228 753
Lisäykset tilikauden aikana	153 263		3 872	11 977	169 112
Rahoitusosuudet tilikauden aikana	-14 946				-14 946
Vähennykset tilikauden aikana	-130 300		-1 270	-533	-132 103
Siirrot erien välillä	2 772		426	-3 198	0
Hankintameno 31.12.	2 496 168	428 932	209 564	116 152	3 250 816

19. PYSYVIEN VASTAAVIEN SIIJOITUKSET, JOUKKOVELKAKIRJA-, MUUT LAINA- JA MUUT SAAMISET

1 000 e	Jvk- lainasaamiset	Saamiset tytäryhteisöiltä	Kaupunki		Jvk-, muut laina- ja muut saamiset yhteensä
			Saamiset jäsenkunta- yhtymiltä	Saamiset muilta	
Jvk-, muut laina- ja muut saamiset					
Hankintameno 1.1.	0	1 084 279	679 162	187 437	1 950 878
Lisäykset tilikauden aikana		18 796		13 265	32 061
Vähennykset tilikauden aikana		-72 209	-8 120	-7 444	-87 773
Hankintameno 31.12.	0	1 030 866	671 042	193 258	1 895 166

20. PÄÄOMALAINASAAMISTEN OSUUS PYSYVIEN VASTAAVIEN SIOITUKSISTA

1 000 e	Kaupunki	
	2020	2019
Pääomalainasaamiset tytäryhteisöiltä lainoittain		
Helsingin Tiedepuiston Yrityshautomot Oy ¹	1 875	1 875
Helsingin Väylä Oy ²	5 000	5 000
Helsingin Asuntohankinta Oy Ab ³	3 500	3 500
Helsingin Asuntohankinta Oy Ab ³	3 500	3 500
Suomenlinnan Liikenne Oy ²	62	0
Helsingin Satama Oy ⁵	98 000	98 000
Helen Oy ⁵	157 000	157 000
Pääomalainasaamiset tytäryhteisöiltä yhteensä	268 937	268 875
Pääomalainasaamiset osakkuus- ja omistusyhteisyyksiltä lainoittain		
Pääkaupunkiseudun Junakalusto Oy ⁴	428	856
Urhea-halli ⁶	5 000	2 000
Pääomalainasaamiset yhteensä	274 365	271 731
¹ Lainan korko on neljä (4) prosenttia.		
² Laina on koroton.		
³ Lainan korko on kaupungin oman pääoman ehtoista asuntolainoista (ns. tertiäärilainat) kulloinkin veloitettavan koron suuruinen.		
⁴ Lainan korko on Suomen valtion kymmenen (10) vuoden obligaation keskikorko lisättynä yhdellä (1) prosenttiyksiköllä.		
⁵ Lainan korko on kuusi (6) prosenttia; laina-aika 31.12.2014 - 15.12.2034.		
⁶ Laina on koroton 3.6.2049 saakka, tämän jälkeen lainan korko on kolme (3) prosenttia.		
Pääomalainat on annettu osakeyhtiölain mukaisin pääomalainaehtoin.		

21. KONSERNITILINPÄÄTÖKSEEN SISÄLTYVÄT YHTEISÖT

Konserniyhteisön nimi	Kotipaikka	Kunnan omistusosuus, prosenttia	Konsernin omistusosuus, prosenttia	Kuntakonsernin osuus, 1 000 e		
				Oma pääoma	Vieras pääoma	Tilikauden tulos
Tytäryhteisöt						
Auroranlinna Koy	Helsinki	100,0	100,0	82 799	86 957	0
Etelä-Hermannin Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	100,0	14 442	26	-15
Etelä-Suomen satamapalvelu Oy	Helsinki	0,0	100,0	727	701	-190
Finlandia-talo Oy	Helsinki	100,0	100,0	5 819	1 948	-1 460
Forum Virium Helsinki Oy	Helsinki	100,0	100,0	391	10 315	53
Hansasilta Koy	Helsinki	100,0	100,0	1 933	23	78
Helen Oy	Helsinki	100,0	100,0	2 135 421	658 695	122 588
Helsingin Asumisoikeus Oy	Helsinki	100,0	100,0	150 386	759 851	0
Helsingin Asuntohankinta Oy	Helsinki	100,0	100,0	113 368	63 412	7 394
Helsingin Humalistonkatu 4 Koy	Helsinki	100,0	100,0	2 855	732	0
Helsingin kaupungin asunnot Oy	Helsinki	100,0	100,0	95 987	2 963 484	442
Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy	Helsinki	100,0	100,0	11 682	2	-1 404
Helsingin Konsemihankinta Oy	Helsinki	98,3	85,7	59	3	6
Helsingin Kuparitie 5 Asoy	Helsinki	5,9	73,9	5 037	865	108
Helsingin Leijona Oy	Helsinki	100,0	100,0	303	518	-312
Helsingin Liikuntahallit Oy	Helsinki	0,0	100,0	4 156	8 726	-445
Helsingin Malminkatu 3 Koy	Helsinki	84,0	84,0	13 423	3 296	0
Helsingin Santakuja Asoy	Helsinki	9,7	60,2	6 476	185	31
Helsingin Satama Oy	Helsinki	100,0	100,0	314 536	174 975	-10 542

Konserniyhteisön nimi	Kotipaikka	Kunnan omistusosuus, prosenttia	Konsernin omistusosuus, prosenttia	Kuntakonsernin osuus, 1 000 e		
				Oma pääoma	Vieras pääoma	Tilikauden tulos
Helsingin Sinikaisla Asoy	Helsinki	4,1	50,7	4 545	12	44
Helsingin Sähkötalo Koy	Helsinki	100,0	100,0	22 509	33 784	177
Helsingin Tennispalatsi Koy	Helsinki	100,0	100,0	11 216	793	0
Helsingin Tiedepuiston Yrityshautomot Oy	Helsinki	52,2	52,2	5 148	5 851	-24
Helsingin Toimitilat Koy	Helsinki	100,0	100,0	49 210	18 861	0
Helsingin V Yhteiskoulun Talo Oy	Helsinki	100,0	100,0	5	4	-3 544
Helsingin Väylä Oy	Helsinki	100,0	100,0	-3 536	68 460	436
Helsingin Ympäristötalo Koy	Helsinki	74,6	74,6	1 886	6 959	0
Helsinki Abroad Ltd Oy	Helsinki	100,0	100,0	138	50	38
Helsinki Marketing Oy Ltd	Helsinki	100,0	100,0	288	1 297	82
Helsinki Region Marketing Oy	Helsinki	100,0	100,0	1	3	-60
Helsinki Stadion Oy	Helsinki	80,5	80,5	6 244	128	-264
Hernesaaren jätteen putkikeräys Oy	Helsinki	100,0	100,0	310	70	-63
Hämeentien Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	75,7	1 314	30	-38
Intiankatu 31 Koy	Helsinki	75,6	75,6	230	114	0
Itä-Pasilan Pysäköinti Oy	Helsinki	31,1	42,2	1 937	58	73
Jätkäsaaren jätteen putkikeräys Oy	Helsinki	11,0	27,6	5 594	3 491	-245
Jätkäsaaren Pysäköinti Oy	Helsinki	3,4	17,8	13 542	3 821	-149
Kaapelitalo Koy	Helsinki	100,0	100,0	39 559	13 723	-1 103
Kaisaniemen Metrohalli Koy	Helsinki	62,1	62,1	12 844	429	-417
Kalasadaman jätteen putkikeräys Oy	Helsinki	7,1	15,8	1 883	2 116	-162
Kallahden Pysäköinti I Oy	Helsinki	0,0	80,3	1 479	17	6
Kivikon Pysäköinti I Oy	Helsinki	0,6	56,6	2 049	5	-7
Kivikon Pysäköinti II Oy	Helsinki	0,4	59,5	1 313	26	-49
Kontulan Palvelutalo Oy	Helsinki	62,1	76,2	808	256	0
Kruunuvuorenrannan jätteen putkikeräys Oy	Helsinki	13,5	38,1	3 309	2 486	-226
Käpylän Terveystalo Koy	Helsinki	54,5	54,5	2 133	7	1
Lasipalatsin Mediakeskus Oy	Helsinki	0,0	100,0	225	31	-66
Loviisan Satama Oy	Loviisa	0,0	60,0	3 880	82	106
Länsi-Viikinmäen Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	100,0	5 848	990	-149
Malmin Liiketalo Koy	Helsinki	80,6	80,6	2 159	35	-2
Malmin Pysäköintitalo Oy	Helsinki	43,8	63,2	1 391	7	-65
Merimiehenkatu 12 Asoy	Helsinki	54,0	54,0	268	191	2
MetropoliLab Oy	Helsinki	69,0	69,0	2 701	980	198
Mosaiikkitorin Pysäköintilaitos Koy	Helsinki	88,3	98,8	4 597	168	-110
Myllypuron Kampus Koy	Helsinki	100,0	100,0	75 129	52 199	-624
Mäkelänrinteen Uintikeskus Oy	Helsinki	66,7	66,7	1 047	1 656	-222
Paciuksenkadun Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	53,0	1 105	85	-17
Paciuksenkatu 4 Asoy	Helsinki	78,4	86,2	1 494	222	0
Pakkalantie 30 Koy	Helsinki	100,0	100,0	5 995	277	10
Palmia Oy	Helsinki	100,0	100,0	11 141	17 560	-3 356
Paloheinän Palvelukeskus Koy	Helsinki	28,5	76,6	1 613	14	5
Palvelukeskus Albatross Oy	Helsinki	77,9	77,9	10 198	58	0
Parmaajanpuisto Koy	Helsinki	82,9	100,0	2 127	568	-69
Postipuiston Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	27,6	2 847	58	-11
Puistolän Pankkitalo Koy	Helsinki	58,2	58,2	2 404	174	15
Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy	Helsinki	51,3	51,3	1 006	937	132
Rastilankallion Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	60,2	3 475	6	-49
Rastilankallion päiväkotiyhtiö Oy	Helsinki	66,0	88,6	1 129	6	-22

Tasetta koskevat liitetiedot

Konserniyhteisön nimi	Kotipaikka	Kunnan omistusosuus, prosenttia	Konsernin omistusosuus, prosenttia	Kuntakonsernin osuus, 1 000 e		
				Oma pääoma	Vieras pääoma	Tilikauden tulos
Ruskeasuon Varikkokiinteistö Oy	Helsinki	100,0	100,0	29 758	3 964	-229
Seure Henkilöstöpalvelut Oy	Helsinki	56,4	58,2	3 112	8 659	-232
Suomenlinnan Liikenne Oy	Helsinki	100,0	100,0	952	945	0
Suutarilan Lampputie Koy	Helsinki	100,0	100,0	241	1	3
Säterintie 12 autopaikat Koy	Helsinki	0,0	70,9	3	2	2
Säterintie 2 Koy	Helsinki	22,0	64,7	2 151	8	-2
Torpparinmäen korttelitalo Koy	Helsinki	100,0	100,0	-201	244	-54
Työmaahuolto Oy	Helsinki	100,0	100,0	491	281	-23
Töölönlahden pysäköinti Oy	Helsinki	100,0	100,0	19 188	9 300	0
Urheiluhallit Oy	Helsinki	51,3	51,3	1 802	6 903	-117
Viikin viher- ja ympäristötietokeskus Koy	Helsinki	91,3	91,3	4 655	21	-97
Viikinmäen Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	64,0	2 518	5	-60
Villamonte Kkoy	Helsinki	100,0	100,0	634	0	-4
Vuosaaren Urheilutalo Oy	Helsinki	98,4	98,4	3 066	8 201	277
Tytärsäätiöt						
Helsingin kaupungin 450-vuotistaitelijatalosäätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	2 466	3 753	0
Helsingin Musiikkitalon säätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	2 206	1	-5
Helsingin Seniorisäätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	9 053	4 799	957
Helsingin seudun kesäyliopistosäätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	611	603	238
Helsingin tapahtumasäätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	1 153	719	561
Helsingin teatterisäätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	3 265	58 381	-382
Jääkentäsäätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	10 022	1 050	437
Korkeasaaren eläintarhan säätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	1 848	1 139	235
Niemikotisäätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	3 869	1 324	244
Oulunkylän kuntoutuskeskus sr	Helsinki	100,0	100,0	3 278	3 876	106
Stadion-säätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	5 905	317 367	3 297
UMO-säätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	75	269	14
Osakkuus- ja omistusyhteisöt						
Apotti Oy	Helsinki	35,7	35,7	9 887	94 622	-658
Asemapäällikönkatu 5 Kiinteistö Oy	Helsinki	21,1	39,3	2 957	111	0
Espoon Terminaali Koy	Helsinki	50,0	50,0	15	2 650	11
Haapaniemenkatu 7-9 Kiinteistö Oy	Helsinki	44,0	44,0	8 871	4 549	0
Helsingin Harmajankatu Asoy	Helsinki	36,9	36,9	760	109	-8
Helsingin Itämerenkatu Asoy	Helsinki	1,3	38,1	4 336	20	-37
Helsingin Laivapoika Asoy	Helsinki	0,3	46,7	4 561	200	1
Helsingin Mannerheimintie 13 a Koy	Helsinki	26,2	26,2	33 892	153	-604
Helsingin Musiikkitalo Oy	Helsinki	41,7	41,7	2 010	239	-350
Helsingin Ruoholahdenpuisto Asoy	Helsinki	7,4	34,5	3 205	363	34
Helsingin Ruoholahdentori Asoy	Helsinki	4,8	42,4	4 696	743	-213
Helsingin Rusokkikuja Asoy	Helsinki	1,5	44,0	4 576	610	0
Helsingin Tapulikaupungintie 5 Koy	Helsinki	35,7	35,7	1 172	2	-1
Helsinki Business Hub Ltd Oy	Helsinki	45,0	47,9	70	566	-120
Herttoniemen Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	39,1	6 933	32	-48
Itätori Kiinteistö Oy	Helsinki	35,6	35,6	2 195	0	0
Kaivonkatsojantien Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	49,0	1 805	32	-39
Kalasadaman Palvelu 2 Oy	Helsinki	41,7	41,7	3 972	6	-21
Kalasadaman Palvelu Oy	Helsinki	21,8	31,2	1 960	7	-46
Keskeisen Rannan Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	36,3	1 419	26	-48

Konserniyhteisön nimi	Kotipaikka	Kunnan omistusosuus, prosenttia	Konsernin omistusosuus, prosenttia	Kuntakonsernin osuus, 1 000 e		
				Oma pääoma	Vieras pääoma	Tilikauden tulos
Kruunuvuorenrannan Palvelu Oy	Helsinki	0,8	16,3	5 562	0	0
Kytösuontien Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	29,1	1 844	39	3
Laajasalon palloiluhallit Kiinteistö Oy	Helsinki	40,0	40,0	153	87	36
Latokartanon Pysäköinti Oy	Helsinki	0,3	34,7	6 494	53	22
Maatullinaukio Kiinteistö Oy	Helsinki	48,7	48,7	2 899	16	8
Maistraatintori Kiinteistö Oy	Helsinki	25,1	25,1	1 634	281	0
Malminkadun Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	39,6	2 760	14	25
Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy	Helsinki	42,0	42,0	20 352	11 059	2 111
Pääkaupunkiseudun Junakalusto Oy	Helsinki	49,5	49,5	104	3 927	5
Runeberginkatu 4 b Asunto Oy	Helsinki	25,5	25,5	1 672	18	34
Startup Maria Oy	Helsinki	34,0	34,0	211	337	51
Strömbergin pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	43,6	888	4	0
Tapulikaupungin palvelutalo Koy	Helsinki	49,4	49,4	1 087	6	7
Tilkankadun Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	31,5	739	22	0
Tollinpolku Asunto Oy	Helsinki	45,7	45,7	817	132	21
Tulisuontien Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	47,6	878	3	-15
Urhea-halli Oy	Helsinki	28,0	28,0	1 737	2 621	-301
Vanha Helsingintie 20 Koy	Helsinki	32,3	32,3	627	154	-7
Vantaan Energia Oy	Vantaa	40,0	40,0	126 767	171 324	22 097
Osakkuus- ja omistusyhteisöt, joita ei ole yhdistelty konsernitilinpäätökseen						
Helsingin Karhusuontie 53 Asunto Oy	Helsinki	24,2	24,2	104	0	0
Kartanonmetsäntie 13 Asunto Oy	Helsinki	22,5	22,5	751	16	-7
Katajanokan Huolto Oy	Helsinki	6,2	28,7	64	52	-7
Kotitie 45-47 Asunto Oy	Helsinki	20,2	20,2	130	2	2
Kumpulantie 1 Kiinteistö Oy	Helsinki	22,5	22,5	138	10	-3
Kurkimäen Huolto Oy	Helsinki	0,0	36,9	47	22	3
Lehtisaaren Väestösuoja Oy	Helsinki	27,5	27,5	31	1	-4
Mechelininkatu 38 Asoy	Helsinki	44,0	43,5	125	95	0
Mellunmäen Autopaikat Oy	Helsinki	0,0	46,6	4	18	0
Runeberginkatu 63 Asunto Oy	Helsinki	20,7	20,7	636	21	0
Siltakeskus Oy	Helsinki	26,0	32,8	228	9	7
Syreeni Asunto Oy	Helsinki	20,0	20,0	11	3	0
Tapulin huolto Oy	Helsinki	0,0	19,7	0	0	0
Turkismiehentie 8 Kiinteistö Oy	Helsinki	20,0	20,0	229	7	123
Jäsenkuntayhtymät						
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (HUS)	Helsinki	36,2	36,2	136 674	446 479	-230
Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)	Helsinki	50,2	50,2	3 767	80 414	-35 635
Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä (HSY)	Helsinki	57,6	57,6	348 797	1 097 396	16 308
Kärkulla Samkommun	Parainen	17,4	17,4	1 414	6 860	-420
Uudenmaan liitto	Helsinki	29,1	29,1	499	625	-12
Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymä	Hyvinkää	9,5	9,5	250	46	61

Konserniyhteisön nimi	Kotipaikka
Tytäryhteisöjen tytäryhteisöt (alikonserniyhtiöt)	
Heka Etelä Oy	Helsinki
Heka Itä Oy	Helsinki
Heka Kaakko Oy	Helsinki
Heka Koillinen Oy	Helsinki
Heka Länsi Oy	Helsinki
Helen Sähköverkko Oy	Helsinki
Helsingin Energiatunnelit Oy	Helsinki
Helsingin Keijukaistenpolku 4 As Oy	Helsinki
Helsingin Puusuutarintie 2 - 4 As Oy	Helsinki
Helsinginkatu 25 Koy	Helsinki
Kaupinparkki Koy	Helsinki
Kristinestad Tupaneva Oy	Helsinki
Laivalahdentori Kiinteistö Oy	Helsinki
Mankala Oy	Iitti
Mannerheimintie 54 As Oy	Helsinki
Markkinatie 10 As Oy	Helsinki
Palmia Palvelut Oy	Hämeenlinna
Pieni Villasaarentie 2 As Oy	Helsinki
Tinasepantie 48 Koy	Helsinki
Tuulipuisto Lakiakangas 3 Oy	Isojoki
Virvatulentien Pysäköinti Oy	Helsinki

Tytäryhteisöissä, joissa konsernin omistusosuus on alle 50 %, on Helsingillä tosiasiallinen määräysvalta eri osakesarjan perusteella.

22. SAAMISTEN ERITTELY

1 000 e	Kaupunki			
	2020		2019	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		4 507		24 206
Lainasaamiset	62		62	0
Muut saamiset		76 514		98 448
Siirtosaamiset		8 545		9 036
Yhteensä	62	89 566	62	131 690
Saamiset jäsenkuntayhtymiltä				
Myyntisaamiset		20 062		22 820
Muut saamiset		53 378		35
Siirtosaamiset		1 982		5 672
Yhteensä	0	75 422	0	28 527
Saamiset osakkuus- ja omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset		422		738
Siirtosaamiset		43		14
Yhteensä	0	465	0	752
Saamiset yhteensä	62	165 453	62	160 969

23. SIIRTOSAAMISIIN SISÄLTÄVÄT OLENNAISET ERÄT

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2020	2019	2020	2019
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Keven eläkemenoperusteinen maksuosuus	1 051	1 314	1 051	1 314
Siirtyvät korot	0	393	6 214	8 499
Helen-konsernin tulojen jaksotus	108 826	108 786	0	0
Saaminen HUS-kuntayhtymältä	0	2 851	0	4 468
ATJ-asiakasmaksutulot/jaksotus	0	877	0	717
Saaminen valtiolta/Keha-keskus	13 839	7 127	13 840	7 127
Kela	14 778	14 329	14 778	14 329
HUS / Kelakorvaus työterveyshuollosta	1 498	1 611	0	0
HKL/ Bombardier	23 934		23 934	
Muut siirtosaamiset	64 815	49 370	22 864	15 294
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	228 741	186 658	82 681	51 748

24. RAHOITUSARVOPAPERIT

1 000 e	Kaupunki	
	2020	2019
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin		
Jvk-saamiset muilta		
Jälleenhankintahinta	20 714	21 701
Kirjanpitoarvo 31.12.	20 000	20 000
Erotus	714	1 701
Yhteensä	20 000	20 000
Rahoitusarvopaperit yhteensä	20 000	20 000

4.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

25. OMAN PÄÄOMAN ERITTELY

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2020	2019	2020	2019
Peruspääoma 1.1.	2 972 407	2 972 407	2 972 407	2 972 407
Peruspääoma 31.12.	2 972 407	2 972 407	2 972 407	2 972 407
Säätiöiden peruspääomat 1.1.	7 015	7 015	0	0
Säätiöiden peruspääomat 31.12.	7 015	7 015	0	0
Arvonkorotusrahasto 1.1.	1 801 661	1 803 300	1 796 801	1 798 440
Vähennykset	-5 849	-1 639	-2 261	-1 639
Arvonkorotusrahasto 31.12.	1 795 812	1 801 661	1 794 540	1 796 801
Muut omat rahastot				
Vakuutusrahasto 1.1.	59 383	58 200	59 384	58 201
Lisäykset	1 566	1 183	1 566	1 183
Vakuutusrahasto 31.12.	60 950	59 383	60 950	59 384
Urheilu- ja ulkoilurahasto 1.1.	192 778	182 774	192 778	182 774
Lisäykset	60 001	10 004	60 001	10 004
Urheilu- ja ulkoilurahasto 31.12.	252 779	192 778	252 779	192 778
Kamppi-Töölönlahti-alueen investointirahasto 1.1.	1 774	7 041	1 775	7 041
Vähennykset	-193	-5 267	-193	-5 267
Kamppi-Töölönlahti-alueen investointirahasto 31.12.	1 582	1 774	1 582	1 775
Asuntotuotantorahasto 1.1.	236 618	230 538	236 618	230 538
Lisäykset	3 076	7 569	3 075	7 569
Vähennykset	-1 018	-1 488	-1 017	-1 488
Asuntotuotantorahasto 31.12.	238 677	236 619	238 676	236 618
Lähiörahasto 1.1.	43 078	47 173	43 078	47 173
Vähennykset	-1 827	-4 095	-1 827	-4 095
Lähiörahasto 31.12.	41 251	43 078	41 251	43 078
Innovaatorahasto 1.1.	34 373	17 502	34 373	17 502
Lisäykset		20 000		20 000
Vähennykset	-2 711	-3 129	-2 711	-3 129
Innovaatorahasto 31.12.	31 663	34 373	31 662	34 373
Osallisuusrahasto 1.1.	40 000	40 000	40 000	40 000
Vähennykset	-716	0	-716	
Osallisuusrahasto 31.12.	39 284	40 000	39 284	40 000

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2020	2019	2020	2019
Asumisoikeusmaksut 1.1.	139 181	128 547	0	0
Lisäykset	10 847	10 639	0	0
Vähennykset		-5	0	0
Asumisoikeusmaksut 31.12.	150 028	139 181	0	0
Muut omat rahastot 1.1.	252 841	250 693	0	0
Lisäykset	90 690	232 251	0	0
Vähennykset	-74 171	-230 103	0	0
Muut omat rahastot 31.12.	269 361	252 841	0	0
Muut omat rahastot yhteensä	1 085 573	1 000 028	666 185	608 007
Muu oma pääoma 1.1.	734 105	734 105	729 031	729 031
Vähennykset	-29			
Muu oma pääoma 31.12.	734 076	734 105	729 031	729 031
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	5 220 722	5 249 606	6 102 098	5 752 870
Lisäykset / Vähennykset	-60 000	-30 000	-60 000	-30 000
Oikaisu edelliseen tilikauteen	4 435	1 116	0	0
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	5 668 890	5 220 722	6 042 098	5 722 870
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	568 884	503 733	498 601	379 228
Oma pääoma yhteensä	12 832 657	12 239 670	12 702 862	12 208 343

26. PITKÄAIKAISET VELAT

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2020	2019	2020	2019
Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin 5 v. kuluttua				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 907 288	3 865 093	695 585	675 589
Lainat julkisyhteisöiltä	503 421	757 863		
Lainat muilta luotonantajilta	0	1 899	7 438	7 438
Muut pitkäaikaiset velat	53 948	90 039		
Pitkäaikaiset velat yhteensä	4 464 657	4 714 894	703 023	683 027

27. PAKOLLISET VARAUKSET

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2020	2019	2020	2019
Eläkevastuuvaraus	59 847	68 001	59 110	67 210
Kaatopaikkojen jälkihoitovaraus	20 476	21 967		
Potilasvahinkovastuumaksuvastuu	13 681	13 864		
Muut pakolliset varaukset	611	1 276		
Pakolliset varaukset yhteensä	94 615	105 108	59 110	67 210

28. VIERAS PÄÄOMA

1 000 e	Kaupunki			
	2020		2019	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Saadut ennakot	0	0	0	0
Ostovelat	0	24 134	0	22 129
Muut velat ¹⁾	0	577 212	0	431 216
Siirtovelat	0	321	0	1 041
Yhteensä	0	601 667	0	454 386
Velat jäsenkuntayhtymille				
Ostovelat	0	29 452	0	27 919
Siirtovelat	0	35 798	0	19 108
Yhteensä	0	65 250	0	47 027
Velat osakus- ja omistusyhteisöille				
Ostovelat	0	2 554	0	2 583
Yhteensä	0	2 554	0	2 583
Vieras pääoma yhteensä	0	669 471	0	503 996

¹⁾ Muihin velkoihin tytäryhteisöille sisältyy kuntakonsernin käyttöoikeustilin velat.

29. SEKKITILILIMIITTI

1 000 e	Kaupunki	
	2020	2019
Luotollisen sekkitilin limitti 31.12.	2 523	2 523
- siitä käyttämättä oleva määrä	2 523	2 523

30. MUIDEN VELKOJEN ERITTELY

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2020	2019	2020	2019
Muut velat				
Liittymismaksut	50 345	50 345		
Muut velat	173 995	175 389	642 323	485 043
Muut velat yhteensä	224 340	225 734	642 323	485 043

31. SIIRTOVELKoihin sisältyvät olennaiset erät

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2020	2019	2020	2019
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Lomapalkkajaksotus	388 873	363 250	270 052	249 433
Siirtyvät korot	34 528	7 117	1 017	1 034
Velka HUSille	5 627	198	15 544	310
Velka Kevalle, taloudellinen tuki		509	525	509
Stadion-säätiö / OKM:n erityisavustus perusparannushanke 2014 - 2019	107 835	107 835	..	..
HUS / Palkkajaksotus	10 839	9 801	..	..
HSL / Lipputulojaksotus	7 235	7 332	..	..
Pohjola / Tapaturmavakuutus			1767	6608
Muut siirtovelat	124 073	161 797	74 524	98 344
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	679 010	657 839	363 429	356 238

32. LASKENNALLISET VEROVELAT

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2020	2019	2020	2019
Korottomaan vieraaseen pääomaan sisältyvät laskennalliset verovelat				
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	66 568	44 576	..	..
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	87 148	80 487	..	..
Laskennalliset verovelat yhteensä	153 716	125 063	..	..

4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

33. VELAT, JOIDEN VAKUUDEKSI ANNETTU KIINNITYKSIÄ KIINTEISTÖIHIN

1 000 e	Konserni	
	2020	2019
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 886 747	2 611 376
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	4 213 393	4 050 542
Lainat julkisyhteisöiltä	461 774	511 684
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	1 510 514	1 278 960
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä	5 723 907	5 329 501

34. VELAT, JOIDEN VAKUUDEKSI ANNETTU OSAKKEITA

1 000 e	Konserni	
	2020	2019
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	15 480	18 514
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo	77 432	77 432
Lainat julkisyhteisöiltä	17	70
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo	686	686
Pantatut osakkeet yhteensä	78 118	78 118

35. MUUT VAKUUDET

1 000 e	Konserni	
	2020	2019
Omasta puolesta annetut vakuudet		
Sitoumusten vakuudeksi annetut kiinnitykset	9 230	8 995
Sitoumusten vakuudeksi pantatut arvopaperit	686	686
Sitoumusten vakuudeksi pantattu muu omaisuus	1 199	3 218
Vakuudet yhteensä	11 115	12 899

36. VUOKRAVASTUUT

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2020	2019	2020	2019
Toimitilojen vuokravastuut	690 568	381 823	456 763	198 986
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	59 857	62 111	29 407	37 137
Maa-alueiden vuokravastuut	94 489	43 988	590	592
Muut vuokravastuut	35 204	3 693	4 632	111
Vuokravastuut yhteensä	880 117	491 614	491 392	236 826
-Siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	127 494	97 374	65 031	55 972
-Siitä sopimuksiin sisältyvät lunastusvelvoitteet	47		5	

Vuokrasopimuksiin ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuuta.

37. VASTUUSITOUUMUKSET

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2020	2019	2020	2019
Takaukset omasta puolesta	58 962	53 982	50 642	45 663
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma	..	..	834 724	813 669
Jäljellä oleva pääoma	59 886	48 094	409 253	413 260
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	..	..	323 032	323 032
Jäljellä oleva pääoma	346 490	281 297	271 403	281 183

38. VASTUU KUNTIEN TAKAUSKESKUKSEN TAKAUSVASTUISTA

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2020	2019	2020	2019
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	4 361 484	3 901 404	4 361 484	3 901 404
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.	0	0	0	0
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	2 717	2 567	2 717	2 567

39. MYÖNNETYT NOSTAMATTA OLEVAT ANTOLAINAT

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2020	2019	2020	2019
Rahastojen antolainat				
Asuntotuotantorahasto	447	1 651	447	1 651
Urheilu- ja ulkoilulaitosrahasto	19 202	14 145	19 202	14 145
Yhteensä	19 649	15 796	19 649	15 796
Muut antolainat	59 695	27 587	59 695	27 587
Myönnetty nostamatta olevat antolainat yhteensä	79 344	43 383	79 344	43 383

40. MUUT TASEEN ULKOPUOLISET JÄRJESTELYT

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2020	2019	2020	2019
Sopimusvastuut				
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset				
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	10 954	8 377	10 954	8 377
Myöhemmin kohdistuva osuus	20 989	16 145	20 989	16 145
Yhteensä	31 943	24 522	31 943	24 522
Muut taloudelliset vastuut	120 977	1 875		
Johdannaissopimukset				
Sähköjohdannaiset ¹				
Käypä arvo	-10 326	-6 880	241	1 110
Ostettu, GWh	4 897	3 743	352	725
Myyty, GWh	2 786	5 306		

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2020	2019	2020	2019
Koronvaihtosopimukset ²				
Käypä arvo	-13 366	-9 960		
Kohde-etuuden arvo	222 513	198 070		
Valuuttajohdannaiset ³				
Käypä arvo	-142	301		
Kohde-etuuden arvo	2 590	2 330		
Hiilijohdannaiset ³				
Käypä arvo	20	-1 925		
Ostettu, 1 000 t	48	270		
Myyty, 1 000 t	0	171		

¹ Sähköjohdannaisoppimusten tulouttamatta oleva osa on muodostunut tulevaisuudessa tapahtuvaa fyysistä markkinahintaista sähkön ostoa ja myyntiä suojahtaessa.

² Korkojohdannaisilla suojataan vaihtuvakorkoisten lainojen tulevia korkokustannuksia.

³ Valuuttajohdannaisoppimusten sekä hiilijohdannaisien käypä arvo on muodostunut tulevaisuudessa tapahtuvaa hiilen hankintaa suojahtaessa.

Olennaisimmat sopimukset taseen ulkopuolisista järjestelyistä

Kaupunki

Olennaisimmat sopimukset eritelty samaan puitesopimukseen sisältyvinä kaupungin toimialat yhteensä

Sähköjohdannaiset

- osa tai kaikki sähköntoimituksesta suojataan: sähköjohdannaiset hankitaan suojaamistarkoituksessa. Puitesopimus on voimassa vuosina 2018-2021 ja siihen kuuluvat Kaupunkiympäristö Yleiset alueet (ulkovalaistus), Kaupunkiympäristö Toimitilat (1.1.2020 alkaen), Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, Stara-liikelaitos ja HKL. Vuodenvaihteessa voimassa olleet suojaukset koskevat vuosia 2020 ja 2021.

1 000 e	Kaupunki	
	2020	2019
Käypä arvo	241	1 110

Konserni

Olennaisimmat sopimukset eritelty konserniyksiköittäin ja sopimuksittain Helen-konsernista, Helsingin kaupungin asunnot -konsernista, Oy Helsingin Asuntohankinta Oy:stä, HSY:stä ja Hus-konsernista alla. Tiedot on kerätty yksiköiden tilinpäätöstiedoista.

HSY:stä ja HUS-konsernista ilmoitettu Helsingin kaupungin jäsenosuuden mukainen osuus.

HELEN-KONSERNI

Korkojohdannaiset 1 000 e	Konserni	
	2020	2019
Koronvaihtosopimus 1		
Lyhennettävän lainan pääomaa vastaava nimellisarvo tilinpäätöshetkellä	22 000	22 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 013	-736
Lainan lyhennykset alkavat 30.11.2021.		

Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkorisikin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoman lyhennysohjelma, eräpäivät sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 30.11.2028, eikä sopimuksessa ole purkuehtoa. Korko maksetaan puolivuositain.

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Korkojohdannaiset 1 000 e	Konserni	
	2020	2019
Koronvaihtosopimus 2		
Lyhennettävän lainan pääomaa vastaava nimellisarvo tilinpäätöshetkellä	30 000	0
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-2 540	0
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoman lyhennysohjelmat vastaavat toisiaan mutta koronmaksupäivät ovat toisistaan poikkeavat. Koronvaihtosopimukseen on liitetty myös korkolattiasopimus kompensoimaan alkuperäisessä lainasopimuksessa olevaa korkolattiaa. Sopimukset erääntyvät 21.8.2027.		
Helen-konsernissa korkosuojauksessa käytetään vain koronvaihtosopimuksia (swap), korkokattoja (cap), korkoputkia (collar) tai muita sellaisia instrumentteja, joilla koron maksimitaso on yksiselitteisesti rajattu.		
Helen-konsernissa johdannaisten käyvät arvot perustuvat tilinpäätöshetken markkinahintoihin. Suojaustarkoituksessa tehtyjen johdannaissopimusten arvonmuutokset kirjataan tulokseen samalle jaksolle niillä suojattujen kohde-etuuksien kanssa. Siinä tapauksessa, että olisi muita kuin suojauksessa tehtyjä johdannaissopimuksia, niiden realisoitumaton tappio kirjattaisiin tulosvaikutteisesti tilikaudelle.		

KIINTEISTÖSAKEYHTIÖ HELSINGIN SÄHKÖTALO

Korkojohdannaiset 1 000 e	Konserni	
	2020	2019
Koronvaihtosopimus		
- Sopimusten maturiteetti pisimmillään 7 vuotta		
Nimellisarvo	24 500	24 500
Käypä arvo	-551	-365
Johdannaisilla suojataan vaihtuvakorkoisten lainojen tulevia korkokustannuksia ja valuuttakurssieroja		

HELSINGIN KAUPUNGIN ASUNNOT -KONSERNI

Korkojohdannaiset 1 000 e	Konserni	
	2020	2019
Koronvaihtosopimus		
- Voimassa 19.12.2023 asti		
Nimellisarvo	24 929	26 314
Käypä arvo	-1 678	-2 040
Tilikauden päättyessä voimassa oleva koronvaihtosopimus on tehty vain kohteena olevan lainan korkomenojen suojaamisen tarkoituksessa. Pitkäaikaisen lainan vaihtuva korko on sidottu koronvaihtosopimuksella kiinteään korkoon. Yhtiöllä ei ole spekulatiivisia johdannaissopimuksia. Korkotason alhaisuudesta johtuen korkosuojaus on tappiollinen. Myös negatiivinen korkotaso aiheuttaa maksuveloitteen. Koronvaihtosopimuksen osalta korkojen 1 prosenttiyksikön nousulla kaikkien muiden muuttujien pysyessä ennallaan olisi seuraavan 12 kuukauden aikana yhtiön tulokseen positiivinen vaikutus 132,8 tuhatta euroa		

OY HELSINGIN ASUNTOHANKINTA AB

Korkojohdannaiset 1 000 e	Konserni	
	2020	2019
Koronvaihtosopimus		
Nimellisarvo	10 000	10 000
Käypä arvo	-836	-836
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 3.6.2024, eikä sopimuksessa ole purkuehtoa. Korko maksetaan kaksi kertaa vuodessa.		

HELSINGIN SEUDUN YMPÄRISTÖPALVELUT -KUNTAYHTYMÄ

Korkojohdannaiset 1 000 e	Konserni	
	2020	2019
Skandinaviska Enskilda Banken AB		
Koronvaihtosopimus 1029580ST/R050		
Koronvaihtosopimus on purettu vastakaupalla; sopimus 20671916SA. Sopimus erääntyy 31.10.2022.		
Sopimuksen nimellisarvo	8 634	8 634
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 048	-1 218
Koronvaihtosopimus 1198312ST/R055		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuva korko kiinteäksi 0-6%. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 9.1.2023.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	1 439	2 015
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-109	-149
Koronvaihtosopimus 35177409ST		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuva korko kiinteäksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 2.1.2022.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	11 512	11 512
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-284	-524
Koronvaihtosopimus 281053/40493218ST		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuva korko kiinteäksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 3.3.2036.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	10 481	11 512
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 116	-819
Danske Bank Oyj		
Koronvaihtosopimus 20671916SA		
Koronvaihtosopimuksella on purettu sopimus 1029580ST/R050. Sopimus erääntyy 31.10.2022		
Sopimuksen nimellisarvo	8 634	8 634
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	1 198	1 304
Koronvaihtosopimus 62163 IRS		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuva korko kiinteäksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan Sopimus erääntyy 15.1.2021.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	1 151	1 535
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-5	-57
Nordea Pankki Suomi Oyj		
Koronvaihtosopimus 1595524/2202015		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuva korko kiinteäksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan Sopimus erääntyy 3.3.2036.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	10 481	11 512
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 187	-897

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Korkojohdannaiset 1 000 e	Konserni	
	2020	2019
Koronvaihtosopimus 1488390/2033453		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi Sopimuksella muutettu vaihtuva korko kiinteäksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan Sopimus eräänny 15.6.2023.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	14 390	14 390
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-436	-478
Koron- ja valuuttavaihtosopimus 1012761/1275143		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Sopimuksella muutettu vaihtuva korko kiinteäksi ja SEK-määräinen laina EUR-lainaksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan. Sopimus eräänny 6.7.2026.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	437	510
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-36	-64
Koronvaihtosopimus 2031031/3539700		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuva korko kiinteäksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan. Sopimus eräänny 25.7.2029.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	17 268	17 268
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 589	-1 041
Koronvaihtosopimus 2031033/3539706		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuva korko kiinteäksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan. Sopimus eräänny 18.6.2029.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	16 604	17 268
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 465	-1 048

HUS-KONSERNI

1 000 e	Konserni	
	2020	2019
Potilasvakuutuskannan uudelleen arvostus		
Kirjanpitolausuntokannan kuntajaosto on antanut 16.1.2015 lausunnon ”108 Lausunto potilasvakuutusvastuun kirjaamisohjeiden muuttamisesta”. Lausunnon mukaan Vammaispalvelulain (VPL) takaisinsaantioikeuteen perustuvia korvauksia voidaan pitää muusta potilasvahinkovastuusta poikkeavina. Ts. kyseessä on ne tulevat varaukset, joista ei ole esitetty takaisinsaantivaadetta Potilasvakuutuskeskukselle. Uuden potilasvakuutuslain (948/2019) voimaantullessa 1.1.2021 poistuu kuntien oikeus periä vammaisille tarjoamista palveluista aiheutuneet kulut vammaispalvelulain (380/1987) 15 §:n mukaisesti.		
Ilmoitettujen vahinkojen osuus: Vammaispalvelulain mukaisten etuuksien varaukset, tulevan tuetun asumisen varaukset	0	96
Varmuuslisä: Vammaispalvelulain mukaisten etuuksien varaukset, tulevan tuetun asumisen varausten osuus	0	2
Yhteensä	0	98
Sopimusvastuut		
Muu sopimusvastuu	29 109	1 628

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

1 000 e	Konserni	
	2020	2019
Koronvaihtosopimukset		
Koronvaihtosopimus 1		
- korkoriskin suojaaminen, kohdistus yksittäiseen lainaan		
- muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi 15.9.2022 asti		
- osa lainan pääomasta suojattu, koronmaksupäivät vastaavat lainasopimusta suojausajanjaksolla		
- lainan korkokausi 6 kk, suojauksen korkokausi 3 kk		
- korkoherkkyys: korkotason nousu yhdellä korkopisteellä vähentäisi negatiivista markkina-arvoa 1 784,03 euroa		
- negatiivisten kassavirtojen suoritukset ajoittuvat vuosille 2021-2022		
Nimellisarvo	3 620	3 620
Käypä arvo	-122	-170
Koronvaihtosopimus 2		
- korkoriskin suojaaminen, kohdistus yksittäiseen lainaan		
- muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi 15.12.2021 asti		
- osa lainan pääomasta suojattu, koronmaksupäivät vastaavat lainasopimusta suojausajanjaksolla		
- rahoituslaitoksella purkuoikeus 6 kk välein		
- korkoherkkyys: korkotason nousu yhdellä korkopisteellä vähentäisi negatiivista markkina-arvoa 1 003,75 euroa		
- negatiivisten kassavirtojen suoritukset ajoittuvat vuodelle 2021		
Nimellisarvo	3 620	3 620
Käypä arvo	-66	-118
Sähköjohdannaiset		
Osa sähkönkulutuksesta suojataan: sähköjohdannaiset hankitaan suojaamistarkoituksessa. Sähköjohdannaisilla suojaudutaan fyysisen sähkönhankinnan hintavaihteluita vastaan. Sopimuksia 28 kpl, joista suurin osa tehty kalenterivuosille 2021, 2022, 2023 ja 2024		
Ostettu MWh	99	89
Käypä arvo	-163	254

MAANKÄYTTÖSOPIMUKSET

Maankäyttösopimukset eivät tuo kaupungille velvoitteita, jotka olennaisesti poikkeavat Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisista yleisistä asemakaavan toteuttamisvelvoitteista. Maankäyttösopimuksilla kaupunki perii yksityisiltä maanomistajilta korvaukset, jotka keskimäärin vastaavat heidän maiden osuutta asemakaavojen toteuttamisesta kaupungille aiheutuvista kuntainfran kustannuksista (yleisten alueiden ja tonttien hankinta, katujen ja puistojen rakentaminen, johtosiirrot ym.).

Oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt**KAUPUNKI****Asfalttikartelli**

Kaupunki on vaatinut Lemminkäinen Oy:ltä ja VLT-Trading Oy:n konkurssipesältä noin 13 miljoonan euron suuruisia korvauksia asfalttikartellin kaupungille aiheuttamista vahingoista. Helsingin hovioikeus on 20.10.2016 velvoittanut Lemminkäinen Oy:n ja VLT-Trading Oy:n konkurssipesän suorittamaan Helsingin kaupungille korvausta 4,7 miljoonaa euroa korkoineen sekä oikeudenkäyntikuluja. Kaikki osapuolet ovat vaatineet valituslupaa korkeimmasta oikeudesta. Kaupungin valituslupahakemus on hylätty. Asiassa annettiin KKO –ratkaisu 23.11.2020. Tuomiolla vastaajat velvoitettiin suorittamaan kaupungille korvausta 3,9 miljoonaa euroa korkoineen ja oikeudenkäyntikuluineen.

Palomiesten palkkoja koskeva kanne

Kantajien kanne perustuu väitteeseen, että palomiehille maksetaan samasta työstä pienempää palkkaa kuin ensihoitajille. Mikäli kaupunki häviäisi asian, voisi kaupunki joutua korvaamaan asian käsittelyn aikana kertyneet palkkakustannukset ja oikeudenkäyntikulut arviolta yli 13 miljoonaa euroa. Tällöin palkkakulujen nousun vuosikustannus olisi jatkossa lähes 2 miljoonaa euroa. Käräjäoikeus on antanut kaupungin kannan mukaisen ratkaisun. Kantajat valittivat tuomiosta hovioikeuteen, joka kumosi käräjäoikeuden antamat tuomiot kaupungille kielteisellä tavalla. Kaupunki haki

hoviouikeuden antamiin tuomioihin muutosta korkeimmalta oikeudelta, joka ratkaisi käsiteltäväkseen ottamansa asian ennakkopäätöksellään 15.1.2020 ja kumosi hoviouikeuden ratkaisun. Muut kantajat peruuttivat ennakkopäätöksen myötä kanteensa ja asiakokonaisuuden vireilläolo on päättynyt kaupungin eduksi KKO:n päätöksillä 5.11.2020.

Servean sopimusriita

Kaupunki purki Servea Oy:n kanssa tekemänsä sopimuksen kolme kuukautta sopimuskauden 1.3.2017 alkamisen jälkeen Servea Oy:n sopimusrikkomusten johdosta. Servea Oy katsoo kanteessaan kaupungin purkaneen sopimuksen perusteetta ja vaatii noin 1,6 miljoonan euron vahingonkorvausta kaupungilta. Kaupunki on vastineessaan kiistänyt Servea Oy:n vaateet kokonaisuudessaan. Ensimmäinen valmisteluistunto asiassa pidettiin 23.1.2020. Sopimusriidan valmistelu jatkuu Helsingin käräjäoikeudessa valmisteluistunnolla alkuvuodesta 2021 käräjäoikeuden kutsun perusteella. Pääkäsitteilyn ajankohdasta ei ole tietoa. Asian käsittely on viivästynyt merkittävästi tuomarivaihdosten ja covid-19 –epidemian vuoksi.

Metron automatisointihankintaa koskevien sopimusten purkamisen ja niihin liittyvä vahingonkorvausvaatimus

HKL:n johtokunta oikeutti 18.12.2014 HKL:n purkamaan HKL:n ja Siemens-konsortion väliset metron automatisointia koskevat hankintasopimukset. HKL purki hankintasopimukset 21.1.2015.

Puretun Helsingin metron automatisointia koskeneen hankintasopimuksen kauppahinta oli 99,9 milj. euroa. HKL suoritti ko. hankintasopimuksen perusteella Siemensille maksueriä yhteensä 24,6 milj. euroa. HKL:n suoritukset sisältyivät vuonna 2012 sovitun etenemissopimuksen mukaisia ns. LOP-maksuja 1,8 milj. euroa. Metrovarikon laajennuksen automatisointia koskevan hankintasopimuksen kauppahinta oli 18,1 milj. euroa, ko. sopimuksen perusteella HKL on suorittanut Siemensille maksueriä 13,4 milj. euroa.

Puretun länsimetron automatisointia koskeneen hankintasopimuksen kauppahinta oli 56,3 milj. euroa, ko. sopimuksen perusteella Länsimetro Oy on suorittanut Siemensille maksueriä 11,3 milj. euroa. Länsimetron koskevat maksuerät eivät ole HKL:n kirjanpidossa.

HKL on vaatinut Siemensiä purun johdosta palauttamaan koko maksetun kauppahinnan. HKL ja Länsimetro ovat ottaneet asiassa kanteen Siemensiä vastaan Helsingin käräjäoikeudessa 2015. Siemens on nostaneet asiassa vastakanteen alkuvuodesta 2016.

HKL:n ja Siemensin vastakkaiset vaatimukset purkuriita-asiassa ovat suuruudeltaan merkittävät, HKL:lla noin 200 milj. euroa ja Siemensillä noin 175 milj. euroa.

HKL ja Siemens ovat loppuvuodesta 2016 sopineet eräiden HKL:n käyttöön pysyvästi jäävien laitteiden lunastamisesta. Sopimuksen mukaan kummankin osapuolen vaateet toisiaan kohtaan ovat alentuneet lunastettavan omaisuuden määrän mukaisesti n. 14 milj. eurolla.

Helsingin käräjäoikeus antoi maaliskuussa 2020 välipäätöksen metron automatisointia koskevien sopimusten purkua koskevassa asiassa. Päätöksen mukaan HKL:llä oli oikeus purkaa sopimukset Siemensin kanssa metrovarikon laajennusosan automatisointisopimusta lukuun ottamatta.

Käräjäoikeuden näkemyksen mukaan automatisointiprojektin viivästykset johtuivat Siemensin vastuulla olevista syistä. Käräjäoikeus jatkaa seuraavaksi taloudellisten vaatimusten käsittelyä niin, että päätös saataneen vuonna 2021.

Opetusviraston tietoteknisiin hankintoihin liittyvä petos

Vuosina 2006–2016 opetusviraston tietoteknisiin hankintoihin liittyviä laitteita on oikeudettomasti väitetty eteenpäin. Asiassa epäillään törkeää petosta, rahanpesua sekä törkeää virka-aseman väärinkäyttämistä Vahingonkorvausvaatimukset: 6.648 637,40 euroa sekä oikeudenkäyntikulut.

Asiassa on useita epäilyjä ja syytekohtia. Syyttäjä on antanut haasteen käräjäoikeudelle 12.5.2020.

Asiassa on vireillä sekä sovintoneuvotteluja että tunnustamismenettelyjä. Pääkäsitteilylle ei ole vielä määrätty ajankohtaa.

KONSERNI

Helen-konserni

Helenin tytäryhtiö Oy Mankala Ab osallistuu 1 600 MW:n Olkiluoto 3 –ydinvoimalaitosyksikön rakentamiseen Teollisuuden Voima Oyj (TVO) -omistusosuutensa (n. 8,14 %) kautta. Olkiluoto 3 EPR (OL3 EPR) on rakenteilla oleva ydinvoimalaitosyksikkö, joka on tilattu kiinteähintaisena avaimet käteen -periaatteella konsortiolta (laitostoimittaja), jonka muodostavat Areva GmbH, Areva NP SAS ja Siemens AG. Konsortioon kuuluvat yhtiöt ovat laitostoimitussopimuksen mukaisesti yhteisvastuussa sopimusvelvoitteista. TVO allekirjoitti maaliskuussa 2018 kattavan OL3 EPR -projektin loppuunsaattamista ja projektin kiistoja koskevan sovintosopimuksen laitostoimittajakonsortioon kuuluvien yhtiöiden, Areva NP:n, Areva GmbH:n ja Siemens AG:n sekä Ranskan valtion sataprosenttisesti omistaman Areva-yhtiöiden emoyhtiö Areva SA:n kanssa. Sopimus tuli voimaan maaliskuun 2018 lopulla. Sopimuksessa laitostoimittajakonsortioon kuuluvat yhtiöt sitoutuivat siihen, että OL3 EPR -projektin loppuunsaattamiseen tarkoitetut varat ovat riittävät ja ne kattavat myös kaikki asianmukaiset takuukaudet. Tätä varten perustettiin Areva-yhtiöiden rahoittama rahastomekanismi turvaamaan OL3 EPR -projektin loppuunsaattamisesta aiheutuvien kustannusten kattamisen. Tilikaudella rahastoa on täydennetty sopimuksen ehtojen mukaisesti. Tilikauden aikana TVO on kokonaissovintosopimuksen mukaisesti kirjannut tilikauden loppuun mennessä kertyneen lisäkorvauksen osalta saamisen laitostoimittajalta. 240 miljoonan euron lisäkorvaus vähentää TVO:n taseen aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden hankintamenoa. Valtioneuvosto myönsi laitostyksikölle käyttöluvan maaliskuussa 2019. TVO jätti 8.4.2020 OL3 EPR:n polttoaineen latauslupahakemuksen STUKille. TVO julkaisi 28.8.2020 pörssitiedotteen, jossa todettiin, että TVO sai laitostoimittajalta päivitetyn aikataulun OL3 EPR -laitosyksikön käyttöönotosta. Sen mukaan polttoaine ladataan reaktoriin maaliskuussa 2021, laitostyksikkö liitetään valtakunnan verkkoon saman vuoden lokakuussa ja säännöllinen sähköntuotanto laitostyksiköllä alkaa helmikuussa 2022. TVO jatkaa neuvotteluita Areva–Siemens-konsortion kanssa projektin loppuunsaattamisen ehdoista.

Laitostoimittajan viimeisimmän projekti aikataulun, TVO:n tämän hetkisen kustannusarvion ja sovintosopimuksen vaikutusten perusteella TVO arvioi, että sen kokonaisinvestointi OL3 EPR -projektiin tulee olemaan noin 5,7 miljardia euroa.

Kaikki OL3 EPR -projektin toteutuneet aktivointikriteerit täyttävät menot on kirjattu TVO-konsernin taseen aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden hankintamenoon. Oy Mankala Ab omistaa n. 8,14 % Olkiluoto 3 –ydinvoimalaitosyksiköstä ja on sitoutunut rakentamisen rahoitukseen omistusosuutensa suhteessa. TVO on lokakuussa nostanut vuoden 2013 osakaslainasopimuksen mukaisen viimeisen lainaerän, n. 8,1 milj. euroa sekä marraskuussa v. 2017 osakaslainasitoumuksen mukaisen lainaerän 12,2 milj. euroa. Joulukuun 2020 lopussa yhtiön osakaslaina TVO:lle on n. 75,6 milj. euroa. Lisäksi Oy Mankala Ab (kuten muutkin osakkaat) antoi TVO:lle kertomusvuonna OL 3 –laitosyksikön velkarahoittajien luottamuksen säilyttämiseksi lisäosakaslainasitoumuksen omistusosuuttaan vastaavassa suhteessa eli n. 32 550 000 euroa.

TVO:n Olkiluoto 3 EPR -laitosyksikköön liittyvät riskit:

Aikataulu ja suunniteltu valmistuminen

TVO:n merkittävimmät riskit liittyvät OL3 EPR -projektin aikatauluun, konsortioyhtiö Arevan riittävään taloudelliseen kykyyn vastata velvoitteistaan takuuajan loppuun asti ja tulontuottamiskykyyn. Laitosyksikön kaupallisen sähköntuotannon piti sopimuksen mukaan alkaa alun perin huhtikuun lopussa 2009. Valmistuminen on kuitenkin viivästynyt. Laitostoimittajan viimeksi viimeksi elokuussa 2020 päivittämän aikataulun mukaan laitostyksikön säännöllinen sähköntuotanto alka helmikuussa 2022.

Suunniteltuun valmistumiseen liittyvällä riskillä tarkoitetaan tilannetta, jossa kaupallista käyttöä ei voida aloittaa suunnitellusti, mistä aiheutuu lisäkustannuksia.

Vuoden 2020 aikana TVO on toteuttanut lukuisia OL3 EPR -projektiin liittyviä riskienhallintatoimenpiteitä TVO:n valmiuden tehostamiseksi laitostyksikön käyttöönottoon sekä kolmen ydinvoimalaitosyksikön käyttöön. TVO seuraa tarkasti maaliskuussa 2018 solmitun sovintosopimuksen mukaisten ehtojen täyttymistä sekä OL3 EPR -laitostyksikön käyttöönoton vaiheita, että ne toteutetaan laitostoimittajan aikataulun mukaisesti taloudelliset ja tekniset resurssit varmistuen. Arevan kesällä 2020 nimitetty uusi johto valmistelee taloudellista ratkaisua projektin loppuunsaattamiseksi takuuajan loppuun asti. Myös neuvottelut Areva–Siemens-konsortion kanssa projektin loppuunsaattamisen ehdoista jatkuvat.

OL3:n tulontuottamiskyky

Mikäli OL3 EPR -laitosyksikkö ei saavuta suunniteltua tehotasoa, käyttökerrointa, käyttökustannusrakennetta tai Suomen kantaverkko rajoittaa tehotasoa, riskinä on tuotantokustannuksen nousu verrattuna tavoitteeseen. Riskiä TVO on tarkastelut OL3 EPR -laitosyksiköntulontuottamiskykyyn vaikuttavien eri skenaarioiden avulla.

Riskienhallintatoimenpiteinä TVO luvanhaltijana varmistaa mm. OL3 EPR -laitosyksikön kattavan toiminnallisen testauksen ennen ydinteknistä koekäyttöä. TVO varmistaa, että OL3 EPR -laitosyksikön ydinteknisessä käyttöönnotossa hyödynnetään Taishanin sisarlaitosten kokemukset.

Helsingin Satama -konserni

Helsingin Satama Oy:llä oli Helsingin käräjäoikeudessa vireillä vahingonkorvauskanne joukolle asfalttiurakoitsijoita. Helsingin Satama Oy katsoi maksaneensa ylihintaa tilatessaan rakentamispalveluja ns. asfalttikartellissa olleilta yrityksiltä. Korvausvaatimus ylitti 2.000.000 €. 2017 -2019 saatujen vastaavien ratkaisujen ja asiantuntija-arvioiden mukaan korvausten saamisen todennäköisyys oli erittäin heikko, jonka johdosta kanteesta luovuttiin ja molemmat osapuolet kantoivat omat kulunsa prosessista.

Helsingin Satama Oy:llä on sisällä KHO:ssa 4.6.2020 jätetty valituslupahakemus ja valitus ympäristönsuojelulain mukaisessa hallintopakkoasiassa koskien Länsisataman meluselvityksen toteuttamistapaa.

Helsingin Bussiliikenne Oy:tä koskeva tutkintamenettely Euroopan komissiossa

Nobina Finland Oy ja Nobina Sverige Ab jättivät lokakuussa 2011 Euroopan komissiolle kantelun, joka koski mahdollista perusteetonta valtiontukea Helsingin Bussiliikenne Oy:lle (14.12.2015 alkaen Helsingin Linja-autotoiminta Oy). Nobina Finland Oy kilpaili pääkaupunkiseudun joukkoliikenteessä Helsingin Bussiliikenne Oy:n kanssa.

Komissio teki 16.1.2015 päätöksen aloittaa valtiontukea koskeva muodollinen tutkintamenettely asiassa.

Euroopan komissio on antanut 28.6.2019 päätöksen C(2019) 3152 valtiontuesta SA.33846 Helsingin Bussiliikenne Oy:lle ja määrännyt 54 231 850 euron suuruiseksi arvioimansa tuen takaisin perittäväksi. Takaisinperittävistä tukimääristä on perittävä korkoa, joka lasketaan siitä päivästä alkaen, jona tuet saatettiin tuensaajien käyttöön, niiden tosiasialliseen takaisin maksamiseen saakka.

Komission päätöksen laillisuutta koskevan asian käsittely on kesken Euroopan tuomioistuimessa.

Arvonlisäveron palautusvastuu

Helsingin kaupungilla on palautusvastuu uudisrakennusten ja perusparantamisen hankintamenojen arvonlisäverosta, mikäli kiinteistöjä myydään tai niiden käyttötarkoitus muuttuu vähennykseen tai palautukseen oikeuttamattomaan käyttöön.

Tilinpäätöshetkellä 31.12.2020 ei ole tiedossa tilikaudella 2021 realisoituvia arvonlisäveron palautusvastuita.

Konsernin tytäryhteisöjen ilmoittama arvonlisäveron palautusvastuu 31.12.2020 on 85,4 miljoonaa euroa (68,3 miljoonaa euroa vuonna 2019).

Päästöoikeudet

Helen Oy:lle on myönnetty päästöoikeuksia vuosille 2013-2020 yhteensä 7 miljoonaa tonnia CO₂. Arvio vuoden 2020 toteutuneista päästöistä on 2,7 miljoonaa tonnia CO₂. Vuonna 2020 kaupankäynnissä päästöoikeuksien ostoa päätyi toimitukseen 1,2 miljoonaa päästöoikeutta. Taseen aineettomissa oikeuksissa päästöoikeuksia ja niitä vastaavia oikeuksia on 31.12.2020 yhteensä 0,2 miljoonaa tonnia CO₂. Kirjanpidossa päästöoikeudet käsitellään KILAn ohjeen 1767/2005 mukaisesti ns. nettomenettelyllä.

4.5 Ympäristövastuut

41. EHDOLLINEN YMPÄRISTÖVELKA

1 000 e	Kaupunki	
	2020	2019
Entisten kaatopaikkojen kunnostaminen	17 000	19 000
Maaperän puhdistaminen	3 200	3 200

Helsingin kaupunki julkaisee vuosittain ympäristöraportin. Ympäristöraportissa kuvataan kaupungin ympäristötavoitteiden toteutuminen ja toiminnan vaikutuksia ympäristöön sekä ympäristötilinpitoon kuuluvat talousluvut

4.6 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkiota ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot

42. HENKILÖSTÖN LUKUMÄÄRÄ 31.12.2020

	Kaupunki							
	Vakinaiset		Määräaikaiset		Työllistetyt		Yhteensä	
	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019
Keskushallinto	3 783	3 676	544	463	52	63	4 379	4 202
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	11 121	10 703	3630	3296	140	123	14 891	14 122
Kaupunkiympäristön toimiala	3 356	3 340	263	242	6	5	3 625	3 587
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala	1 591	1 591	255	267	76	113	1 922	1 971
Sosiaali- ja terveystoimiala	11 133	10 986	3476	2895	297	361	14 906	14 242
Yhteensä	30 984	30 296	8 168	7 163	571	665	39 723	38 124

43. HENKILÖSTÖKULUT

1 000 euroa	Kaupunki	
	2020	2019
Palkat ja palkkiot	1 453 245	1 402 211
Henkilöstösivukulut		
Eläkekulut	341 052	310 439
Muut henkilösivukulut	52 860	51 496
Henkilöstökulut tuloslaskelmassa	1 847 157	1 764 146
Luontoisetujen raha-arvo	7 630	7 822
Henkilöstökulut yhteensä	1 854 787	1 771 968
Tuloslaskelman henkilöstökuluihin sisältyy aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin aktivoituja henkilöstökuluja yhteensä	43 220	43 771

Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkiota ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot

44. LUOTTAMUSHENKILÖN PALKKIOISTA PERITYT JA TILITETYT LUOTTAMUSHENKILÖMAKSUT

1 000 euroa	Kaupunki	
	2020	2019
Kansallinen Kokoomus	120	163
Vihreä liitto	115	161
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue	76	96
Vasemmistoliitto	50	72
Perussuomalaiset	24	35
Suomen ruotsalainen kansanpuolue	24	28
Suomen Keskusta	7	19
Suomen Kristillisdemokraatit	6	8
Piraattipuolue	0	6
Liberaalipuolue, vapaus valita	3	3
Feministinen Puolue	2	2
Suomen Kommunistinen Puolue	0	1
Avoin puolue	3	0
Luottamushenkilömaksut yhteensä	430	594

45. TILINTARKASTAJAN PALKKIOT

1 000 euroa	Kaupunki	
	2020	2019
KPMG Oy Ab		
Tilintarkastuspalkkiot	106	175
Tilintarkastajan lausunnot	51	51
Muut palkkiot	692	306
Palkkiot yhteensä	849	532

INTRESSITAHOLIIKETAPAHTUMAT

Intressitahoilla tarkoitetaan kaupungin kanssa määräysvalta- tai osakkuusyhteyksissä olevaa tahoa. Intressitahoihin luetaan kunnanjohtaja, kunnanhallituksen jäsenet ja varajäsen, sekä kunnan muiden toimielinten puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat sekä johtavat viranhaltijat. Kaupungin liitetietona esitetään tiedot kaupungin ja sen intressitahoihin kuuluvien välisistä liiketoimista, siinä tapauksessa, jos ne ovat olennaisia eikä niitä ole toteutettu tavanomaisin kaupallisin ehdoin. Liitetietona esitetään myös tavanomaisin ehdoin intressitahojen kanssa toteutetuista toimista niiden osapuolet ja toimien arvot silloin, jos ne ovat tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi kunnan taloudellisen aseman arvioimisen kannalta.

Merkittävimpiä intressitaholiiketoimia seuraavien yhtiöiden kanssa:

- Helen Oy
- Helsingin Satama Oy
- Helsingin kaupungin asunnot Oy

Taulukon intressitahot ovat kaupungin konserniyhteisöjä. Tietoja yksittäisistä liiketoimista on yhdistelty kokonaisuudeksi oikean ja riittävän kuvan esittämiseksi.

46. INTRESSITAHOLIIKETOIMET

1 000 euroa	Konserni	
	2020	2019
Kaupungin tavaroiden ja palveluiden myynti intressitahoille		
- Myyntituotot	5 679	2 337
- Palvelumaksutuotot	571	601
- Vuokratuotot	79 298	80 628
- Liiketoiminnan muut tuotot	971	374
Kaupungin tavaroiden ja palveluiden ostot intressitahoilta		
- Palvelujen ostot	147 982	154 884
- Muut ostot	58 833	65 362
- Maksetut vuokrat	87 591	98 716
Kaupungin korot ja osingot intressitahoilta		
- korkotuotot	33 038	39 146
- osinkotuotot	72 300	57 037
- korko- ja rahoituskulut	114	113
Kaupungin antamat lainat intressitahoille		
- Lainoja yhteensä	1 030 866	1 084 279
- Lainojen korot ovat 0-6 % ja lainat ovat vakuudettomia		
- Lisäksi välitettyjä valtion lainojen yhteensä	76 929	84 673
Kaupungin antamat avustukset intressitahoille		
- avustukset konserniyhteisöille	38 280	36 565
Muut liiketoimet intressitahojen kanssa		
1) Kaupunkikonsernissa on käytössä konsernitili		
2) Vuosaaren Urheilutalo Oy on vapautettu tontin vuokrasta		
3) Lisäeläkejärjestelyn vuosikulu Helsingin kaupungin Linja-auto toiminta Oy	1 128	1 268

Eriytetyt tilinpäätökset

5 Eriytetyt tilinpäätökset

5.1 Kunnallisten liikelaitosten tilinpäätökset

LIKENNELIIKELAITOS

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2020	01.01.–31.12.2019
LIKEVAIHTO		
Tuki kaupungilta	22 151 000,00	16 000 013,69
Liikennöintikorvaukset	100 635 809,42	99 267 333,07
Infrakorvaukset	76 976 240,09	78 754 547,34
Muut myyntituotot	13 171 508,59	13 194 629,08
	212 934 558,10	207 216 523,18
Valmistus omaan käyttöön	5 311 264,79	5 288 987,95
Liiketoiminnan muut tuotot	18 043 544,85	22 535 013,06
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-17 682 265,85	-18 054 199,92
Palvelujen ostot	-40 976 969,50	-40 070 658,48
	-58 659 235,35	-58 124 858,40
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-53 025 634,89	-53 037 301,86
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-12 462 272,07	-12 804 284,92
Muut henkilösivukulut	-2 056 847,20	-2 195 038,45
	-67 544 754,16	-68 036 625,23
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-48 734 681,67	-45 432 536,21
	-48 734 681,67	-45 432 536,21
Liiketoiminnan muut kulut		
Liiketoiminnan muut kulut	-24 900 129,97	-23 935 514,98
	-24 900 129,97	-23 935 514,98
LIIEKELYJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	36 450 566,59	39 510 989,37
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	0,00	2 876,78
Muut rahoitustuotot	670,68	32 898,72
Kunnalle maksetut korkokulut	-2 417 156,78	-1 839 129,17
Muille maksetut korkokulut	-3 296 825,12	-3 395 472,61
Korvaus peruspääomasta	-8 442 000,00	-8 442 000,00
Infrakorko	-18 701 034,84	-19 179 637,62
Muut rahoituskulut	-14 286,13	-48 982,82
	-32 870 632,19	-32 869 446,72
YLIJÄÄMÄ ENNEN VARAUKSIA	3 579 934,40	6 641 542,65
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	-2 982 198,80	-1 112 310,11
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	2 192 395,92	-2 698 770,20
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	2 790 131,52	2 830 462,34
Tunnusluvut		
Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	3,4	4,0
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, prosenttia	1,8	2,2
Voitto, prosenttia	1,7	3,2

RAHOITUSLASKELMA	2020	2019
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelyljäämä (-allijäämä)	36 450 566,59	39 510 989,37
Poistot ja arvonalentumiset	48 734 681,67	45 432 536,21
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korvaus peruspääomasta	-8 442 000,00	-8 442 000,00
Infrakorko	-18 701 034,84	-19 179 637,62
Kunnalle maksetut korkokulut	-2 417 156,78	-1 839 129,17
Muut	-3 310 440,57	-3 408 679,93
Muut tulorahoituksen korjaukset	-194 901,97	86 835,15
	52 119 714,10	52 160 914,01
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investoinnit	-145 865 565,18	-138 204 081,98
Rahoitusosuudet investointimenoihin	9 598 904,54	4 140 551,07
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	3 492 005,38	3 500,00
	-132 774 655,26	-134 060 030,91
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-80 654 941,16	-81 899 116,90
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Lainakannan muutokset, pitkäaikainen		
Kunnalta saatujen lainojen lisäys	0,00	90 000 000,00
Muilta saatujen lainojen lisäys	60 000 000,00	0,00
Kunnalta saatujen lainojen vähennys	-9 209 897,71	-1 987 675,49
Muilta saatujen lainojen vähennys	-13 084 883,45	-13 084 883,45
Lainakannan muutokset, lyhytaikainen		
Muilta saatujen lainojen vähennys	0,00	-0,01
	37 705 218,84	74 927 441,05
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutos	-1 752 417,29	1 170 029,04
Saamisten muutos kunnalta	-1 332 332,46	-4 428 328,50
Saamisten muutos muilta	4 031 063,18	-11 344 591,25
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-4 694 067,81	2 122 130,07
Yhdistilivelkojen muutos kunnalta	44 263 123,15	-766 861,57
Korottomien velkojen muutos muilta	2 434 352,58	20 218 273,07
	42 949 721,35	6 970 650,86
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	80 654 940,19	81 898 091,91
RAHAVAROJEN MUUTOS	-0,97	-1 024,99
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	54,60	55,57
Rahavarat 1.1.	55,57	1 080,56
	-0,97	-1 024,99
Tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, 1 000 euroa	-372 789	-354 596
Investointien tulorahoitus, prosenttia	38,4	38,8
Laskennallinen lainanhoitokate	0,7	0,8
Lainanhoitokate	2,1	2,8
Kassan riittävyys, pv	0,0	0,0
Quick ratio	0,3	0,2
Current ratio	0,3	0,2

TASE	31.12.2020	31.12.2019
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	3 001 065,87	395 188,36
Muut pitkävaikutteiset menot	1 878 397,34	1 968 907,92
Ennakkomaksut	5 987 048,39	5 437 850,07
	10 866 511,60	7 801 946,35
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset	220 051 493,31	220 906 279,19
Kiinteät rakenteet ja laitteet	233 325 641,82	233 420 793,21
Koneet ja kalusto	356 793 599,05	364 603 036,42
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	239 006 780,58	149 077 095,63
	1 049 177 514,76	968 007 204,45
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	39 505 024,70	39 505 024,70
	39 505 024,70	39 505 024,70
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	9 774 197,82	8 021 780,53
	9 774 197,82	8 021 780,53
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Muut saamiset	6 241 168,89	31 839 535,55
	6 241 168,89	31 839 535,55
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	31 729 454,20	33 270 600,37
Saamiset kunnalta	6 960 578,98	5 628 246,52
Muut saamiset	37 806,31	49 441,98
Siirtosaamiset	24 715 408,09	1 595 322,77
	63 443 247,58	40 543 611,64
Rahat ja pankkisaamiset	54,60	55,57
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 179 007 719,95	1 095 719 158,79

TASE	31.12.2020	31.12.2019
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	93 804 124,97	93 804 124,97
Koroton peruspääoma	286 213 492,66	286 213 492,66
Edellisten tilikausien ylijäämä/ alijäämä (-)	28 693 614,59	25 863 152,25
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä (-)	2 790 131,52	2 830 462,34
	411 501 363,74	408 711 232,22
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	55 916 884,45	52 934 685,65
Vapaaehtoiset varaukset	5 196 711,53	7 389 107,45
	61 113 595,98	60 323 793,10
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat kunnalta	207 665 317,99	221 875 215,70
Lainat rahoituslaitoksilta	253 867 832,16	206 952 715,61
	461 533 150,15	428 827 931,31
Lyhytaikainen		
Lainat kunnalta	158 386 009,03	109 122 885,88
Lainat rahoituslaitoksilta	13 084 883,45	13 084 883,45
Ostovelat	39 465 253,77	32 749 219,19
Korottomat velat kunnalle	1 205 993,57	5 900 061,38
Muut velat	1 196 693,12	1 871 182,90
Siirtovelat	31 520 777,14	35 127 969,36
	244 859 610,08	197 856 202,16
Vieras pääoma yhteensä	706 392 760,23	626 684 133,47
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 179 007 719,95	1 095 719 158,79
Tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, prosenttia	40,1	42,8
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	305,8	272,8
Vastuut ja velat, prosenttia käyttötuloista	306,1	273,0
Kertynyt ylijäämä/ alijäämä (-)	31 484	28 694
Lainakanta 31.12., 1 000 euroa	633 004	551 036
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000 euroa	633 580	551 595
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	963	844

LASKENNALLINEN TULOSLASKELMA	Liike- ja toimitilojen ulosvuokraus 01.01.–31.12.2020	
LIKEVAIHTO		0,00
Liiketoiminnan muut tuotot		5 442 915,14
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-362 710,94	
Palvelujen ostot	-798 313,53	-1 161 024,47
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-69 109,76	
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-16 111,81	
Muut henkilösivukulut	-18 766,45	-103 988,02
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-806 103,72	
Arvonalentumiset	0,00	-806 103,72
Liiketoiminnan muut kulut		-3 188 934,67
LIIEKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		182 864,25
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkokulut	-43 709,43	
Muut rahoituskulut	-217,39	-43 926,81
YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ) ENNEN VARAUKSIA		138 937,44
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		138 937,44

Laskelma sisältää HKL:n asema- ja varikkokiinteistöt, joilla on ulkopuolisia vuokralaisia. Tuloissa on huomioitu vuokratulot. Menoissa on mukana kiinteistökohteiden kaikki menot lukuun ottamatta kaupungin sisäistä tuottotavoitetta. HKL:n sisäisen laskennan perusteella kohdistetut vyörytysmenot on huomioitu kohdassa Liiketoiminnan muut kulut. Laskelmassa kiinteistöjen kokonaismenot on kohdistettu pinta-alan suhteessa (liiketilän pinta-alan osuus koko kiinteistön pinta-alasta).

PALVELUKESKUSLIIKELAITOS

TUOSLASKELMA	01.01.–31.12.2020	01.01.–31.12.2019
LIKEVAIHTO	92 993 682,86	101 336 164,21
Liiketoiminnan muut tuotot	926 971,95	856 010,34
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-23 412 326,62	-25 584 275,42
Palvelujen ostot	-17 463 155,72	-19 540 157,22
	-40 875 482,34	-45 124 432,64
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-40 609 470,49	-38 275 765,10
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-9 616 040,39	-9 358 576,59
Muut henkilösivukulut	-1 455 454,04	-1 448 887,89
	-51 680 964,92	-49 083 229,58
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-198 625,66	-189 860,85
	-198 625,66	-189 860,85
Liiketoiminnan muut kulut	-5 163 259,93	-4 734 153,60
LIKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	-3 997 678,04	3 060 497,88
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korvaus peruspääomasta	-80 000,00	-80 000,00
Muut rahoituskulut	-811,75	-937,67
	-80 811,75	-80 937,67
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	-4 078 489,79	2 979 560,21

Tunnusluvut

Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	-5,6	4,2
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, prosenttia	-6,0	4,8
Voitto, prosenttia	-4,4	2,9

RAHOITUSLASKELMA	2020	2019
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelijäämä (-alijäämä)	-3 997 678,04	3 060 497,88
Poistot ja arvonalentumiset	198 625,66	189 860,85
Rahoitustuotot ja -kulut	-80 811,75	-80 937,67
	-3 879 864,13	3 169 421,06
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-176 651,11	-259 047,57
	-176 651,11	-259 047,57
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-4 056 515,24	2 910 373,49
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutos	-57 260,12	62 092,58
Saamisten muutos kunnalta	1 639 634,42	606 579,92
Yhdystilisaamisten muutos kunnalta	2 700 406,38	-3 166 673,68
Saamisten muutos muilta	3 611,19	117 278,79
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-69 772,77	-32 466,42
Korottomien velkojen muutos muilta	-183 407,92	-505 243,96
	4 033 211,18	-2 918 432,77
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	4 033 211,18	-2 918 432,77
RAHAVAROJEN MUUTOS	-23 304,06	-8 059,28
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	16 810,94	40 115,00
Rahavarat 1.1.	40 115,00	48 174,28
	-23 304,06	-8 059,28

Tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, 1 000 euroa	21 159	29 787
Investointien tulo-rahoitus, prosenttia	-2 196,3	1 223,50
Quick ratio	6,0	6,2
Current ratio	6,0	6,2

TASE	31.12.2020	31.12.2019
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	63 812,58	26 558,29
Muut pitkävaikutteiset menot	4 073,39	6 948,72
	67 885,97	33 507,01
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	256 861,69	298 292,78
Muut aineelliset hyödykkeet	535,00	15 457,42
	257 396,69	313 750,20
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	816 406,40	737 588,22
Muu vaihto-omaisuus	75 994,67	97 552,73
	892 401,07	835 140,95
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	492 595,65	472 116,82
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	80 373 329,85	84 713 370,65
Muut saamiset	1 316 180,51	1 472 788,44
Siirtosaamiset	136 010,03	3 492,12
	82 318 116,04	86 661 768,03
Rahat ja pankkisaamiset	16 810,94	40 115,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	83 552 610,71	87 884 281,19
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	1 000 000,00	1 000 000,00
Edellisten tilikausien ylijäämä/ alijäämä (-)	72 797 534,87	69 817 974,66
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä (-)	-4 078 489,79	2 979 560,21
	69 719 045,08	73 797 534,87
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	3 390 406,76	3 525 773,05
Korottomat velat kunnalta	-5 675,70	69 772,77
Muut velat	948 475,32	794 664,26
Siirtovelat	9 500 359,25	9 696 536,24
	13 833 565,63	14 086 746,32
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	13 833 565,63	14 086 746,32
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	83 552 610,71	87 884 281,19
Tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, prosenttia	83,4	84
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	14,7	13,8
Kertynyt ylijäämä/alijäämä (-)	69 719	72 798
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista	14,7	13,8

LASKENNALLINEN TULOSLASKELMA		Taloushallintopalvelu kaupungin tytäryhtiöille (Työmaahuolto Oy Ab ja Koy Ab Pakkalantie 30) 01.01.–31.12.2020	
LIKEVAIHTO		22 764,00	
Materiaalit ja palvelut			
Palvelujen ostot	-3 410,50	-3 410,50	
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-11 631,81		
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-2 809,04		
Muut henkilösivukulut	-462,36	-14 903,21	
Poistot ja arvonalentumiset			
Arvonalentumiset	-2 744,00	-2 744,00	
LIIEKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		1 706,29	
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		1 706,29	

Laskelma tehty toteutuneiden työtuntien ja järjestelmäkustannusten mukaan. Muut kulut on osuus toimiston yleiskustannuksista.

LASKENNALLINEN TULOSLASKELMA		Ravintoloiden ulkoinen myynti 01.01.–31.12.2020	
LIKEVAIHTO		2 591 134,46	
Materiaalit ja palvelut			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-1 044 546,77		
Palvelujen ostot	-137 026,57	-1 181 573,34	
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-879 279,28		
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-207 917,52		
Muut henkilösivukulut	-34 096,81	-1 121 293,61	
Poistot ja arvonalentumiset			
Arvonalentumiset	-594 671,41	-594 671,41	
LIIEKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		-306 403,90	
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		-306 403,90	

Laskelmaan on kerätty ravintoloiden ulkoinen liikevaihto lisättyinä henkilöstölounaisiin liittyvillä subventioilla. Kulut on laskettu siinä suhteessa, kuin saatu liikevaihto on kyseisen kohteen kokonaisliikevaihtoon. Yhteiskustannuksissa on käytetty Palvelukeskuksen toteutunutta suhdelukuja: yhteiset kustannukset/liikevaihto. Tulos on negatiivinen, koska ulkoinen myynti ei ole toteutunut suunnitellusti koronarajoitusten takia.

RAKENTAMISPALVELULIIKELAITOS

TUOSLASKELMA	01.01.-31.12.2020	01.06.-31.12.2019
LIIKEVAIHTO	266 971 503,89	250 161 844,53
Liiketoiminnan muut tuotot	4 307 034,59	3 539 531,62
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-36 148 778,63	-32 943 357,61
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	1 762 008,13	-114 391,49
Palvelujen ostot	-131 215 578,76	-124 149 728,75
	-165 602 349,26	-157 207 477,85
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-57 290 124,50	-57 106 940,30
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-13 447 020,49	-13 848 059,68
Muut henkilösivukulut	-2 078 450,67	-2 185 489,84
	-72 815 595,66	-73 140 489,82
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-3 065 577,69	-3 086 334,88
	-3 065 577,69	-3 086 334,88
Liiketoiminnan muut kulut		
Vuokrat ja muut kulut	-13 385 829,61	-12 567 269,91
	-13 385 829,61	-12 567 269,91
LIIKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	16 409 186,26	7 699 803,69
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muille maksetut korkokulut	-9 894,19	-6 609,53
Muut rahoituskulut	-3 470,00	-3 470,00
Korvaus peruspääomasta	-1 944 000,00	-1 944 000,00
	-1 957 364,19	-1 954 079,53
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	14 451 822,07	5 745 724,16
Tunnuksluvut		
Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	25,6	14,3
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, prosenttia	25,6	14,3
Voitto, prosenttia	5,3	2,3

RAHOITUSLASKELMA	2020	2019
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikeliijäämä (-alijäämä)	16 409 186,26	7 699 803,69
Poistot ja arvonalentumiset	3 065 577,69	3 086 334,88
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 957 364,19	-1 954 079,53
Tulorahoituksen korjauserät	-196 395,36	-193 397,68
	17 321 004,40	8 638 661,36
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-6 972 970,51	-1 742 929,25
Rahoitusosuudet investointimenoihin	6 211,00	0,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	196 395,36	193 397,68
Käyttöomaisuus siirrot	0,00	-184 047,08
	-6 770 364,15	-1 733 578,65
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	10 550 640,25	6 905 082,71
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutos**	-1 762 008,13	114 391,49
Saamisten muutos kunnalta**	4 553 654,32	-569 569,39
Yhdystilisaamisen muutos kunnalta**	-12 705 923,36	-8 258 739,27
Saamisten muutos muilta**	-1 108 627,11	191 172,12
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-107 331,42	96 323,88
Korottomien velkojen muutos muilta	579 000,11	1 520 501,90
	-10 551 235,59	-6 905 919,27
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA**	-10 551 235,59	-6 905 919,27
RAHAVAROJEN MUUTOS	-595,34	-836,56
Rahavarojen muutos**		
Rahavarat 31.12.	3,50	598,84
Rahavarat 1.1.	598,84	1 435,40
	-595,34	-836,56

Tunnusluvut

Investointien tulorahoitus, prosenttia	251,4	458,3
Quick ratio *		
Current ratio *		

* Tilikauden tunnusluvut eivät ole laskettavissa, liikelaitoksella ei ole omia rahatilejä.

** Vertailuvuoden 2019 ”Muut maksuvalmiuden muutokset ja rahavarojen muutos” kohtien rakenne ei vastaa tilinpäätöksessä esitettyä. Erien keskinäistä esittämisspaikkaa on muutettu.

TASE	31.12.2020	31.12.2019
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 252 464,71	601 176,45
Koneet ja kalusto	11 292 560,02	8 042 666,46
	12 545 024,73	8 643 842,91
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	3 229 270,37	1 467 262,24
	3 229 270,37	1 467 262,24
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	1 005 844,68	1 056 647,17
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	88 031 122,88	79 878 853,84
Muut saamiset	3 557 269,87	2 480 727,56
Siirtosaamiset	198 642,77	115 755,48
	92 792 880,20	83 531 984,05
Rahat ja pankkisaamiset	3,50	598,84
VASTAAVAA YHTEENSÄ	108 567 178,80	93 643 688,04
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	24 300 000,00	24 300 000,00
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä (-)	32 565 917,11	26 820 192,95
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	14 451 822,07	5 745 724,16
	71 317 739,18	56 865 917,11
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Saadut ennakot	4 708 625,73	5 109 035,62
	4 708 625,73	5 109 035,62
Lyhytaikainen		
Ostovelat	12 383 480,43	11 459 116,41
Korottomat velat kunnalta	0,00	107 331,42
Muut velat	1 919 769,90	1 718 976,31
Siirtovelat	18 237 563,56	18 383 311,17
	32 540 813,89	31 668 735,31
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	37 249 439,62	36 777 770,93
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	108 567 178,80	93 643 688,04
Tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, prosenttia	68,7	64,2
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	12,0	12,5
Kertynyt ylijäämä /alijäämä(-), 1000 euroa	47 018	32 566

LASKENNALLINEN TULOSLASKELMA	Toiminta: Kaupunkitekniikan rakentaminen 01.01.–31.12.2020	
LIKEVAIHTO		0,00
Liiketoiminnan muut tuotot		172 212,42
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-9 739,04	
Palvelujen ostot	-102 432,40	-112 171,44
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-12 993,85	
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-3 045,76	
Muut henkilösivukulut	-471,68	-16 511,29
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 422,66	
Arvonalentumiset	0,00	-2 422,66
Liiketoiminnan muut kulut		- 38 826,47
LIIKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		2 280,56
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		2 280,56

Kaupunkitekniikan rakentamisen toiminta sisältää katujen, puistojen sekä kunnallistekniikan rakentamisen. Yksityisille asiakkaille tehtävää hanketta SAP:iin avattaessa projektirakenneosan hakija -kenttään merkitään yksityisen myynnin tunniste (7850). Yksityisiä myyntejä tarkastellessa tämä tunniste syötetään raporttiin, jolloin SAP hakee ko. hankkeet. Projektiraportilta saadaan työmaahan suoraan kohdistuvat tuotot ja kustannukset. Näiden lisäksi hankkeisiin kohdistuu joitain yleiskululuontoisia kustannuksia, kuten yksikön toimitilakustannuksia, osaston esikunnan ja teknisen tuen kustannuksia, sekä hallinto-osaston kustannukset, jotka sisältyvät Liiketoiminnan muihin kuluihin. Ne jyvitetään hankkeille koko yksikön kustannuksista samassa suhteessa, kuin yksityinen myynti on koko yksikön liikevaihdosta. Samoin toimitaan poistojen suhteen. Nämä kustannukset saadaan kustannuspaikka- ja tulosityksikköraporteilta. Liiketoiminnan muut kulut sisältää lisäksi sisäiset ja ulkoiset vuokrat.

LASKENNALLINEN TUOSLASKELMA		Toiminta: Kaupunkitekniikan ylläpito 01.01.-31.12.2020	
LIKEVAIHTO			0,00
Liiketoiminnan muut tuotot			1 296 755,00
Materiaalit ja palvelut			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana		-185 813,00	
Palvelujen ostot		-573 972,00	-759 785,00
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot			
		-251 700,00	
Henkilösivukulut			
Eläkekulut			
		-58 721,61	
Muut henkilösivukulut		-9 665,28	-320 086,89
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot			
		-1 346,37	
Arvonalentumiset		0,00	-1 346,37
Liiketoiminnan muut kulut			-175 751,51
LIIEKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)			39 785,23
Rahoitustuotot ja -kulut			
Muut rahoituskulut			
		-1 587,26	-1 587,26
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)			38 197,97

Kaupunkitekniikan ylläpidon toiminta sisältää katujen ja puistojen ylläpidon ja hoidon.

Yhteiskustannusten jakoperusteena on projekteille kirjatut toimintolajitunnit suhteessa kaikkiin kirjattuihin toimintolajitunteihin. Liiketoiminnan muut kulut sisältää yleiskustannuslisän, kaluston kunnossapidon sekä vahingonkorvaukset.

LASKENNALLINEN TUOSLASKELMA		Toiminta: Rakennustekniikka 01.01.–31.12.2020	
LIKEVAIHTO		508 574,15	
Materiaalit ja palvelut			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-54 859,39		
Palvelujen ostot	-208 128,43		-262 987,82
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot			
	-107 270,05		
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-25 026,10		
Muut henkilösivukulut	-4 119,17		-136 415,32
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot			
	-323,00		
Arvonalentumiset	0,00		-323,00
Liiketoiminnan muut kulut			
			-24 914,00
LIIKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		83 934,01	
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		83 934,01	

Rakennustekniikan toiminta sisältää korjausrakentamis- ja konepajapalvelut.

Palvelujen ostot yhteensä 208.128 € sisältävät:

Urakat 206.094 € + Rahti ja kuljetuspalvelut 1.945 € + Muut vuokratulut 89 €

Palkat ja palkkiot perustuvat kirjattuihin työtunteihin:

$3.329,30 \text{ h} * 32,22 \text{ €/h}$ keskimääräinen palkkakustannus per työtunti = 107.270 €

Henkilösivukulut perustuvat Stara-tasoiseen henkilösivukuluprosenttiin 27,17 %:

$3.329,30 \text{ h} * 32,22 \text{ €/h} * 27,17 \% = 29.145 \text{ €}$.

Suunnitelman mukaiset poistot tulevat ko. tuotantoyksiköiden poistoprosentista:

$(54.884 \text{ € poistot } 2020 / 95.049.000 \text{ € kokonaiskulut } 2020) * 424.640 \text{ €} = 323 \text{ €}$

Liiketoiminnan muut kulut 24.914 € muodostuvat Staran sisäisistä kulueristä:

Liikelaitoksen sisäiset ostot, vuokrat ja palvelut $142 \text{ €} + 35 \text{ €} + 15.716 \text{ €} = 15.893 \text{ €}$

Liikelaitoksen hallinnon kustannukset: $\text{hallintokulu } 2,07 \% * 424.640 \text{ €} = 8.790 \text{ €}$

Ylijäämä 231 € menee yleisiin kustannuksiin, mutta ensisijaisesti kiinteät yleiskustannukset katetaan yleiskustannuslaskutuksella 12 % työn hankinnoista.

LASKENNALLINEN TULOSLASKELMA		Toiminta: Ympäristöhoito 01.01.-31.12.2020	
LIKEVAIHTO		404 484,18	
Materiaalit ja palvelut			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-68 643,40		
Palvelujen ostot	-34 056,64		-102 700,04
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot			
	-150 303,98		
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-35 193,95		
Muut henkilösivukulut	-5 714,43		-191 212,36
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot			
	-1 192,83		
Arvonalentumiset	0,00		-1 192,83
Liiketoiminnan muut kulut		-107 354,63	
LIIEKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		2 024,32	
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		2 024,32	

Ympäristöhoidon toiminta sisältää luonnonsuojelualueiden, ympäristön ja viheralueiden hoitoa. Ulkoinen myynti on otettu SAP:n raporteilla jokaisesta tulosityksiköstä erikseen. Kulujen eriyttämisprosentti on saatu laskemalla mikä on ulkoisen myynnin osuusliikevaihdosta jokaisesta tulosityksiköstä erikseen. Saadulla prosentilla on saatu eriytettävään myyntiin liittyvät kustannukset jokaisen tulosityksikön tuloslaskema Excelistä. Liiketoiminnan muut kulut sisältää muun muassa vuokratuloja, palkkakohdistuksia sekä Staran ja osaston sisäisiä kustannuksia.

LASKENNALLINEN TULOSLASKELMA		Toiminta: Logistiikka 01.01.–31.12.2020
LIKEVAIHTO		1 622 428,00
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-828 941,00	
Palvelujen ostot	0,00	-828 941,00
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot		
Henkilösivukulut	-121 084,00	
Eläkekulut	-38 787,52	
Muut henkilösivukulut	-6 384,23	-166 255,75
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot		
Arvonalentumiset	-124 801,00	-124 801,00
Liiketoiminnan muut kulut		
		-418 364,00
LIIEKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		84 066,25
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut rahoituskulut		
	-16 224,28	-16 224,28
YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ		67 841,97
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		67 841,97

Logistiikan toiminta sisältää korjaamo-, kuljetus- ja kierrätyspalveluita sekä varastomyymälän ja kalustovuokraamon. Kaikki tiedot on saatu tuloslaskelmasta, S_PLO_86000028 raportista SAPista. Nämä tiedot on siirretty Exceliin ja eriytettävä kirjanpito on tehty laskennallisesti. Kustannukset on laskettu eriytettävien liikevaihto-osuuksien mukaisesti. Tämä johtuu toiminnan luonteesta, esimerkiksi työtuntien kohdistaminen asiakkaille on mahdotonta (vähittäiskauppareilainen toiminta). Liiketoiminnan muut kulut sisältää muun muassa Staran sisäisiä kuluja, vuokratuloja sekä palkkakohdistuksia.

TALOUSHALLINTOPALVELULIIKELAITOS

TUOSLASKELMA	01.01.–31.12.2020	01.01.–31.12.2019
LIIKEVAIHTO	28 589 791,16	29 766 700,25
Liiketoiminnan muut tuotot	239 629,08	157 349,18
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-114 914,37	-156 282,37
Palvelujen ostot	-9 221 620,67	-8 775 864,42
	-9 336 535,04	-8 932 146,79
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-14 402 500,11	-14 285 183,61
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-3 419 655,53	-3 491 915,08
Muut henkilösivukulut	-538 775,60	-574 006,82
	-18 360 931,24	-18 351 105,51
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-193 772,82	-147 224,42
	-193 772,82	-147 224,42
Liiketoiminnan muut kulut	-1 749 407,19	-1 725 521,40
LIIKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	-811 226,05	768 051,31
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korvaus peruspääomasta	-56 000,00	-56 000,00
Muut rahoituskulut	-35,14	-340,65
	-56 035,14	-56 340,65
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ (-) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	-867 261,19	711 710,66
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ (-) ENNEN VARAUKSIA	-867 261,19	711 710,66
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	-867 261,19	711 710,66
Tunnusluvut		
Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	-30,3	27,9
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, prosenttia	-30,3	27,9
Voitto, prosenttia	-3,0	2,4

RAHOITUSLASKELMA	2020	2019
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelyijäämä (-alijäämä)	-811 226,05	768 051,31
Poistot ja arvonalentumiset	193 772,82	147 224,42
Rahoitustuotot ja -kulut	-56 035,14	-56 340,65
	-673 488,37	858 935,08
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-317 236,55	-221 353,82
	-317 236,55	-221 353,82
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-990 724,92	637 581,26
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	769 031,41	-752 889,92
Yhdystilisaamisen muutos kunnalta	455 237,41	50 772,05
Saamisten muutos muilta	47 095,49	-28 696,16
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-35 839,51	33 116,26
Korottomien velkojen muutos muilta	-244 799,88	60 116,51
	990 724,92	-637 581,26
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	990 724,92	-637 581,26

Tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 euroa ¹	246	1 314
Investointien tulorahoitus, prosenttia	-212,3	388,0
Kassan riittävyys, pv ²		
Quick ratio ²		
Current ratio ²		

¹ Vertailuvuoden 2019 luku korjattu.

² Tilikauden tunnusluvut eivät ole laskettavissa, liikelaitoksella ei ole omia rahatilejä.

TASE	31.12.2020	31.12.2019
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	210 471,29	31 500,00
Muut pitkävaikutteiset menot	78 709,46	80 755,88
	289 180,75	112 255,88
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	133 713,16	187 174,30
	133 713,16	187 174,30
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	82 514,23	76 103,52
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	6 274 510,06	7 498 778,88
Muut lyhytaikaiset saamiset	271 435,37	340 947,73
Siirtosaamiset	50 470,32	34 464,16
	6 678 929,98	7 950 294,29
VASTAAVAA YHTEENSÄ	7 101 823,89	8 249 724,47
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	694 901,28	694 901,28
Edellisten tilikausien ylijäämä/ alijäämä (-)	2 412 508,82	1 700 798,16
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä (-)	-867 261,19	711 710,66
	2 240 148,91	3 107 410,10
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	398 056,75	793 303,80
Korottomat velat kunnilta	0,00	35 839,51
Muut velat	368 571,60	343 385,49
Siirtovelat	4 095 046,63	3 969 785,57
	4 861 674,98	5 142 314,37
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	4 861 674,98	5 142 314,37
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	7 101 823,89	8 249 724,47
Tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, prosenttia	31,5	37,7
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	16,9	17,2
Velat ja vastuut, prosenttia käyttötuloista ³	-	45,7
Kertynyt ylijäämä/ alijäämä (-)	1 545	2 413
Lainat ja vuokravastuut 31.12.	6 906	8 498
Lainat ja vuokravastuut, euroa/ asukas	10	13

³ Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeen mukaan tunnuslukua ei esitetä tilinpäätöksestä 2020 alkaen.

LASKENNALLINEN TUOSLASKELMA	Oy-tiimin palvelujen myynti 01.01.–31.12.2020	
LIKEVAIHTO		601 207,80
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-2 493,65	
Palvelujen ostot	-148 738,99	-151 232,64
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-409 799,90	
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-93 921,88	
Muut henkilösivukulut	-21 494,56	-525 216,34
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 634,23	-2 634,23
Liiketoiminnan muut kulut		-91 080,28
LIIEKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		-168 955,69
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korvaus jäännöspääomasta	-1 360,80	-1 360,80
YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ		-170 316,49
YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ) ENNEN VARAUKSIA		-170 316,49
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		-170 316,49

Kustannuslaskenta on tehty aiheuttamisperiaatteen mukaisesti ja jakoperusteena on käytetty htv-lukua. Näin ollen eriytetyn tilinpäätöksen tuloslaskelma antaa oikean kuvan taloudellisen toiminnan kannattavuudesta.

TYÖTERVEYSLIIKELAITOS

TUOSLASKELMA	01.01.–31.12.2020	01.01.–31.12.2019
LIKEVAIHTO	21 617 287,11	17 831 421,06
Liiketoiminnan muut tuotot	139 859,00	568 783,09
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-389 169,38	-344 214,46
Palvelujen ostot	-9 052 894,91	-6 076 585,13
	-9 442 064,29	-6 420 799,59
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-8 268 058,76	-7 990 823,38
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-1 971 266,65	-1 944 598,68
Muut henkilösivukulut	-313 424,45	-326 726,81
	-10 552 749,86	-10 262 148,87
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-18 788,31	-10 535,00
	-18 788,31	-10 535,00
Liiketoiminnan muut kulut	-1 685 824,64	-1 312 441,31
LIKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	57 719,01	394 279,38
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korvaus peruspääomasta	-40 000,00	-40 000,00
Muut rahoituskulut	-59,33	-5,23
	-40 059,33	-40 005,23
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	17 659,68	354 274,15
Tunnusluvut		
Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	2,1	15,4
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, prosenttia	2,1	15,4
Voitto, prosenttia	0,1	2,0

RAHOITUSLASKELMA	2020	2019
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikeliijäämä (-alijäämä)	57 719,01	394 279,38
Poistot ja arvonalentumiset	18 788,31	10 535,00
Rahoitustuotot ja -kulut	-40 059,33	-40 005,23
Tulorahoituksen korjaukset	-3 768,93	0,00
	32 679,06	364 809,15
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-70 986,50	-14 900,00
Pysyvien vastaavien luovutustulot	5 882,26	
	-65 104,24	-14 900,00
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-32 425,18	349 909,15
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	1 225 255,64	-1 057 799,78
Yhdystilisaamisten muutos kunnalta	-1 821 889,18	576 870,60
Saamisten muutos muilta	-4 671,45	-55 013,55
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-2 145,70	1 695,70
Korottomien velkojen muutos muilta	635 875,87	184 337,88
	32 425,18	-349 909,15
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	32 425,18	-349 909,15
Tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 euroa	2 279	2 311
Investointien tulorahoitus, prosenttia	51,3	2 448,4

TASE	31.12.2020	31.12.2019
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	63 675,26	0,00
	63 675,26	0,00
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	11 920,00	25 510,40
	11 920,00	25 510,40
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	147 528,00	203 190,65
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	5 725 751,43	5 129 117,89
Muut saamiset	171 916,47	118 722,37
Siirtosaamiset	29 070,00	21 930,00
	6 074 265,90	5 472 960,91
VASTAAVAA YHTEENSÄ	6 149 861,16	5 498 471,31
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	500 000,00	500 000,00
Edellisten tilikausien ylijäämä/ alijäämä (-)	2 244 394,11	1 890 119,96
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä (-)	17 659,68	354 274,15
	2 762 053,79	2 744 394,11
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	1 092 087,74	510 490,83
Korottomat velat kunnalta	0,00	2 145,70
Muut velat	277 133,80	238 775,01
Siirtovelat	2 018 585,83	2 002 665,66
	3 387 807,37	2 754 077,20
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	3 387 807,37	2 754 077,20
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	6 149 861,16	5 498 471,31
Tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, prosenttia	44,9	49,9
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	15,6	15,0
Velat ja vastuut, prosenttia käyttötuloista ¹		114,4
Kertynyt ylijäämä/ alijäämä (-)	2 262	2 244
Lainat ja vuokravastuut 31.12.	16 776	18 256
Lainat ja vuokravastuut, euroa/ asukas	25	28

¹ Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeen mukaan tunnuslukua ei esitetä tilinpäätöksestä 2020 alkaen.

LASKENNALLINEN TULOSLASKELMA	Työterveyspalvelut ei-lakisääteisille asiakkaille 01.01.–31.12.2020	
LIKEVAIHTO		1 420 111,91
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-18 702,33	
Palvelujen ostot	-619 589,61	-638 291,94
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-495 366,49	
Henkilösivukulut		
Eläkekulut		
Muut henkilösivukulut	-136 937,68	-632 304,17
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 460,59	-1 460,59
Liiketoiminnan muut kulut		-84 111,40
LIIEKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		
Rahoitustuotot ja -kulut		
YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ		63 943,81
YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ) ENNEN VARAUKSIA		63 943,81
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		63 943,81

Kustannuslaskenta on toteutettu vastaamaan aiheuttamisperiaatetta prosenttiperusteista jakotapaa käyttäen. Eriytetyn tilinpäätöksen tuloslaskelma antaa oikean kuvan taloudellisen toiminnan kannattavuudesta.

5.2 Muiden eriytettyjen yksiköiden tilinpäätöslaskelmat

ASUNTOTUOTANTORAHASTO

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2020	01.01.–31.12.2019
Liiketoiminnan muut tuotot	200 905,80	17 016 262,05
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-104,08	-5 624,21
Palvelujen ostot	-439 090,84	-1 967 430,51
	-439 194,92	-1 973 054,72
Liiketoiminnan muut kulut	-779 624,23	-14 846 748,77
LIIKKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	-1 017 913,35	196 458,56
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	2 405 109,58	2 189 778,30
Muut rahoitustuotot	21 384,07	94 967,18
Muut rahoituskulut	-54 658,10	-18 800,46
	2 371 835,55	2 265 945,02
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-1 353 922,20	-2 462 403,58
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ (-)	0,00	0,00

RAHOITUSLASKELMA	2020	2019
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelyjäämä/ alijäämä (-)	-1 017 913,35	196 458,56
Rahoitustuotot ja -kulut	2 371 835,55	2 265 945,02
	1 353 922,20	2 462 403,58
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	1 353 922,20	2 462 403,58
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys muille	-18 535 436,00	-6 400 343,00
Antolainasaamisten vähennys muille	2 706 114,62	2 466 056,29
	-15 829 321,38	-3 934 286,71
Oman pääoman muutokset	703 771,00	3 618 971,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Yhdistylisaamisen muutos kunnalta	13 837 213,56	-1 576 035,70
Saamisten muutos muilta	53 476,28	163 248,20
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-14 529,58	-57 683,65
Korottomien velkojen muutos muilta	-104 532,08	-676 616,72
	13 771 628,18	-2 147 087,87
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-1 353 922,20	-2 462 403,58

TASE	31.12.2020	31.12.2019
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Sijoitukset		
Muut lainasaamiset	127 991 217,47	112 161 896,09
	127 991 217,47	112 161 896,09
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	1 517,43	219 817,41
Lainasaamiset	39 726,68	51 207,84
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	109 732 571,87	123 569 785,43
Muut saamiset	7 868,74	31 311,17
Siirtosaamiset	932 342,70	732 595,41
	110 714 027,42	124 604 717,26
VASTAAVAA YHTEENSÄ	238 705 244,89	236 766 613,35
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Muut omat rahastot		
Rahastopääoma 1.1.	236 619 266,06	230 537 891,48
Rahastopääoman lisäys/vähennys (-)	703 771,00	3 618 971,00
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-) ennen varauksia	1 353 922,20	2 462 403,58
	238 676 959,26	236 619 266,06
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Saadut ennakot	0,00	119 615,55
Ostovelat	28 285,63	13 202,16
Korottomat velat kunnalta	0,00	14 529,58
	28 285,63	147 347,29
Vieras pääoma yhteensä	28 285,63	147 347,29
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	238 705 244,89	236 766 613,35

URHEILU- JA ULKOILULAITOSRAHASTO

TUOSLASKELMA	01.01.–31.12.2020	01.01.–31.12.2019
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	246,97	663,83
Muut rahoitustuotot	592,34	3 024,32
	839,31	3 688,15
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-839,31	-3 688,15
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	0,00	0,00

RAHOITUSLASKELMA	2020	2019
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Rahoitustuotot ja -kulut	839,31	3 688,15
	839,31	3 688,15
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	839,31	3 688,15
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys muille	-7 234 000,00	-26 481 200,00
Antolainasaamisten vähennys muille	6 428 210,62	5 368 984,10
	-805 789,38	-21 112 215,90
Oman pääoman muutokset	60 000 000,00	10 000 000,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Yhdystilisaamisen muutos kunnalta	-59 227 641,80	11 031 783,49
Saamisten muutos muilta	32 591,87	76 744,26
	-59 195 049,93	11 108 527,75
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-839,31	-3 688,15

TASE	31.12.2020	31.12.2019
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Sijoitukset		
Muut lainasaamiset	159 991 764,45	159 185 975,07
	159 991 764,45	159 185 975,07
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	15 462,86	47 994,68
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	92 771 719,86	33 544 078,06
Muut saamiset	0,00	15,68
Siirtosaamiset	8,68	53,05
	92 787 191,40	33 592 141,47
VASTAAVAA YHTEENSÄ	252 778 955,85	192 778 116,54
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Muut omat rahastot		
Rahastopääoma 1.1.	192 778 116,54	182 774 428,39
Rahastopääoman lisäys/vähennys (-)	60 000 000,00	10 000 000,00
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-) ennen varauksia	839,31	3 688,15
	252 778 955,85	192 778 116,54
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	252 778 955,85	192 778 116,54

VAKUUTUSRAHASTO

TUOSLASKELMA	01.01.–31.12.2020	01.01.–31.12.2019
Liiketoiminnan muut kulut	-746 164,10	-1 027 371,90
LIIKKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	-746 164,10	-1 027 371,90
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut rahoitustuotot	2 312 031,97	2 210 510,88
	2 312 031,97	2 210 510,88
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-1 565 867,87	-1 183 138,98
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ (-)	0,00	0,00

RAHOITUSLASKELMA	2020	2019
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelylijäämä/ alijäämä (-)	-746 164,10	-1 027 371,90
Rahoitustuotot ja -kulut	2 312 031,97	2 210 510,88
	1 565 867,87	1 183 138,98
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	1 565 867,87	1 183 138,98
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Yhdytilisaamisen muutos kunnalta	-2 386 656,18	-2 059 730,88
Korottomien velkojen muutos kunnalta	820 788,31	876 591,90
	-1 565 867,87	-1 183 138,98
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-1 565 867,87	-1 183 138,98

TASE	31.12.2020	31.12.2019
VASTAAVAA		
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	62 647 082,28	60 260 426,10
	62 647 082,28	60 260 426,10
VASTAAVAA YHTEENSÄ	62 647 082,28	60 260 426,10
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Muut omat rahastot		
Rahastopääoma 1.1.	59 383 834,20	58 200 695,22
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-) ennen varauksia	1 565 867,87	1 183 138,98
	60 949 702,07	59 383 834,20
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Korottomat velat kunnalta	1 697 380,21	876 591,90
	1 697 380,21	876 591,90
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	1 697 380,21	876 591,90
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	62 647 082,28	60 260 426,10

INNOVAATORAHASTO

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2020	01.01.–31.12.2019
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-67,66	-24 051,63
Palvelujen ostot	-836 257,98	-505 882,70
	-836 325,64	-529 934,33
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-328 480,68	-338 870,99
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-77 445,48	-81 107,08
Muut henkilösivukulut	-12 689,60	-12 105,38
	-418 615,76	-432 083,45
Liiketoiminnan muut kulut	-1 455 573,66	-2 166 694,79
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	2 710 515,06	3 128 712,57
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ (-)	0,00	0,00

RAHOITUSLASKELMA	2020	2019
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelyijäämä/ alijäämä (-)	-2 710 515,06	-3 128 712,57
	-2 710 515,06	-3 128 712,57
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-2 710 515,06	-3 128 712,57
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Oman pääoman muutokset	0,00	20 000 000,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Yhdystilisaamisen muutos kunnalta	2 694 614,57	-16 840 333,15
Saamisten muutos muilta	-7 856,95	-2 208,92
Korottomien velkojen muutos kunnalta	0,00	-8 353,00
Korottomien velkojen muutos muilta	23 757,44	-20 392,36
	2 710 515,06	-16 871 287,43
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	2 710 515,06	3 128 712,57

TASE	31.12.2020	31.12.2019
VASTAAVAA		
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	31 734 850,23	34 429 464,80
Muut saamiset	42 907,38	34 930,07
Siirtosaamiset	0,00	120,36
	31 777 757,61	34 464 515,23
VASTAAVAA YHTEENSÄ	31 777 757,61	34 464 515,23
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Muut omat rahastot		
Rahastopääoma 1.1.	34 373 074,36	17 501 786,93
Rahastopääoman lisäys/vähennys (-)	0,00	20 000 000,00
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-) ennen varauksia	-2 710 515,06	-3 128 712,57
	31 662 559,30	34 373 074,36
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	115 198,31	86 454,07
Siirtovelat	0,00	4 986,80
	115 198,31	91 440,87
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	115 198,31	91 440,87
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	31 777 757,61	34 464 515,23

OSALLISUUSRAHASTO

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2020	01.01.–31.12.2019
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-103 594,69	0,00
Palvelujen ostot	-437 830,49	0,00
	-541 425,18	0,00
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-137 609,43	0,00
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-32 105,42	0,00
Muut henkilösivukulut	-5 078,30	0,00
	-174 793,15	0,00
Liiketoiminnan muut kulut	-261,86	0,00
LIIKKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	-716 480,19	0,00
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	716 480,19	0,00
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ (-)	0,00	0,00

RAHOITUSLASKELMA	2020	2019
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelylijäämä/ alijäämä (-)	-716 480,19	0,00
	-716 480,19	0,00
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-1 696 693,68	0,00
	-1 696 693,68	0,00
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-2 413 173,87	0,00
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Yhdystilisaamisen muutos kunnalta	2 347 865,27	0,00
Saamisten muutos muilta	-31 905,46	0,00
Korottomien velkojen muutos muilta	97 214,06	0,00
	2 413 173,87	0,00
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	2 413 173,87	0,00

TASE	31.12.2020	31.12.2019
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 696 693,68	0,00
	1 696 693,68	0,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	37 652 134,73	40 000 000,00
Muut saamiset	31 905,46	0,00
	37 684 040,19	40 000 000,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	39 380 733,87	40 000 000,00
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Muut omat rahastot		
Rahastopääoma 1.1.	40 000 000,00	40 000 000,00
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-) ennen varauksia	-716 480,19	0,00
	39 283 519,81	40 000 000,00
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	97 214,06	0,00
	97 214,06	0,00
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	97 214,06	0,00
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	39 380 733,87	40 000 000,00

5.3 Kilpailulain 30 d § mukaan eriytetyt toiminnot, kaupunki

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

LASKENNALLINEN TUOSLASKELMA		Toiminta: Kahvilatoiminta 01.01.–31.12.2020	
LIKEVAIHTO		136 294,88	
Liiketoiminnan muut tuotot		31,10	
Materiaalit ja palvelut			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-89 727,64		
Palvelujen ostot	-65 184,31		-154911,95
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot			
	-314 671,04		
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-73 482,96		
Muut henkilösivukulut	-12 095,00		-400 249,00
Liiketoiminnan muut kulut		-18 972,68	
LIIEKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		-437 807,65	
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		-437 807,65	

Kahvila Villa Ullakselle, Kahvila Aleksikselle ja Liiketoimintapalveluille vyörytetään Stadin ao:n hallinnon, Kaskon hallinnon ja LAV yhteisten menoja. Menojen vyörytysperiaatteena on toiminnan menojen suhde Stadin ao:n menoista. Vuoden 2020 vyörytettävien hallinnon menojen toteumat on otettu kirjanpidosta 17.1.2021.

LASKENNALLINEN TUOSLASKELMA		Liiketoimintapalvelut 1444800 01.01.–31.12.2020	
LIKEVAIHTO		88 029,29	
Materiaalit ja palvelut			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-5 294,64		
Palvelujen ostot	-43 675,58		-48 970,22
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot			
	-60 129,12		
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-14 028,13		
Muut henkilösivukulut	-2 303,90		-76 461,15
LIIEKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		-37 402,08	
YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ		-37 402,08	
Satunnaiset tuotot ja -kulut			
Satunnaiset kulut			
	-4 898,69		-4 898,69
YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-) ENNEN VARAUKSIA		-42 300,77	
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		-42 300,77	

Kahvila Villa Ullakselle, Kahvila Aleksikselle ja Liiketoimintapalveluille vyörytetään Stadin ao:n hallinnon, Kaskon hallinnon ja LAV yhteisten menoja. Menojen vyörytysperiaatteena on toiminnan menojen suhde Stadin ao:n menoista. Vuoden 2020 vyörytettävien hallinnon menojen toteumat on otettu kirjanpidosta 17.1.2021.

Kaupunkiympäristön toimiala

LASKENNALLINEN TUOSLASKELMA	Eriytettävät toimitilat ulkoisessa vuokrauksessa 01.01.–31.12.2020	
LIKEVAIHTO		43 566 954,12
Liiketoiminnan muut tuotot		626 672,51
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-5 318 031,27	
Palvelujen ostot	-8 160 708,38	-13 478 739,65
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-2 698 410,32	
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-633 070,10	
Muut henkilösivukulut	-101 358,99	-3 432 839,41
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-14 676 858,79	
Arvonalentumiset	0	-14 676 858,79
Liiketoiminnan muut kulut		-22 317 109,65
LIIEKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		-9 711 920,87
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korvaus jäännöspääomasta	-5 219 507,79	
Korkokulut	-591 579,04	
Muut rahoituskulut	0	-5 811 086,83
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		-15 523 007,70

Ulkoisessa vuokrauksessa olevien toimitilojen eriyttämislaskelma. Laskelmassa kiinteistöjen tilikauden välittömät kustannukset ja poistot kohdistetaan käyttäjille vuokrattujen huoneistoneliöiden suhteessa. Kiinteistökannan yleiskustannukset jaetaan kiinteistöille koko kannan huoneistoneliöiden suhteessa sekä käyttäjille vuokratun alan suhteessa. Rahoituskulut kohdistetaan kiinteistöille tasearvon suhteessa ja käyttäjille neliöiden mukaisesti. Tyhjien kiinteistöjen kustannukset kohdistuvat kiinteistön viimeiselle käyttäjälle tai pääasialliselle käyttäjättyypille.

LASKENNALLINEN TULOSLASKELMA		Asuntotuotanto 01.01.–31.12.2020
LIKEVAIHTO		19 990 471,79
Liiketoiminnan muut tuotot		8 681,63
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-49 295,61	
Palvelujen ostot	-4 520 734,25	-4 570 029,86
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot		-4 255 110,05
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-1 005 928,67	
Muut henkilösivukulut	-165 263,00	-5 426 301,72
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot		-9 960,34
Arvonalentumiset	-	-9 960,34
Liiketoiminnan muut kulut		-4 880 050,30
LIIEKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		5 112 811,20
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		5 112 811,20

Talousarviokohdan mukainen asuntotuotannon tuloslaskelma.

LASKENNALLINEN TUOSLASKELMA		Eriytettävät asunnot ulkoisessa vuokrauksessa 01.01.–31.12.2020	
LIKEVAIHTO		4 195 078,50	
Liiketoiminnan muut tuotot			
Materiaalit ja palvelut			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-227 389,40		
Palvelujen ostot	-663 805,66		-891 195,06
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-115 566,18		
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-27 165,45		
Muut henkilösivukulut	-4 297,15		-147 028,78
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-563 767,72		
Arvonalentumiset	0		-563 767,72
Liiketoiminnan muut kulut		-2 257 816,73	
LIIEKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		335 270,25	
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korvaus jäännöspääomasta	-255 505,13		
Korkokulut	-28 958,95		
Muut rahoituskulut	0		-284 464,08
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		50 806,17	

Ulkoisessa vuokrauksessa olevien asuntojen eriyttämislaskelma. Laskelmassa kiinteistöjen tilikauden välittömät kustannukset ja poistot kohdistetaan käyttäjille vuokrattujen huoneistoneeliöiden suhteessa. Kiinteistökannan yleiskustannukset jaetaan kiinteistöille koko kannan huoneistoneeliöiden suhteessa sekä käyttäjille vuokratun alan suhteessa. Rahoituskulut kohdistetaan kiinteistöille tasearvon suhteessa ja käyttäjille neliöiden mukaisesti. Tyhjen kiinteistöjen kustannukset kohdistuvat kiinteistön viimeiselle käyttäjälle tai pääasialliselle käyttäjätyyppille.

LASKENNALLINEN TULOSLASKELMA	Väestönsuojien vuokratointa 01.01.–31.12.2020
LIKEVAIHTO	0,00
Liiketoiminnan muut tuotot	1 825 534,00
Materiaalit ja palvelut	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	
Ostot tilikauden aikana	-27 629,00
Sähkö	-475 583,00
Palvelujen ostot	-140 505,00
	-643 717,00
Henkilöstökulut	
Palkat ja palkkiot	-176 856,02
Henkilösivukulut	-48 694,44
Muut henkilösivukulut	-225 550,46
Liiketoiminnan muut kulut	-1 027 595,00
LIIEKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	71 328,46
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	71 328,46

Vuokraustoiminto on pelastuslaitoksen ainoa eriytettävä toiminto. Vuokraustoiminnon tuotot ja kustannukset on kohdennettu kirjanpidon ja haltiarekisterin perusteella. Toiminta on hinnoiteltu markkinaperusteisesti kilpailuttamalla kohteet. Vuonna 2020 vuokria jätettiin perimättä kolmen (3) kuukauden ajalta koronan vuoksi (380 t€). Hinta kattaa välittömät ja välilliset kustannukset. Väestönsuojia ei ole rakennettu vuokraustoimintaa varten, vaan väestönsuojien kustannuksista suuri osa syntyy vuokraustoiminnasta riippumatta ja niiden ylläpito kuuluu pelastuslaitokselle. Tuottovaatimusta ei ole väestönsuojien vuokraustoimintaan, pyritään vain lisäkustannuksien kattamiseen. Hinnoittelu perustuu vuokrattavaan neliömäärään ja tilan käytettävyyteen. Hinta kattaa tuotannon tekijöiden kulumisen. Vuokraushinnoittelu perustuu markkinahintaan ja/tai tila vuokrataan kilpailutuksen perusteella.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

LASKENNALLINEN TUOSLASKELMA	Museokauppojen kirjanpidon eriyttäminen 01.01.–31.12.2020	
LIKEVAIHTO		196 240,63
Liiketoiminnan muut tuotot		900,45
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-127 338,84	
Sähkö	23 644,36	
Palvelujen ostot	-31 330,22	-135 024,70
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-183 619,62	
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-11 629,94	
Muut henkilösivukulut	-38 241,15	-233 491,71
Liiketoiminnan muut kulut		-121 603,67
LIIEKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		-292 978,00
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)		-292 978,00

Tässä laskennallisessa tuloslaskelmassa on yhdistetty Helsingin kaupunginmuseon ja HAM taidemuseon museokaupat. Tulojen osalta on sisällytetty kauppojen sisäisien tilauksien toteumat ja muutamia laskennallisia eriä prosenttiosuuksilla. Palkkojen osalta laskenta on tehty käyttäen aukioloaikoihin liittyvää henkilötyövuosilaskelmaa sekä vyörytyksiä eri prosenttiosuuksilla. Muiden kulujen osalta on sisällytetty tiettyjen sisäisten tilausten kustannuksia eri prosenttiosuuksilla eri kirjanpidon tilien osalta. Hallinnon kustannukset on vyörytetty laskennallisesti ensin museoilta ja siitä prosenttiosuus museokaupoille.

5.4 Liikelaitosten ja rahastojen vaikutus kaupungin talouteen

Liikelaitosten ja rahastojen vaikutus kaupungin tuloksen muodostumiseen

Tuloslaskelma – yhdistely 1 000 €	Tuloslaskelmat			Eliminointi- ja oikaisukirjaukset			Kaupungin tuloslaskelma tilinpäätöksessä
	Kaupunki ilman liikelaitoksia ja rahastoja	Liikelaitokset yhteensä	Rahastot yhteensä	Kaupunki ilman liikelaitoksia ja rahastoja	Liikelaitokset yhteensä	Rahastot yhteensä	
Toimintatuotot							
Myyntituotot							
Ulkoiset	135 123	380 520		-175 125			340 518
Sisäiset	1 116	242 608		-1 116	-242 608		
Maksutuotot							
Ulkoiset	207 179	629					207 808
Sisäiset	8 739	675		-8 739	-675		
Tuet ja avustukset							
Ulkoiset	52 722	1 025					53 747
Muut toimintatuotot	983 036	21 306	201	-456 598	-4 589		543 356
Valmistus omaan käyttöön	12 167	5 311		175 125			192 604
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-1 625 609	-220 955	-593	44	-44		-1 847 158
Palvelujen ostot							
Ulkoiset	-1 815 812	-197 161	-1 496				-2 014 469
Sisäiset	-218 365	-10 769	-217	218 365	10 769	217	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat							
Ostot tilikauden aikana	-151 951	-75 985	-104	10 082	1 673	10	-216 276
Avustukset							
Ulkoiset	-332 340	-85	-1 436				-333 861
Sisäiset (liikelaitokselle)	-22 151			22 151			
Muut toimintakulut	-656 383	-46 800	-1 546	440 747	12 466	910	-250 606
Toimintakate	-3 422 530	100 320	-5 191	224 936	-223 009	1 137	-3 324 337
Verotulot	3 565 598						3 565 598
Valtionosuudet	479 558						479 558
Rahoitustuotot ja -kulut							
Korkotuotot							
Ulkoiset	68 352		2 405				70 757
Sisäiset	3 169			-3 169			
Muut rahoitustuotot							
Ulkoiset	87 900	1	22				87 923
Sisäiset	29 263		2 312	-29 263		-2 312	
Korkokulut							
Ulkoiset	-12 265	-3 297					-15 562
Sisäiset		-2 417			2 417		
Korvaus peruspääomasta		-29 263			29 263		
Muut rahoituskulut	-476	-28	-55				-559
Vuosikate	798 568	65 315	-506	192 504	-191 329	-1 175	863 377
Poistot ja arvonalentumiset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-323 718	-52 211					-375 929
Arvonalentumiset							
Satunnaiset erät							
Satunnaiset tuotot	9 280						9 280
Satunnaiset kulut							
Tilikauden tulos	484 130	13 104	-506	192 504	-191 329	-1 175	496 728

Liikelaitosten ja rahastojen vaikutus toiminnan rahoitukseen

Rahoituslaskelma – yhdistely 1 000 €	Rahoituslaskelmat			Eliminointi- ja oikaisukirjaukset			Kaupungin rahoitus- laskelma tilinpäätöksessä
	Kaupunki ilman liikelaitoksia ja rahastoja	Liikelaitokset yhteensä	Rahastot yhteensä	Kaupunki ilman liikelaitoksia ja rahastoja	Liikelaitokset yhteensä	Rahastot yhteensä	
Toiminnan rahavirta							
Tulorahoitus							
Vuosikate	798 568	65 315	-506	192 504	-191 329	-1 175	863 377
Satunnaiset erät	9 280						9 280
Tulorahoituksen korjauserät	-143 173	-395					-143 568
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-891 492	-153 403	-1 697				-1 046 592
Rahoitusosuudet investointimenoihin	16 082	9 605					25 687
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	279 341	3 695					283 036
Toiminnan ja investointien rahavirta	68 606	-75 184	-2 203	192 504	-191 329	-1 175	-8 780
Rahoituksen rahavirta							
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten lisäys	-6 291		-25 770				-32 061
Antolainasaamisten vähennys	87 849		9 134	-9 210			87 773
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		60 000					60 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-68 456	-22 295			9 210		-81 541
Lyhytaikaisten lainojen muutos		44 263			-44 263		
Oman pääoman muutokset							
Peruspääoman muutos			60 704			-60 704	
Muut maksuvalmiuden muutokset							
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	6 967						6 967
Vaihto-omaisuuden muutos	-24 689	-3 572					-28 261
Saamisten muutos	16 591	-1 547	-42 688	-12 819	3 905	42 734	6 176
Korottomien velkojen muutos	178 433	-1 688	823	15 559	5 531	-806	197 852
Rahoituksen rahavirta	190 404	75 161	2 203	-6 470	-25 617	-18 776	216 906
Rahavarojen muutos	259 010	-23		186 034	-216 946	-19 951	208 126
Rahavarojen muutos							
Rahavarat 31.12.	1 320 153	18					1 320 171
Rahavarat 1.1.	1 112 004	41					1 112 045
	208 149	-23					208 126

Allekirjoitukset ja tilinpäätösmerkintä

6 Allekirjoitukset ja tilinpäätösmerkintä

Helsingissä maaliskuun 22. päivänä 2021
HELSINGIN KAUPUNGINHALLITUS

Veronika Honkasalo

Daniel Sazonov

Seija Muurinen

Tomi Sevander

Pia Pakarinen

Anni Sinnemäki

Mika Raatikainen

Reetta Vanhanen

Marcus Rantala

Sanna Vesikansa

Nasima Razmyar

Mai Kivelä

Wille Rydman

Ozan Yanar

Jan Vapaavuori
Pormestari
Hallituksen puheenjohtaja

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Helsingissä huhtikuun 30. päivänä 2021

KPMG Oy Ab
Tilintarkastusyhteisö

Jorma Nurkkala
JHT, KHT

**Luettelo
kirjanpitokirjoista
ja tositelajeista
sekä niiden
säilytystavasta**

7 Luettelo kirjanpitokirjoista ja tositelajeista sekä niiden säilytystavasta

---

Luettelot kirjanpitokirjoista ja tositelajeista sekä niiden säilytystavoista sisältyvät Helsingin kaupungin tilinpäätöksen erittelyt -sidottuun kirjaan. Kirjaan sisältyvät myös liikelaitosten allekirjoitetut tilinpäätökset sekä sitovien toiminnan tavoitteiden toteumatietojen dokumentointikuvaukset.

Tilintarkastuskertomus 2020

8 Tilintarkastuskertomus 2020

Helsingin kaupungin kaupunginvaltuustolle

Olemme tarkastaneet Helsingin kaupungin hallinnon, kirjanpidon ja tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2020. Tilinpäätös sisältää kaupungin taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja niiden liitetiedot sekä talousarvion toteutusvertailun ja toimintakertomuksen. Lisäksi tilinpäätös sisältää kaupungin liikelaitosten erillistilinpäätökset. Tilinpäätökseen kuuluva konsernitilinpäätös sisältää konsernitaseen, konsernituloslaskelman, konsernin rahoituslaskelman ja niiden liitetiedot.

Kaupunginhallitus ja muut tilivelvolliset ovat vastuussa kaupungin hallinnosta ja taloudenhoidosta tilikaudella. Kaupunginhallitus ja muu konsernijohto vastaavat kaupunkikonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä. Kaupunginhallitus ja pormestari vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta ja siitä, että tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot kaupungin tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta ja toiminnasta tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. Kaupunginhallitus ja pormestari ovat toimintakertomuksessa tehneet selkoa kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan järjestämisestä.

Olemme tarkastaneet tilikauden hallinnon, kirjanpidon ja tilinpäätöksen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan mukaisesti olennaisen virheiden ja puutteiden havaitsemiseksi ja raportoimiseksi tarkastuksen tuloksina. Hallinnon tarkastuksessa olemme selvittäneet toimielinten jäsenten ja tehtävälueiden johtavien viranhaltijoiden toiminnan lainmukaisuutta. Kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan järjestämisen asianmukaisuutta olemme tarkastaneet ottaen huomioon toimintakertomuksessa niistä esitetyt selonteot. Lisäksi olemme tarkastaneet valtionosuuksien perusteista annettujen tietojen oikeellisuutta. Olemme tehneet tarkastuksen riittävän varmuuden saamiseksi siitä, onko hallintoa hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa olemme tarkastaneet riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, ettei tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä eikä puutteita.

Tarkastuksen tulokset

Kaupungin hallintoa on hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti.

Kaupungin sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta on järjestetty asianmukaisesti.

Valtionosuuksien perusteista annetut tiedot ovat oikeita.

Kaupungin tilinpäätös ja siihen kuuluva konsernitilinpäätös on laadittu tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. Tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot tilikauden tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta ja toiminnasta.

Lausunnot tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä

Esitämme tilinpäätöksen hyväksymistä.

Esitämme vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille tarkastamaltamme tilikaudelta.

Helsingissä 30. huhtikuuta 2021

KPMG Oy Ab,
Tilintarkastusyhteisö,

Jorma Nurkkala,
JHT, KHT

TILINPÄÄTÖKSEN TUNNUSLUVUT	Konserni		Kaupunki	
	2020	2019	2020	2019
TUOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT				
Toimintatuotot toimintakuluista, prosenttia	59,4	61,5	25,6	27,9
Vuosikate, miljoonaa euroa	1 438	1 377	863	741
Vuosikate, prosenttia poistoista	170,4	166,8	229,7	203,4
Vuosikate, euroa / asukas	2 187	2 106	1 313	1 134
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT				
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, miljoonaa euroa	-495	-283,1	512,9	354,7
Investointien tulorahoitus, prosenttia	63,7	62,8	84,6	96,9
Lainanhoitokate	4,8	3,1	9,1	7,4
Kassan riittävyys, päivää	66	62	85	77
TASEEN TUNNUSLUVUT				
Omavaraisuusaste, prosenttia	62,1	62,7	80,8	81,6
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	90,3	88,6	44,7	43,8
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), miljoonaa euroa	6 238	5 724	6 541	6 102
Kertynyt ylijäämä (alijäämä) euroa / asukas	9 485	8 755	9 945	9 333
Lainakanta 31.12., miljoonaa euroa	5 552	5 171	992	1 014
Lainat, euroa / asukas	8 442	7 909	1 508	1 550
Lainat ja vuokravastuut 31.12., miljoonaa euroa	6 432	5 663	1 483	1 250
Lainat ja vuokravastuut, euroa / asukas	9 780	8 661	2 256	1 912
Lainasaamiset 31.12., miljoonaa euroa	484	474	1 895	1 950
Konsernin lainasaamiset 31.12., euroa / asukas	736	725	..	..
Asukasmäärä 31.12.			657 674	653 835

Vertailuvuoden 2019 ennakkotietoon perustuva asukasmäärä on päivitetty vastaamaan lopullista asukasmäärää. Vastaava päivitys on tehty vuoden 2019 tunnuslukuihin.

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista = $100 \times \text{toimintatuotot} / (\text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön})$

Vuosikate prosenttia poistoista = $100 \times \text{vuosikate} / (\text{poistot} + \text{arvonalentumiset})$

Vuosikate euroa / asukas = $\text{Vuosikate} / \text{asukasmäärä } 31.12.$

Investointien tulorahoitus, prosenttia = $100 \times \text{vuosikate} / \text{investointien omahankintameno}$

Lainanhoitokate = $(\text{vuosikate} + \text{korkokulut}) / (\text{korkokulut} + \text{lainanlyhennykset})$

Kassan riittävyys (päivää) = $365 \times \text{Rahavarat } 31.12. / \text{kassasta maksut tilikaudella}$

Omavaraisuusaste, prosenttia =

$100 \times (\text{oma pääoma} + \text{poistoero} + \text{vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{taseen vastattavien loppusumma} - \text{saadut ennakot})$

Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia =

$100 \times (\text{vieras pääoma} - \text{saadut ennakot}) / (\text{toimintatuotot} + \text{verotuotot} + \text{valtiosuudet})$

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) = $\text{edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{tilikauden ylijäämä (alijäämä)}$

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), euroa/asukas =

$[\text{edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{tilikauden ylijäämä (alijäämä)}] / \text{Asukasmäärä } 31.12.$

Lainakanta 31.12. (miljoonaa euroa) = $\text{vieras pääoma} - (\text{saadut ennakot} + \text{ostovelat} + \text{siirtovelat} + \text{muut velat})$

Lainat euroa/asukas = $\text{lainakanta } 31.12. / \text{asukasmäärä } 31.12.$

Lainat ja vuokravastuut 31.12. = $\text{Vieras pääoma} - (\text{saadut ennakot} + \text{ostovelat} + \text{siirtovelat} + \text{muut velat}) + \text{vuokravastuut}$

Lainat ja vuokravastuut 31.12. euroa/asukas = $\text{Lainat ja vuokravastuut} / \text{asukasmäärä } 31.12.$

Lainasaamiset 31.12. = sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Helsinki

**Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia**

Käyntiosoite
Pohjoisesplanadi 11–13
00170 Helsinki

Postiosoite
PL 20, 00099 Helsingin kaupunki

Puhelinvaihde (09) 310 1641
kaupunginkanslia@hel.fi
www.hel.fi/kaupunginkanslia

Helsingin kaupungin tilinpäätös 2020
www.hel.fi
www.hel.fi/tilinpaatos